

แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย
กรณีศึกษา : สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR PUBLIC PARKS SUPPORTING
AN AGING SOCIETY : A CASE STUDY OF THE SPORTS HEALTH PARK OF THAILAND

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2566

KMITL-2023-AR-M-001-010

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR PUBLIC PARKS SUPPORTING
AN AGING SOCIETY : A CASE STUDY OF THE SPORTS HEALTH PARK OF THAILAND

SUTTIDA BOONYANON

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN URBAN AND ENVIRONMENT PLANNING
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONGKUT'S INSTITUTE TECHNOLOGY LADKRABANG

2023

KMITL-2023-AR-M-001-010

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2023

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย กรณีศึกษา : สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย
นักศึกษา	นางสาวสุทธิดา บุญญานนท์
รหัสประจำตัว	63602011
ปริญญา	การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
พ.ศ.	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.อมร กฤษณพันธ์

บทคัดย่อ

สวนสาธารณะ เป็นพื้นที่สำหรับนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของเมือง ทั้งที่เป็นพื้นที่เพื่อเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเมืองและยังเป็นพื้นที่เพื่อระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมเมืองที่ให้บริการแก่คนในเมืองในทุกกลุ่มประชากร ซึ่งสวนสาธารณะนั้นควรที่จะเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าสวนสาธารณะในบางพื้นที่อาจไม่ตอบสนองกับความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือไม่สามารถรองรับกับการใช้งานของประชากรบางกลุ่มได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนประชากรที่มากขึ้นและยังพบข้อจำกัดในการใช้พื้นที่และบริการ การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย กรณีศึกษา : สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสาธาณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสุขภาพ 2) เพื่อศึกษาลักษณะประชากร พฤติกรรม ความต้องการ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพของผู้สูงอายุ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ และ 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมทั้งแบบปริมาณและคุณภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการสำรวจ การเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ กลุ่มประชากรตัวอย่างผู้สูงอายุ 400 คน

ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่ทำกิจกรรม ประเภทออกกำลังกาย/เล่นกีฬา โดยกิจกรรมออกกำลังกายที่ชอบทำมากที่สุด คือ เดินเร็ว – วิ่งเหยาะ และกิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลายที่ชอบทำมากที่สุด คือ นั่งเล่น/นั่งพักผ่อน ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพในเรื่องความปลอดภัยจากอาชญากรรมและอุบัติเหตุมากที่สุด และความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพพบว่า ต้องการทางเดิน – วิ่ง รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ทางลาดในจุดต่างระดับ ราวจับในพื้นที่ที่จำเป็น

ระบบรักษาความปลอดภัย ไฟส่องสว่างเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่ ระบบระบายน้ำที่ดีป้องกันน้ำท่วมขัง ประตูทางเข้า – ออก มีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย การซ่อมแซมอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก และพืชพรรณในสวนมีความสวยงาม ร่มรื่น

การศึกษาได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย ทั้งการปรับปรุง ภูมิทัศน์ทางเข้า – ออกสวนสุขภาพ ให้เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ ทางลาดในจุดต่างระดับและราวจับ ในพื้นที่ที่จำเป็น ปรับปรุงเส้นทางเดิน – วิ่ง การออกแบบภูมิทัศน์และระบบการระบายน้ำที่ดี เพื่อลดปัญหา น้ำท่วมขังในพื้นที่ ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการรักษาความปลอดภัย เช่น ติดตั้งตู้แจ้งเหตุฉุกเฉิน (SOS Call Point) ผู้สูงอายุต้องการให้จัดพื้นที่แบบรวมประเภทกิจกรรม ซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสม การป้องกันไม่ให้เกิดการรบกวนกันระหว่างกิจกรรม และจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกทั่วพื้นที่เพื่อความ สะดวกในการใช้งานและการเข้าถึง การออกแบบพื้นที่ควรคำนึงถึงความสะดวกสบายและปลอดภัยของผู้ใช้งานตามหลักการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design) และการออกแบบภูมิทัศน์เน้นให้มี สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากที่สุด พืชพรรณมีความสวยงาม ร่มรื่น ทั้งนี้ การเลือกใช้พืชพรรณภายใน สวนต้องคำนึงถึงถึงความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และส่งเสริมการใช้งานพื้นที่แต่ละกิจกรรม

Thesis	Development Guidelines For Public Parks Supporting an Aging Society : A Case Study Of The Sports Health Park Of Thailand
Student	Miss Suttida Boonyanon
Student ID	63602011
Degree	Master of Urban and Regional Planning
Program	Urban and Environmental Planning
Year	2023
Thesis Advisor	Associate Professor Amorn Kritsanaphan (Ph.D.)

ABSTRACT

Public parks are important recreational and relaxation areas, crucial for people's quality of life, and essential to any city. They are spaces to enhance the quality of the city's environment and also spaces for the city's environmental system that provides services to all population groups. Public parks should be spaces that everyone can access and benefit from. However, some public parks in certain areas do not respond to changing needs or provide appropriate usage for specific population groups, especially the elderly, who are a growing proportion of the population and still face limitations in accessing and utilizing park spaces and services. This study aimed to explore the development guidelines for public parks supporting an aging society by using the Sports Health Park of Thailand as a case study. The objectives of this study were as follows: 1) To examine the physical characteristics and environmental aspects, as well as the public facilities and amenities of the Park, 2) to investigate the demographic characteristics, behavior, needs, activities, and patterns of the utilization of space among the elderly population, 3) to analyze the factors influencing the development guidelines for the Park, and 4) to propose development guidelines for the Park to support an aging society. The research methodology employed a mixed-method approach combining quantitative and qualitative research methods. The data collection involved surveys, questionnaires, and interviews conducted with a sample population of 400 elderly Thai individuals.

The study found that the elderly who utilized public health park services primarily engaged in physical activities like speed walking and jogging. Their preferred relaxing activities were sitting and lounging. The elderly placed the highest importance on using public health parks for safety from crime and accidents. The study also found that the development of public health parks should include walkways and running tracks that accommodate the elderly, ramps at different levels, necessary handrails, sufficient lighting, a sound drainage system to prevent flooding, easily accessible and appropriate entrance and exit gates, well-maintained facilities and amenities, and beautiful and shaded greenery in the park.

The study proposed development guidelines for the Sports Health Park to support an aging society. It recommended improving the Park's entrance and exit landscapes to enhance the usability for the elderly, including the addition of ramps at different levels and handrails where necessary. Walkways and running paths should also be upgraded, and the landscape design and drainage system should be optimized to address flooding issues in the area. Incorporating technology, such as installing emergency call points (SOS Call Points), would contribute to enhancing the safety measures. Regarding the organization of the internal space, the elderly preferred inclusive activity areas that took into consideration the appropriateness and prevention of disturbances between different activities. Convenience and accessibility should be prioritized through the provision of facilities and amenities throughout the Park. Designing the space should consider the comfort and safety of the users according to the principles of Universal Design and landscape design that emphasize maximizing the natural environment. The plantings should be beautiful and provide shade. When selecting plantings within the Park, it would be important to consider their suitability for the area and their promotion of usage for each activity.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.อมร กฤษณพันธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ตลอดจนตรวจทานและปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ, ผศ.ดร.ปนายุ ไซรัตนานนท์ และ ผศ.ดร.ณัฐกฤษฐ นบนอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ ตลอดระยะเวลาการศึกษา และสามารถนำมาใช้ในทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้ที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ผังเมือง ลาดกระบัง รหัส 63 มี้ม ตูน แก้ม พี่อิม พี่กิ๊ก สำหรับมิตรภาพที่มีให้แก่ผู้วิจัยและกำลังใจที่มีให้กัน ขอขอบคุณพี่ ๆ กองฟื้นฟูเมืองและจัดรูปที่ดิน การเคหะแห่งชาติ ตลอดจนเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่มีอาจเอ่ยถึงได้หมดสำหรับการสนับสนุนและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณพ่อแม่ ครอบครัว ที่สนับสนุนและให้โอกาสในการศึกษา คอยห่วงใย และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยสามารถสำเร็จการศึกษาได้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณตัวเองที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ แม้จะเหนื่อยล้าแต่ก็ไม่ย่อท้อและย่ำเตือนตัวเองให้สามารถทำสิ่งที่มุ่งหวังและสำเร็จได้ในที่สุด

สุทธิดา บุญญานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	IX
สารบัญรูป.....	XIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	5
1.4 ขั้นตอนการศึกษา.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 โครงสร้างเนื้อหา.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ.....	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว.....	11
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ.....	15
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ.....	27
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	33
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ.....	39
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม.....	41
สำหรับผู้สูงอายุ	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.8 แนวคิดการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design)	46
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	59
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	60
3.1 ประเภทการวิจัย.....	60
3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษา.....	60
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	67
4.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	67
4.2 ที่ตั้งและอาณาเขต.....	69
4.3 การสัญจรและการเข้าถึง.....	70
4.4 ลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมของพื้นที่.....	72
4.5 สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคของพื้นที่.....	77
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากร.....	85
5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ.....	95
5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ.....	102
5.4 การวิเคราะห์ความต้องการใช้พื้นที่และความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ.....	108
เพื่อรองรับสังคมสูงวัย	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.5 สรุปข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม.....	115
5.6 สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนสุขภาพ.....	118
5.7 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ที่รองรับกับการใช้งาน.....	127
เพื่อรองรับสังคมสูงวัย	
บทที่ 6 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	171
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	172
6.2 อภิปรายผล.....	179
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	188
บรรณานุกรม.....	196
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสำรวจ.....	201
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบสอบถาม.....	203
ภาคผนวก ค ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์.....	211
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแผนที่ประกอบแบบสอบถาม ระยะจากบ้านถึงสวนสุขภาพ.....	215
ประวัติผู้เขียน.....	217

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 สรุปตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม.....	55
3.1 ตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	66
5.1 จำนวนและร้อยละของลักษณะประชากร.....	85
5.2 จำนวนและร้อยละของลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย.....	91
5.3 จำนวนและร้อยละเหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ 5 อันดับ.....	94
5.4 จำนวนและร้อยละพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพของผู้สูงอายุ.....	96
5.5 จำนวนและร้อยละของรูปแบบกิจกรรมที่ทำของผู้สูงอายุ.....	102
5.6 จำนวนและร้อยละกิจกรรมที่ผู้สูงอายุชอบทำ 3 อันดับ.....	103
5.7 จำนวนและร้อยละของการจัดแบ่งพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา กับ พื้นที่พักผ่อน/ เพื่อนคลาย	105
5.8 จำนวนและร้อยละของสัดส่วนระหว่างพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา กับ พื้นที่พักผ่อน/ เพื่อนคลาย	107
5.9 จำนวนและร้อยละของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสุขภาพ.....	107
5.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่ สวนสุขภาพ	108
5.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ.....	110
ด้านความสะดวก	
5.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ.....	112
ด้านความปลอดภัย	
5.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ.....	113
ด้านการดูแลรักษา	
5.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ.....	114
ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ	
5.15 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ.....	129

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.16 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ.....	129
5.17 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ.....	130
5.18 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ.....	131
5.19 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความต้องการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ.....	131
5.20 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ.....	132
5.21 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างเพศกับการให้ความสำคัญ.....	133
กับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	
5.22 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างเพศกับความต้องการพัฒนา.....	134
สวนสุขภาพ	
5.23 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ.....	137
5.24 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ.....	137
5.25 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ.....	138
5.26 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับบุคคลที่ใช้สวนสุขภาพด้วย.....	139
5.27 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ.....	140
5.28 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความต้องการเกี่ยวกับการจัดแบ่งพื้นที่.....	140
ภายในสวนสุขภาพ	
5.29 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ.....	141
5.30 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับการให้ความสำคัญ.....	142
กับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	
5.31 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างอายุกับการให้ความสำคัญ.....	142
กับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ด้วยวิธีการ LSD	
5.32 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ.....	143
เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านความสะดวก	
5.33 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างอายุกับความต้องการ.....	143
พัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวก ด้วยวิธีการ LSD	

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.34 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ.....	144
เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัย	
5.35 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ.....	144
เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านการดูแลรักษา	
5.36 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ.....	145
เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ	
5.37 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ.....	148
5.38 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ.....	149
5.39 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่พักอาศัยกับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ.....	151
5.40 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่พักอาศัยกับระยะเวลาการเดินทางมาสวนสุขภาพ.....	152
5.41 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่พักอาศัยกับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ.....	152
5.42 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับ.....	155
การให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	
5.43 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับความต้องการ.....	156
พัฒนาสวนสุขภาพ ด้านความสะดวก	
5.44 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับความต้องการ.....	156
พัฒนาสวนสุขภาพ ด้านความปลอดภัย	
5.45 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับความต้องการ.....	157
พัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ	
5.46 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างความถี่ในการใช้บริการ.....	158
กับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา ด้วยวิธีการ LSD	
5.47 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับความต้องการ.....	158
พัฒนาสวนสุขภาพ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ	
5.48 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับการให้ความสำคัญ.....	161
กับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.49 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำ.....	162
กับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ด้วยวิธีการ LSD	
5.50 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการ.....	162
พัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านความสะดวก	
5.51 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการ.....	163
พัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัย	
5.52 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำ.....	163
กับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความปลอดภัย ด้วยวิธีการ LSD	
5.53 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการ.....	164
พัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านการดูแลรักษา	
5.54 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำ.....	165
กับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา ด้วยวิธีการ LSD	
5.55 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการ.....	165
พัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ	
5.56 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำ.....	166
กับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ด้วยวิธีการ LSD	
5.57 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุกับ.....	169
รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ	
5.58 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุ.....	169
กับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ	

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1 กราฟร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปของประเทศไทย กรุงเทพมหานคร.....2 และเขตบางกะปิ ตั้งแต่ปี 2548 – 2564	
1.2 พื้นที่ศึกษา สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย.....8	
2.1 ผังการสรุปตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม.....58	
2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....59	
3.1 ตัวอย่างแผนที่แบบสำรวจ.....63	
4.1 ภาพสนามกีฬาหัวหมาก.....68	
4.2 แผนที่สนามกีฬาหัวหมาก.....68	
4.3 ที่ตั้งและขอบเขตของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย.....69	
4.4 ที่ตั้งและบริบทโดยรอบของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย.....70	
4.5 การเดินทางมาสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย.....71	
4.6 สภาพทั่วไปของพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย.....72	
4.7 พื้นที่ถนนบริเวณด้านนอกสวนสุขภาพที่ผู้ใช้บริการจอดรถ.....73	
4.8 พื้นที่จอดรถบริเวณถนนด้านนอกสวนสุขภาพ.....73	
4.9 ทางเข้า – ออกสวนสุขภาพ.....74	
4.10 ปัญหาน้ำท่วมขังและเครื่องจักรกีดขวางทางเข้า - ออก พื้นที่สวนสุขภาพ.....75	
4.11 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมรำตะบอง.....75	
4.12 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมไทเก๊ก.....76	
4.13 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมโยคะ.....76	
4.14 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมชี่กง.....76	
4.15 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมลีลาศและคาราโอเกะ.....77	
4.16 พื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อนภายในสวนสุขภาพ.....77	
4.17 เส้นทางเดิน – วิ่ง ภายในสวนสุขภาพ.....78	
4.18 ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่กิจกรรมและเส้นทางเดิน - วิ่ง ภายในสวนสุขภาพ.....79	
4.19 สระน้ำและปัญหาน้ำเอ่อล้นจากสระน้ำเข้าสู่พื้นที่สวน.....79	

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.20 ปัญหาหน้าในสระเอ่อล้นเข้ามาในพื้นที่สวนสุขภาพ.....	80
4.21 โต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อนภายในสวนสุขภาพ.....	81
4.22 จุดกายบริหารภายในสวนสุขภาพ.....	81
4.23 เครื่องออกกำลังกายภายในสวนสุขภาพ และบางจุดที่มีการชำรุด (ล่าง).....	82
4.24 ห้องน้ำภายในสวนสุขภาพ.....	83
4.25 ไฟฟ้าส่องสว่างภายในสวนสุขภาพ.....	84
4.26 จุดของพื้นที่สวนที่ยังมีแสงสว่างไม่ทั่วถึง บริเวณทางเข้าสวน (ซ้าย) และบางจุด.....	84
ในเส้นทางเดิน - วิ่ง (ขวา)	
5.1 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านเพศ.....	87
5.2 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านอายุ.....	88
5.3 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านอาชีพ.....	88
5.4 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านรายได้.....	89
5.5 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านสถานภาพ.....	90
5.6 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านพื้นฐานการออกกำลังกาย.....	90
5.7 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านประสบการณ์การใช้สวนสาธารณะอื่น.....	91
5.8 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย.....	93
5.9 เขตที่พักอาศัยของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพ.....	93
5.10 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านเหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ.....	95
5.11 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านความถี่ในการใช้บริการ.....	98
5.12 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านวันที่มาใช้บริการ.....	98
5.13 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านเวลาที่มาใช้บริการ.....	99
5.14 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านระยะเวลาที่ทำกิจกรรม.....	99
5.15 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านระยะการเดินทาง.....	100
5.16 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านการเดินทาง.....	100
5.17 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านวิธีการเดินทาง.....	101

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.18 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านการใช้บริการสวนสุขภาพกับบุคคลอื่น.....	101
5.19 ร้อยละของรูปแบบกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำในสวนสุขภาพ.....	103
5.20 ร้อยละของกิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ที่ผู้สูงอายุชอบทำ 3 อันดับ.....	104
5.21 ร้อยละของกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ที่ผู้สูงอายุชอบทำ 3 อันดับ.....	105
5.22 ร้อยละของการจัดแบ่งพื้นที่.....	106
5.23 ร้อยละของสัดส่วนพื้นที่.....	107
5.24 ร้อยละของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก.....	108
5.25 ร้อยละของการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ.....	110
5.26 ร้อยละของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านความสะดวก.....	111
5.27 ร้อยละของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านความปลอดภัย.....	113
5.28 ร้อยละของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา.....	114
5.29 ร้อยละของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ.....	115
5.30 ผังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเพศ.....	128
5.31 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเพศ.....	135
5.32 การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านอายุ.....	136
5.33 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านอายุ.....	146
5.34 ผังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านรายได้.....	147
5.35 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านรายได้.....	149
5.36 ผังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย.....	150
5.37 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย.....	154
5.38 ผังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านการใช้บริการ.....	155
สวนสุขภาพ	
5.39 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านความถี่.....	159
ในการใช้บริการ	
5.40 ผังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ.....	160

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
5.41 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ.....	167
6.1 แผนผังสนามกีฬาห้วยหมากและขอบเขตพื้นที่สวนสุขภาพ.....	172
6.2 ฝาปิดแผงควบคุมไฟฟ้าที่เปิดออก.....	181
6.3 ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ/ผู้พิการ ในสวนสุขภาพ.....	191
6.4 พื้นที่ชมรมไทเก๊กและพื้นที่ชมรมซีกง มีพื้นที่ค่อนข้างใหญ่สามารถแบ่งหรือปรับใช้..... เป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมกีฬาอื่น ๆ ได้	182
6.5 พื้นที่ชมรมลีลาศและคาราโอเกะ (ซ้าย) พื้นที่กิจกรรมเดินแอโรบิค (ขวา) และพื้นที่..... กลุ่มร้านค้าของ 2 (ล่าง) ที่มีความทรุดโทรม ขาดการดูแล ควรได้รับการปรับปรุง	193
6.6 ความเสียหายของพืชพรรณจากน้ำท่วมขัง.....	194

บทที่ 1

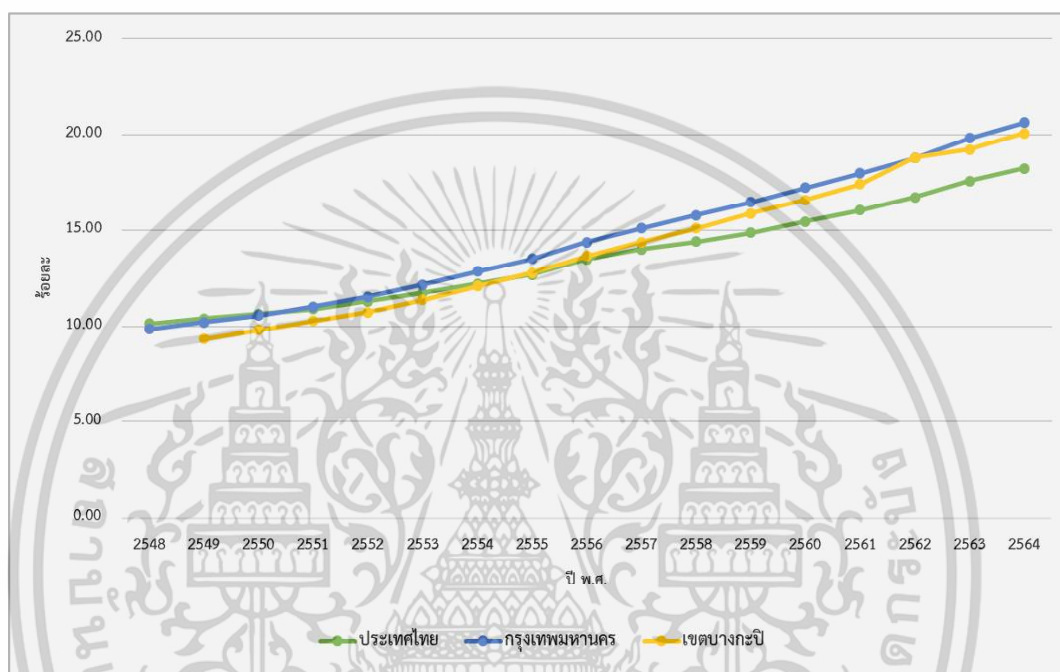
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์สังคมผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่สะท้อนมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ส่งผลให้ทุกประเทศหันมาให้ความสนใจและปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์เหล่านั้น ตลอดจนยังได้มีการขับเคลื่อนทั้งในระดับนโยบาย โครงการ และกิจกรรม อันที่จะเป็นการเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทั้งนี้ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศ องค์การสหประชาชาติ แบ่งสังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หมายถึง สังคมที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง สังคมที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 หรือ มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และ 3) ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึง สังคมที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2557) โดยในปี 2021 – 2030 (พ.ศ. 2564 – 2573) องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็น “ทศวรรษแห่งการสูงวัยอย่างมีสุขภาพะ”

สำหรับประเทศไทยนั้น เป็นหนึ่งในประเทศที่กำลังเผชิญกับสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุ โดยนับตั้งแต่ปี 2548 ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10.15 และเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนในปี 2564 สัดส่วนประชากรสูงอายุของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 18.24 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) และคาดการณ์ว่าในปี 2565 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ คือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในเมืองหลักโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร จะพบว่า เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2549 โดยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10.21 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20.54 ในปี 2564 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ซึ่งกล่าวได้ว่า ปัจจุบันกรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์แล้ว

ที่มา : โดยผู้วิจัย, 2566

รูปที่ 1.1 กราฟร้อยละของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปของประเทศไทย กรุงเทพมหานคร และเขตบางกะปิ ตั้งแต่ปี 2548 – 2564

จากสถานการณ์ผู้สูงอายุที่กล่าวมา ทำให้แต่ละประเทศต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับสังคมสูงวัยเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม ซึ่งประเทศไทยเองได้มีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อให้การสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุ มาตรา 11 สิทธิผู้สูงอายุ กำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ หนึ่งในนั้นคือ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะพื้นที่สวนสาธารณะ ซึ่งมีผู้สูงอายุมาใช้บริการมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และด้วยภาวะด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ พื้นที่ “สวนสาธารณะ” จึงเป็นพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงกิจกรรมเชิงสังคมที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุ

สวนสาธารณะ เป็นพื้นที่สำหรับนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของเมือง คือเป็นพื้นที่เสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมตลอดจนพื้นที่เพื่อระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมของเมือง ซึ่งสวนสาธารณะนั้นเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ แต่ในขณะเดียวกันสวนสาธารณะที่มีอยู่อาจไม่รองรับกับการใช้งานของประชากรบางกลุ่ม ทั้งนี้ ภายใต้แนวทางการออกแบบที่เป็นสากลหรือแนวคิดการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design) คือ การสร้างความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณะของคนทุกคน ทุกสถานะ เพศ และวัย สวนสาธารณะจึงต้องตอบสนองประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการใช้พื้นที่

สวนสาธารณะที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเมืองพื้นที่หนึ่ง คือ สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสวนสาธารณะเพื่อนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในพื้นที่สนามกีฬาหัวหมาก ถนนรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ภายใต้การกำกับดูแลของการกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.)

ภาพรวมของพื้นที่เขตบางกะปิ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร เป็นเขตที่มีการเจริญเติบโตของเมืองอย่างต่อเนื่อง มีจุดเด่นจากการที่มีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและศูนย์กีฬาขนาดใหญ่ในพื้นที่ เขตบางกะปิจึงเป็นย่านการศึกษาและนันทนาการหลักที่มีพื้นที่อยู่อาศัย การค้าและบริการ สอดแทรกอยู่ในพื้นที่ ปัจจุบันมีการพัฒนาระบบคมนาคมโครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในพื้นที่ ทำให้เขตบางกะปิมีการขยายตัวและการพัฒนามากขึ้น มีการดึงดูดให้มีประชากรเข้ามาใช้บริการและอยู่อาศัยในพื้นที่หนาแน่นมากขึ้น

ในประเด็นประชากรนี้ ปี 2564 เขตบางกะปิ มีประชากรทั้งหมด 142,574 คน เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 28,631 คน คิดเป็นร้อยละ 20.08 โดยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากปี 2551 ที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 10.28 (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร, 2565) ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองและคุณภาพชีวิตคนในเมือง โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะ ปัจจุบันจึงถือได้ว่าเขตบางกะปิเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์เช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเช่นนี้แน่นอนว่าจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่เขตบางกะปิในหลากหลายด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ การใช้พื้นที่สาธารณะภายในเมือง โดยเฉพาะสวนสาธารณะที่ต้องรองรับผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันสวนสาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครและสำนักงานเขตบางกะปิ มีจำนวน 173 แห่ง (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2563)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งนี้ ยังมีสวนสาธารณะที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น คือ “สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย”

จากที่กล่าวมาข้างต้นถึงสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุ ความสำคัญของสวนสาธารณะในภาพรวม ตลอดจนการเจริญเติบโตของพื้นที่เขตบางกะปิ ประกอบกับโครงสร้างประชากรในปัจจุบันของเขตบางกะปิ ที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แล้วนั้น จึงได้มีการวางแผนที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยเล็งเห็นถึงศักยภาพของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสวนสาธารณะที่ตั้งอยู่ในสนามกีฬาหัวหมากที่เป็นศูนย์กลางการกีฬาของประเทศและเป็นพื้นที่ ออกกำลังกายขนาดใหญ่ของประชาชนในเขตบางกะปิและพื้นที่โดยรอบ จึงควรมีสวนสาธารณะ ที่เหมาะสมรองรับผู้ใช้บริการได้หลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อสร้างการเข้าถึงกิจกรรมการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการใช้งานพื้นที่นันทนาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย กรณีศึกษา สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ในครั้งนี้มีจุดประสงค์หลักเพื่อศึกษาลักษณะด้านกายภาพและ สภาพแวดล้อม ตลอดจนพฤติกรรม กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ รวมถึงความต้องการ พัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษาลักษณะประชากร ตลอดจนพฤติกรรม ความต้องการ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทยของผู้สูงอายุ

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งาน เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

การศึกษานี้ทำการศึกษา สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ในพื้นที่สนามกีฬา หัวหมาก บนถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร (รูปที่ 1.2)

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.3.2.1 ลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

1.3.2.2 ลักษณะประชากร ตลอดจนพฤติกรรม ความต้องการ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทยของผู้สูงอายุ

1.3.2.3 อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

1.3.2.4 แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

1.3.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย จำนวน 400 คน จากจำนวนผู้สูงอายุในเขตบางกะปิ ณ ปี 2564 จำนวน 28,631 คน

1.4 ขั้นตอนการศึกษา

1.4.1 ศึกษาประเด็นปัญหาที่จะทำการศึกษา

1.4.2 ทบทวนวรรณกรรมและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และผลงานวิจัย ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4.3 สำนวจลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

1.4.4 เก็บข้อมูลผู้สูงอายุที่ใช้บริการพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4.5 สัมภาษณ์ตัวแทนผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

1.4.6 รวบรวมและวิเคราะห์ผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสำรวจพื้นที่ การเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

1.4.7 สรุปผลและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 สามารถอธิบายลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

1.5.2 สามารถอธิบายลักษณะประชากร พฤติกรรม ความต้องการ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทยของผู้สูงอายุ

1.5.3 สามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับการใช้งาน เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

1.5.4 ผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาพื้นที่ได้ ต่อไป

1.6 โครงสร้างเนื้อหา

บทที่ 1 บทนำ เป็นการบรรยายและอธิบายภาพรวมของวิทยานิพนธ์ โดยประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตการศึกษา ขั้นตอนการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และโครงสร้างเนื้อหา

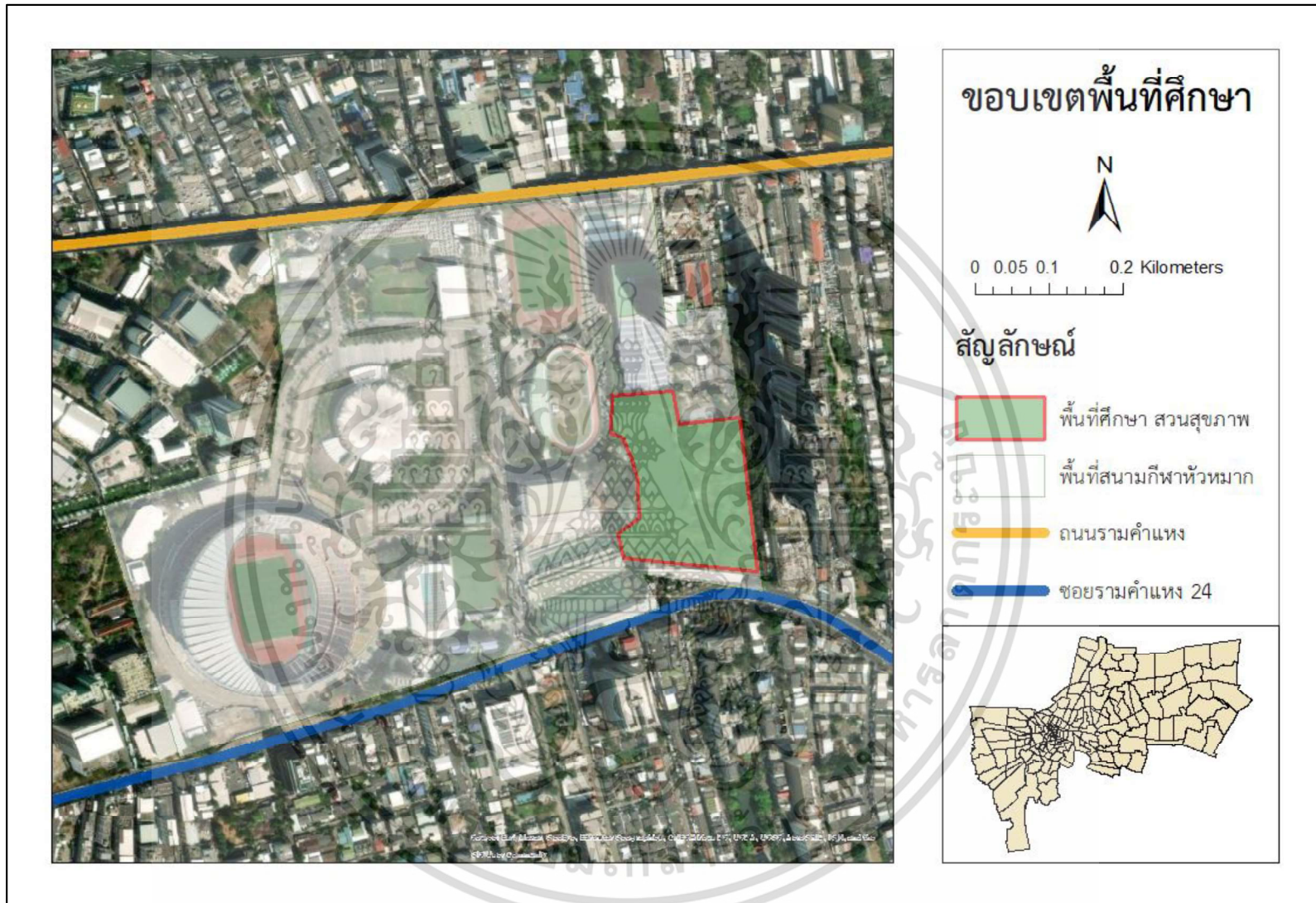
บทที่ 2 เป็นการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานที่วิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ เช่น แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ แนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น และสรุปผลการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการอธิบายถึงกระบวนการ ขั้นตอน ตลอดจนแนวทางการเก็บข้อมูลและ
แปรผลการศึกษา ประกอบด้วย ประเภทการวิจัย การกำหนดพื้นที่ศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ลักษณะด้านกายภาพและ
สภาพแวดล้อม รวมถึงสาธาณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่ง
ประเทศไทย เพื่ออธิบายสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปรผลที่ได้จากการเก็บ
แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบ
ตาราง แผนภูมิวงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Charts) ประกอบการบรรยาย

บทที่ 6 เป็นการสรุปผลการศึกษา และการอภิปรายผลการศึกษาเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี
และงานวิจัยอื่น ๆ รวมถึงเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย
เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

รูปที่ 1.2 พื้นที่ศึกษาสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2 เป็นการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานที่วิจัยที่เกี่ยวข้องของการศึกษาวิทยานิพนธ์ “แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย กรณีศึกษา สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย” โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ
- 2.7 แนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
- 2.8 แนวคิดการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design)
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ

2.1.1 ความหมายของนันทนาการ

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่ทำตามสมัครใจในยามว่าง เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและผ่อนคลายความตึงเครียด การสำราญใจ

กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมเวลาว่างที่สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ มีคุณค่าสำหรับบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจและส่งผลโดยตรงต่อผู้เข้าร่วม ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลซึ่งเป็นเป้าหมายของนันทนาการ คือ การกระทำให้ชีวิตมีคุณภาพ หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ มีความสุขที่สมบูรณ์ ทั้งทางกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังมีผลพลอยได้อื่น ๆ อีกมากมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ (2547) นันทนาการ หมายถึง การทำให้สดชื่น หรือการสร้างพลังขึ้นมาใหม่ (Re+Fresh, Re+Creation) เป็นความหมายเริ่มแรกที่ได้มีการอธิบายว่า การที่บุคคลได้รับประทานอาหารเข้าไปแล้วเปลี่ยนเป็นพลังงานโดยแรงขับภายใน ทำให้ต้องใช้พลังงาน ในรูปแบบของการเคลื่อนไหวหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างความสดชื่นและพลังงานขึ้นมาใหม่ ในรูปแบบของการเล่น การแสดงออกในด้านกีฬา ดนตรี งานอดิเรก หรือไปท่องเที่ยว

2.1.2 ความหมายของการพักผ่อนหย่อนใจ

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) การพักผ่อนหย่อนใจ หมายถึง พักผ่อนไปหาความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) อ่างใน พินิจ พินิจชอบ (2558) การพักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ กระทำในช่วงเวลาว่าง และมีความสัมพันธ์กับที่โล่งในเมือง (Open Space) ซึ่งสามารถพัฒนาพื้นที่ บางส่วนเป็นสวนสาธารณะในระดับต่าง ๆ ได้ เช่น พื้นที่ป่า ทุ่งหญ้า วนอุทยาน ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ พื้นที่รับน้ำ ลานโล่งกลางเมือง เป็นต้น

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2549) อ่างใน พินิจ พินิจชอบ (2558) การพักผ่อนหย่อนใจ มีทั้งออกกำลังและไม่ออกกำลัง ที่ออกกำลัง ได้แก่ กีฬาต่าง ๆ ส่วนที่ไม่ออกกำลัง เช่น นั่งเล่นในสวนสาธารณะ ฟังดนตรี ดูการละเล่น ฟังการปราศรัย เป็นต้น การพักผ่อนหย่อนใจทั้งการออก กำลังและไม่ออกกำลัง จึงอาจจัดรวมอยู่ด้วยกันได้ในสวนสาธารณะ

2.1.3 ลักษณะของนันทนาการ

เอื้อมพร วิสมหมาย (2538) แบ่งลักษณะของการนันทนาการ 2 ลักษณะ คือ

1. การพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Recreation) เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่ใช่ การออกแรงออกกำลังกาย แต่เป็นการพักผ่อนในลักษณะที่สงบผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย ได้แก่ การชมภูมิทัศน์ของเมือง การได้ใกล้ชิดธรรมชาติ การฟังดนตรีในสวนสาธารณะ การนั่งเดิน ในสวนสาธารณะ การชมสัตว์ในสวนสัตว์ เป็นต้น

2. การพักผ่อนในลักษณะการออกกำลังกาย (Active Recreation) คือ การพักผ่อน ที่ต้องออกแรงออกกำลัง ได้แก่ การเดิน การวิ่งออกกำลังกาย การขี่จักรยาน การเล่นเรือ การเล่นกีฬา

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) อ้างใน พินิจ พินิจชอบ (2558) จำแนกการนันทนาการ หรือพักผ่อนหย่อนใจ 2 ลักษณะ

1. Passive Recreation เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่ใช่การออกกำลังกาย แต่เป็นไปในลักษณะสงบ การผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อย เช่น การชื่นชมกับธรรมชาติ ภูมิทัศน์ของเมือง การได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ได้ยินเสียงธรรมชาติ การฟังเสียงดนตรีในที่สาธารณะ การนั่งเล่นในสวนสาธารณะ การชมสัตว์ในสวนสัตว์

2. Active Recreation เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ต้องออกกำลังกาย เช่น การเดิน การขี่รถจักรยาน การเล่นเรือ การเล่นกีฬา การวิ่งออกกำลังกาย

จากการศึกษาแนวคิดนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ สรุปได้ว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมที่กระทำในเวลาว่างด้วยความสมัครใจ มีประโยชน์ คุณค่าต่อผู้เข้าร่วมทั้งทางกายและจิตใจ การพักผ่อนหย่อนใจ คือ การพักผ่อนเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลินเพลิน ซึ่งการนันทนาการ มี 2 ลักษณะ คือ เป็นนันทนาการที่ไม่ใช่การออกกำลังกาย เช่น การฟังดนตรี การชมสวน และนันทนาการที่ต้องออกกำลังกาย เช่น การวิ่ง การเล่นกีฬาต่าง ๆ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว

2.2.1 ความหมายของพื้นที่สีเขียว

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายพื้นที่สีเขียวยั่งยืน หมายถึง พื้นที่สีเขียวที่มีไม้ยืนต้นขนาดใหญ่เป็นองค์ประกอบหลักและได้รับการดูแล บำรุงรักษาให้คงอยู่อย่างยั่งยืน และพื้นที่สีเขียวชุมชนเมือง หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้นในชุมชนเมืองที่ปกคลุมด้วยพืชพรรณที่มีไม้ยืนต้นเป็นองค์ประกอบหลัก โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี สวยงาม ร่มเย็น น่าอยู่ และเพิ่มองค์ประกอบของการใช้ที่ดินในเมือง เพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในเมืองและนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน ทั้งนี้ พื้นที่สีเขียว มีบทบาทสำคัญในพื้นที่เปิดโล่งหรือพื้นที่ที่ไม่มีการก่อสร้างที่อยู่ระหว่างพื้นที่ปลูกสร้างอาคาร และที่เว้นว่างที่ประชาชนใช้ร่วมกัน ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ การนันทนาการ การกีฬา และเชื่อมโยงพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นกับพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ให้เกิดการเชื่อมโยงกลมกลืนและสร้างสมดุลทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) พื้นที่สีเขียว คือ พื้นที่ใด ๆ ก็ตามที่มีพืชพันธุ์ขึ้นปกคลุม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่สีเขียว โดยพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง จะอยู่ในเขตเมือง เทศบาล ซึ่งมีพันธุ์ไม้เป็นองค์ประกอบหลัก มีการจัดการตามหลักทฤษฎีวิชาวนาและภูมิสถาปัตย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ และปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมือง

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม (2531) อ่างใน อนิครา อ่อนบุญญะ (2549) พื้นที่สีเขียว หมายถึงพื้นที่เว้นว่างหรือพื้นที่โล่ง นอกเหนือพื้นที่ปลูกสร้างของเมือง นอกจากนี้ยังมีพื้นที่สีเขียว ในลักษณะอื่น เช่น สวนสาธารณะ ป่าไม้ริมเมือง สนามกีฬา ที่ลุ่มซึ่งปราศจากการพัฒนาและที่ว่าง เป็นต้น

ศูนย์วิจัยป่าไม้ (2547) พื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนเมือง หมายถึง พื้นที่โล่งในเขตเทศบาล ซึ่งมีพืชพรรณเป็นองค์ประกอบหลัก ได้รับการจัดการตามหลักทฤษฎีวิชาวนาและภูมิสถาปัตย์ เพื่อเสริมสร้างภูมิทัศน์ให้เอื้ออำนวยต่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อเสริมสภาพแวดล้อมของเมือง อันจะทำให้ชุมชนเมืองเป็นเมืองสีเขียวที่ร่มรื่นสวยงามและน่าอยู่ตลอดไป ทั้งนี้ จะเป็นที่ดินของรัฐ ที่ดินเอกชน หรือที่ดินประเภทพิเศษก็ได้ และให้นับรวมถึงพื้นที่ธรรมชาติ อันได้แก่ แม่น้ำ คูคลอง หนอง บึง ภูเขา และป่าไม้เข้าไปด้วย ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ควรได้รับการปกป้องและอนุรักษ์ให้อยู่ตลอดไป

จากการศึกษาความหมายของพื้นที่สีเขียว สรุปได้ว่า พื้นที่สีเขียวคือพื้นที่ที่มีพืชพรรณ ปกคลุมหรือเป็นพื้นที่โล่งที่นอกเหนือพื้นที่ปลูกสร้างของเมือง มีพันธุ์ไม้เป็นองค์ประกอบหลัก รวมถึงพื้นที่ ธรรมชาติที่เป็นแม่น้ำ ลำคลอง ภูเขา ทั้งนี้ พื้นที่สีเขียวในเมืองจะเป็นพื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่ที่มนุษย์ สร้างขึ้น มีการออกแบบจัดวางพื้นที่เพื่อเสริมสร้างภูมิทัศน์ให้สวยงามน่าอยู่ เอื้อต่อการพักผ่อนหย่อนใจ และนันทนาการและเพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของเมือง

2.2.2 ประเภทของพื้นที่สีเขียว

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ม.ป.ป.) ได้แบ่งรูปแบบ พื้นที่สีเขียวออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. พื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการและความงามทางภูมิทัศน์ ได้แก่ สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สวนพฤกษศาสตร์ สวนไม้ดอกไม้ประดับ สวนในบ้าน พื้นที่สีเขียวย่านการค้า เป็นต้น

2. พื้นที่สีเขียววรรณประโยชน์ ได้แก่ พืชสวน-ไร่-นา เหมือนแร่ พุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์ พื้นที่จอดรถ บึง เขื่อน พื้นที่สีเขียว แนวกันชน บริเวณบำบัดน้ำเสีย พื้นที่ควบคุมน้ำท่วม โบราณสถาน ป่าช้า เป็นต้น

3. พื้นที่สีเขียวเพื่อการอนุรักษ์ ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่ป่าชายเลน ป่าชายหาด พื้นที่คุ้มครอง พื้นที่อุทยานธรรมชาติป่าธรรมชาติ ป่าชุมชน ป่าในเมือง ป่าไม้พุ่ม พุ่มหญ้า เป็นต้น

4. พื้นที่สีเขียวที่เป็นริ้วราว ได้แก่ แนวถอยร่นอาคาร ทางจักรยาน ทางเท้า เกาะกลางถนน ริ้วแนวทางเดิน เส้นทางอุทยาน เขตทางหลวง เขตทางรถไฟ ฝั่งแม่น้ำ ฝั่งคลอง พื้นที่ชายหาด พื้นที่ริ้วราวอื่นๆ เป็นต้น

5. พื้นที่สีเขียวอื่นๆ ได้แก่ พื้นที่รกร้าง ย่านการค้ารกร้าง พื้นที่ถูกรบกวนสภาพธรรมชาติ พื้นที่สีเขียวเพื่อการอนุรักษ์ เป็นต้น

6. พื้นที่สีเขียวพิเศษ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานที่มีชีวิต แหล่งเรียนรู้พืชพรรณธรรมชาติ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560) ได้จำแนกพื้นที่สีเขียวตามบทบาทหน้าที่และลักษณะทางกายภาพ โดยแบ่งพื้นที่สีเขียวในเมืองเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. พื้นที่สีเขียวธรรมชาติ คือ พื้นที่ธรรมชาติที่มีอยู่ดั้งเดิม มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ พื้นที่ให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชุมชน มีความจำเป็นต้องอนุรักษ์ให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ โดยมีการจัดการที่เหมาะสม ได้แก่ แหล่งน้ำ คู คลอง ทะเลสาบ พรุ ภูเขา ป่าไม้ตามธรรมชาติ

2. พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการ คือ พื้นที่สีเขียวและที่โล่งที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปใช้บริการ เพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชน ทั้งการพักผ่อนและเสริมสร้างทัศนียภาพให้กับเมือง ได้แก่ สวนสาธารณะ สวนหย่อม สนามกีฬาากลางแจ้ง สนามเด็กเล่น ลานกลางเมือง สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ เป็นต้น

3. พื้นที่สีเขียวเฉพาะ คือ พื้นที่สีเขียวในพื้นที่ส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ใช้สอยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องที่ประชาชนทั่วไปอาจไม่สามารถเข้าไปใช้บริการได้โดยตรง แต่มีผลในการเสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่บริเวณชุมชน ได้แก่ พื้นที่สีเขียวในอาคาร บ้านพักอาศัย อาคาร พาณิชยกรรมบ้านจัดสรร โรงแรม ห้างสรรพสินค้าและพื้นที่สีเขียวในหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล เป็นต้น

4. พื้นที่สีเขียวบริเวณริมทางสัญจร คือ พื้นที่สีเขียวและที่โล่งในแนวเส้นทางสัญจร สาธารณะที่มีรูปร่างเป็นริ้วยาวขนานกับเส้นทางสัญจร มีบทบาททั้งการพักผ่อน และเสริมสร้างทัศนียภาพให้กับเมือง ได้แก่ พื้นที่บริเวณทางสัญจรทางบก เช่น ริมถนน เกาะกลางถนน ริมทางรถไฟและพื้นที่ทางสัญจรทางน้ำ เช่น ริมแม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น

5. พื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน คือ พื้นที่สีเขียวและที่โล่งที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับเจ้าของพื้นที่ และเสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่บริเวณชุมชน ได้แก่ พื้นที่เกษตรต่าง ๆ เช่น สวนไม้ผล นาข้าว พืชไร่นวนป่าเศรษฐกิจ และพื้นที่ทางประมง เช่น บ่อเลี้ยงปลา

ศูนย์วิจัย ป่าไม้ (2547) แบ่งพื้นที่สีเขียวออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. พื้นที่สีเขียวธรรมชาติ หมายถึง พื้นที่ที่มีอยู่ตามธรรมชาติดั้งเดิม มีความสำคัญต่อระบบนิเวศสูง เช่น แม่น้ำ ลำธาร คลอง เป็นต้น
2. พื้นที่สีเขียวบริการ หมายถึง พื้นที่สีเขียวที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้พักผ่อนหย่อนใจและสร้างความสวยงาม เช่น สวนสาธารณะ
3. พื้นที่สีเขียวเพื่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง พื้นที่สีเขียวที่สร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน เช่น การลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และการลดอุณหภูมิเมือง แม้ว่าประชาชนจะเข้าไปใช้พื้นที่ไม่ได้ พื้นที่สีเขียวประเภทนี้ได้แก่ พื้นที่ว่างที่ปลูกต้นไม้
4. พื้นที่สีเขียวทางสัญจร หมายถึง พื้นที่สีเขียวที่อยู่ในเส้นทางสัญจรสาธารณะ เช่น ริมทางถนน ทางรถไฟ และแม่น้ำ ลำคลอง
5. พื้นที่สีเขียวเพื่อเศรษฐกิจชุมชน หมายถึง พื้นที่สีเขียวที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ เช่น พื้นที่ป่าชุมชน พื้นที่ปลูกผัก

จากการศึกษาประเภทของพื้นที่สีเขียว สรุปได้ว่า พื้นที่สีเขียวจำแนกได้หลายประเภทตามบทบาทหน้าที่ และลักษณะทางกายภาพ โดยพื้นที่สีเขียวธรรมชาติจะเป็นพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติแต่เดิม ได้แก่ แหล่งน้ำ คู คลอง ภูเขา ป่าไม้ เป็นต้น พื้นที่สีเขียวเพื่อบริการและพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการและความงามทางภูมิทัศน์ ในความหมายเดียวกัน คือ พื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและเสริมสร้างภูมิทัศน์เมือง ได้แก่ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น สวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น

2.2.3 พื้นที่เขียวนันทนาการ

ภาควิชาภูมิทัศน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายพื้นที่เขียวนันทนาการ หมายถึง พื้นที่ใช้สำหรับกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งทั้งการออกกำลังกายและการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ สวนสาธารณะระดับต่าง ๆ ที่เด็กเล่น พื้นที่กีฬานันทนาการ ลานกีฬากลางแจ้ง และลานคนเดิน โดยแบ่งประเภทของพื้นที่เขียวนันทนาการ 3 ประเภท ดังนี้

1. สวนสาธารณะ หมายถึง พื้นที่สีเขียวที่กำหนดเจาะจงเพื่อให้สาธารณชนเข้าถึงเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ

2. ลานกีฬากลางแจ้ง หมายถึง พื้นที่สีเขียวที่กำหนดสำหรับเล่นกีฬา รวมถึงสนามกีฬา ประเภทต่าง ๆ และกิจกรรมกลางแจ้งอื่นๆ มักอยู่ในสวนสาธารณะหรือแยกออกไปก็ได้ โดยเฉพาะกรณี สนามกอล์ฟ

3. ลานคนเดิน หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่จัดไว้เป็นพื้นที่พปะของผู้คน สำหรับกิจกรรม เดินซื้อสินค้า พักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ โดยไม่มียานพาหนะเล่นผ่าน เน้นการเดินเท้า

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ

2.3.1 ความหมายของสวนสาธารณะ

กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2536) ให้ความหมายของ สวนสาธารณะ เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับชีวิตความเป็นอยู่แบบเมือง (Urban Life) สามารถตอบสนองความต้องการ การพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2549) อ้างใน พิณิจ พิณิจชอบ (2558) ให้ความหมายของ สวนสาธารณะ เป็นสาธารณูปการประเภทการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้ใช้บริการคือประชากรทุกเพศทุกวัย โดยการพักผ่อนหย่อนใจมีทั้งออกกำลังร่างกายและไม่ออกกำลังร่างกาย ซึ่งอาจจัดรวมอยู่ด้วยกันได้ในสวนสาธารณะ ทำให้สวนสาธารณะมีลักษณะเป็นอเนกประสงค์ คือ ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นพื้นที่สีเขียวรักษาสภาพแวดล้อมของเมือง เช่น สวนสาธารณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ให้สวยงามร่มรื่น เพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนและผ่อนคลายความเครียดของผู้คนที่อยู่อาศัยในเมือง สวนสาธารณะจัดว่าเป็นสาธารณูปการที่มีความจำเป็น อันอาจจะอยู่ในรูปสวนหย่อมขนาดเล็กในย่านพักอาศัยหรือย่านพาณิชย์กรรม สวนสาธารณะขนาดใหญ่เพื่อบริการคนส่วนใหญ่ในเมือง สวนสาธารณะระดับนี้อาจเป็นย่านการใช้ที่ดินประเภทที่โล่ง จึงควรมีลานแสดงดนตรี การละเล่น เวทีปราศรัย ฯลฯ เพื่อการจัดงานในวันหยุดและเทศกาลต่าง ๆ เป็นส่วนที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมประจำถิ่น

พงศ์ภาคย์ อินพ่วง (2563) สวนสาธารณะ หมายถึง บริเวณสาธารณะที่ภาครัฐ ซึ่งส่วนใหญ่ มักเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) หรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จัดให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนตามชุมชนและเมืองต่าง ๆ โดยรัฐเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดูแลรักษา ปัจจุบัน ทั้งนี้ อาจจัดสร้างโดยหน่วยงานภาคเอกชนแล้วมอบให้เป็นสาธารณะสมบัติ

อาชัญญา รัตนอุบล (2548) สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่จัดเพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยไม่มีการเก็บค่าบริการใด ๆ และมีการตกแต่งพื้นที่ไว้อย่างสวยงาม ประกอบด้วย ต้นไม้ ทั้งดอกไม้ ไม้ประดับ สระน้ำ สนามหญ้า นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนองความต้องการของประชาชน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมในสวนสาธารณะ เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย และอื่น ๆ

บุญนาค ตีวกุล (2545) อ่างใน พินิจ พินิจชอบ (2558) สวนสาธารณะ (Urban Park) คือ พื้นที่ที่มีการจัดภูมิทัศน์ มีต้นไม้ใหญ่และสนามหญ้าเป็นหลัก มีพื้นที่โล่งว่างประกอบ สามารถแบ่งย่อยตามขนาดและหน้าที่ ดังนี้

1. สวนหย่อม (Package Park) เป็นการตกแต่งบริเวณพื้นที่ขนาดเล็กริมถนน กลางถนน บริเวณรอบอนุสาวรีย์ หัวถนน เพื่อความสวยงามของบริเวณข้างเคียง บางแห่งเข้าไปนั่งเล่นเดินเล่นได้
2. สวนสาธารณะชุมชน (Community Park) หมายถึงบริเวณธรรมชาติหรือที่จัดตกแต่งขึ้นเพื่อความสวยงามของสถานที่ข้างเคียงและการพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน
3. สวนสาธารณะในเมือง (City Park) หมายถึงบริเวณพื้นที่กว้างขวางในเมืองที่เป็นธรรมชาติหรือตกแต่งขึ้นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของชาวเมือง มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยหลายอย่าง อาทิ ที่นั่งเล่น เดินเล่น ที่เล่นกีฬากลางแจ้งบางอย่างที่ไม่ขัดแย้งกับการใช้พื้นที่อื่น เช่น วิ่ง ชีจิกเรียน เทนนิส บาสเกตบอล แอโรบิค เป็นต้น

จากการศึกษาความหมายของสวนสาธารณะ สรุปได้ว่า สวนสาธารณะ เป็นพื้นที่ที่มีการตกแต่งจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม ร่มรื่น มีพื้นที่สีเขียวเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ประกอบด้วย พืชพรรณ สระน้ำ สนามหญ้า พื้นที่โล่งว่าง และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนองความต้องการของประชาชน ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ประกอบกิจกรรมนันทนาการ และการออกกำลังกาย เล่นกีฬา ฯลฯ เป็นสาธารณูปการของเมืองที่มีความจำเป็น ให้บริการประชากรทุกกลุ่ม

2.3.2 ประเภทของสวนสาธารณะ

สำนักงานสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร (ม.ม.ป.) อ่างใน พงศ์ภาคย์ อินพ่วง (2563) ได้จำแนกประเภทของสวนสาธารณะตามลักษณะพื้นที่ วัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่ และขนาดออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. สวนหย่อมขนาดเล็ก (Pocket Park, Mini Park, Tot lots) มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2 ไร่ รัศมีบริการเป็นวงรอบประมาณ 1 กิโลเมตร การให้บริการระยะเดินใช้เวลา 5-10 นาที การกระจายตัวของสวนควรอยู่ในระยะเดินเท้า มีการเข้าถึงโดยสะดวกและไม่ต้องข้ามถนน อาจอยู่ระหว่างอาคารหรือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มอาคาร มีแนวทางการพัฒนาโดยอาศัยที่เว้นว่างขนาดเล็กที่ทิ้งร้าง เหมาะสำหรับย่านที่มีครอบครัวจำนวนมาก ใช้เป็นที่สำหรับเด็กเล่น ออกกำลังกายและพักผ่อนของประชาชน

2. สวนหมู่บ้าน (Neighborhood Park) มีขนาดพื้นที่มากกว่า 2 ไร่แต่ไม่เกิน 25 ไร่ รัศมีการให้บริการเป็นวงรอบประมาณ 1-3 กิโลเมตร เป็นสวนสำหรับประชาชนผู้อาศัยในละแวกบ้านนั้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าสวนหย่อมขนาดเล็ก

3. สวนชุมชน (Community Park) มีพื้นที่มากกว่า 25 ไร่แต่ไม่เกิน 125 ไร่ รัศมีการให้บริการเป็นวงรอบประมาณ 3-8 กิโลเมตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มมากกว่า 2 สวนแรกและมีที่เล่นกีฬา มีพื้นที่สำหรับการพักผ่อนแบบเพลิดเพลินกับสิ่งสวยงาม เช่น ไม้ดอกไม้ประดับ

4. สวนระดับย่าน (District Park) มีขนาดพื้นที่มากกว่า 125 ไร่แต่ไม่เกิน 500 ไร่ รัศมีการบริการมากกว่า 8 กิโลเมตร การให้บริการผู้สูงอายุด้วยการเดิน ผู้ที่อยู่ไกลเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชน รถยนต์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างที่ไม่มีในสวน 1-3 ก่อนหน้า เช่น บริเวณปิกนิก ที่จอดรถ ลานอเนกประสงค์ บริเวณที่มีลักษณะเฉพาะเช่น สวนดอกไม้ขนาดใหญ่สระ แล่นเรือ จักรยาน บึงตกปลา ลำธาร

5. สวนระดับเมือง (City Park) มีพื้นที่มากกว่า 500 ไร่ขึ้นไป รัศมีการให้บริการเป็นวงรอบแก่คนทั้งเมืองและพื้นที่ใกล้เคียง ในเขตอิทธิพลของเมือง มีลานกว้างสำหรับการจัดงานประเพณี ผู้มาใช้บริการเดินทางมาจากทั่วเมืองและใช้เวลาพักผ่อนนานกว่าครึ่งวัน มีกิจกรรมในสวนที่หลากหลายและเน้นหนักไปทางด้าน Active Recreation นอกเหนือจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสวนระดับ 1-4 เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ตื่นเต้น ดึงดูดใจ

6. สวนถนน (Street Park) มีความกว้างของพื้นที่กว่า 3 เมตร ไม่จำกัดความยาว ปลุกต้นไม้ 2 ข้างทาง เว้นที่ตรงกลางไว้เป็นทางเดิน แบ่งประเภทได้อีก 3 ประเภท คือ สวนไหล่ทางหรือทางจักรยาน สวนเกาะกลาง และสวนทางแยก

7. สวนเฉพาะทาง (Special Purpose Park) มีพื้นที่ไม่จำกัดขนาด เช่น สวนอนุสาวรีย์ ลานอเนกประสงค์ สวนประวัติศาสตร์ สวนวัฒนธรรม สวนกีฬา เป็นต้น

คู่มือจัดทำมาตรฐานด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2552) ได้แบ่งประเภทของสวนสาธารณะ สำหรับกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. สวนสาธารณะละแวกบ้าน ขนาดพื้นที่ประมาณ 0.5 ไร่ ให้บริการในระยะเดินเข้าถึงใช้เวลา 5-10 นาที อาจจะเป็นพื้นที่โล่งระหว่างอาคาร มีพื้นที่บางส่วนเป็นสนามเด็กเล่น และเป็นพื้นที่พบปะสังสรรค์ของประชาชนทุกวัย

2. สวนสาธารณะหมู่บ้าน ขนาดพื้นที่ 0.5-2 ไร่ เป็นพื้นที่เพื่อรองรับความต้องการพื้นที่นันทนาการของชุมชน ซึ่งควรบริการได้ในทุกเพศทุกวัย และทั้งกิจกรรมประเภทกายบริหาร (Active) และการพักผ่อน (Passive) ประชาชนควรเข้าถึงได้โดยการเดินเท้า หรือควบคุมปริมาณรถยนต์และที่จอดรถ

3. สวนสาธารณะชุมชน ขนาดพื้นที่ 2-20 ไร่ เป็นพื้นที่เพื่อรองรับความต้องการพื้นที่นันทนาการของชุมชนได้กว้างกว่าสวนสาธารณะหมู่บ้าน โดยเน้นที่สามารถจัดงานนันทนาการของชุมชนได้ และมีการจัดลักษณะทางภูมิสถาปัตยกรรมที่สวยงามและมีพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งพื้นที่ 2 ใน 3 ของสวนประเภทนี้ควรจัดให้มีกิจกรรมอย่างชัดเจน เช่น กิจกรรมกีฬา นันทนาการ หรือสนามเด็กเล่น ฯลฯ

4. สวนสาธารณะระดับย่าน ขนาดพื้นที่ 20-100 ไร่ ให้บริการทั้งผู้ที่เดินเท้าเข้าถึงและผู้ที่อยู่ในระยะไกล สามารถเดินเท้าหรือเข้าถึงด้วยระบบขนส่งมวลชนหรือรถยนต์ โดยคำนึงถึงความหนาแน่นของประชากรเป็นหลัก สวนสาธารณะประเภทนี้ควรมีพื้นที่สำหรับประกอบกิจกรรมที่หลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าสวนสาธารณะชุมชน เช่น พื้นที่ปิกนิกลานอเนกประสงค์ และบริเวณที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น บึงน้ำลำธาร สวนดอกไม้ขนาดใหญ่

5. สวนสาธารณะระดับเมือง ขนาดพื้นที่มากกว่า 100 ไร่ ให้บริการแก่คนทั้งเมืองและพื้นที่ใกล้เคียงในเขตอิทธิพลของเมือง ผู้ใช้บริการเป็นผู้เดินทางมาจากพื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่ซึ่งไกลออกไป และใช้เวลาพักผ่อนอยู่ที่สวนประเภทนี้มากกว่าครึ่งวัน มีกิจกรรมหลากหลายดึงดูดความสนใจ นอกเหนือจากสวนระดับล่าง โดยเน้นให้เป็นพื้นที่สามารถจัดกิจกรรมทางสังคมของชุมชนได้หลากหลาย มีลานกว้างเพื่อจัดงาน มีลักษณะของสวนที่มีเอกลักษณ์ และมีพื้นที่เปิดโล่ง

เดชา บุญค้ำ (2544) อ่างใน พลพินิจ พินิจชอบ (2558) จำแนกประเภทของสวนสาธารณะ โดยพิจารณาตามระดับการใช้สอย แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. สวนสาธารณะระดับชุมชน (Community / Neighborhood park) เป็นสวนสาธารณะที่อยู่ในย่านพักอาศัย หัวใจอยู่ที่การเข้าถึงที่สะดวกและปลอดภัย เพื่อผู้ใช้ที่มีเวลาว่างใช้ได้ตลอดเวลา ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะเป็น เด็ก วัยรุ่น แม่บ้าน จึงควรจัดให้มีสนามเด็กเล่นสำหรับเด็กเล็กกระจายตามจุดต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้เด็กเล็กเดินหรือขี่จักรยานมาใช้ได้สะดวกจำนวนสนามเด็กเล่นขึ้นกับขนาดรวมทั้งรูปร่างของผังหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งอาจมีจำนวนมากกว่า 1 แห่ง ที่อาจแยกออกจากสนามสำหรับกีฬา ควรเน้นการจัดเพื่อให้มีสนามกีฬาสำหรับเล่นกีฬาสำหรับกลุ่มวัยรุ่นให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการใช้เวลาว่างอย่างเหมาะสมเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ สวนสาธารณะระดับชุมชนนี้มักจะมีผู้ใช้สอยเป็นปริมาณร่วมกันทุกกลุ่มอายุ รวมทั้ง เด็กเล็ก วัยรุ่น แม่บ้าน ตลอดจนวิถีชีวิตของคน

ในแต่ละชุมชนที่อาจแตกต่างกัน ดังนั้น การออกแบบและการวางองค์ประกอบต่าง ๆ ต้องแบ่งโซน โดยคำนึงถึงการใช้อยู่ ไม่ให้รบกวนซึ่งกันและกัน

2. สวนสาธารณะระดับเมืองเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีองค์ประกอบมากและใหญ่กว่าสวนสาธารณะระดับชุมชนผู้ใช้จะเดินทางมาจากส่วนต่าง ๆ ของเมืองเพื่อการพักผ่อนออกกำลังกาย เป็นครั้งคราวและมักใช้เวลาอยู่ในสวนสาธารณะนานกว่าการใช้มักมาเป็นครอบครัวหรือเป็นกลุ่ม มีความหนาแน่นในการใช้น้อยกว่าสวนสาธารณะระดับชุมชนแต่มีกิจกรรมหลากหลายกว่าให้เลือกใช้ ดังนั้นสวนสาธารณะระดับนี้จะให้ความรู้สึกในการใช้งานที่แตกต่างจากสวนสาธารณะในระดับชุมชน

3. สวนสาธารณะลักษณะพิเศษ ลักษณะของการใช้งานจะเหมือนกับสวนสาธารณะระดับเมืองในแง่ที่ผู้มาใช้สวนจะมาจากส่วนต่าง ๆ ของเมือง โดยยินดีที่จะเสียเวลาเดินทางเพื่อมาใช้สวนสาธารณะ สวนสาธารณะลักษณะนี้จะมีจุดเด่นหรือลักษณะพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนพฤกษศาสตร์

4. สวนสาธารณะหย่อมในเมือง พบได้ในย่านพาณิชยกรรม ย่านอุตสาหกรรมย่านธุรกิจหรือย่านอื่น ๆ นอกเหนือจากย่านพักอาศัยส่วนมากจะมีขนาดปานกลางไปจนถึงขนาดเล็ก มักใช้เป็นสถานที่นัดพบ แวะพักสำหรับผู้สัญจรผ่านไปมา เป็นพื้นที่ขนาดเล็กที่มีความสำคัญที่ช่วยประดับเมืองดูสวยงาม แม้จะไม่มีกิจกรรมต่าง ๆ มากนัก มักเป็นการใช้งานในระยะเวลาสั้น ๆ

5. สวนอุทยาน อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติ เป็นสวนสาธารณะที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว ที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจ เช่น มีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้ใช้ได้รับความรู้สึก ความรู้ที่แปลกใหม่ในสิ่งที่พบเห็นการออกแบบจึงควรจะเน้นการจัดระบบการสื่อความหมายระหว่างผู้ใช้สถานที่นั้น ๆ เพื่อให้ซึมซับความสวยงามหรือความสำคัญต่าง ๆ ในอดีตที่มีมาได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาประเภทสวนสาธารณะ สรุปได้ว่า สวนสาธารณะจำแนกได้หลายประเภทตามลักษณะทางกายภาพ วัตถุประสงค์การใช้พื้นที่ และระดับการให้บริการ จากที่มีผู้จำแนกประเภทสวนสาธารณะที่สอดคล้องกัน คือ สวนหมู่บ้าน สวนชุมชน สวนระดับย่าน สวนระดับเมือง ซึ่งสวนสาธารณะแต่ละประเภทจะมีขนาดพื้นที่ และระดับพื้นที่ให้บริการที่แตกต่างกัน

2.3.3 องค์ประกอบและลักษณะของสวนสาธารณะที่ดี

สุนทรินทร์ เพชรรัตน์ (2562) กล่าวถึง องค์ประกอบและลักษณะของสวนสาธารณะที่ดีว่า สวนสาธารณะแบ่งได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ กิจกรรมการพักผ่อนหรือนันทนาการแบบผ่อนคลาย

(Passive Recreation) และกิจกรรมนันทนาการแบบกระฉับกระเฉง (Active Recreation) สวนสาธารณะที่ดีต้องสนองประโยชน์ใช้สอยสูงสุดและมีความสุข มีองค์ประกอบทางกายภาพที่ทำให้รู้สึกถึงการต้อนรับและความสะดวกสบายสำหรับประชาชนทุกกลุ่มในสังคม อีกทั้งควรเป็นสถานที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับผู้สูงอายุและผู้พิการ นอกจากนี้การออกแบบสวนสาธารณะให้เป็นสถานที่สาธารณะที่ดีต้องเป็นบริเวณที่สามารถทำกิจกรรมได้หลากหลาย (Uses and Activities) มีความปลอดภัยสะอาดและดึงดูดใจ (Comfort and Image) และเป็นสถานที่สำหรับผู้คนจะได้มาพบปะสังสรรค์กัน (Sociability)

กรมโยธาธิการและผังเมือง (2546) อ้างใน ประภุญช์ สุวรรณสมศรี (2553) การวางผังสวนสาธารณะต้องคำนึงถึงกิจกรรมทั้ง 3 ลักษณะ คือ 1) การพักผ่อนสบายๆ เป็นการผ่อนคลาย (Passive Recreation) 2) กิจกรรมที่มีการออกกำลังกาย (Active Recreation) และ 3) กิจกรรมทางการศึกษา การเรียนรู้ (Education) โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง (2546) และอาชัญญา รัตนอุบลและคณะ (2548) ระบุถึงองค์ประกอบของสวนสาธารณะที่ดี ดังนี้

1. ด้านการให้ความสะดวก

- 1) มีป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะบริเวณประตูทางเข้าทั่วไป
- 2) มีแผนที่หรือแผนผังแสดงขอบเขตและตำแหน่งของสวนสาธารณะ เพื่อให้ผู้มาใช้บริการสามารถทราบได้ว่าควรไปที่ใดก่อน โดยมีสัญลักษณ์และเครื่องหมายแสดงทิศทาง เพื่อบอกให้ผู้รับใช้บริการได้เดินทางไปทางจุดหมายได้ถูกต้อง รวดเร็ว ควรสร้างในที่เด่นชัดและมองเห็นได้ง่าย
- 3) ถนนภายในสวนสาธารณะควรมีขนาด ความกว้าง ส่วนโค้ง และสัดส่วนตามมาตรฐานทั่วไป เพื่อให้ความปลอดภัยในการขับขี่ มีที่จอดรถ และมีต้นไม้ร่มรื่นสองข้างทาง เพื่อความสวยงามและความสบายใจของผู้ใช้สถานที่
- 4) มีถังขยะ ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้
- 5) มีศูนย์ให้คำแนะนำและให้บริการ
- 6) ทางเดิน สวนทุกระดับควรกำหนดทางเดินภายในสวนให้ชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการซึ่งควรแยกจากเส้นทางรถยนต์ และในบางกรณีที่มีพื้นที่กว้างขวาง ควรมีการออกแบบทางเดินแยกจากเส้นทางจักรยานแต่ต้องมีความสัมพันธ์ กลมกลืน และไม่รบกวนซึ่งกันและกัน
- 7) ลานกีฬาหรือสถานที่ออกกำลังกาย สนามกีฬาอเนกประสงค์ สนามเปตอง ตะกร้อ ลานเต้นแอโรบิค เป็นต้น
- 8) ม้านั่ง ควรจัดไว้เป็นจุด ๆ บริเวณใต้ต้นไม้ เพื่อให้ผู้ให้บริการสามารถพักผ่อนและพักเหนื่อยจากการออกกำลังกาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 9) อาคารเอนกประสงค์ เพื่อไว้พบปะของผู้ใช้บริการ ตลอดทั้งอุปกรณ์กีฬาและอื่น ๆ
- 10) ห้องน้ำ ไว้สำหรับผู้มาใช้บริการสวนสาธารณะ เพื่อความสะอาดถูกสุขลักษณะ
- 11) จุดขายเครื่องดื่ม ซึ่งอาจจัดไว้ส่วนหนึ่งของอาคารอื่นภายในสวนก็ได้
- 12) ที่จอดรถยนต์และจักรยานเพื่ออำนวยความสะดวก

2. ด้านความปลอดภัย

- 1) ป้อมรักษาความปลอดภัยหรือจุดตรวจ พร้อมเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
รักษาการณ์
- 2) ไฟฟ้าแสงสว่างเพื่อความสะดวก ปลอดภัย แก่ผู้ใช้สวนสาธารณะ รวมถึงในเวลา
กลางคืน
- 3) มีประตูเข้าออกไม่มากนัก ในเวลากลางคืนควรเปิดประตูเดียว
- 4) มีรั้วกั้นในบริเวณที่ไม่ปลอดภัย เช่น กั้นริมแม่น้ำ เมื่อสวนนั้นอยู่ใกล้สนามเด็กเล่น
- 5) ตรวจสอบสายไฟและปลั๊กไฟอย่างสม่ำเสมอ
- 6) ควรมีหน่วยพยาบาล
- 7) ระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ จะต้องออกแบบและดำเนินการให้เรียบร้อย
เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังภายในพื้นที่ ซึ่งจะมีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสภาพสิ่งปลูกสร้าง
และต้นไม้ภายในพื้นที่

3. ด้านการดูแลรักษา

- 1) ทำความสะอาดสม่ำเสมอ เช่น เก็บขยะ กวาดถนน กวาดสนาม เป็นต้น
- 2) ตัดหญ้า ตัดแต่งทรงพุ่มของต้นไม้
- 3) ให้อปุ๋ย รดน้ำพรวนดิน และฉีดยากันแมลง
- 4) มีการปลูกต้นไม้ทดแทนไม้เดิมที่ตายไปหรือกำลังจะตาย
- 5) ซ่อมแซมอุปกรณ์ เช่น ทาสีเก้าอี้ ติดป้าย หรือทำรั้วใหม่
- 6) ซักชวนให้ประชาชนรู้จักรักษาความสะอาด
- 7) อนุรักษ์สภาพที่สวยงามตามธรรมชาติไว้ให้ดียิ่งขึ้น
- 8) แหล่งน้ำ สำหรับบำรุงรักษาต้นไม้ เพื่อความประหยัดที่โดยไม่ต้องใช้น้ำประปาและใช้
เลี้ยงสัตว์น้ำ หรืออาจพัฒนาให้มีน้ำพุหรือสร้างบรรยากาศ ความชุ่มชื้น เย็นสบาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

1) พืชพรรณที่สวยงามและเหมาะสม มีลักษณะที่เป็นธรรมชาติและส่งเสริมการใช้งานพื้นที่สวน

2) สนามหญ้าหรือสวนหย่อม เพื่อใช้เป็นสถานที่นั่งเล่นหรือผ่อนคลายเป็นแก่ผู้ให้บริการ

3) สระน้ำหรือทางน้ำไหล หรือสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่มีน้ำเป็นส่วนประกอบ เช่น น้ำพุ น้ำตกจำลอง บ่อน้ำขนาดเล็กปลูกพืชน้ำ ฯลฯ เพื่อสร้างบรรยากาศความชุ่มชื้นและความเย็นสบายสำหรับสระน้ำขนาดใหญ่หรือทางน้ำไหลนั้นยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่โล่งอีกด้วย ซึ่งหากพื้นที่ที่มีที่ตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำ ลำคลอง หรือบึงขนาดใหญ่ จึงเป็นข้อได้เปรียบที่จะนำศักยภาพทางธรรมชาติมาใช้จัดทำให้เป็นสวนสาธารณะ

เดชา บุญค้ำ (2549) กล่าวถึง สวนสาธารณะที่ดีจะต้องประกอบด้วย 8 ประการ ดังนี้

1. จัดให้มีพื้นที่ออกกำลังกายในสัดส่วนที่มากขึ้น และบางแห่งอาจจัดให้มากกว่าพื้นที่แบบผ่อนคลายเป็น

2. จัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายมากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยเน้นครอบครัว เช่น ผู้สูงอายุ ปู่ย่า พ่อแม่ วัยทำงาน วัยรุ่น และเด็กเล็กสามารถมาที่สวนเดียวกันพร้อมกันได้โดยไม่เบื่อและรบกวนกัน

3. มีพื้นที่เอนกประสงค์ที่ใช้ได้ทั้งการออกกำลังกายและทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การแสดง การเล่นดนตรี

4. มีความร่มรื่น สวยงาม เขียวสะอาด และดูแลรักษาง่าย

5. เข้าถึงสะดวก ทางเข้าเชื่อมโยงระบบขนส่งมวลชนหรือชุมชน ให้ความสำคัญกับทางเดินเท้า แยกทางรถยนต์ และที่จอดรถ

6. มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและตอบสนองต่อภูมิอากาศ

7. ลดหรือขจัดการรบกวนระหว่างกิจกรรมที่ขัดแย้งกันด้วยการแบ่งเขตและการออกแบบที่ดี

8. มีความปลอดภัยสูงทั้งจากอาชญากรรมและจากอุบัติเหตุ

สุภาดา ศรีสารคาม (2550) อ้างใน พลพินิจ พินิจชอบ (2558) ลักษณะและหน้าที่ของสวนสาธารณะที่ดี มีดังนี้

1. คุณสมบัติด้านกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี

1) คุณสมบัติทางกายภาพระดับเมือง

(1) ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดเชื่อมต่อการสัญจรที่สำคัญ เช่น ตั้งอยู่กับป้ายรับ – ส่งผู้โดยสารของระบบขนส่งมวลชน หรือตั้งอยู่ในบริเวณทางแยก หรือทางสัญจรหลักของถนนภายในชุมชน

ดังที่ Gibberd (1967) ที่ได้ศึกษาแนวความคิดในการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่เน้นถึงคุณสมบัติทางกายภาพและสัณฐานของเมือง สรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของจัตุรัสเมืองก็คือ ตำแหน่งที่ตั้ง ซึ่งควรอยู่ใกล้กับเส้นทางหรือพื้นที่ที่มีระดับการสัญจรของคนเดินเท้าในอัตราที่สูง ซึ่งจะมีผลไปสู่การเชื่อมต่อกับพื้นที่โดยรอบหรือเชื่อมต่อกับพื้นที่ว่างสาธารณะ เป็นโครงข่าย ไปยังพื้นที่ว่างสาธารณะอื่น ๆ เกิดการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก โดยในการเชื่อมต่ออาจเป็นเส้นทางสัญจร ประเภท ทางเดินเท้า ทางจักรยาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดรูปแบบการใช้งานในพื้นที่ที่หลากหลายของกิจกรรม และเป็นการกระจายกลุ่มผู้ใช้ไปยังพื้นที่ว่างสาธารณะต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

(2) ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับอาคารหรือสถานที่ที่มีความสำคัญในระดับเมือง เช่น ลานวัด หรือพื้นที่ว่างสาธารณะที่อยู่ด้านหน้าอาคารทางราชการ โรงเรียน รวมไปถึงอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว สามารถใช้ประกอบกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์ต่อคนในชุมชนได้

(3) ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสิ่งอำนวยความสะดวก ดังที่ Carretal (1995) อ้างถึงใน ไชศรี ภักดีสุขเจริญ (2547) ได้ศึกษาพื้นที่สาธารณะเมืองและอธิบายถึงปริมาณการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในเมืองที่ประสบความสำเร็จอย่างมากนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ที่ผู้ออกแบบกำหนดให้เท่านั้น แต่เป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ประการแรก คือ ความสะดวกสบาย เช่น การเตรียมพร้อมต่อสภาพภูมิอากาศ การจัดให้มีที่นั่งพัก ร้านอาหารอย่างเพียงพอในบริเวณ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น ม้านั่ง ถังขยะ ประการที่สอง การมีบรรยากาศที่เอื้อต่อกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่ปลอดภัยจากยวดยานพาหนะ

(4) มีความหนาแน่นของมวลอาคารโดยรอบอย่างเหมาะสม ดังที่ Trancik อ้างถึงใน กำธร กุลชล (2545) ได้ชี้ให้เห็นว่าในพื้นที่ของชุมชนใดที่มีพื้นที่ว่างและมวลอาคาร จัดวางอยู่ในพื้นที่นั้นอย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้เกิดรูปทรงที่ดีของเมืองหรือชุมชนนั้นส่งผลไปถึงความสัมพันธ์และการเชื่อมต่อของพื้นที่ว่างแต่ละแห่งที่สอดรับกัน เกิดการเคลื่อนไหวของกิจกรรมและผู้คนกระจายไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2) คุณสมบัตินทางกายภาพระดับพื้นที่ย่อย

(1) มีขนาดพื้นที่ สภาพภูมิทัศน์ และมุมมองในการมองพื้นที่โดยรอบอย่างสวยงาม สบายตา และในทางกลับกันมุมมองจากภายนอกที่มองเข้ามาในพื้นที่ก็มีความสวยงาม สบายตาเช่นกัน โดยการที่พื้นที่ว่างสาธารณะมีขนาดที่เหมาะสมต่อรูปแบบการใช้นั้นจะทำให้เกิดการใช้พื้นที่ได้อย่างทั่วถึง มีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมต่อรูปแบบการใช้นั้นพื้นที่ว่างสาธารณะ เช่น การใช้

วัสดุ พื้นผิว ความลาดชันของพื้นที่หรือทางเดินที่เหมาะสมต่อผู้ใช้ที่หลากหลายเพศ อายุ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อนักคนออกมาทำกิจกรรมภายนอกอาคารได้มากขึ้น

(2) เป็นพื้นที่ที่ว่างสาธารณะที่มีอาคารข้างเคียงโอบล้อมอย่างเหมาะสม โดยอาคารที่โอบล้อมนั้นก็มีช่องเปิดเพื่อสร้างมุมมองหรือเป็นเส้นทางเข้าและออกระหว่างพื้นที่ว่างสาธารณะและพื้นที่อื่น ๆ โดยรอบ ซึ่งจะทำให้เกิดความถี่ที่มากขึ้นในการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

(3) เป็นพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน สามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อรองรับคน กิจกรรม และเวลาที่ใช้อย่างหลากหลาย หรือกล่าวได้ว่า พื้นที่ว่างสาธารณะสามารถรองรับการใช้งานได้อย่างอเนกประโยชน์นั่นเอง

2. พื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีในนิยามของประเภทผู้ใช้ กิจกรรม และช่วงเวลาที่ใช้

1) มีความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้ ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายด้านเพศ เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย ด้านอายุ เช่น เด็ก คนแก่ วัยรุ่น ด้านระดับอาชีพ เช่น พ่อค้า ข้าราชการ รับจ้าง นำไปสู่การเกิดปฏิสัมพันธ์ของคนหลาย ๆ กลุ่ม

2) มีความหลากหลายของกิจกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะกล่าวคือ พื้นที่ว่างสาธารณะสามารถใช้งานได้จริงและมีกิจกรรมเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ใช้กลับมาอีกครั้งแล้วครั้งเล่า ถ้าพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นขาดกิจกรรม เป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่ถูกใช้งานก็จะเป็นตัวบ่งชี้ความผิดพลาดบางอย่าง

3) มีการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในช่วงเวลาที่หลากหลายของวันหรือกล่าวได้ว่าในพื้นที่ว่างสาธารณะจะถูกจับจอง เกือบตลอดเวลาของวันและทุกวัน

จากการศึกษาองค์ประกอบและลักษณะของสวนสาธารณะ สรุปได้ว่า กิจกรรมภายในสวนสาธารณะแบ่งเป็น กิจกรรมแบบผ่อนคลาย หรือสงบ (Passive) กับ กิจกรรมแบบกระฉับกระเฉง หรือการออกกำลังกาย (Active) หรืออาจจะมีกิจกรรมทางการเรียนรู้ (Education) ด้วย สวนสาธารณะที่ดีต้องมีพื้นที่ที่สามารถทำกิจกรรมได้หลากหลายและตอบสนองการใช้งานได้สูงสุด ทั้งในด้านความสะดวก ความปลอดภัย ด้านการดูแลรักษาความสะอาด และด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ซึ่งองค์ประกอบภายในสวนสาธารณะ ได้แก่ ป้ายบอกทาง ทางเดิน สนามหญ้า ม้านั่ง ห้องน้ำ ไฟส่องสว่าง ป้อมรักษาความปลอดภัย การซ่อมแซมอุปกรณ์ พืชพรรณ เป็นต้น โดยลักษณะของสวนสาธารณะที่ดี ได้แก่ การแบ่งสัดส่วนของพื้นที่ที่เหมาะสม มีความร่มรื่น สวยงาม มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอที่ตั้งที่เหมาะสม การเข้าถึงสะดวก ขนาดและภูมิทัศน์ของพื้นที่ที่รองรับการใช้งานได้หลากหลาย มีความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้ กิจกรรม และช่วงเวลาที่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสวนสาธารณะ

วุฒิพงษ์ ทวีวงศ์ (2558) ได้เสนอการออกแบบสวนสาธารณะเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกาย การออกแบบพื้นที่ภายในสวนสาธารณะมีความสำคัญต่อการเกิดกิจกรรมทางกาย เนื่องจากสิ่งแวดล้อม สรรสร้างในสวนสาธารณะส่งผลต่อความรู้สึกว่าสวนสาธารณะนั้น ๆ น่าเข้ามาใช้งานหรือไม่ของแต่ละบุคคล ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการออกแบบสวนสาธารณะเพื่อตอบสนองกิจกรรมทางกาย ควรคำนึงถึงหัวข้อการออกแบบ ดังนี้

1. การจัดแบ่งพื้นที่ (Spatial Organization) เนื่องจากสวนสาธารณะมีกิจกรรมและมีผู้คนมาใช้งานหลากหลาย ดังนั้น การออกแบบพื้นที่จึงต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็ต้องให้ความสำคัญกับการจัดแบ่งพื้นที่สำหรับกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม การสร้างสังคมผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน รวมถึงการเชื่อมโยงเพื่อลดจุดอับทางสายตา ทั้งนี้ เพื่อสร้างความปลอดภัยของการใช้งานภายในสวนสาธารณะ การออกแบบพื้นที่รองรับกิจกรรมหลากหลายชนิดร่วมกันนั้น มีข้อดีคือเพื่อทำให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงและควบคุมความปลอดภัย แต่ในขณะเดียวกันการออกแบบพื้นที่โดยการแบ่งแยกแต่ละกิจกรรมออกจากกันนั้น ก็มีข้อดีต่อการป้องกันการรบกวนของกิจกรรมแต่ละชนิด เช่น ระดับของกิจกรรมทางกายที่แตกต่างกัน หรือระดับความดังของเสียงที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม เป็นต้น

ลักษณะกิจกรรมภายในสวนสาธารณะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบกระฉับกระเฉง (Active) ได้แก่ การเล่นกีฬา การออกกำลังกาย และ กิจกรรมแบบสงบ (Passive) ได้แก่ การนั่งพักผ่อน ดังนั้น การเลือกใช้วิธีการจัดแบ่งพื้นที่แบบรวมหรือแยกกิจกรรมนั้นจำเป็นต้องพิจารณาตามความเหมาะสมและมีความสมดุล ควรมีการวางแผนกำหนดพื้นที่สำหรับกิจกรรมเหล่านี้ให้เหมาะสม โดยป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนกัน

2. อาคาร (Building) เพื่อรองรับกิจกรรมทางกายภาพในระดับต่าง ๆ ภายในสวนสาธารณะ ทั้งกลางแจ้งและในร่ม การมีอาคารภายในสวนสาธารณะจึงมีความจำเป็น ยกตัวอย่าง เช่น อาคารยิมเนเซียม อาคารห้องน้ำ อาคารเอนกประสงค์ของชุมชน อาคารสำนักงาน เป็นต้น ทั้งนี้ การกำหนดตำแหน่งและรูปแบบของอาคารให้มีความสอดคล้องกันโดยภาพรวมทั้งสวนสาธารณะ นอกจากนี้ การออกแบบอาคารควรคำนึงถึงการประหยัดพลังงานด้วย ทั้งนี้ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายและการดูแลรักษาในระยะยาว

3. ที่จอดรถ (Parking Lots) ภายในสวนสาธารณะควรจัดให้มีพื้นที่จอดรถอย่างเพียงพอ สำหรับผู้มาใช้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุและคนพิการซึ่งมีข้อจำกัดในการเดินทางมาใช้บริการ อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อการเดินทางเข้ามายังสวนสาธารณะ การมีพื้นที่จอดรถมากเกินไปก็อาจจะทำให้ผู้คนเลือกใช้บริการรถมาแทน ดังนั้น จึงควรมีการจัดการให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของสวนสาธารณะแต่ละแห่ง

การวางตำแหน่งของพื้นที่จอดรถภายในสวนสาธารณะต้องระวังไม่ให้เกิดการแบ่งแยกพื้นที่สวนสาธารณะออกเป็นส่วน ๆ ควรจัดเตรียมที่จอดรถเสริมเพื่อให้กรณีมีกิจกรรมพิเศษที่มีคนมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณใกล้พื้นที่ที่ใช้ทำกิจกรรมขนาดใหญ่ ในการออกแบบที่จอดรถควรมีการใช้พืชพรรณประกอบเพื่อลดความแข็งกระด้างและสร้างร่มเงาให้กับพื้นที่จอดรถ

4. ทางสัญจร (Circulation) การสร้างทางสัญจรที่มีระบบการเชื่อมต่อที่ดีเปิดโอกาสให้เกิดทางเลือกในการสัญจรที่หลากหลาย เช่น การเดิน-วิ่ง การขี่จักรยาน การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ เป็นต้น ควรมีการออกแบบประเภทของทางสัญจร ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นทางหลักและทางรอง โดยทางหลักจะมีขนาดกว้างและสามารถเชื่อมต่อกิจกรรมหลักทั้งหมดของสวนเข้าด้วยกัน ส่วนทางรองจะมีขนาดที่แคบกว่าและเป็นทางรองที่แยกออกมาจากทางหลักเพื่อนำไปสู่กลุ่มของกิจกรรมย่อยในแต่ละส่วนของพื้นที่สวนสาธารณะ โดยปกติแล้วทางสัญจรโดยรถยนต์จะถูกกันไว้ให้อยู่เฉพาะบริเวณขอบนอกของสวนเพื่อให้บริเวณใจกลางสวนสาธารณะจะเป็นพื้นที่เฉพาะเส้นทางการเดิน-วิ่ง หรือขี่จักรยานเท่านั้น

ในการออกแบบเส้นทางสัญจรควรคำนึงถึงการสร้างมุมมอง การสร้างบรรยากาศที่ดึงดูดให้คนเข้ามาใช้ในส่วนต่าง ๆ ภายในสวน ตามทางสัญจรควรมีม้านั่ง ที่ดื่ม้ำสาธารณะ ที่ทิ้งขยะ โคมไฟ นอกจากนี้ ควรออกแบบทางสัญจรให้มีความโล่งที่สามารถมองเห็นได้ง่าย ทั้งนี้ เพื่อสร้างความรู้สึกปลอดภัยให้กับผู้ที่เข้ามาใช้บริการ

5. สิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการ (Recreation Facilities) การมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการภายในสวนสาธารณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเป็นพื้นที่ให้เกิดกิจกรรมทางกายในระดับต่าง ๆ อาทิเช่น สนามฟุตบอล วอลเลย์บอล เทนนิส บาสเกตบอล ฟุตซอล แบดมินตัน รวมถึงอุปกรณ์ออกกำลังกายกลางแจ้ง และสนามเด็กเล่น ทั้งนี้ การเลือกชนิดสิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการภายในสวนสาธารณะแต่ละที่ ต้องคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ ลักษณะและความต้องการของผู้ใช้บริการ รวมถึงต้องระวังการรบกวนกันกับกิจกรรมแบบสงบ (Passive) ที่อยู่ข้างเคียงพื้นที่โดยรอบสิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการขนาดใหญ่ควรมีการกำหนดให้มีพื้นที่กันชน (Buffer Zone) เพื่อลดผลกระทบ

6. ภูมิทัศน์และพืชพรรณ (Landscaping) การเลือกใช้ชนิดพืชพรรณในงานภูมิทัศน์ของสวนสาธารณะ จำเป็นต้องคำนึงถึงการลดภาระในการดูแลรักษาในระยะยาว เช่น การเลือกพืชพรรณที่ทนทานง่ายต่อการดูแลรักษา ใช้น้ำน้อยแต่มีความสวยงามตลอดปี เพื่อการสร้างลักษณะภูมิทัศน์ที่ส่งเสริมการใช้งานพื้นที่ตามแต่ละกิจกรรม ต้องเลือกชนิดพืชพรรณที่เหมาะสม อาทิเช่น ในพื้นที่กิจกรรมแบบสงบ (Passive) และพื้นที่ปศุสัตว์ ควรจัดภูมิทัศน์และใช้พืชพรรณที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติ โดยอาจเสริมสร้างบรรยากาศด้วยกลุ่มต้นไม้ ก้อนหิน หรือหากพื้นที่เดิมมีลักษณะภูมิทัศน์ธรรมชาติอยู่แล้ว ก็ควรจะอนุรักษ์ลักษณะธรรมชาติเดิมไว้ ใช้ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ประกอบในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ

ของสวนสาธารณะเพื่อสร้างร่มเงาให้กับส่วนพื้นที่กิจกรรมที่ต้องการ ในส่วนพื้นที่กิจกรรมประเภท กระฉับกระเฉง (Active) จำเป็นต้องใช้พื้นที่สนามหญ้าขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมทางกายภาพ ในระดับต่าง ๆ ต้องเลือกใช้ชนิดพันธุ์ของหญ้าให้เหมาะสมกับประเภทการใช้งานและลักษณะ สภาพแวดล้อมของพื้นที่ เช่น ความเข้มของแสงในบริเวณนั้น ๆ เป็นต้น

7. การจัดการน้ำผิวดิน (Storm Water Management) เพื่อลดผลกระทบจากปริมาณ น้ำผิวดินที่เกิดจากฝนไม่ให้เกิดน้ำท่วมขัง จึงควรมีการออกแบบการจัดการน้ำผิวดิน การปรับภูมิทัศน์เพื่อ จัดการน้ำผิวดินโดยใช้ลักษณะภูมิทัศน์รูปแบบต่าง ๆ กระจายตัวอยู่ในบริเวณสวนสาธารณะเพื่อให้ น้ำ ไหลช้าลง หนองน้ำ กรองน้ำ และเก็บกักน้ำเพื่อนำกลับมาใช้รดน้ำในสวน เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสวนสาธารณะ สามารถสรุปได้ว่า การออกแบบพื้นที่ภายในสวนสาธารณะมีความสำคัญกับการเกิดกิจกรรมทางกายซึ่งควรคำนึงถึง การออกแบบ ทั้งด้านการจัดแบ่งพื้นที่ เนื่องจากลักษณะกิจกรรมภายในสวนสาธารณะมีหลากหลาย จึงต้องพิจารณาความเหมาะสมและสมดุลกันในแต่ละกิจกรรม เพื่อทำให้เกิดความสะดวกและควบคุม ความปลอดภัย และป้องกันการรบกวนกันของแต่ละกิจกรรม ด้านอาคาร เพื่อรองรับกิจกรรมทั้งกลางแจ้ง และในร่มและเพื่ออำนวยความสะดวก ด้านที่จอดรถ ควรจัดให้มีที่จอดรถอย่างเพียงพอสำหรับคนทุกกลุ่ม แต่ก็ต้องคำนึงถึงการส่งเสริมการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะด้วย ด้านทางสัญจร มีทางสัญจร ที่หลากหลาย ทั้งการเดิน-วิ่ง และการขี่จักรยาน เพื่อดึงดูดให้คนเข้ามาใช้งาน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ต้องคำนึงถึงบริบทพื้นที่ ลักษณะและความต้องการของผู้ใช้ และรูปแบบกิจกรรม ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ซึ่งการเลือกพืชพรรณและจัดแต่งภูมิทัศน์ ต้องเหมาะสมกับประเภทกิจกรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และด้านการจัดการน้ำผิวดิน เพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ

Sigit Dwiananto Arifwidodo อ่างใน อรณา จันทรศิริ (2558) กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์ ที่มีความสำคัญต่อกิจกรรมทางกาย จากงานวิจัย พบว่า มี 4 ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการมีกิจกรรมทาง กายของบุคคล ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา พฤติกรรม สุขภาพที่ดี เป็นต้น
2. สถานภาพทางสังคม ได้แก่ การส่งเสริมจากครอบครัวและเพื่อน สภาพเศรษฐกิจ ชุมชน เป็นต้น
3. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ เงื่อนไขทางสภาพอากาศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การสร้างแวดล้อม ได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ความปลอดภัย การเข้าถึง การเชื่อมต่อของการเดินทาง ความสวยงาม ความพร้อมของพื้นที่นันทนาการ เป็นต้น

2.4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ

นิลบล คล่องเวสสะ (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งเลือกกิจกรรมนันทนาการมีความสัมพันธ์กับภูมิหลังทางจิตวิทยาของมนุษย์ อาจจำแนกพื้นฐานความแตกต่าง ดังนี้

1. วัย ความแตกต่างในเรื่องของวัยเป็นความต่างที่สังเกตพฤติกรรมได้เจชัดที่สุดและมีความแน่นอน ซึ่งสามารถจำแนกความสนใจของวัยต่าง ๆ ออกได้ ดังนี้

1) วัยเด็กเล็ก มีความสามารถในการเชิงร่างกายน้อย เดินและวิ่งได้เตาะเตะ มีความเร็วในการเคลื่อนไหวจำกัด ต้องการความรู้สึกปลอดภัยสูง เช่น หากอยู่เพียงลำพังต้องอยู่ในบริเวณที่คุ้นเคย หากอยู่นอกบริเวณที่คุ้นเคยต้องมีผู้คุ้นเคยในสายตา มีสมาธิสั้นมาก มีความสนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งรอบตัวอยู่ตลอดเวลา และมีความพยายามในการฝึกฝนการควบคุมร่างกายและสภาพแวดล้อมตามศักยภาพของตน

2) วัยเด็กโต เริ่มให้ความสนใจในเรื่องสังคมภายในวงที่จำกัด มีเพื่อนเล่นในวัยเดียวกัน ชอบเล่นเป็นกลุ่ม มีความอยากรู้อยากเห็น

3) วัยรุ่น มีความสนใจเฉพาะ และมีความต้องการความเป็นตัวของตัวเอง และในขณะเดียวกันก็ต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อน ออกจากผู้ใหญ่ เริ่มสนใจการศึกษาอย่างจริงจัง ให้ความสำคัญของการศึกษาต่อในอนาคต มีความสนใจเฉพาะตัวแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มเพื่อนและตามลักษณะนิสัย มีความรวดเร็วในการคิดและการเคลื่อนไหว

4) วัยทำงานตอนต้น มีชีวิตที่มีเวลากำหนด มีระเบียบในชีวิตมากขึ้น มีสิ่งที่ต้องรับผิดชอบ มีความเครียด เพื่อนยังคงมีความสำคัญแต่น้อยกว่าช่วงวัยรุ่น ช่วงเวลานี้เป็นช่วงของการเริ่มสร้างครอบครัว สร้างฐานะและหากมีความชอบในด้านกีฬา ก็ยังคงเล่นอยู่เพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคมใหม่

5) วัยทำงาน คล้ายกับวัยทำงานตอนต้น แต่อาจมีภาระครอบครัวเพิ่มมากขึ้นช่วงนี้ จะมีความแตกต่างกันในการใช้ชีวิตระหว่างกลุ่มชนชั้นที่แตกต่างกัน

6) วัยผู้ใหญ่ถึงวัยชรา มีความเชื่องช้าต้องการความสันโดษมากขึ้นในขณะเดียวกัน ยิ่งมีอายุมากขึ้นจนถึงวัยชรา จะกลับมาต้องการความรู้สึกปลอดภัยสูงเช่นเดียวกับวัยเด็กเล็ก ต้องการความเอาใจใส่ ต้องการเพื่อน เนื่องจากมีเวลาว่างมาก

Gerhard Rosenberg (1989) อ้างใน สุกที่รัก สายปลื้มจิตต์ (2549) กล่าวว่า สวนสาธารณะ จำเป็นสำหรับทุกช่วงอายุ

1) วัยเด็ก จะเป็นวัยที่มีความต้องการทางร่างกาย จะต้องมีส่วนที่ไว้สำหรับวิ่งเล่น ปีนป่าย เล่นเกมส์ เข้าสังคมกับเพื่อน ต้องการแสงแดด อากาศบริสุทธิ์เพื่อสร้างความคุ้นเคย และเรียนรู้ ธรรมชาติเป็นการสร้างประสบการณ์

2) วัยเยาวชนมีความต้องการด้านจิตใจมากที่สุดและเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น ต้องการรวมกลุ่มซึ่งต้องใช้พื้นที่เพื่อเล่นเกมหรือเล่นกีฬาร่วมกัน เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน วัยนี้อยากรู้จัก กับบุคคลอื่น ชอบสังเกตสิ่งรอบตัว หากไม่เตรียมพื้นที่ไว้เด็กวัยนี้อาจไปคบกับเพื่อนกลุ่มที่แตกต่าง อาจนำไปสู่อายมุข ทำให้เสียทรัพยากรที่จะไปช่วยพัฒนาประเทศ

3) วัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีความต้องการทางสังคมมากที่สุด ต้องการมีอาชีพที่มั่นคง การเงินที่ดี มีเกียรติยศชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว ทำให้คนในวัยนี้ต้อง ทำงานให้หนัก ทำให้เกิดอารมณ์ตึงเครียด หากไม่มีสวนสาธารณะให้ผ่อนคลายอาจทำให้คนในวัยนี้ มีปัญหาทางสภาพจิต ซึ่งส่งผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติได้

4) วัยสูงอายุ มีความต้องการด้านคุณภาพชีวิต ต้องการความสงบ แต่ไม่ควรให้ ผู้สูงอายุอยู่ในอาคารเหงา โดดเดี่ยวถูกทอดทิ้ง ในวัยนี้จึงมีความต้องการด้านร่างกาย ดังนั้นการตอบสนอง คุณภาพชีวิตสำหรับวัยสูงอายุที่ต้องการความสงบ และพบปะสังสรรค์ การพูดคุย จึงจำเป็นต้องมีพื้นที่โล่ง หรือสวนสาธารณะ สำหรับใช้เป็นที่นั่งคุยหรือพบปะกัน

2. เพศ มีความแตกต่างกันพฤติกรรมของเพศหญิงและเพศชายในกิจกรรมนันทนาการ เพศหญิงใช้สวนสาธารณะน้อยกว่าเพศชาย ร่วมกิจกรรมน้อยกว่าเพศชาย เพศหญิงมักใช้เวลาในการ ทำกิจกรรมประเภทพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อนมากกว่าอย่างอื่น ในขณะที่เพศชายที่มาใช้สวนสาธารณะคนเดียวมีอัตรามากกว่าเพศหญิงที่มาสวนสาธารณะคนเดียว

3. ประสบการณ์ การเลือกทำกิจกรรมนันทนาการของบุคคลบางอย่างจะขึ้นกับ ประสบการณ์ และการฝึกฝน เยาวชนที่ได้รับการฝึกทักษะด้านกีฬา มีแนวโน้มที่จะใช้เวลาว่างในการเล่น กีฬาเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่มากกว่าผู้ไม่มีโอกาสฝึกมาก่อน การฝึกฝนที่ว่านี้อาจเป็นการฝึกอย่างเป็น ทางการจากการเล่นในวัยเด็ก หรืออาจเป็นประสบการณ์จากการอ่าน การเรียนรู้จากสื่อ ดังนั้น การคาดเดากิจกรรมนันทนาการที่บุคคลจะเลือกทำในยามว่างอาจคาดมาจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้น ๆ มีอยู่ได้ ส่วนหนึ่ง

4. พื้นฐานที่ต่างกันในด้านความต้องการ ความต้องการของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่อยู่ เบื้องหลังการแสดงออกต่าง ๆ

5. ลักษณะนิสัย เชื่อกันว่าลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคลจะมีส่วนในการเลือกกิจกรรมนันทนาการด้วย ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า เกมและกีฬาที่เป็นที่นิยมในแต่ละชาติอาจจะบอกถึงลักษณะนิสัยส่วนใหญ่ของคนในชาตินั้น ๆ

6. กระแสนิยม เป็นสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ในแต่ละรุ่นของการดำเนินชีวิตประจำวัน และในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ปรากฏการณ์ของการนิยมทำกิจกรรมใด ๆ ตามกระแสนิยมเป็นสิ่งที่ เป็นปกติของมนุษย์ แต่จะรู้สึกชัดเจนในยุคปัจจุบันเมื่อสิ่งต่าง ๆ พัฒนามากขึ้นกระแสนิยมก็จะ เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและรุนแรงกว่ายุคก่อน ๆ การสร้างพื้นที่นันทนาการสาธารณะจะต้องดูกระแสนิยมเพื่อสนับสนุนในกิจกรรมที่สมควรการดูกระแสนิยมจะช่วยให้ความคึกคักในการใช้งานมากขึ้น

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ สรุปได้ว่า ภูมิหลังทางจิตวิทยาของมนุษย์ในเรื่องวัยที่ต่างกันจะมีพฤติกรรม ความสนใจ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่แตกต่างกัน เพศมีพฤติกรรมในการทำกิจกรรมนันทนาการต่างกัน ประสบการณ์และลักษณะนิสัยของบุคคลจะส่งผลต่อการเลือกทำกิจกรรมนันทนาการ พื้นฐานที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการแสดงออก และกระแสนิยมมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต การตัดสินใจและการกระทำกิจกรรมใด ๆ

2.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการที่จะเลือกใช้หรือไม่ใช้สวนสาธารณะ

นิลุบล คล่องเวสสะ (2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการที่จะเลือกใช้หรือไม่ใช้สวนสาธารณะ ดังนี้

1. การเดินทางและการเข้าถึงสวนสาธารณะ ความสะดวกในการเข้าถึงและบรรยากาศเส้นทางระหว่างการเดินทางเพื่อเข้าถึงสวนสาธารณะ มีส่วนในการช่วยเพิ่มหรือลดขอบเขตพื้นที่บริการกับสวนด้วย หากสวนสาธารณะนั้น ๆ มีทางเท้าและติดกับถนนสายหลักมีการเข้าถึงที่สะดวกจะช่วยเพิ่มจำนวนผู้เข้ามาใช้งานในพื้นที่ได้ แต่หากพื้นที่สวนสาธารณะนั้น ๆ เป็นทางแคบในซอยลึก และไม่มีการเดินไปมาอยู่ตลอดอาจสร้างความกลัวและความกังวลถึงความไม่ปลอดภัยและความไม่สะดวกในการเข้าถึง

2. ความไม่รู้ว่ามีอะไรน่าสนใจในสวนสาธารณะนั้น คนที่อาศัยอาจจะไม่รู้จักหรือไม่ทราบว่ามีสวนสาธารณะของเมือง หรือสถานที่พักผ่อนที่อยู่ภายในย่านใกล้บ้าน จึงทำให้ผู้ใช้สวนสาธารณะนั้น ๆ น้อยกว่าที่ควรจะเป็น หรือบางกรณีอาจทราบว่ามีส่วนสวนสาธารณะนั้นอยู่แต่ไม่ทราบว่าสวนสาธารณะแห่งนั้นมีความน่าสนใจเพียงใด จึงไม่เกิดความสนใจที่จะไป ดังนั้นการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรับทราบ จึงมีส่วนช่วยให้สวนสาธารณะแต่ละแห่งมีผู้ใช้เพิ่มมากขึ้น

3. กิจกรรมที่จะทำในสวนสาธารณะ แต่ละมีความต้องการในด้านการพักผ่อนหย่อนใจที่แตกต่างกัน บางคนต้องการแค่นั่งพักผ่อนแบบเงียบ ๆ หรือบางคนอาจจะคุ้ยสนทนาแลกเปลี่ยนความเห็นกับผู้อื่น ในขณะที่บางคนชอบเดินดูนิทรรศการ เป็นต้น สวนสาธารณะส่วนใหญ่จะทำในลักษณะ

ของการออกแบบเชิงธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการที่ชื่นชอบทางด้านอื่น ๆ ส่งผลให้พื้นที่นั้น ๆ อาจจะดึงผู้เข้าใช้งานได้เพียงร้อยละ 20-30 จากผู้ต้องการใช้งานสวนสาธารณะนั้น ดังนั้นการออกแบบรูปแบบของสวนสาธารณะนั้นควรมาจากฐานความต้องการของผู้ใช้งานในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งในพื้นที่หนึ่งอาจจะมีกิจกรรมที่หลากหลายประเภทเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย เพื่อตอบสนองกับกลุ่มคนหลาย ๆ กลุ่ม

4. ความทรุดโทรมของสถานที่ สวนสาธารณะเมื่อเปิดใช้งานเป็นระยะเวลาอันยาวนานและไม่มี การบริหารจัดการที่ดี หรือแผนสำหรับการปรับปรุงหรือดูแลในระยะยาว ก็มักจะส่งผลให้เกิดปัญหาความ ทรุดโทรมลงตามกาลเวลา ส่งผลให้ผู้ให้บริการในพื้นที่ลดลง การทรุดโทรมของสวนสาธารณะอาจเป็นได้ ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือลานกิจกรรม สนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นสำหรับเด็ก หากสนาม เด็กเล่นเกิดความทรุดโทรมไม่พร้อมใช้งาน ก็อาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตเด็กที่เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ได้

5. ความปลอดภัย การที่ผู้ใช้งานในสวนสาธารณะมีจำนวนน้อย อาจมีปัญหาเกี่ยวโยง มาถึงเรื่องของความรู้สึกไม่ปลอดภัย เนื่องจากสวนสาธารณะเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้คนทั่วไปสามารถเข้า มาใช้พื้นที่ได้โดยอิสระ ซึ่งในอดีตมีข่าวเกี่ยวกับอันตรายต่าง ๆ ในสวนสาธารณะอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้น การออกแบบพื้นที่ภายในสวนสาธารณะถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ลดการเกิดปัญหาด้านความ ไม่ปลอดภัยภายในพื้นที่ เช่น ประตูเข้า-ออกไม่ควรมีมากเกินไป ไม่ให้มีพื้นที่ลับตาคน เป็นต้น และสิ่ง สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือมาตรการรักษาความปลอดภัยการจัดเวรยามตรวจตราพื้นที่เพื่อลดการเกิดปัญหา อาชญากรรมในพื้นที่สวนสาธารณะ และให้ผู้ใช้งานเกิดความสบายใจในการเข้าใช้พื้นที่

6. ความดึงดูดใจ ปัจจุบันผู้บริโภคมีทางเลือกที่กิจกรรมในเวลาว่างได้อย่างหลากหลาย รูปแบบ อาทิ การเลือกใช้สวนสาธารณะเป็นสถานที่ในการทำกิจกรรมกลางแจ้ง พิตเนส เดินห้าง ดูโทรทัศน์สังสรรค์กับเพื่อน หรือไปดูหนังฟังเพลง กิจกรรมเหล่านี้อาจความดึงดูดใจมากกว่าการไป สวนสาธารณะ ดังนั้นการสร้างสวนสาธารณะอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับประกอบโครงการ และรูปแบบของ สวนสาธารณะเท่านั้น แต่อยู่ที่การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ การประชาสัมพันธ์และการจูงใจ (Promote) ให้คนสนใจสวนสาธารณะ โดยการสร้างหรือปลูกฝังพื้นฐานและนิสัยของผู้บริโภค เช่น การส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชนเล่นกีฬาในเวลาว่าง ส่งเสริมให้ทุกคนออกกำลังกายโดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ สนับสนุนวัยทำงานโดยการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายให้เลือกทำ การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม ทางการกีฬาต่าง ๆ จะช่วยสร้างค่านิยมให้คนหันมาใช้สวนสาธารณะ เพื่อการออกกำลังกายและหันมา ดูแลสุขภาพตัวเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบของสวนก็มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้คนเข้ามาใช้สวนสาธารณะ มากขึ้นด้วย สวนที่มีความสวยงามจะทำให้ผู้ใช้งานเกิดความพอใจและอยากกลับมาใช้อีกครั้ง

7. ขนาดและรูปร่างของสวนสาธารณะ เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจที่จะใช้หรือไม่ ใช้สวนสาธารณะ ผลจากการศึกษาของ Marcus & Francis (1990) อ้างถึงใน นิธิวดี ทองป่อง (2546)

พบว่า สัดส่วนและตำแหน่งของการเข้าถึงมีความสัมพันธ์กับความสบายใจของผู้ใช้ สวนจะมีขนาดกว้างใหญ่หรือจะมีขนาดแคบมีส่วนสัมพันธ์กับความรู้สึกปลอดภัยของผู้ใช้เช่นกัน เช่น สวนที่มีสัดส่วนแคบยาวหรือโล่งกว้างเกินไปจะมีผลต่อการใช้พื้นที่ของสวน โดยสัดส่วนแคบอาจจะรู้สึกถึงความแออัด และรู้สึกไม่สามารถหาตำแหน่งที่ปลอดภัยได้ ขณะที่พื้นที่มีขนาดโล่งกว้างมากก็อาจจะมีลักษณะไม่เหมาะสมกับกิจกรรมทั่วไป

8. ปัญหาด้านการยึดครองพื้นที่ของบุคคล สวนสาธารณะเป็นสถานที่เปิดให้บริการสำหรับคนทุกกลุ่ม โดยไม่เจาะจงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และไม่ประสงค์ให้ใครยึดครองบางส่วนของพื้นที่นั้นอย่างถาวร สวนสาธารณะที่มักพบปัญหาการยึดครองมากที่สุดคือสวนระดับชุมชน เนื่องจากผู้ที่อยู่อาศัยในเขตติดต่อกับสวน มักจะนำเก้าอี้ส่วนตัวออกมาตั้ง การนำพืชผักสวนครัวมาปลูกในบริเวณสวนสาธารณะ และการทำประตูเข้า-ออกที่ติดทางเข้าบ้านของตนเอง ฯลฯ การกระทำเหล่านี้ทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้สวนเกิดความเข้าใจว่าพื้นที่นั้นมีเจ้าของและไม่อยากเข้าไปใช้ ซึ่งอันที่จริงแล้วทุกคนที่เข้าไปใช้พื้นที่ควรจะได้รับสิทธิ์ในการใช้พื้นที่ได้ทุกส่วนของสวนสาธารณะนั้น ๆ โดยเท่าเทียมกันเนื่องจากการสร้างสวนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกคนได้ใช้งานอย่างอิสระ

Seymour M. Gold (1980) อ้างใน สุดที่รัก สายปลื้มจิตต์ (2549) การตัดสินใจเข้ามาใช้สวนสาธารณะ มีปัจจัย 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะประชากร เพศ อายุ รายได้ อาชีพ
2. ความสัมพันธ์ทางสังคม กลุ่มคนที่รู้จักกัน ครอบครัวเดียวกัน เชื้อชาติเดียวกันร่วมทำกิจกรรมสันทนาการ หรือใช้พื้นที่สันทนาการนั้น ๆ อยู่ ทำให้เกิดการตัดสินใจในการมาใช้พื้นที่สันทนาการเดียวกับกลุ่มของตน
3. โอกาสทางการประกอบกิจกรรมสันทนาการ เป็นปัจจัยสุดท้ายของผู้ใช้บริการในการตัดสินใจประกอบกิจกรรมสันทนาการในสถานที่ใดที่หนึ่ง ดังนี้

1) ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility) ซึ่งได้แก่ ระยะเวลาในการเดินทางมา ใช้สวนสาธารณะ ระยะเวลาในการเดินทางเข้ามาใช้สวนสาธารณะ ความสะดวกในการเดินทาง เป็นต้น

2) ค่าใช้จ่ายในการมาใช้พื้นที่ (Cost) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการมาใช้สวนสาธารณะ เช่น ค่ายานพาหนะ ค่าอาหารที่ต้องใช้ในสวน รวมถึงค่าอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรมสันทนาการภายในสวน ค่าเช่าพื้นที่สันทนาการ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ถ้าหากเสียค่าใช้จ่ายมากจะทำให้ประชาชนไม่สามารถมาใช้และไม่อยากมาใช้พื้นที่ ซึ่งค่าใช้จ่ายอาจเป็นข้อตัดสินใจที่จะมาใช้และไม่มาใช้สวนสาธารณะรวมถึงความถี่ในการมาใช้สวนสาธารณะด้วย

3) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่สวนสาธารณะ (Information) ข้อมูลและคำแนะนำต่าง ๆ ที่ทำให้ทราบว่าพื้นที่สันทนาการดังกล่าว และมีกิจกรรมใดบ้างที่สามารถทำได้ภายในสวนสาธารณะ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการที่จะเลือกใช้หรือไม่ใช้สวนสาธารณะ สรุปได้ว่า การใช้สวนสาธารณะมีหลายปัจจัยเป็นองค์ประกอบ ทั้งการเดินทางและการเข้าถึง สภาพของสวนสาธารณะ การรับรู้ถึงการมีอยู่ของสวน ความดึงดูดจากการออกแบบและความหลากหลายของกิจกรรม ขนาดและรูปร่างของสวนสาธารณะ ความปลอดภัย และการพฤติกรรมไม่พึงประสงค์จากบางกลุ่มคน ทั้งนี้ ลักษณะส่วนบุคคลอาจจะตัดสินใจมาใช้สวนต่างกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อการตัดสินใจ รวมถึงโอกาสในการทำกิจกรรม เช่น ค่าใช้จ่ายในการมาใช้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสวน เป็นต้น

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

2.5.1 ความหมายและการแบ่งช่วงของผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ให้ความหมายผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่า 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย

วิไลวรรณ ทองเจริญ (2554) อ้างใน สมพร ปานยินดี (2561) ให้ความหมายผู้สูงอายุ หมายถึง ความสูงอายุเป็นกระบวนการสากลที่เริ่มต้นตั้งแต่เกิด ความสูงอายุที่กำหนดโดยจำนวนปี นิยมใช้ในการกำหนดการเกษียณอายุหรือหยุดงาน โดยประเทศไทยใช้อายุ 60 ปีสำหรับประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่ใช้อายุ 65 ปีขึ้นไปเป็นเกณฑ์ในการเรียกผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ (2564) ให้ความหมายผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ

องค์การสหประชาชาติ (ม.ม.ป) ให้ความหมายผู้สูงอายุ หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิงซึ่งมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยเป็นการนับตั้งแต่อายุเกิด โดยองค์การสหประชาชาติแบ่งการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึง สังคมที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า 20% หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 14% ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

3. ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึง สังคมที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) แบ่งช่วงผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทยเป็น 3 ระยะ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น อายุ 60 – 69 ปี กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง อายุ 70 – 79 ปี และกลุ่มวัยปลาย อายุ 80 ปี ขึ้นไป สรุกลง เจนอบรม (2541) อ้างใน นายอรรถกร เฉยทิม (2560) ได้กำหนดการเป็นบุคคลสูงอายุว่า บุคคลผู้จะเข้าข่ายเป็นผู้สูงอายุ สามารถพิจารณาได้จากเกณฑ์ที่แตกต่างกันดังนี้

1. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological aging) จากจำนวนปี หรืออายุที่ปรากฏจริงตามปีปฏิทินโดยไม่นำเอาปัจจัยอื่นมาร่วมพิจารณาด้วย

2. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological aging หรือ Biological aging) กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุขัยในแต่ละปี

3. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological aging) จากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สถิติปัญญา การรับรู้และเรียนรู้ที่ถดถอยลง

4. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากบทบาททางสังคม (Sociological aging) จากบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล ตลอดจนความรับผิดชอบใน การทำงานลดลง สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ (2551) อ้างใน สุรวิรัตน์ จำเป็นเงิน (2559) แบ่งช่วงผู้สูงอายุ เป็น 4 ช่วง ดังนี้

1. ช่วงไม่ค่อแก่ (The Young - Old) อายุประมาณ 60 - 69 ปี เป็นช่วงที่ผู้สูงอายุต้อง ประสบกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่เป็นภาวะวิกฤตหลายด้าน เช่น การเกษียณอายุ การจากไปของมิตร สนิทหรือคู่ครอง โดยส่วนใหญ่ยังมีสุขภาพแข็งแรง แต่อาจมีพึ่งพาผู้อื่นบ้าง สำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษา รู้จักปรับตัวและยังเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม ร่วมกับทั้งครอบครัวและผู้คนภายนอกครอบครัว

2. ช่วงแก่ปานกลาง (The Middle - Aged Old) อายุประมาณตั้งแต่ 70 - 79 ปี เป็นช่วงที่ คนเริ่มเจ็บป่วย เข้าร่วมกิจกรรมของสังคมน้อยลง ต้องการความสงบ

3. ช่วงแก่จริง (The Old - Old) อายุประมาณ 80 - 90 ปี ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ยากมากขึ้น เป็นช่วงวัยที่ต้องการความช่วยเหลือจากคนรอบข้างมากกว่าวัยอื่น เริ่มนึกถึงอดีตมากขึ้น ต้องการความเป็นส่วนตัว แต่ยังต้องการสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นสมรรถภาพด้านต่าง ๆ

4. ช่วงแก่มาก ๆ (The Very Old - Old) อายุประมาณ 90 - 99 ปี ผู้มีอายุยืนถึงอายุ ประมาณนี้ ค่อนข้างน้อย ผู้สูงอายุวัยนี้ ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพ กิจกรรมที่ผู้สูงอายุวัยนี้ทำได้เป็น กิจกรรมที่ไม่ต้องมีการแข่งขันเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุพอใจและอยากจะทำในชีวิต

จากการศึกษาความหมายและการแบ่งช่วงของผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า โดยส่วนใหญ่ให้คำนิยาม ผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป โดยสามารถแบ่งระยะการเป็นผู้สูงอายุได้ตั้งแต่ผู้สูงอายุตอนต้นหรือ ช่วงไม่ค่อแก่ ผู้สูงอายุตอนกลางหรือช่วงแก่ปานกลาง ผู้สูงอายุตอนปลายหรือช่วงแก่จริง และช่วงแก่มาก ๆ

ซึ่งนอกจากใช้อายุเป็นการแบ่งเกณฑ์ผู้สูงอายุแล้ว ยังพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคมอีกด้วย

2.5.2 ความต้องการและการเตรียมตัวของผู้สูงอายุ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (ม.ม.ป.) อ้างถึงใน พัชราภา มนูญภัทรราชย์ (2544) กล่าวว่า ความต้องการของผู้สูงอายุไม่ได้แตกต่างจากความต้องการพื้นฐานของบุคคลทั่วไปมากนัก ผู้สูงอายุต้องการปัจจัยจำเป็นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เช่นบุคคลทั่วไป และยังต้องการการได้รับการยอมรับ การดูแล และความสุขทางใจเพิ่มอีกด้วย โดยทั่วไปจะแบ่งความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการทางกายและจิตใจ เป็นความต้องการด้านพื้นฐานที่สุดในชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นสิ่งที่ธรรมชาติของร่างกายต้องการ เพื่อมาเสริมสร้างร่างกายให้ดำรงอยู่ได้ ความต้องการด้านนี้ได้แก่ ความต้องการด้านปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล อันเป็นความต้องการทางด้านร่างกายที่มนุษย์ทุกเพศทุกวัยต้องการเหมือนกัน ส่วนความต้องการทางด้านจิตใจ เป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เช่น ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Security Needs) ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition Needs) โดยเฉพาะจากครอบครัว และกลุ่มสังคม ความต้องการมีโอกาสก้าวหน้า (Opportunity Needs) โดยเฉพาะเรื่องความสำเร็จของการทำงานในบ้านปลายชีวิต

2. ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความต้องการด้านจิตใจเป็นอย่างมาก ลักษณะความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความยกย่องนับถือ ความต้องการให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญ ความเป็นเจ้าของ ความมีโอกาสทำในสิ่งที่ปรารถนา สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมีคุณค่า และภาคภูมิใจในตนเอง หากความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนองจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดความสดชื่น รู้สึกตนเองมีคุณค่าและส่งผลถึงความสุขทางด้านกายและจิตใจที่สุด

3. ความต้องการทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในภาวะปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุเช่นกัน ผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีอาจได้รับผลกระทบน้อยกว่า เพราะมีรายได้และเงินออมที่สามารถนำมาใช้จ่ายได้ แต่ผู้สูงอายุบางกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี มักจะประสบปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะต้องให้ความสนใจและดูแลเป็นพิเศษ การดูแลผู้สูงอายุนั้น จะออกมาในรูปแบบของบริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยรัฐและเอกชน ที่รู้จักกันในชื่อของ “บริการสวัสดิการสังคม”

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2524) อ้างใน พูลศรี ศักดิ์พันธ์พนม ได้กล่าวถึงความต้องการของผู้สูงอายุโดยยึดแนวคิดของ คลาร์ก (Clark) ดังนี้

1. ความต้องการทำตนเองให้เป็นประโยชน์
2. ต้องการมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ชุมชน
3. ความต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ความต้องการเข้าร่วมสนุกกับเพื่อนฝูงตามปกติ

5. ความต้องการยอมรับนับถือ

6. ความต้องการแสดงออกในผลสำเร็จของตน

มูลนิธิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2551) อ้างใน สุจิตรา สมพงษ์ แบ่งความต้องการผู้สูงอายุออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1. ความต้องการสนับสนุนจากครอบครัว ผู้สูงอายุที่ถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยวจะขาดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ จึงมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวควบคู่ไปกับการช่วยเหลือจากสังคม เช่น กลุ่มอาสาสมัครองค์กรภาครัฐและเอกชน

2. ความต้องการด้านการประกันรายได้ เมื่อเข้าสู่วัยชราและเลิกประกอบอาชีพแล้ว จะได้รับบำนาญชราภาพเพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคงตามอัตภาพในบั้นปลายไม่เป็นภาระของลูกหลาน

3. ความต้องการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมบางประเภทในสังคม จึงควรให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม เพื่อเป็นโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาตนเอง ในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และรักษาสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจอยู่เสมอ

4. ความต้องการที่จะลดการพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลง โดยต้องส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวและสังคม ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้จักพึ่งพาตนเอง

5. ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ความต้องการการยอมรับและเคารพยกย่องนับถือจากบุคคลในครอบครัวและสังคม ความต้องการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญจากสมาชิกในครอบครัว ของกลุ่ม ของชุมชน และของสังคม และความต้องการทำในสิ่งที่ปรารถนา

6. ความต้องการทางกายและจิตใจ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สุดในชีวิตมนุษย์ ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ บัจจัย 4 ความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความมั่นคง ปลอดภัย โดยเฉพาะด้านที่อยู่อาศัย ความต้องการยอมรับนับถือ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และความต้องการโอกาสก้าวหน้าและความสำเร็จในการทำงาน

7. ความต้องการด้านเศรษฐกิจ ต้องการได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากบุตรหลาน เพื่อสะสมไว้ใช้จ่ายในยามเจ็บป่วย ต้องการให้รัฐช่วยจัดหาอาชีพเพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้และเพื่อจะได้มีบทบาททางเศรษฐกิจ

จุฬารณีย์ โสตะ (2549) การเตรียมตัวเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ และสูงอายุควรปฏิบัติ ดังนี้

1. การเตรียมตัวทางด้านร่างกาย ในวัยสูงอายุนี้ อวัยวะต่าง ๆ เริ่มมีความเสื่อม พลังสำรองค่อยๆ ลดลง การปรับสภาพสมดุลทางกายก็ลดลงด้วยทำให้เกิดภาวะไม่สุขสบาย ผู้สูงอายุต้องยอมรับสภาพเหล่านี้และปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสภาวะที่เป็นอยู่ โดยผู้สูงอายุควรลดภาระหน้าที่ให้น้อยลง หลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนความสุขในชีวิต ผู้สูงอายุควรละ ลด เลิก บุหรี่ สุรา กาแฟ ผู้สูงอายุควรหางานอดิเรกที่ชอบทำเพื่อความสบายใจและมีคุณค่าในชีวิต รวมถึงเอาใจใส่สิ่งจำเป็นพื้นฐานให้แก่ตนเอง ได้แก่ อาหารที่ร่างกายต้องได้รับครบทั้ง 5 หมู่ ควรดื่มน้ำวันละอย่างน้อย 10 แก้ว และควรบริหารร่างกายและออกกำลังกายทุกวันอย่างสม่ำเสมอ วันละประมาณ 30 นาที โดยเลือกวิธีที่บริหารที่เหมาะสมกับวัย ให้อวัยวะทุกส่วนได้เคลื่อนไหว เช่น การเดิน การวิ่งเหยาะ

2. การเตรียมตัวทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมักมีความมั่นใจน้อยลงเพราะสภาพกายเสื่อมลง บทบาทต่าง ๆ ในชีวิตลดลง รายได้ลดลง สังคมเปลี่ยนไป ทำให้ผู้สูงอายุมีปัญหาทางด้านจิตใจ มีอารมณ์หวนไหว้มากขึ้น เช่น โกรธ น้อยใจ ว่าเหว จู้จี้ ขี้บ่น อารมณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำลายสุขภาพ ดังนั้น ผู้สูงอายุควรเข้าใจและยอมรับความเปลี่ยนแปลงของตนเอง ครอบครัว และสังคม ฝึกตน ฝึกจิตใจอยู่ในหลักธรรม ทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และตนเองเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และทดแทนความเหงา ว่าเหวด้วยการทำกิจกรรมที่ตนชอบหรือหาความบันเทิงจากสิ่งที่ตนพอใจ เช่น ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง ดูแลต้นไม้

3. การเตรียมตัวทางด้านสังคม ผู้สูงอายุได้มีเวลามากขึ้น เพราะเดินทางไม่สะดวก มีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นน้อยลง ขาดเพื่อนวัยเดียวกัน จึงต้องมีเพื่อนพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นทุกวัย สนใจรับรู้สิ่งใหม่ๆ ยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปไม่รู้จบ ออกสังคมเพื่อพบปะ สร้างสรรค์เป็นครั้งคราว เข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุ เช่น ชมรมปฏิบัติธรรม ชมรมเดินวิ่งเพื่อสุขภาพ

จากการศึกษาความต้องการและการเตรียมตัวของผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการปัจจัยพื้นฐานด้านร่างกายและจิตใจเพื่ดำรงชีวิตไม่ต่างจากบุคคลทั่วไป ในด้านสังคม ผู้สูงอายุมีความต้องการความยอมรับและเคารพนับถือจากบุคคลในครอบครัวและสังคม ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง ด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นวัยที่เลิกประกอบอาชีพ ต้องการความช่วยเหลือด้านการเงินจากบุตรหลาน หรือในรูปแบบสวัสดิการของรัฐ ทั้งนี้ การเตรียมตัวในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุควรดูแลสุขภาพกาย เช่น การออกกำลังกาย หลีกเลี่ยงสิ่งทำลายทางสุขภาพ เช่น การดื่มสุรา และเพื่อให้ผู้สูงอายุมั่นคงทางด้านจิตใจ ควรมีงานอดิเรกหรือสิ่งที่ชอบทำเพื่อให้รู้สึกมีความภาคภูมิใจในตัวเองและควรมีการพบปะสร้างสรรค์ทางสังคม เพื่อรับรู้และยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.5.3 นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ

พรชุลี นิลวิเศษ (2550) นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุเป็นการกระทำกิจกรรมยามว่างเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความบันเทิง โดยอาจกระทำคนเดียวหรือเป็นหมู่คณะก็ได้ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเหตุที่ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของระบบการทำงานในร่างกาย ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการที่จะจัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ จึงควรคำนึงถึงการให้โอกาสผู้สูงอายุมีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อช่วยให้ร่างกายมีความแข็งแรงสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลา และยืดอายุการเจ็บป่วยออกไป โดยกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นกิจกรรมเบา ๆ ที่ผู้สูงอายุเลือกทำตามความต้องการ หรือผู้ดูแลผู้สูงอายุจัดให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ดังนี้

1. กิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การร่วมในงานบุญ งานประเพณี งานเทศกาล งานของเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นกิจกรรมภายในชุมชนที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังเข้าร่วมอยู่ นอกจากนั้นผู้สูงอายุบางส่วนยังเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมหรือกลุ่ม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มศาสนา ซึ่งผู้สูงอายุเองเห็นด้วยว่ามีความจำเป็นที่ผู้สูงอายุควรเข้าสังคมพบปะกับบุคคลต่าง ๆ ในสังคมบ้าง โดยเฉพาะการพบปะพูดคุยกับลูกหลาน ญาติ เพื่อนฝูง ตลอดจนการดูโทรทัศน์กับครอบครัว ศึกษาปฏิบัติธรรม และปลูกต้นไม้กับครอบครัวหรือเพื่อนร่วมวัยเดียวกัน

2. กิจกรรมการออกกำลังกาย เป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่ผู้สูงอายุซึ่งมีการเปลี่ยนของร่างกายจากความเสื่อมจึงจำเป็นต้องออกกำลังกายเพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพและพิการของอวัยวะต่าง ๆ นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้สูงอายุได้ลดความเครียด และทำให้สมรรถภาพทางเพศดีขึ้นด้วย โดยกิจกรรมการออกกำลังกายมีหลายรูปแบบ ได้แก่

1) การทำกายบริหาร เช่น การรำมวยจีน การฝึกโยคะ เป็นต้น การทำกายบริหารจะช่วยทำให้ข้อต่อและกล้ามเนื้อแข็งแรง ทรงตัวดี ไม่หกล้มง่าย

2) การออกกำลังกายแบบแอโรบิค เป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ควรเป็นการออกกำลังกายแบบแอโรบิคสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะและเหมาะสมสำหรับร่างกายของแต่ละคน เช่น การวิ่งเหยาะ หรือจ็อกกิ้ง การเดินเร็ว ขี่จักรยาน ว่ายน้ำ การเต้นแอโรบิค หรือการใช้อุปกรณ์บางอย่าง เช่น การเดินบนสายพาน การขี่จักรยานอยู่กับที่

3) การเล่นเกมหรือกีฬา เช่น เล่นหมากรุก หมากฮอส กอล์ฟ โยนห่วง เปตอง ทอยเกือกม้า และเกมต่าง ๆ เป็นต้น ผู้สูงอายุสามารถเลือกเล่นกีฬาที่ตนเองชอบ เป็นการออกกำลังกายที่สนุกสนาน และยังได้พบปะผู้อื่นเป็นการส่งเสริมด้านการเข้าสังคม

3. กิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ เนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ของชีวิต เสริมสร้างความคิดให้ก้าวไกล ทำให้ชีวิตไม่ต้องอยู่กับที่ตลอดเวลา เหมือนกับได้ชาร์จไฟหรือแบตเตอรี่ให้ตัวเอง ทำให้มองดูเปล่งปลั่งดังคนหนุ่มสาวอยู่เสมอ กิจกรรมการท่องเที่ยวนี้อาจ

เป็นการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ วัด อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร นิเวศน์ ฯลฯ

4. กิจกรรมงานอดิเรก เช่น การทำงานฝีมือ งานเย็บปักถักร้อย ทอผ้า ทำหุ่น ทำอาหาร คาวหวาน งานวาดภาพ ฟ้อนรำหรือเต้นรำ ร้องเพลง งานช่างไม้ การจัดสวน เป็นต้น กิจกรรมงานอดิเรกนี้เป็นการทำงานที่ตนรักชอบ และประสงค์ที่จะทำต่อไปเพื่อความผ่อนคลาย ความบันเทิงให้กับชีวิตตนเอง บางครั้งรู้สึกอึดอัดและพึงพอใจกับผลงานที่ได้รับ

จากการศึกษานันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า กิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมกับสำหรับผู้สูงอายุมีทั้งกิจกรรมทางสังคม การพบปะในกิจกรรมงานประเพณี ชมรม หรือกิจกรรมกับครอบครัว เพื่อนฝูง กิจกรรมการออกกำลังกาย เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและลดความเครียด ซึ่งมีทั้งการบริการร่างกายแบบเบา ๆ การเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง และการเล่นเกมเพื่อผ่อนคลาย กิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ที่ทำให้ได้เกิดการเดินทางไม่อยู่กับที่ตลอดเวลา และกิจกรรมงานอดิเรกต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุชอบทำ

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

องค์การอนามัยโลก (WHO) (2550) อังโน สุภิเชต เวฬุวนารักษ์ และมนสิชา เพชรานนท์ (2562) กล่าวถึงลักษณะของพื้นที่สาธารณะที่เป็นมิตรและเหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งานของผู้สูงอายุเป็นหลัก ได้แก่

- การมีทางเดินเท้าที่แยกกันอย่างชัดเจนกับทางจักรยาน
- มีทางข้ามถนนที่ปลอดภัย เรียบ ไม่ลื่นหรือขรุขระ
- มีไฟส่องสว่าง
- มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น ทางลาดในจุดต่างระดับ

ที่นั่งพักผ่อนได้ร่มเงาในระยะทางที่ไม่ไกลจนไป มีห้องน้ำสาธารณะที่สะอาด ปลอดภัย และเข้าถึงได้สะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

- มีสิ่งแวดล้อมที่สวยงามและน่ารื่นรมย์
- มีขนาดของพื้นที่เหมาะสมไม่กว้างใหญ่เกินไปและมีมลภาวะรบกวนการพักผ่อน

หย่อนใจที่น้อย

ศุคนิรันดร์ เพชรรัตน์ (ม.ม.ป) ได้ศึกษาการออกแบบสวนสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุพพลภาพ โดยจัดองค์ประกอบทางกายภาพของสวนสาธารณะที่ทำให้รู้สึกถึงการต้อนรับและความสะดวกสบาย อาทิ

- การจัดให้มีม้านั่ง
- การจัดสวนที่สวยงามร่มรื่น
- มีระบบทางเท้าที่ดี มีการอำนวยความสะดวกต่อผู้พิการและผู้สูงอายุ
- มีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุและคนทุกวัย
- มีพื้นผิวสัมผัสสำหรับผู้พิการทางสายตา
- มีซุ้มพักผ่อนที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสำหรับผู้ใช้วีลแชร์
- จัดรูปแบบสวนสาธารณะให้มีทางวิ่งโดยรอบ

ทั้งนี้ ควรแบ่งพื้นที่ภายในสวนสาธารณะเพื่อตอบสนองการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันทั้งหมด 4 โซน คือ โซนพักผ่อน โซนกิจกรรมผู้สูงอายุ โซนลานกิจกรรมกลางแจ้ง และโซนเครื่องออกกำลังกายกลางแจ้ง โดยจัดองค์ประกอบให้มีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ดังนี้

1) ส่วนที่ 1 โซนพักผ่อน เป็นส่วนที่จัดพื้นที่ให้มียุทธศาสตร์ประกอบทางกายภาพทำให้รู้สึกถึงการต้อนรับและความสะดวกสบาย เช่น การจัดให้มีม้านั่ง การจัดสวนที่สวยงามร่มรื่น มีจัดระบบทางเท้าที่ดี มีการอำนวยความสะดวกต่อผู้พิการและผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังจัดซุ้มพักผ่อนที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสำหรับผู้ใช้วีลแชร์

2) ส่วนที่ 2 โซนกิจกรรมผู้สูงอายุและคนทุกวัย เป็นส่วนที่จัดองค์ประกอบเพื่อตอบสนองกิจกรรมนันทนาการแบบผ่อนคลายและแบบกระฉับกระเฉง ซึ่งเน้นความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ ผู้พิการ มีระบบทางเท้าที่ดี พื้นทางเดินเรียบ จัดทำทางลาดเมื่อมีพื้นที่ต่างระดับ จัดซุ้มพักผ่อนที่ผู้ใช้วีลแชร์สามารถเข้าถึงได้ และจัดพื้นที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ทางเดินโดยรอบที่มีราวจับ เพื่อให้ผู้สูงอายุเดินออกกำลังกาย จัดให้มีเครื่องออกกำลังกายกลางแจ้งที่ควรเน้นการออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น จักรยาน อุปกรณ์บริหารหัวใจและบริหารข้อสะโพกแบบโยกเท้าเดินหน้าถอยหลังแบบไม่ยกเท้า และจัดให้มีอุปกรณ์ออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การก้าวขึ้นลง การถีบขอนไม้ และการเดินวิ่งสลับพื้นปลา นอกจากนี้ยังจัดสวนให้มีความสวยงาม บรรยากาศร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนของผู้สูงอายุและคนทุกวัย

3) ส่วนที่ 3 โซนลานกิจกรรมกลางแจ้ง เป็นส่วนที่จัดให้เป็นลานกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับออกกำลังกายร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น เต้นแอโรบิค กายบริหารแบบซึ่ก โยคะ รำมวยจีน หรือทำกิจกรรมอื่นตามความเหมาะสม

4) ส่วนที่ 4 โซนเครื่องออกกำลังกาย เป็นส่วนที่จัดองค์ประกอบเพื่อตอบสนองกิจกรรมนันทนาการแบบกระฉับกระเฉง โดยเตรียมเครื่องออกกำลังกายกลางแจ้งสำหรับกิจกรรมออกกำลังกาย

จากการศึกษาสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า การพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุเป็นหลัก เช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นผิวของทางที่เรียบ ไม่ขรุขระ มีที่นั่งพักผ่อน สวนมีความร่มรื่น และห้องน้ำที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถแบ่งโซนภายในพื้นที่สวน เพื่อให้ตอบสนองการใช้พื้นที่กิจกรรมที่แตกต่างกัน ได้แก่ โชนพักผ่อน โชนกิจกรรมผู้สูงอายุ โชนลานกิจกรรมกลางแจ้ง และโชนเครื่องออกกำลังกายกลางแจ้ง

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2558) กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุนอกจากในที่พักอาศัยแล้ว ยังสามารถนำแนวคิดการจัดสภาพแวดล้อมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยไปปรับปรุงในพื้นที่สาธารณะซึ่งมีผู้สูงอายุมาใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก อาทิ วัด สวนสาธารณะ อาคารอเนกประสงค์ ศูนย์การเรียนรู้ ตลาด สถานที่ราชการ ฯลฯ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุด้านกายภาพในระดับชุมชน (ภายนอกตัวบ้านถึงชุมชน) ได้แก่

1. ควรมีการจัดเตรียมพื้นที่/สถานที่ เพื่อประกอบกิจกรรมของผู้สูงอายุหรือสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนลักษณะเป็นศูนย์อเนกประสงค์
2. ควรจัดกลุ่มกิจกรรมที่สอดคล้องตามความถนัดของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัยหรือตามความสนใจ เช่น กลุ่มดนตรีไทย กลุ่มจักสานกลุ่มช่างไม้กลุ่มร้องเพลง เป็นต้น
3. ควรจัดเตรียมกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถสอนหรือถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มเด็กเยาวชนสตรีหรือผู้สนใจในชุมชน เพื่อสืบทอดและส่งต่อวัฒนธรรมความรู้ให้กับอนุชนรุ่นหลังต่อไป
4. ควรมีการออกแบบจุดเชื่อมต่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ เช่น มีทางลาดในจุดต่างระดับ มีราวจับเป็นระยะเมื่อเดินระหว่างอาคาร และติดตั้งหลังคาคลุมทางเดินป้องกันแสงแดดหรือฝน
5. การเตรียมพื้นที่สีเขียวหรือสวนสาธารณะ เพื่อรองรับการใช้งานระดับชุมชน เช่นสวนสาธารณะขนาดเล็กกระจายอยู่ตามจุดต่าง ๆ รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุในชุมชนที่อยู่ใกล้
6. ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการต้องเป็นพื้นที่ที่สี่เหลี่ยมผืนผ้ามีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.4 เมตร และยาวไม่น้อยกว่า 6 เมตร ต้องจัดให้มีที่ว่างข้างที่จอดรถไม่น้อยกว่า 1 เมตร ตลอดความยาวของที่จอดรถ โดยที่ว่างดังกล่าวต้องมีลักษณะพื้นผิวเรียบและมีระดับเสมอกับที่จอดรถเพื่อให้เพียงพอสำหรับการเคลื่อนย้ายของผู้สูงอายุที่นั่งรถเข็นหรือคนพิการระหว่างเก้าอี้รถเข็นและตัวรถและเพียงพอในการเปิดประตูรถได้อย่างเต็มที่
7. ป้ายสัญลักษณ์เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการต้องมีความชัดเจน

มองเห็นได้ง่าย ไม่ควรติดตั้งป้ายกีดขวางทางสัญจร เครื่องหมายที่มีขนาดใหญ่หรือสูงควรเอียงป้ายเพื่อให้มองเห็นได้จากระดับผู้ใช้เก้าอี้รถเข็น

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (2553) ได้ศึกษาการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 หลักการ ได้แก่

1. มีความปลอดภัยทางกายภาพ ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและสุขภาพอนามัย มีระบบสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการที่ดี มีระบบการปกป้องจากภายนอก เช่น บริเวณทางเข้าหรือจุดเชื่อมต่อ จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอบริเวณบันไดและทางเข้า มีราวจับในห้องน้ำ พื้นและกระเบื้องไม่ลื่น มีสัญญาณฉุกเฉินภายในห้องสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อขอความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน เป็นต้น

2. สามารถเข้าถึงได้ง่าย การมีทางลาดสำหรับรถเข็น ความสูงของเฟอร์นิเจอร์อยู่ในระยะที่ผู้สูงอายุเอื้อมถึง สามารถหยิบของได้สะดวก หรือการจัดแหล่งบริการต่าง ๆ เช่น วัด โบสถ์ ห้องสมุด โรงละคร สถาบันเพื่อการศึกษา บริการด้านสุขภาพอยู่ภายในระยะที่สามารถเดินถึงได้ไกลและการจัดให้ไกลแหล่งระบบขนส่งมวลชน และใกล้แหล่งชุมชนเดิมเพื่อให้ญาติมิตรสามารถมาเยี่ยมเยียนได้สะดวก

3. สามารถสร้างแรงกระตุ้น การตกแต่งสภาพแวดล้อมและที่มีความน่าสนใจ การเลือกใช้สีที่เหมาะสม มีความสว่างและชัดเจนจะทำให้การใช้ชีวิตดูกระชุ่มกระชวย ไม่ซึมเศร้า และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดการนำความสามารถต่าง ๆ ของผู้สูงอายุมาใช้อย่างเต็มที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถที่มีก่อประโยชน์ให้กับชุมชน เช่น จัดที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุไว้ใกล้กับโรงเรียน สอนเด็กเล็กหรือห้องสมุด เป็นต้น ซึ่งเหล่านี้จะช่วยยืดเวลาที่ผู้สูงอายุสามารถที่จะดำรงชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4. ดูแลรักษาง่าย ควรออกแบบให้ดูแลรักษาง่ายเพื่อความสะดวกสบายในการดูแล เช่น ห้องน้ำควรใช้ประตูเปิดปิดง่าย ประตูอาจเป็นบานเลื่อนที่ไขว้สุดทนทานและน้ำหนักเบา มีส่วนพื้นที่เปียกและส่วนพื้นที่แห้งภายในห้องน้ำ ลดความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุและการลื่นไถลของวัสดุอาจมีประตูบานเลื่อนป้องกันพายุ สนามหญ้าที่มีพุ่มเตี้ยเพื่อลดการดูแลรักษาสนาม

สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (ม.ม.ป) ได้รวบรวมข้อมูล อาคารและสถานที่ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ มีความจำเป็นที่จะต้องออกแบบให้เกิดความเหมาะสมต่อการเข้าถึง โดยไม่มีสิ่งกีดขวางหรืออุปสรรค เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ได้แก่

1. **ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ** สำหรับศาสนสถานและอาคารสาธารณะควรมีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุโดยที่จอดรถที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุใกล้ทางเข้า - ออกอาคาร ให้มากที่สุด
- 2) ที่จอดรถมีลักษณะไม่ขนานกับทางเดินรถ

3) ลักษณะของที่จอดรถเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง x ยาวไม่น้อยกว่า 2.4×6.0 เมตร และมีที่ว่างข้างที่จอดรถกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร ตลอดความยาวของที่จอดรถ ที่ว่างต้องมีพื้นผิวเรียบ มีระดับเสมอกับที่จอดรถและตีเส้นไว้ชัดเจน

4) มีสัญลักษณ์รูปคนพิการบนพื้น ขนาด 90×90 เซนติเมตร

5) มีป้ายสัญลักษณ์รูปคนพิการและผู้สูงอายุ ขนาด 30×30 เซนติเมตร ติดตั้งให้ขอบล่างของป้ายสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2 เมตร ในตำแหน่งที่มองเห็นได้ชัดเจน

6) มีจำนวนที่จอดรถตามกฎหมายกระทรวงฯ สัดส่วน 10 – 50 มี 1 คัน, 51 – 100 มี 2 คัน และเพิ่ม 1 คันทุก ๆ 100 คัน (เกินกว่า 50 คัน คิดเป็น 100 คัน)

2. ทางเข้าสู่อาคาร จะแบ่งประเภททางเข้าสู่ตัวอาคารเป็น 2 แบบ ได้แก่

1) บันได บ้านส่วนใหญ่ของคนไทยในชนบท นิยมยกพื้นสูง รวมถึงการที่ผู้สูงอายุบางส่วนอาศัยที่ชั้นสองของบ้าน ทำให้บันไดบ้านเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องใช้ขึ้น - ลงทุกวันซึ่งบันไดที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้ผู้สูงอายุประสบอุบัติเหตุได้ ดังนั้นหากเป็นไปได้ควรปรับห้องนอนของผู้สูงอายุให้อยู่ที่ชั้นล่าง เพื่อลดการขึ้นลงบันไดของบ้าน หรือต้องปรับปรุงบันไดให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุโดย

(1) บันไดจะต้องมีลูกตั้ง สูงไม่เกิน 15 เซนติเมตร และไม่เป็นช่องเปิด

(2) ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร

(3) มีราวจับ บันไดเส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3 – 4 เซนติเมตร ติดตั้งสูงจากพื้น 80 – 90 เซนติเมตร สำหรับอาคารศาสนสถานและสาธารณะ บันไดควรมีความกว้างอย่างน้อย 1.50 เมตร และปลายราวจับ ควรยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 เซนติเมตร ขนานกับพื้น โดยจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดปลายราวจับต้องเป็นปลายมน

2) ทางลาด ควรจัดทำสำหรับบ้านที่ยกได้สูง และผู้สูงอายุที่ใช้เก้าอี้เข็น เพื่อความสะดวกต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ แต่หากเป็นไปได้ควรปรับห้องนอนของผู้สูงอายุให้อยู่ที่ชั้นล่าง โดยความลาดชันทางลาดต้องไม่เกิน 5 องศา หรือความสูงต่อความยาว ไม่น้อยกว่า 1 ต่อ 12 และความกว้างของทางลาดไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร (สำหรับทางลาดที่ยาวไม่เกิน 6 เมตร)

สำหรับศาสนสถานและสถานที่สาธารณะ ควรจัดทำทางลาดที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุดังนี้

(1) ระดับพื้นที่ต่างกันเกิน 2 เซนติเมตร ต้องมีทางลาด ถ้าต่างกันไม่เกิน 2 เซนติเมตร ต้องปาดมุมพื้นส่วนที่ต่างระดับกันไม่เกิน 45 องศา

(2) ทางลาดมีความยาวโดยรวมเกิน 6.0 เมตร ต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และมีชันพักยาว ไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร คั่นระหว่างช่วงของทางลาด

(3) ทางลาดที่ไม่มีผนังกั้นต้องมีราวหรือยกขอบไม่น้อยกว่า 15 เซนติเมตร และถ้ามีผนังกั้นผนังต้องเรียบและไม่เป็นอันตราย

(4) ปลายทางลาดต้องมีสภาพดี เชื่อมต่อเสมอกับพื้นเดิม

(5) ทางลาดยาวตั้งแต่ 2.5 เมตร ขึ้นไป ต้องมีราวจับทั้ง 2 ข้าง

(6) ราวจับของทางลาด มีลักษณะกลม มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 เซนติเมตร สูงจากพื้น 80 - 90 เซนติเมตร ปลายราวจับ ยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 เซนติเมตร ขนานกับพื้นทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดราวจับ และปลายราวจับต้องเป็นปลายมน

(7) มีพื้นผิวต่างสัมผัส ก่อนทางขึ้น, ขานพัก และขั้นสุดท้าย ของทางลาด

3. ประตูทางเข้า – ออก อาคาร/ที่อยู่อาศัย สำหรับที่อยู่อาศัย ศาสนสถานและอาคารสาธารณะ ควรมีประตูทางเข้า-ออก ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) ประตูจะต้องตั้งอยู่ในจุดที่เข้าถึงได้ง่าย มีความกว้างสุทธิ 90 เซนติเมตร ขึ้นไป

2) ไม่มีธรณีประตู หรือถ้ามีธรณีประตูต้องสูงไม่เกิน 2 เซนติเมตรและให้ขอบ ทั้งสองด้าน มีความลาดเอียง 1: 2

3) เป็นประตูที่เปิดได้ง่าย ใช้งานได้โดยสะดวก

4) สำหรับอาคารศาสนสถานและสาธารณะ ประตูที่เป็นลักษณะบานกระຈกควรติดแถบสีที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน ติดตั้งที่ความสูง 1.40 - 1.60 เมตรและมีป้ายสัญลักษณ์ที่เป็นสากลบอกตำแหน่งทางเข้า

4. ทางเดิน ทางเชื่อม ภายในและนอกอาคาร สำหรับทางเดิน ทางเชื่อมทั้งภายในและภายนอก อาคารสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุของที่อยู่อาศัย ศาสนสถานและอาคารสาธารณะ ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) พื้นผิวทำจากวัสดุไม่ลื่น หากเป็นพื้นผิวลื่นควรมีการตีแผ่นกันลื่น

2) มีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ไม่มีสิ่งกีดขวาง กรณีที่มีสิ่งกีดขวาง ต้องจัดให้อยู่แนวเดียวกันโดยไม่กีดขวางทางเดินและเหลือความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร

3) มีราวจับช่วยพยุงตัวบริเวณทางเดิน สูง 80-90 เซนติเมตร

4) ป้ายและสิ่งกีดขวางที่อยู่เหนือทางเดินต้องสูงกว่าพื้นทางเดินอย่างน้อย 2.00 เมตร

5) หากมีร่องระบายน้ำด้านข้างทางเดิน ต้องลึกไม่เกิน 2 เซนติเมตร และกว้างไม่เกิน 5 เซนติเมตร

6) หากมีฝาท่อระบายน้ำ ต้องมีขนาดรูช่องตะแกรงห่างไม่เกิน 1.3 เซนติเมตร หรือมีแผ่นโลหะปิดอย่างมั่นคง

5. ห้องน้ำ ห้องส้วม ที่ได้มาตรฐาน ห้องน้ำในที่อยู่อาศัย ศาสนสถานและอาคารสาธารณะ ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) ประตูห้องน้ำ เป็นแบบบานเปิดออกสู่ภายนอก ค้างได้ไม่น้อยกว่า 90 องศา หรือเป็นแบบบานเลื่อนสามารถเปิด ปิดได้ง่าย และต้องมีความกว้างสุทธิ 90 เซนติเมตร อุปกรณ์เปิดปิดประตูต้องเป็นก้านบิดหรือแกนสลัก ไม่ติดตั้งอุปกรณ์ชนิดบังคับให้บานประตูปิดได้เอง ระบบล๊อคประตู ต้องสามารถเปิดออกในยามฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว ไม่มีธรณีประตู หากมีต้องสูงไม่เกิน 2 เซนติเมตร และให้ขอบทั้งสองด้านมีความลาดเอียง 1 : 2

2) พื้นภายในห้องน้ำ พื้นที่ว่างภายในห้องส้วมมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร พื้นห้องส้วมมีระดับเสมอพื้นภายนอกหรือมีทางลาดในกรณีเป็นพื้นต่างระดับ วัสดุปูพื้นห้องน้ำต้องไม่ลื่น พื้นห้องส้วมน้ำไม่ขัง มีราวจับเพื่อนำไปสู่สุขภัณฑ์อื่น ๆ ภายในห้องน้ำ สูงจากพื้น 80 -90 เซนติเมตร

3) โถส้วมและราวจับบริเวณโถส้วม มีโถส้วมเป็นแบบชนิดนั่งราบ โถส้วม มีพนักพิงหลัง ใช้พิงได้ ระยะกึ่งกลางของโถส้วมห่างจากผนังด้านข้าง 45-50 เซนติเมตร ราวจับของโถส้วมด้านที่ติดผนัง มีราวจับรูปตัวแอล (L) มีราวจับแบบพับเก็บได้ในแนวราบด้านที่ไม่ติดผนัง มีระบบล๊อคที่ปลดล๊อคได้ง่าย มีสายชำระหรือระบบฉีดน้ำชำระอัตโนมัติ ใช้งานได้และสะดวก

4) ลักษณะของราวจับทั้งหมด ทำด้วยวัสดุเรียบ มั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตรายในการจับ และไม่ลื่น ราวจับมีลักษณะกลมเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 เซนติเมตร อุปกรณ์อื่นๆ ติดตั้งระบบสัญญาณแจ้งเหตุฉุกเฉินขอความช่วยเหลือจากภายในสู่ภายนอกโดยมีปุ่มกดหรือปุ่มสัมผัส

5) อ่างล้างมือ อยู่ในตำแหน่งที่เข้าถึงได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง ใต้อ่างล้างมือที่ติดผนังไปจนถึงขอบอ่างเป็นที่ว่าง โดยขอบอ่างอยู่ห่างจาก ผนังไม่น้อยกว่า 55 เซนติเมตร อ่างล้างมือมีความสูงจากพื้นถึงขอบบนอ่างล้างมือ 75 - 80 เซนติเมตร ก๊อกน้ำเป็นชนิดก้านโยกหรือก้านกดหรือก้านหมุน

6) ที่ถ่ายปัสสาวะ ห้องส้วมสำหรับผู้ชายให้มีที่ถ่ายปัสสาวะที่มีระดับเสมอพื้นอย่างน้อย 1 ที่ มีราวจับในแนวนอนอยู่ด้านบนของ ยาว 50 – 60 เซนติเมตร สูงจากพื้น 1.2 - 1.3 เมตร มีราวจับด้านข้างของทั้งสองข้าง สูงจากพื้น 80 – 100 เซนติเมตร ยื่นจากผนัง 55-60 เซนติเมตร

7) ป้าย สัญลักษณ์ ศาสนสถานและอาคารสาธารณะ ควรมีป้ายสัญลักษณ์ เครื่องหมายระบุสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งป้าย - สัญลักษณ์ผู้สูงอายุ ทั้งหมดพื้นป้ายเป็นสีน้ำเงิน โดยสัญลักษณ์เป็นสีขาว จัดให้มีแสงส่องสว่างเห็นชัดเจน ทั้งกลางวันและกลางคืน

จากการศึกษาการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เน้นในเรื่องความสะดวกและปลอดภัย เข้าถึงและใช้งานได้ง่าย การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการใช้งาน รวมถึงง่ายในการดูแลรักษา ได้แก่ ที่จอดรถ ทางลาด พื้นผิวและวัสดุที่ใช้ ราวจับ ป้ายสัญลักษณ์ ห้องน้ำ เป็นต้น

2.8 แนวคิดการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2554) การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) เป็นแนวคิดเรื่องการออกแบบสิ่งแวดล้อม การสร้างสถานที่และสิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนที่อยู่ในสังคมสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน โดยไม่ต้องมีการออกแบบดัดแปลงพิเศษหรือเฉพาะเจาะจงเพื่อบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ การออกแบบเพื่อมวลชนเป็นการออกแบบที่คำนึงถึงการใช้งานให้คุ้มค่า สมประโยชน์ ครอบคลุมสำหรับทุกคน โดยเริ่มต้นจากการคิดว่าทำอย่างไรคนประเภทต่าง ๆ จึงจะมีโอกาสมาใช้ได้อย่างเท่าเทียมกัน เช่น คนสูงอายุ คนป่วย สตรีตั้งครรภ์ คนแคระ เด็กเล็ก ที่มากับรถเข็นเด็ก คนพิการประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะ ตาบอด หูหนวก แขนขา ร่างกายพิการ คนพิการทางปัญญาทางจิต คนที่อ่านหนังสือไม่ออก ฯลฯ แต่ถึงแม้บุคคลเหล่านั้นจะมีข้อจำกัดทางร่างกาย ทางปัญญา ทางจิตใจ แต่ก็ยังเป็นบุคคล ในสังคม สังคมจึงควรรับผิดชอบดูแลให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับบุคคลทั่วไป ได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพของแต่ละคน เช่น การจัดให้มีทางลาดขึ้นลงทางเท้า และอาคารสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ให้กับผู้พิการที่ใช้รถเข็น หรือบล็อกพื้นนำทางเดินสำหรับคนตาบอด ทั้งนี้ ก็เพื่อให้พวกเขาสามารถใช้ชีวิตทำกิจกรรมภายนอกบ้านได้โดยสะดวกและปลอดภัย

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (ม.ม.ป) การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) หมายถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์และสภาพแวดล้อม ที่ปราศจากออกแบบหรือดัดแปลงเป็นพิเศษ เป็นการออกแบบที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางเท่าที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยไม่มีข้อจำกัดด้านอายุและสภาพร่างกาย

การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) เป็นแนวความคิดสากลที่องค์การสหประชาชาติได้พยายามเผยแพร่และส่งเสริมจากแนวความคิดเดิมเพื่อให้คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตในอาคารและสิ่งแวดล้อมตามโครงการ Promotion of Non-Handicapping Physical Environment for Disabled Persons และได้มีการพัฒนาตามลำดับเป็น Accessible Design, Adaptable Design, Barrier Free Design, Design for all และ Inclusive Design ซึ่งในที่สุดก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหลักการของ Universal Design ซึ่งประกอบด้วยหลัก 7 ประการของการออกแบบเพื่อทุกคน ดังนี้

1. ทุกคนใช้ได้อย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Use) การออกแบบที่เป็นประโยชน์และตรงความต้องการของคนทุกกลุ่ม
2. มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนการใช้ได้ (Flexible Use) การออกแบบที่รองรับความสามารถที่หลากหลายของแต่ละคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ใช้งานง่าย (Simple and Intuitive Use) ใช้ออกแบบที่ง่ายต่อความเข้าใจโดยไม่คำนึงถึงประสบการณ์และระดับความรู้ความสามารถ

4. การสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย (Perceptual Information) การสื่อสารข้อมูลที่จำเป็นในการออกแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมหรือความสามารถทางประสาทสัมผัสของผู้ใช้

5. การออกแบบที่เผื่อการใช้งานที่พลาดได้ (Tolerance for Error) การออกแบบที่สามารถลดอันตรายจากอุบัติเหตุและผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์หรือการกระทำที่ไม่ได้ตั้งใจ

6. ใช้แรงน้อย (Low Physical Effort) การออกแบบที่สามารถนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกสบายและไม่เกิดความเมื่อยล้า

7. มีขนาดและพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเข้าถึงและใช้งานได้ (Size and Space for Approach and Use) ขนาดที่เหมาะสมและมีพื้นที่สำหรับการเข้าถึงและการใช้งานโดยไม่คำนึงถึงขนาดร่างกาย ท่าทาง หรือการเคลื่อนไหวของผู้ใช้

พรทิพย์ เรื่องธรรม (2560) การออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design) หรือที่รู้จักกันในปัจจุบันนี้ว่า “อารยสถาปัตย์” หรือ “การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล” หรือ “การออกแบบเพื่อการใช้งานของคนทุกกลุ่มในสังคม” ในภาษาอังกฤษมีคำที่เรียกแตกต่างกัน เช่น “Design For All” หรือ “Inclusive Design” หรือ “Barrier-free Design” ซึ่งคนทั้งมวลในที่นี้ หมายถึง คนทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ (Elderly) คนปกติทั่วไป คนพิการ (People with disabilities) และผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ที่มีข้อจำกัดในการใช้งานหรือการเข้าถึงสถานที่และสิ่งของเครื่องใช้ทั่ว ๆ ไปในสังคมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำรงชีวิตส่วนตัวและการใช้ชีวิตในสังคม ภายใต้แนวคิดที่ว่า “มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน” ดังนั้น Universal Design จึงเป็นการออกแบบที่คำนึงถึงการใช้งานให้คุ้มค่า มีประโยชน์ครอบคลุมสำหรับทุกคน สรุปได้ว่า การออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design) หมายถึงแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์และสภาพแวดล้อมให้สามารถใช้ได้มากที่สุดสำหรับคนหลากหลายที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่จำกัดอายุ และสภาพขีดความสามารถเฉพาะบุคคล หลักการและแนวคิดของการออกแบบเพื่อมวลชน 7 ประการ (Sheryl Burgstahler, 2012) ดังนี้

1. ความเท่าเทียมกันหรือความเสมอภาคในการใช้สอยของผู้ใช้ที่ต่างวัยและต่างความสามารถ (Equitable Use) ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันหรือความเสมอภาคในการใช้สอยของผู้ใช้ที่ต่างวัยและต่างความสามารถ รูปแบบจะไม่กีดกันหรือสร้างข้อจำกัด ด้านการใช้สอยแก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ต้องเป็นประโยชน์และตอบสนองความต้องการของตลาดให้กับผู้ที่มีความสามารถที่หลากหลาย

- ให้ใช้วิธีการเดียวกันในการใช้งาน ไม่ว่าผู้ใช้งานจะมีความแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม
- หลีกเลี่ยงการแบ่งแยกผู้ใช้งาน
- มีความเป็นส่วนตัวและมีความปลอดภัยโดยที่ความปลอดภัยนั้นจะต้องเท่าเทียมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ทำให้การออกแบบเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ใช้งานทุกคน

2. ความยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนการใช้งานได้ (Flexibility in Use) ความยืดหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนการใช้งานได้ รูปแบบต้องสามารถรองรับความต้องการและขีดความสามารถของกลุ่มผู้ใช้อย่างกว้างขวาง

- มีความยืดหยุ่นในวิธีการใช้งาน
- สามารถใช้งานได้ทั้งคนที่ถนัดมือซ้ายและมือขวา
- มีความสะดวกในการใช้งานได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ
- สามารถปรับเปลี่ยนไปตามผู้ใช้งานได้

3. ความเรียบง่าย ใช้งานด้วยตัวเองและเข้าใจได้ดี (Simple and Intuitive Use) ความเรียบง่าย ใช้งานด้วย ตัวเองและเข้าใจได้ดี ต้องสามารถสื่อการใช้สอยให้เข้าใจได้ง่าย โดยไม่จำกัดระดับประสบการณ์ ความรู้ ทักษะด้านภาษาของผู้ใช้

- ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก
- สามารถสื่อสารให้ผู้ใช้งาน เข้าใจได้
- ควรมีรูปภาพเป็นสัญลักษณ์สากล ที่คนทุกชาติทุกภาษาเข้าใจ
- มีการจัดเรียงข้อมูลข่าวสารตามลำดับความสำคัญ

4. การสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย (Perceptible Information) ข้อมูลชัดเจน การสื่อความหมายที่เข้าใจง่าย รูปแบบต้องสามารถสื่อข้อมูลข่าวสารที่สำคัญแก่ผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพแบบใด หรือระดับการรับรู้ใดของผู้ใช้

- ใช้รูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันออกไป เช่น ภาพ คำพูด การสัมผัสเพื่อยืนยันข้อมูล
- การใช้ข้อมูลข่าวสารต้องเห็นได้ชัดเจนภายในสภาพแวดล้อม
- เพิ่มความสวยงามเท่าที่จำเป็นให้กับข้อมูลข่าวสาร
- องค์ประกอบของข้อมูลชัดเจน สื่อความหมายได้ง่าย เช่น การให้ข้อมูลบอก ทิศทางต่าง ๆ
- ใช้เทคนิคที่หลากหลายในการให้ข้อมูล หรือใช้อุปกรณ์สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

5. ความปลอดภัยและทนต่อการใช้งาน (Tolerance for Error) ความปลอดภัยและทนต่อการใช้งาน รูปแบบต้องสามารถลดอันตราย อุบัติเหตุหรือกิจกรรมที่ไม่ได้ตั้งใจในขณะที่ใช้สอย

- มีระบบป้องกันอันตราย คำเตือน เพื่อลดอันตรายและกรณีที่มีข้อผิดพลาดในการใช้งานเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายต่อผู้ใช้งาน

6. เบาแรง สะดวก (Low Physical Effort) รูปแบบจะต้องใช้ได้โดยเต็มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกสบายโดยสร้างความเหนื่อยล้าให้น้อยที่สุด

- สะดวกและเบาแรง ไม่ต้องออกแรงมาก
- ลดการทำซ้ำและการใช้เวลานานในการใช้งาน

7. ขนาดและที่ว่างเพื่อการเข้าถึงและสถานที่ที่เหมาะสม (Size and Shape for Approach and Use) เพื่อการเข้าถึงและสถานที่ที่เหมาะสม จะต้องจัดเตรียมขนาดพื้นที่ที่เหมาะสม สำหรับการเข้าถึง การเอื้อม และการใช้ ไม่ว่าจะผู้ใช้งานจะมีขนาดร่างกายแบบใด ใช้ท่าทางแบบใด และมีขีดความสามารถในการเคลื่อนไหวระดับใด

- มีการกำหนดขอบเขตของพื้นที่นั่งหรือยืนอย่างชัดเจน
- มีความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะนั่งหรือยืน
- มีอุปกรณ์มือจับ ด้ามจับที่สามารถรองรับการใช้งานได้
- มีพื้นที่เพียงพอสำหรับผู้ที่ใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือต่าง ๆ เช่น รถเข็น (Wheel chair)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อมวลชน สรุปได้ว่า การออกแบบเพื่อมวลชน คือ แนวคิดการออกแบบที่ครอบคลุมให้ทุกคนสามารถใช้งานหรือใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม โดยไม่มีข้อจำกัด ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ และสภาพร่างกาย เช่น ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก สตรีมีครรภ์ ผู้พิการ ฯลฯ โดยมีหลัก 7 ประการในการออกแบบเพื่อให้เกิดสะดวกและปลอดภัย เหมาะสมกับผู้ใช้งานทุกกลุ่ม

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดที่รัก สายปลื้มจิตต์ (2549) ได้ศึกษาการปรับปรุงสวนสาธารณะในเขตชุมชนเมือง กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้มาใช้พื้นที่สวนสาธารณะและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สวนสาธารณะ ศึกษาความพึงพอใจและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้มาใช้สวนสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของสวน ศึกษาลักษณะของสวนสาธารณะที่มีอยู่ในปัจจุบัน เสนอแนะแนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร แผนที่ ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ การสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปรับปรุงสวนสาธารณะ ใช้สวนสาธารณะ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้บริการประกอบกิจกรรม นันทนาการแบบไม่ต้องใช้แรง เดินทางมาด้วยวิธีการเดิน ความพึงพอใจต่อสวนสาธารณะ ส่วนใหญ่เห็นว่า ยังขาดความร่มรื่นของต้นไม้และสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นที่และอุปกรณ์ในการออกกำลังกาย มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงสวน ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งจะช่วยให้สวนสาธารณะมีประสิทธิภาพในการรองรับผู้มาใช้บริการและสอดคล้องกับความต้องการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทศพร อนันตพิพัฒน์ (2552) ได้ศึกษาแนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ กรณีศึกษา สวนรมณีนาถ เพื่อศึกษาความต้องการทางด้านกิจกรรมของผู้สูงอายุ ศึกษาองค์ประกอบของสวนสาธารณะที่เอื้ออำนวยต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ และศึกษาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้งานพื้นที่สวนรมณีนาถของผู้สูงอายุ โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ การเก็บแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 295 คน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ใช้งานมีความต้องการกิจกรรมมากที่สุดคือ การเดิน/วิ่ง และปัญหาที่ผู้ใช้เห็นว่ามีความสำคัญที่สุดคือ เส้นทางในการเดิน/วิ่ง ดังนั้น ในการออกแบบสวนสาธารณะสวนรมณีนาถควรคำนึงถึงการออกแบบลักษณะเส้นทาง ขนาด และวัสดุที่ใช้ในการเดินวิ่งเป็นอันดับแรก และสวนรมณีนาถมีการออกแบบให้มีส่วนพักผ่อนหย่อนใจ (Passive Recreation) มากกว่าการออกกำลังกาย (Active Recreation) ซึ่งจากการสำรวจการใช้งานจริงพบว่า ผู้ใช้งานส่วนใหญ่มีความตั้งใจมาเพื่อการออกกำลังกายมากกว่าการนั่งพักผ่อนหย่อนใจ การออกแบบวางผังต้องศึกษาความต้องการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแบ่งสัดส่วนของพื้นที่ที่เหมาะสม และการจัดพื้นที่กิจกรรมให้เกิดความเป็นสัดส่วนเพื่อสะดวกต่อการใช้งาน และมีข้อเสนอแนะ ในเรื่องรูปร่างของเส้นทางในการเดิน/วิ่ง เป็นเส้นทางที่มีลักษณะโค้งไม่มีมุม พื้นผิวดังกล่าวควรเป็นพื้นที่สามารถรองรับแรงกระแทกได้ดี การจัดวางตำแหน่งกิจกรรมและอุปกรณ์ไม่มีการกระจายตัว ทำให้เกิดความหนาแน่น กระจุกตัวเป็นกลุ่มและปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ จัดให้มีศาลาหรืออาคารภายในสวนเพิ่มเติม และสิ่งที่สวนสาธารณะควรคำนึงถึงคือจุดปฐมพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุและสวนรับฝากของ

เยาวลักษณ์ ไตรสุรัตน์ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และพฤติกรรมในการใช้พื้นที่ที่มีผลต่อความต้องการภาพลักษณ์ทางกายภาพของสวนสาธารณะ เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อการรับรู้ของผู้ใช้สวน ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้กับสภาพแวดล้อมที่ต้องการในการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ และเสนอแนะแนวทางในการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้ใช้ ความต้องการและพฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้ โดยพื้นที่ศึกษา ได้แก่ 1) สวนหลวง ร.9 2) สวนวชิรเบญจทัศน์ และ 3) สวนลุมพินี เก็บข้อมูลโดยใช้การสังเกตการณ์แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษพบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่สวนสาธารณะมีสระน้ำ มีน้ำพุ มีลู่วิ่งเฉาะพะ มีบริการอุปกรณ์ให้เช่า มีซุ้มขายเครื่องดื่ม มีอาคาร เครื่องออกกำลังกาย ม้านั่ง ถึงขยะ ไม้ยืนต้น เป็นต้น ด้านปัจจัยด้านความสัมพันธ์สังคมและพฤติกรรมในการมาใช้พื้นที่ที่มีผลต่อความต้องการภาพลักษณ์ทางกายภาพของสวนเล็กน้อย แนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้ใช้ ความต้องการ และพฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้ พบว่ากลุ่มผู้ใช้มีความต้องการภาพลักษณ์ทางกายภาพของสวนแตกต่างกันเพราะวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมในสวนแตกต่างกัน

ประกาศุณณ์ สุวรรณสมศรี (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าใช้สวนสาธารณะระดับชุมชน : กรณีศึกษา สวนรมณีนาถและอุทยานเบญจสิริ เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมและทัศนคติของผู้ใช้สวน ศึกษาปัจจัยการเข้าใช้สวนสาธารณะ ศึกษาสภาพและองค์ประกอบของสวนสาธารณะและการจัดการสวนสาธารณะ และเสนอแนะแนวทางการเพิ่มแรงจูงใจในการเข้าใช้สวนสาธารณะ โดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์ นำมาประมวลผลทางสถิติและการบรรยายเชิงพรรณนา ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของทั้ง 2 สวน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านองค์ประกอบของสวน สภาพภายในสวนรมณีนาถมีความทรุดโทรมกว่าอุทยานเบญจสิริบางอย่าง ลักษณะของการออกแบบสวนมีความแตกต่างกันโดยสวนรมณีนาถมีการออกแบบเพื่อใช้กิจกรรมแบบกระจายและอุทยานเบญจสิริเป็นแบบกระจุก ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนเข้ามาใช้สวนรมณีนาถมากกว่า ขณะที่การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบสวนรมณีนาถเป็นที่อยู่อาศัยแบบผสมผสาน สวนเบญจสิริรายล้อมด้วยอาคารพาณิชย์และมีการเข้าถึงได้ด้วยรถไฟฟ้าและระบบขนส่งสาธารณะ แนวทางการเพิ่มแรงจูงใจกลุ่มผู้ใช้ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ เพิ่มรูปแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้ใช้ และควรมีการปรับปรุงพื้นที่สวนในบางพื้นที่ให้มีความปลอดภัย

พลพินิจ พินิจชอบ (2558) ได้ศึกษา การจัดการสวนสาธารณะในเมือง: กรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริ กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาพฤติกรรม รูปแบบการใช้พื้นที่ ของผู้ใช้บริการในอุทยานเบญจสิริ วิเคราะห์บทบาทการให้บริการและศักยภาพของอุทยานเบญจสิริ และเสนอแนะแนวทางการจัดการอุทยานเบญจสิริเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเหมาะสมกับการใช้งานจริง โดยเก็บข้อมูลโดยการสำรวจลักษณะทางกายภาพ เก็บข้อมูลประชากรที่ใช้พื้นที่อุทยานเบญจสิริ โดยใช้การเก็บแบบสอบถาม นำมาประมวลผลและวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงบทบาทและการใช้พื้นที่อุทยานเบญจสิริ และเสนอแนะแนวทางในการจัดการพื้นที่ เพื่อให้มีความรับกับข้อเท็จจริง ผลการศึกษาพบว่า อุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะที่มีที่ตั้งอยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร บริเวณย่านธุรกิจที่สำคัญ มีประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบที่มีความหนาแน่นและหลากหลาย มีความครอบคลุมของโครงข่ายการคมนาคม ทั้งรูปแบบโครงข่ายถนนและขนส่งสาธารณะ มีพื้นที่ที่สามารถรองรับกิจกรรมทั้งด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการบริการพื้นฐานทั้งพื้นที่สนามกีฬา ลานอเนกประสงค์ ห้องสุขา ฯลฯ มีกลุ่มผู้ใช้งานที่มีความหลากหลายทั้งช่วงวัย อาชีพ และเขตที่พักอาศัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่บริเวณใกล้เคียง มีนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ที่สามารถตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้บริการพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม และการวิเคราะห์จากการให้บริการพบว่าอุทยานเบญจสิริสามารถให้บริการแก่ประชากรในระดับเมืองในอนาคตอาจมีการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้บริการ โดยที่การบริการในปัจจุบันที่ได้มีการวางแผนเพื่อรองรับการใช้งานเพียงระดับชุมชน อาจไม่เพียงพอที่จะรองรับความต้องการในอนาคตที่จะเพิ่มขึ้นได้ จึงควรมีการ

วางแผนเชิงนโยบายเพื่อเป็นแนวทางการจัดการพื้นที่ในอนาคต โดยการปรับปรุงในด้านกายภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่ ด้านสังคมในการจัดกิจกรรมรองรับกลุ่มผู้ใช้บริการกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงด้านนโยบายการจัดการ เพื่อให้พื้นที่อุทยานเบญจสิริสามารถรองรับการใช้งานที่มีอยู่ในปัจจุบัน และพร้อมรองรับต่อความต้องการที่อาจเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

สุรรัตน์ จำปาเงิน (2559) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กายภาพสวนสาธารณะ ที่ส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยในการใช้งานสวนสาธารณะของผู้สูงอายุ และเสนอแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงสวนสาธารณะและพื้นที่โดยรอบที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 60 – 69 ปี (ผู้สูงอายุวัยต้นและวัยกลาง) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ช่วยเหลือตนเองได้ ผู้สูงอายุกลุ่มนี้เข้าใช้สวนเป็นประจำ ปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าใช้สวนคือ การเข้าถึงที่สะดวกและง่าย ใกล้กับที่พักอาศัย แต่ถ้าเป็นสวนขนาดใหญ่ที่มีกิจกรรมของกลุ่ม ชมรม หรือสมาคมอยู่แล้ว ผู้สูงอายุเลือกที่จะเดินทางไกล เพื่อไปพบปะเพื่อนฝูง ถือเป็นอีกหนึ่งสิ่งจุดให้เกิดการมาสวน ด้านกิจกรรมผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกทำกิจกรรม 3 อย่างหลัก ๆ คือ การวิ่งหรือเดินออกกำลังกาย เล่นเครื่องออกกำลังกาย Low Impact และทำกิจกรรมแบบกลุ่มกับกลุ่มเพื่อน เช่น แอโรบิก โยคะ เป็นต้น และขอเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปรับปรุงสวนสาธารณะ เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ พบว่า สวนสาธารณะทั้งบริบทชุมชนและบริบทเมือง ขาดเรื่องการเชื่อมต่อระหว่างบริบทโดยรอบกับตัวสวนสาธารณะ เพราะการที่ผู้สูงอายุจะเข้าใช้สวน การเข้าถึงเป็นประเด็นหลัก การปรับปรุงการเข้าถึงขึ้นอยู่กับบริบทของสวน เพราะการเดินทางเข้าถึงระหว่างสวนขนาดเล็กและสวนขนาดใหญ่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ร่องรอยประกอบภายในสวนควรมีการคำนึงถึงความปลอดภัยพร้อมสำหรับผู้สูงอายุเข้าใช้งานอย่างสบายใจและวางใจ ผิวทางเดินเรียบไม่มีสิ่งกีดขวาง แยกทางสัญจรชัดเจน

ศิวพงศ์ ทองเจือ, ณวรา นราราชภูร์ และจิรวัดน์ สุวรรณพฤษ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับเมือง กรณีศึกษา สวนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เทศบาลนครภูเก็ต เพื่อศึกษามาตรฐานและองค์ประกอบของสวนสาธารณะระดับเมือง ศึกษาปัญหาและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ร.9 และเสนอแนวทางในการออกแบบสวนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เทศบาลนครภูเก็ต โดยการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่ศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ด้านการให้บริการการเดินทางของผู้มาใช้บริการโดยเฉลี่ย ในรัศมีมากกว่า 2 กิโลเมตร เป็นไปตามมาตรฐานของสวนสาธารณะประจำเมือง องค์ประกอบของสวนสาธารณะระดับเมือง ที่ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ คือ สนามกีฬาหลากหลายชนิด ด้านการฟื้นฟูสวนสาธารณะ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นปัจจัยแรกและให้ความสำคัญกับความหลากหลายของกิจกรรมในอันดับต่อมา ขอเสนอแนะเพื่อใช้ในการวางผังออกแบบ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย การออกแบบที่เน้นการ

เข้าถึงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การออกแบบกิจกรรมแต่ละประเภทให้มีรายละเอียดที่น่าสนใจ การกำหนดขอบเขตของกิจกรรมแต่ละประเภท การออกแบบให้มีการกระจายตัวของกิจกรรมที่มีความเหมาะสม การออกแบบให้มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนสมบูรณ์ และการออกแบบตามสภาพภูมิอากาศ

นายนราธิป แสงอินทร์ (2560) ได้ศึกษา ศักยภาพของพื้นที่สาธารณะในเขตเมือง: กรณีศึกษา สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่และศักยภาพของพื้นที่สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา และเสนอแนะแนวทางในการจัดการและวางแผนพัฒนา เพื่อส่งเสริมศักยภาพของพื้นที่สวนสาธารณะฯ เก็บข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่ การสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์ และการเก็บแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการจัดการพื้นที่ที่ส่งผลต่อการใช้งาน แสดงผลในรูปของข้อมูลทางสถิติเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ที่สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพการให้บริการพื้นที่สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติฯ ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติฯ มีความสะดวกสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเข้าใช้บริการพื้นที่ มีรูปแบบการให้บริการที่หลากหลาย และการเข้าถึงพื้นที่ที่สะดวกสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ มีทัศนียภาพที่สวยงามติดแม่น้ำเจ้าพระยา ถือเป็นจุดเด่นสามารถดึงดูดให้มีผู้เข้าใช้บริการ มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี มีการตรวจตราจากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา แต่มีข้อจำกัดในการพัฒนา คือ เป็นพื้นที่ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทยที่ต้องการขอคืนพื้นที่เพื่อนำไปใช้สำหรับการก่อสร้างโครงการของการทางพิเศษฯ รวมถึงพื้นที่บางส่วนของสวนสาธารณะที่ยังไม่ได้รับการจัดการที่เหมาะสมในปัจจุบัน และอุปกรณ์สำหรับการออกกำลังกายไม่เพียงพอต่อความต้องการในช่วงที่มีผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก ขาดพื้นที่สำหรับการแสดงความสามารถของกลุ่มบุคคล ข้อเสนอแนะ ด้านกายภาพ จัดสรรพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ตามลักษณะการใช้งาน และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงพื้นที่ทางน้ำ ปรับปรุงสภาพพื้นที่ที่มีความชำรุดทรุดโทรม รวมถึงป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน ด้านสังคม จัดกิจกรรมเสริมที่หลากหลายหรือการจัดทำเวทีสาธารณะเป็นเวทีการแสดงความสามารถอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการพบปะพูดคุยและระหว่างการทำกิจกรรม และดำเนินนโยบายจัดโครงการพัฒนาพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ โดยเป็นการจัดโครงการรับฟังความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ กำหนดโครงการการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นภายในอนาคต โดยการดำเนินการร่วมกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่

พุลศรี ศักดิ์พันธ์พนม (2561) ได้ศึกษา แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา สวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถ เสด็จชมชมรมเกล้า เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ รูปแบบของการจัดการพื้นที่ตลอดจนการให้บริการศักยภาพและข้อจำกัดของสวน 60 พรรษาฯ ศึกษาพฤติกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ตลอดจนลักษณะประชากรที่มาใช้บริการ และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สวน 60 พรรษาฯ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้องและเหมาะสมกับสังคมผู้สูงอายุ โดยเก็บข้อมูลจากการรวบรวมเอกสาร ลงสำรวจพื้นที่ทางกายภาพ และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามประชากรผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาของการใช้สวน 60 พรรษาฯ ได้แก่ การขาดวินัยของผู้ใช้บริการ/ไม่เคารพกฎ ความไม่เพียงพอของกิจกรรมและไม่ตรงกับพฤติกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ปัญหาด้านความปลอดภัยในการใช้บริการสวนสาธารณะ และความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่ สำหรับข้อเสนอแนะ คือ ให้มีการออกแบบกิจกรรมตามวัย การออกแบบการเข้าถึงและความปลอดภัย การออกแบบกิจกรรมที่น่าสนใจ การกำหนดขอบเขตของกิจกรรม การออกแบบให้กิจกรรมกระจายตัวและการออกแบบอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบถ้วน

สุภิเชต เวฬวนารักษ์ (2562) ได้ศึกษา การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะในเขตเมืองของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่สวนสาธารณะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุในอนาคต โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้พื้นที่สวนสาธารณะภายในเขตเทศบาลนครขอนแก่นทั้ง 6 แห่ง จำนวน 400 คน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สวนสาธารณะที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับเพศและกลุ่มอายุ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพื้นที่เพื่อการใช้งานที่เหมาะสมกับตัวผู้สูงอายุเอง กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น มีความสนใจในการทำกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวมากกว่าผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเตรียมพื้นที่หรืออุปกรณ์ในการออกกำลังกายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ในขณะเดียวกัน ผู้สูงอายุวัยกลางและวัยปลายมีลักษณะของการทำกิจกรรมที่เป็นการพักผ่อน ไม่มีการเคลื่อนไหวมากนัก จำเป็นต้องจัดเตรียมที่นั่งที่มีร่มเงาให้เพียงพอต่อการใช้งานของผู้สูงอายุกลุ่มนี้เช่นเดียวกัน ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ เป็นหลัก คือ การเพิ่มที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุ, การเพิ่มที่นั่งพักที่มีร่มเงาและการเพิ่มทางลาดและป้ายบอกทาง และด้านความปลอดภัยในการใช้งานพื้นที่สวนสาธารณะทั้งในเชิงกายภาพ เกี่ยวกับการปรับปรุงทางเดินเท้าให้เรียบไม่ขรุขระ เสี่ยงต่อการลื่นล้ม การแยกทางเดินเท้าและทางจักรยานออกจากกัน การเพิ่มไฟส่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 สรุปตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผู้ให้แนวคิด
นันทนาการและพักผ่อน หย่อนใจ	ความหมายของนันทนาการ	- ราชบัณฑิตยสถาน (2554) - สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ (2547) - กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557)
	ความหมายของการพักผ่อน หย่อนใจ	- ราชบัณฑิตยสถาน (2554) - กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547) - กรมโยธาธิการและผังเมือง (2549)
	ลักษณะของนันทนาการ	- เอื้อมพร วิสมหมาย (2538) - กรมโยธาธิการและผังเมือง (2547)
พื้นที่สีเขียว	ความหมายของพื้นที่สีเขียว	- สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ม.ป.ป.) - สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2557) - สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม (2531) - ศูนย์วิจัยป่าไม้ (2547)
	ประเภทของพื้นที่สีเขียว	- สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ม.ป.ป.) - สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2560) - ศูนย์วิจัยป่าไม้ (2547)
	พื้นที่สีเขียวนันทนาการ	ภาควิชาภูมิทัศน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (ม.ป.ป.)
	สวนสาธารณะ	- กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2536) - กรมโยธาธิการและผังเมือง (2549) - พงศ์ภาคย์ อินพ่วง (2563) - อาชญญา รัตนอุบล (2548) - บุญนาค ตีวกุล (2545)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

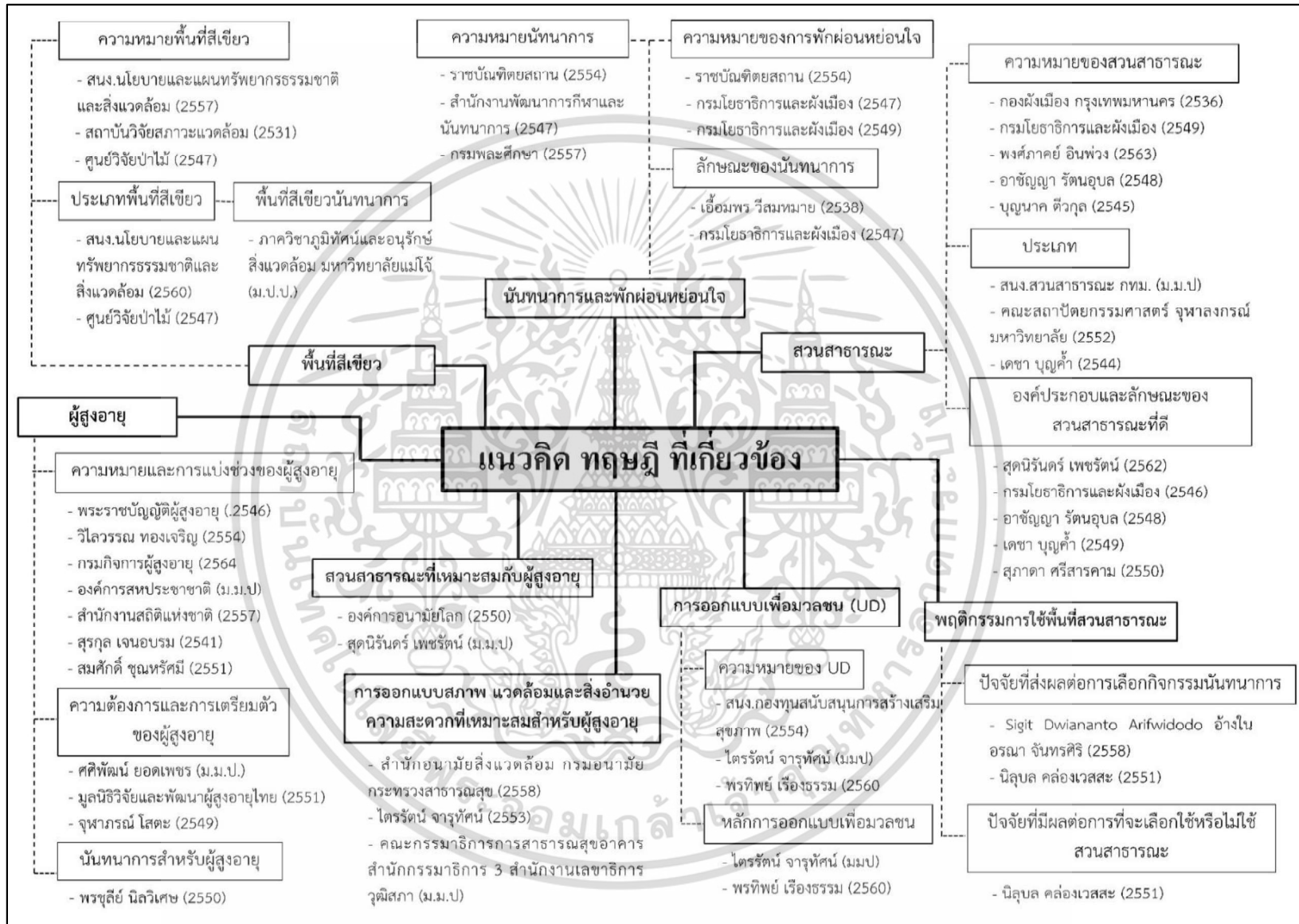
ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผู้ให้แนวคิด
	ประเภทของสวนสาธารณะ	- สำนักงานสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร (ม.ม.ป) - คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2552) - เดชา บุญค้ำ (2544)
	องค์ประกอบและลักษณะของสวนสาธารณะที่ดี	- สุนทรินทร์ เพชรรัตน์ (2562) - กรมโยธาธิการและผังเมือง (2546) - อาชัญญา รัตนอุบล (2548) - เดชา บุญค้ำ (2549) - สุภาดา ศรีสารคาม (2550)
	การออกแบบสวนสาธารณะ	วุฒิพงษ์ ทวีวงศ์ (2558)
พฤติกรรมการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ	- Sigit Dwiananto Arifwidodo (อ้างอิงในอรณา จันทศิริ (2558) - นิลุบล คล่องเวสสะ (2551)
	ปัจจัยที่มีผลต่อการที่จะเลือกใช้หรือไม่ใช้สวนสาธารณะ	นิลุบล คล่องเวสสะ (2551)
ผู้สูงอายุ	ความหมายและการแบ่งช่วงของผู้สูงอายุ	- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (.2546) - วิไลวรรณ ทองเจริญ (2554) - กรมกิจการผู้สูงอายุ (2564) - องค์การสหประชาชาติ (ม.ม.ป) - สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) - สุรกุล เจนอบรม (2541) - สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ (2551)
	ความต้องการและการเตรียมตัวของผู้สูงอายุ	- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (ม.ม.ป.) - มูลนิธิวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2551) - จุฬารักษ์ โสตะ (2549)
	นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ	- พรชุลี นิลวิเศษ (2550)
สวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	สวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	- องค์การอนามัยโลก (2550) - สุนทรินทร์ เพชรรัตน์ (ม.ม.ป)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

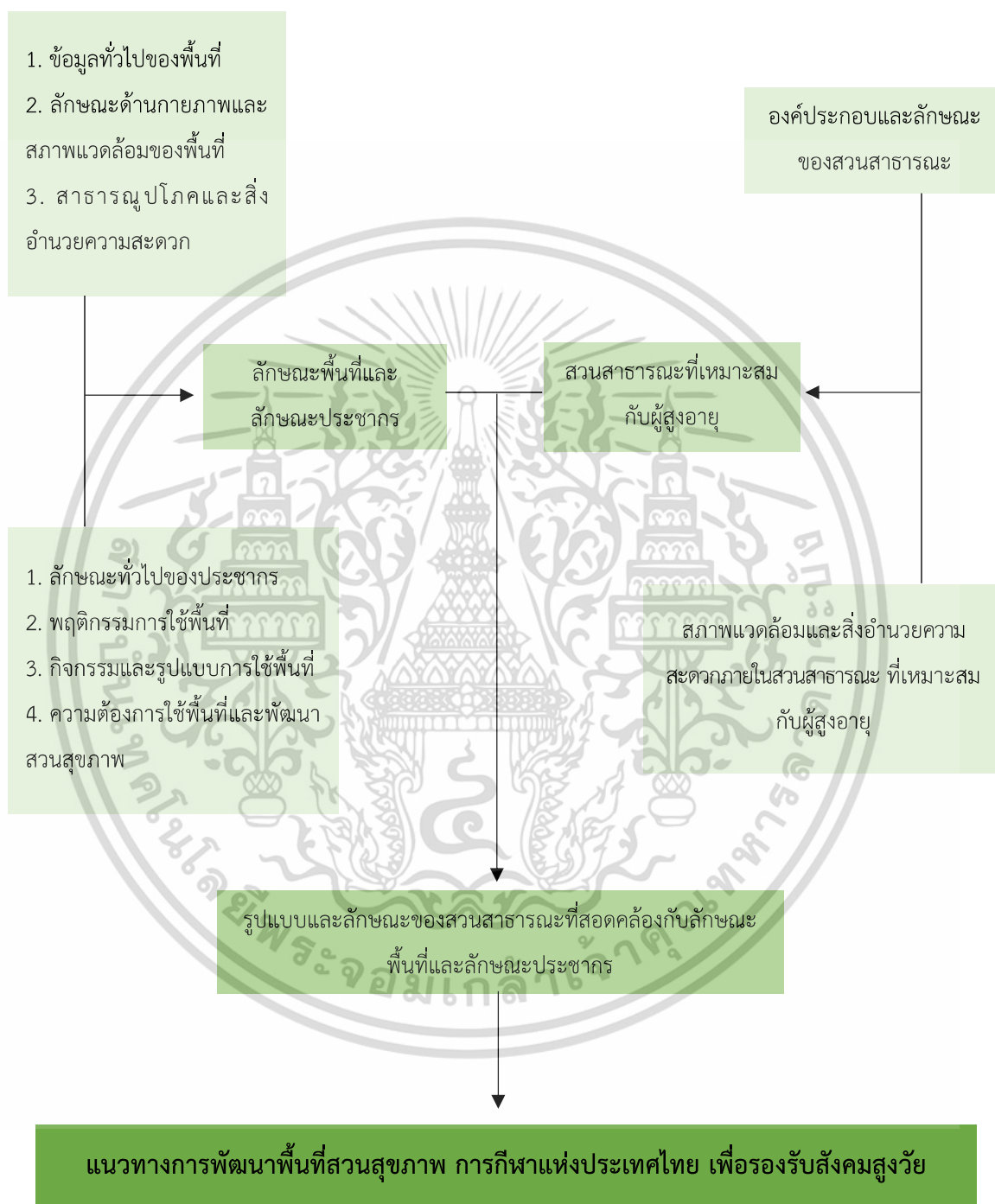
ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ผู้ให้แนวคิด
การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2558) - ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (2553) - คณะกรรมการการสาธารณสุขอาคารสำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (ม.ม.ป)
การออกแบบเพื่อมวลชน	ความหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2554) - ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (มมป) - พรทิพย์ เรืองธรรม (2560)
	หลักการออกแบบเพื่อมวลชน	<ul style="list-style-type: none"> - ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (มมป) - พรทิพย์ เรืองธรรม (2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.1 ผังการสรุปตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการอธิบายถึงกระบวนการ ขั้นตอน ตลอดจนแนวทางการเก็บ และแปรผลการศึกษาวชิยานิพนธ์ “แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย : กรณีศึกษา สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย” ประกอบด้วย ประเภทการวิจัย การกำหนดพื้นที่ศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

3.1 ประเภทการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งแบบ ปริมาณและคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม (Observation) แบบสอบถาม (Questionnaire) พร้อมการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อเก็บข้อมูลลักษณะด้านกายภาพและ สภาพแวดล้อมของพื้นที่ พฤติกรรม กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ และความต้องการพัฒนาพื้นที่ของ ผู้สูงอายุ เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย รองรับกับการใช้ งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เลือกศึกษาสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย โดยจากการศึกษาสถานการณ์ การเจริญเติบโตของเขตบางกะปิและโครงสร้างประชากรในปัจจุบันที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แล้ว ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสวนสาธารณะที่ตั้งอยู่ในสนาม กีฬาห้วยหมากที่เป็นศูนย์กลางการกีฬาของประเทศและเป็นพื้นที่ออกกำลังกายขนาดใหญ่ของประชาชน ในเขตบางกะปิและพื้นที่โดยรอบ จึงควรมีสวนสาธารณะที่รองรับผู้ใช้บริการได้หลากหลาย โดยเฉพาะ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งการศึกษาพฤติกรรม รูปแบบและความต้องการการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ จะเป็นข้อมูล ที่สำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยในการออกแบบและพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับการใช้งานของผู้สูงอายุและสอดคล้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กับสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคต เพื่อสร้างการเข้าถึงกิจกรรมการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการใช้งานพื้นที่นันทนาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุ

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ประชากรผู้สูงอายุ¹ ที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ในพื้นที่สนามกีฬาห้วยหมาก ถนนรามคำแหง แขวงห้วยหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรผู้สูงอายุในเขตบางกะปิ ปี 2564 จำนวน 28,631 คน นำจำนวนดังกล่าวมาคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% วิธีการคำนวณ ดังนี้

สูตรการคำนวณ

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยที่

n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

แทนค่า

$$n = \frac{28,631}{1 + 28,631(0.05)^2} \\ = 394 \approx 400$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ โดยบังเอิญ (Accidental sampling) และแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

¹ ประชากรผู้สูงอายุ หมายถึง ประชากรที่มีอายุ ตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป ที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เนื่องจากประชากรที่มีอายุ 55 – 59 ปี จะก้าวเข้าสู่การเป็น “ผู้สูงอายุ” ในอนาคต การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเก็บข้อมูลประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ โดยมีวิธีใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

การรวบรวมข้อมูล ทบทวนแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัย ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียว แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้พื้นที่สวนสาธารณะ แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ แนวคิดเกี่ยวกับสวนสาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ แนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และแนวคิดการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design)

3.4.2 การสำรวจภาคสนาม การเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์

การสำรวจภาคสนาม การเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ ลักษณะประชากร พฤติกรรม รูปแบบและความต้องการ การใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุ

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการพัฒนาและใช้เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยสามารถแบ่งตามลักษณะการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.5.1 แบบสำรวจ

แบบสำรวจที่ใช้ในการเก็บข้อมูลลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมของพื้นที่องค์ประกอบภายในพื้นที่สวน การจัดพื้นที่กิจกรรมภายในสวน และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่ รวมถึงปัญหาของพื้นที่ เพื่ออธิบายลักษณะของพื้นที่ รวมถึงระบุตำแหน่งและลักษณะของปัญหาที่พบทั้งจากการสำรวจ การเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยใช้แผนที่ประกอบกับการถ่ายภาพ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 คือ ศึกษาลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.1 ตัวอย่างแผนที่แบบสำรวจ

3.5.2 แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากร พฤติกรรม รูปแบบ และความต้องการใช้พื้นที่สวนสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากร ประกอบด้วยข้อมูล เพศ อายุ อาชีพ รายได้ เขตที่พักอาศัยของผู้สูงอายุที่ใช้สวนสุขภาพ มีเขตที่พักอาศัยอยู่ในเขตบางกะปิ หรือนอกเขตบางกะปิ พื้นฐานการออกกำลังกาย เป็นผู้ที่ออกกำลังกายเป็นประจำ แล้วแต่โอกาส หรือนาน ๆ ครั้ง ประสบการณ์การใช้สวนสาธารณะของผู้สูงอายุ การใช้บริการสวนสาธารณะอื่น ๆ นอกเหนือจาก สวนสุขภาพ และเหตุผลที่ใช้บริการ เช่น ใกล้ที่พักอาศัย มีกิจกรรมที่ชอบทำ ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของสวน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้พื้นที่ ประกอบด้วย ความถี่ในการมาใช้สวนสุขภาพ วันที่มาใช้บริการ ช่วงเวลาที่ใช้บริการ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมภายในสวน ระยะการเดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ วิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ และบุคคลที่ใช้สวนสุขภาพด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ ประกอบด้วยข้อมูล รูปแบบกิจกรรมที่ทำ กิจกรรมที่ชอบทำ ความต้องการให้มีการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนระหว่างพื้นที่ออกกำลังกายกับพื้นที่พักผ่อน ความต้องการสัดส่วนพื้นที่ระหว่างพื้นที่ออกกำลังกายกับพื้นที่พักผ่อน ความต้องการจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่

ส่วนที่ 4 ความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพ ประกอบด้วยข้อมูล การใช้พื้นที่ สวนสุขภาพที่ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญ และความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ในด้านความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านการดูแลรักษา และด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ศึกษาลักษณะ ประชากร ตลอดจนพฤติกรรม ความต้องการ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทยของผู้สูงอายุ และเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

3.5.3 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนสุขภาพ ระยะเวลาตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป ข้อคำถามประกอบด้วย เหตุผลที่เลือกใช้บริการสวนสุขภาพ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พื้นที่ การพัฒนาสวนสาธารณะที่รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ รวมถึงความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกและเป็นข้อมูลสนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่ 1, 2 และ 3

3.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) อธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ลักษณะ ประชากร พฤติกรรม กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง โดยตัวแปรที่มีการวัดแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale) และแบบเรียงอันดับ (Ordinal Scale) อธิบาย

ด้วยค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และความถี่ (Frequency) ตัวแปรที่มีการวัดแบบอัตราส่วน (Ratio Scale) อธิบายด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) วิเคราะห์ความสัมพันธ์และความแตกต่างของตัวแปร โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบไคสแควร์ (Chi-Square -test) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับพฤติกรรมการใช้และกิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ ใช้สถิติวิเคราะห์แบบ Independent Samples T – Test และความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างลักษณะประชากร พฤติกรรมการใช้พื้นที่ และกิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่กับความต้องการใช้พื้นที่และความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพที่รองรับกับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์ เพื่ออธิบายลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ รวมถึงพฤติกรรม รูปแบบการใช้พื้นที่และความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.1 ตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ประเภทตัวแปร	ตัวชี้วัด	มาตรวัด				เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย		
		Nominal Scale	Ordinal Scale	Interval Scale	Ratio Scale	แบบสอบถาม	แบบสัมภาษณ์	แบบสำรวจ
1. ลักษณะประชากร พฤติกรรม ความต้องการ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทยของผู้สูงอายุ								
1.1 ลักษณะประชากร	1.1.1 เพศ	✓				●		
	1.1.2 อายุ				✓	●		
	1.1.3 อาชีพ	✓				●		
	1.1.4 รายได้				✓	●		
	1.1.5 สถานภาพ	✓				●		
	1.1.6 เขตที่พักอาศัย	✓				●		
	1.1.7 พื้นฐานในการออกกำลังกาย	✓				●		
	1.1.8 ประสบการณ์การใช้สวน	✓				●		
	1.1.9 เหตุผลที่มาใช้บริการสวน		✓			●	●	
1.2 พฤติกรรมการใช้พื้นที่	1.2.1 ความถี่ในการมาใช้บริการ	✓				●	●	
	1.2.2 วันและเวลาที่มาใช้บริการ	✓				●	●	
	1.2.3 ระยะเวลาในการทำกิจกรรมในสวน	✓				●	●	
	1.2.4 ระยะเวลาเดินทางจากบ้านถึงสวน	✓				●	●	
	1.2.5 การเดินทางมาใช้บริการสวน	✓				●	●	
	1.2.6 บุคคลที่มาใช้บริการสวนด้วย	✓				●	●	
1.3 กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่	1.3.1 รูปแบบกิจกรรมที่ทำ	✓				●	●	●
	1.3.2 กิจกรรมที่ชอบทำ		✓			●	●	●
	1.3.3 การจัดแบ่งพื้นที่	✓				●	●	●
	1.3.4 สัดส่วนพื้นที่	✓				●	●	●
	1.3.5 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก	✓				●	●	●
1.4 ความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาพื้นที่	1.4.1 ลักษณะพื้นที่สวนสุขภาพที่ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญ		✓			●	●	●
	1.4.2 ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ		✓			●	●	●
2. ลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย								
2.1 ด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม	ลักษณะด้านกายภาพของสวนและสภาพแวดล้อมของสวน							●
2.2 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก	สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวน							●

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาของวิทยานิพนธ์ “แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย : กรณีศึกษา สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย” เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม รวมถึงสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อทำความเข้าใจสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เป็นสวนสาธารณะที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สนามกีฬาห้วยหมาก ถนนรามคำแหง แขวงห้วยหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ภายใต้การดูแลของการกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.)

สนามกีฬาห้วยหมาก เป็นศูนย์กีฬาหลักของการกีฬาแห่งประเทศไทย มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2565 ไร่ 1 งาน 80.8 ตารางวา (การกีฬาแห่งประเทศไทย, ม.ม.ป.) มีสนามกีฬาหลัก คือ ราชมั่งคณาภิเษกสถาน และอินดอร์สเตเดียม ริเริ่มก่อสร้างประมาณ ปี พ.ศ. 2508 ในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร (100 ปี เขตบางกะปิ, 2554) โดยได้ก่อสร้างอินดอร์ สเตเดียม ห้วยหมาก เดิมชื่อ สนามกิตติขจร สร้างขึ้นเพื่อรองรับการจัดการแข่งขันเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 6 ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ และต่อมาได้ก่อสร้างราชมั่งคณาภิเษกสถาน เป็นสนามกีฬาที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ 5 ธันวาคม 2530 และพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก 2 กรกฎาคม พุทธศักราช 2531 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2541 เพื่อใช้ในการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 ที่กรุงเทพมหานคร เป็นเจ้าภาพ (100 ปี เขตบางกะปิ, 2554) นอกจากนี้ภายในพื้นที่สนามกีฬาห้วยหมากยังประกอบด้วยอาคาร ศูนย์ฝึกกีฬา และสนามกีฬาอื่น ๆ เช่น อาคารบริการสนามเทนนิสศูนย์ฝึกกีฬาในร่ม สนามฟุตบอล และสวนสุขภาพ

สนามกีฬาห้วยหมาก นอกจากเป็นสนามกีฬาแข่งขันและฝึกซ้อมระดับประเทศแล้ว ยังเป็นพื้นที่สำหรับนันทนาการขนาดใหญ่ของประชาชนในเขตบางกะปิและพื้นที่ใกล้เคียง จากสถิติเดือนตุลาคม

2564 – เดือนมีนาคม 2565 มีผู้ใช้บริการสนามกีฬาต่าง ๆ ภายในพื้นที่สนามกีฬาหัวหมากต่อเดือน ประมาณ 40,000 คน ทั้งนี้ สวนสุขภาพมีผู้ใช้บริการต่อเดือนประมาณ 5,000 - 6,000 คน (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2565)

ที่มา : https://www.matichon.co.th/sport-slide/news_2512915
รูปที่ 4.1 ภาพสนามกีฬาหัวหมาก

ที่มา : http://www.area.sat.or.th/pub/floorplan/print/SAT_ALL_TH_A4.pdf

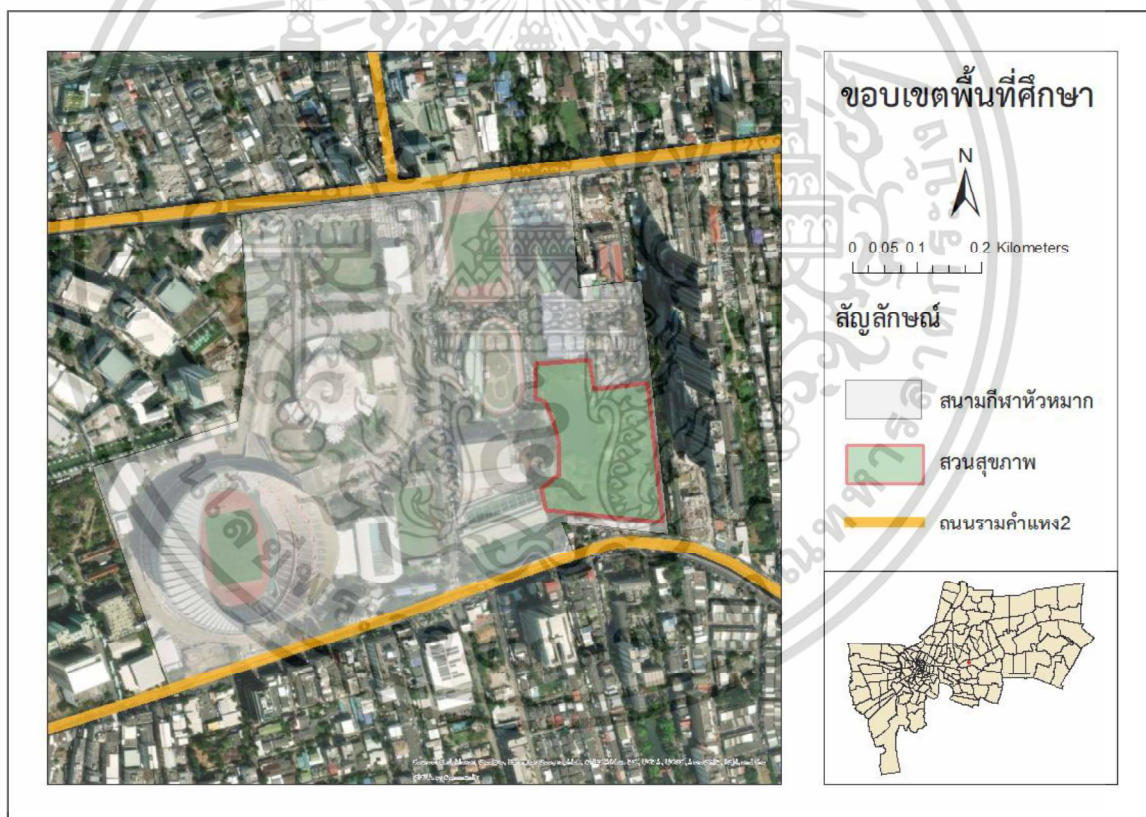
รูปที่ 4.2 แผนผังสนามกีฬาหัวหมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 20 ไร่ ตั้งอยู่ในพื้นที่สนามกีฬาหัวหมาก ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ภายใต้การดูแลของการกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดกับศูนย์ฝึกกีฬาในร่มในพื้นที่สนามกีฬาหัวหมาก
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดกับซอยรามคำแหง 24/2
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดกับสนามยิงเป้าบินและสนามยิงปืนในพื้นที่สนามกีฬาหัวหมาก
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดกับซอยรามคำแหง 24

ที่มา : ผู้วิจัย, 2566

รูปที่ 4.3 ที่ตั้งและขอบเขตของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา : ผู้วิจัย, 2566

รูปที่ 4.4 ที่ตั้งและบริบทโดยรอบของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

4.3 การสัญจรและการเข้าถึง

4.3.1. เส้นทางสัญจร การเดินทางมายังสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) สามารถใช้เส้นทางการเดินทางได้ 2 เส้นทาง ดังนี้

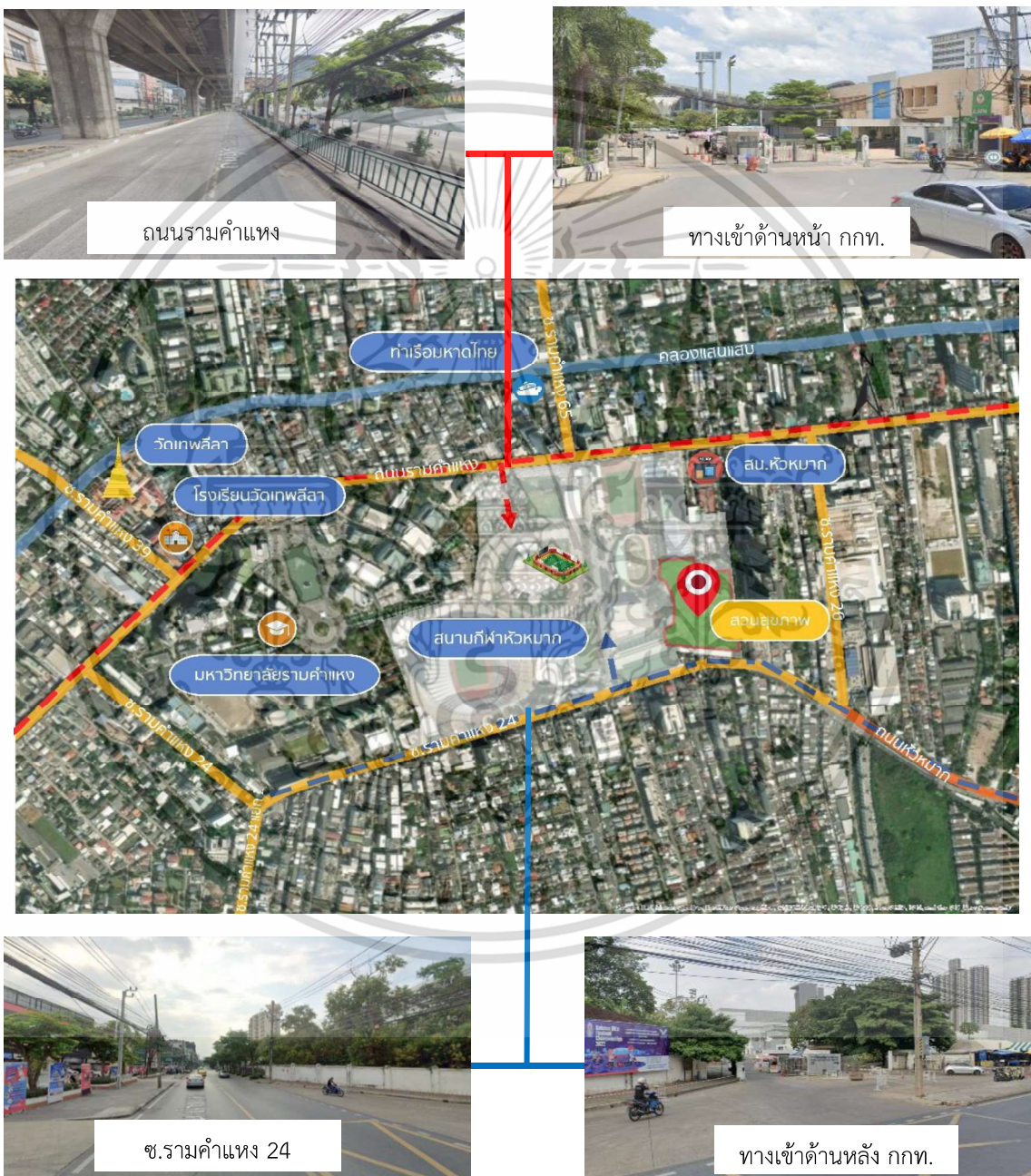
1. ถนนรามคำแหง ใช้เส้นทางถนนรามคำแหง เข้าสู่บริเวณหน้าด้านสนามกีฬาหัวหมาก
2. ถนนหัวหมากและซอยรามคำแหง 24 ใช้เส้นทางถนนหัวหมากหรือซอยรามคำแหง 24 เข้าสู่บริเวณหน้าหลังสนามกีฬาหัวหมาก

4.3.2 รูปแบบการเดินทาง การเดินทางมายังสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย สามารถใช้รูปแบบการเดินทางได้ ดังนี้

1. รถส่วนบุคคล การเดินทางมายังสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) ด้วยรถยนต์ จักรยานยนต์ จักรยาน ฯลฯ สามารถนำรถมาจอดภายในพื้นที่ กกท. ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. รถขนส่งสาธารณะ การเดินทางมายังสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) สามารถใช้บริการขนส่งสาธารณะที่หลากหลาย ทั้งรถบริการประจำทาง รถรับจ้าง (รถสองแถว) รถตู้โดยสาร เรือโดยสารคลองแสนแสบ รวมถึงรถไฟฟ้าสายสีส้มในอนาคต (ช่วงศูนย์วัฒนธรรมฯ-มีนบุรี (สุวินทวงศ์)) โดยมีสถานีการกีฬาแห่งประเทศไทย หรือ สถานี กกท. บริเวณด้านหน้า ฝั่งถนนรามคำแหง

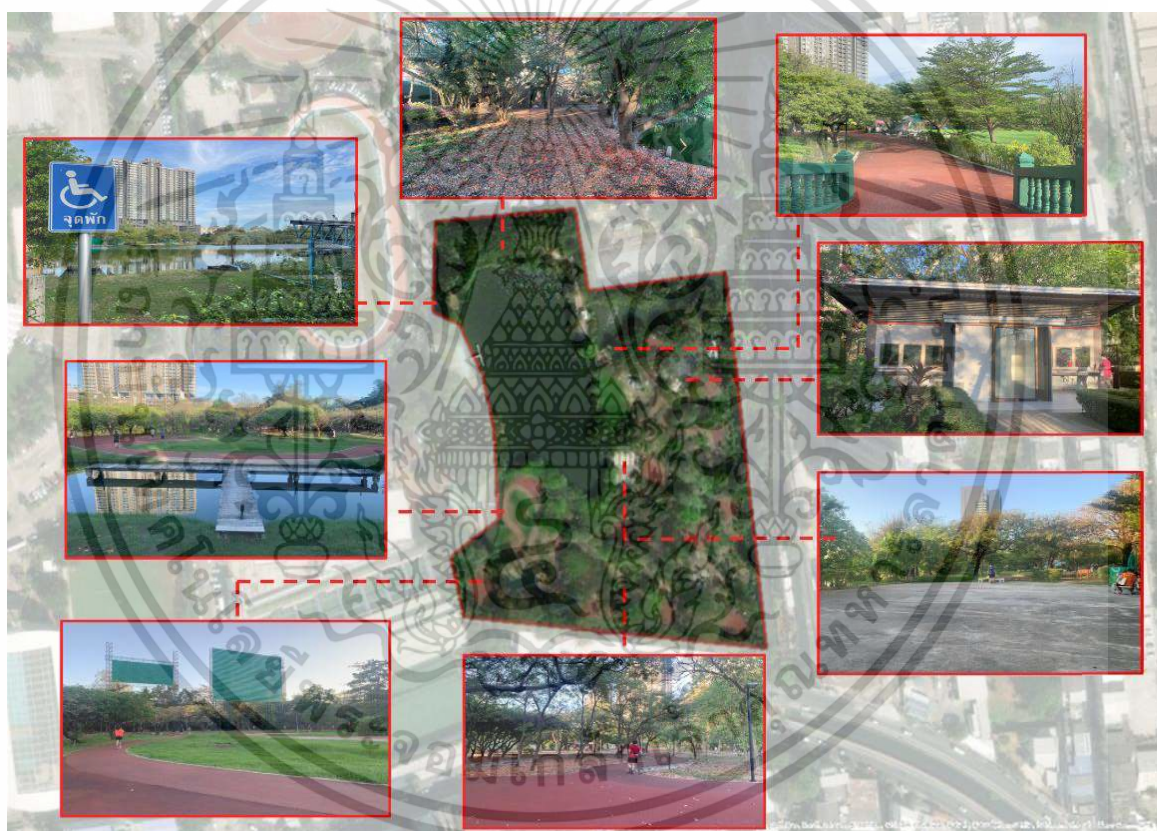
ที่มา : ผู้วิจัย, 2566

รูปที่ 4.5 เส้นทางการเดินทางมาสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 ลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมของพื้นที่

สวนสุขภาพ เป็นสวนสาธารณะขนาดปานกลาง มีเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ ตั้งอยู่ด้านหลังของพื้นที่สนามกีฬาหัวหมาก เปิดให้เข้าใช้บริการใน 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงเช้า ตั้งแต่เวลา 05.00 น. – 09.00 น. และช่วงเย็น ตั้งแต่เวลา 16.00 น. – 20.00 น. บรรยากาศภายในสวนสุขภาพมีความร่มรื่นและเงียบสงบ โดยสภาพแวดล้อมภายในสวนประกอบด้วย ต้นไม้ พืชพรรณ สระน้ำ พื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการ เช่น เส้นทางเดิน - วิ่ง ลานโยคะ ลานอเนกประสงค์ และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ไฟส่องสว่าง รายละเอียด ดังนี้

ที่มา : ผู้วิจัย, 2566

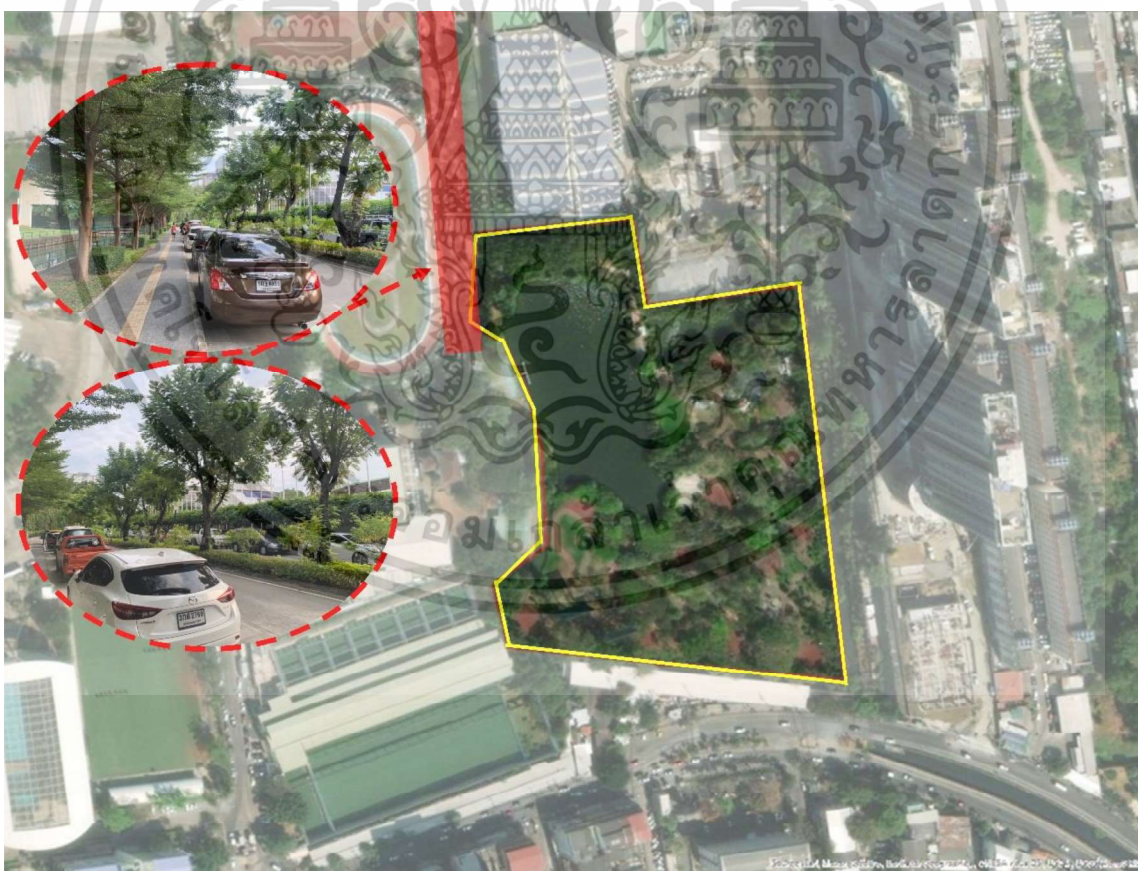
รูปที่ 4.6 สภาพแวดล้อมของพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. พื้นที่จอดรถ สวนสุขภาพไม่มีพื้นที่จอดรถสำหรับผู้ใช้บริการสวนโดยเฉพาะ ซึ่งผู้บริการต้องจอดรถบนถนนบริเวณด้านนอกสวนสุขภาพและบริเวณใกล้เคียง หรือพื้นที่อื่น ๆ ภายในสนามกีฬาหัวหมาก

รูปที่ 4.7 พื้นที่ถนนบริเวณด้านนอกสวนสุขภาพที่ผู้บริการจอดรถ

รูปที่ 4.8 แสดงพื้นที่จอดรถบริเวณถนนด้านนอกสวนสุขภาพ

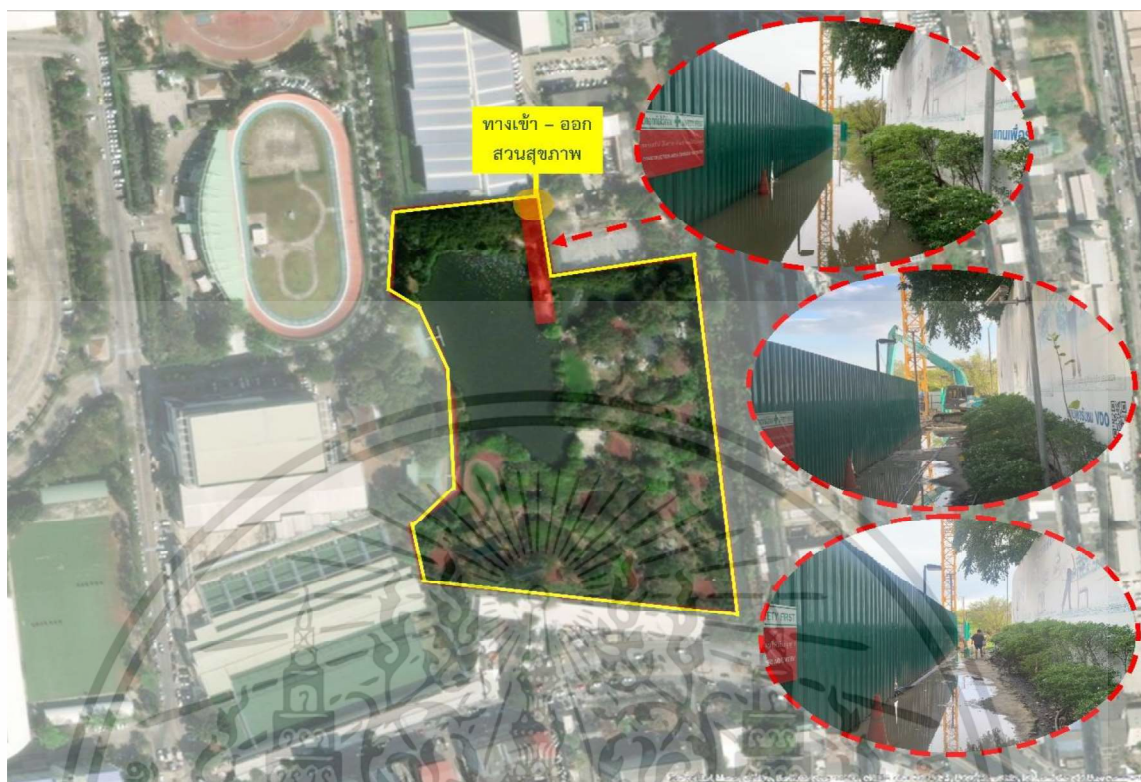
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ทางเข้า - ออกสวนสุขภาพ สวนสุขภาพมีทางเข้าออกทางเดียว คือ ทางทิศเหนือบริเวณใกล้กับ ศูนย์ฝึกกีฬาในร่ม ซึ่งปัจจุบันบริเวณทางเข้า - ออก พื้นที่สวนสุขภาพมีการก่อสร้างศูนย์ฝึกกีฬามวยสากล ทำให้มีเครื่องจักรกีดขวางทางเข้า - ออก รวมถึงน้ำท่วมขังบริเวณดังกล่าวอยู่บ่อยครั้งซึ่งเป็นอุปสรรคและเกิดความไม่สะดวกสบายในการเข้าใช้พื้นที่ และในบางวันไม่สามารถเปิดให้เข้าใช้สวนสุขภาพได้

รูปที่ 4.9 ทางเข้า - ออกสวนสุขภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.10 ปัญหาน้ำท่วมขังและเครื่องจักรกีดขวางทางเข้า - ออก พื้นที่สวนสุขภาพ

3. พื้นที่สำหรับนันทนาการภายในสวนสุขภาพ เน้นเส้นทางเดิน - วิ่ง และพื้นที่ลานโล่งสำหรับกิจกรรมของชมรมต่าง ๆ ดังนี้

3.2 พื้นที่ออกกำลังกายซึ่งแยกเป็นกิจกรรมของชมรมต่าง ๆ ภายในสวนสุขภาพ โดยมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นชมรมสำหรับกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย ซึ่งสมาชิกชมรมส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ได้แก่ ชมรมรำตะบอง ชมรมไทเก๊ก ชมรมโยคะ ชมรมซิ้ง ชมรมคาราโอเกะและลีลาศ

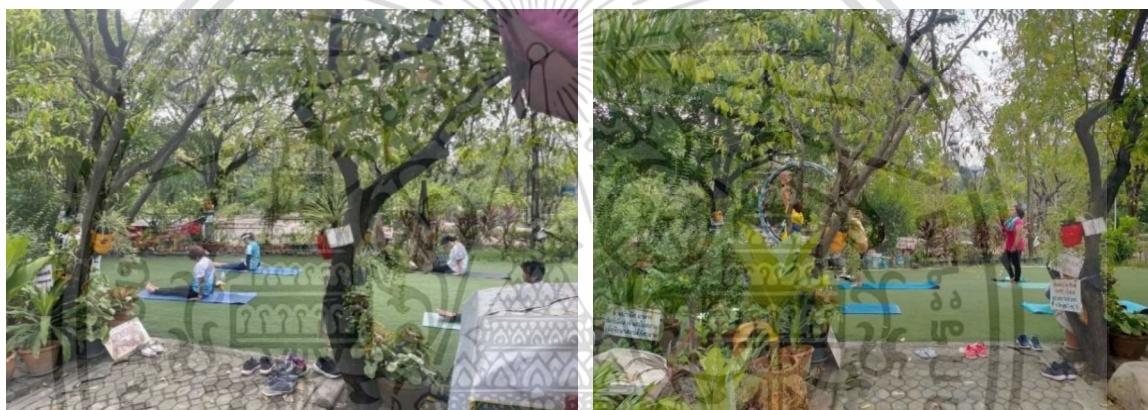

รูปที่ 4.11 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมรำตะบอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.12 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมไทเก๊ก

รูปที่ 4.13 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมโยคะ

รูปที่ 4.14 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมซิ้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.15 พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมลีลาและคาราโอเกะ

3.1 พื้นที่สำหรับกิจกรรมแบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย ได้แก่ พื้นที่นั่งพักผ่อน ชมวิวทิวทัศน์ พบปะพูดคุย นั่งฟังเพลง/ดนตรี โดยมีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ เป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันกับพื้นที่กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ

รูปที่ 4.16 พื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อนภายในสวนสุขภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 เส้นทางเดิน - วิ่ง ซึ่งจากการสังเกตและผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้ใช้บริการสวนสุขภาพนิยมมากที่สุดวิ่ง ทั้งนี้ พบว่า บางจุดของเส้นทางเดิน - วิ่ง พบว่าความสูง - ต่ำของพื้นที่ไม่สม่ำเสมอ ทำให้เมื่อมีฝนตกจะเกิดน้ำขังในพื้นที่ต่ำ ซึ่งเป็นอุปสรรคและอันตรายต่อการใช้งาน

รูปที่ 4.17 เส้นทางเดิน - วิ่ง ภายในสวนสุขภาพ

จากการสำรวจพื้นที่ พบว่า ปัญหาน้ำท่วมขังภายในพื้นที่สวนสุขภาพ เนื่องจากในช่วงฤดูฝนเมื่อมีฝนตกเกิดน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลาสั้นๆ โดยเฉพาะในพื้นที่กิจกรรมที่เป็นพื้นที่ต่ำและพื้นที่บางส่วนของเส้นทางเดิน - วิ่ง และยังพบปัญหาน้ำในสระเอ่อล้นเข้ามาในพื้นที่ทำกิจกรรมของสวน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการใช้งานและทำกิจกรรม รวมถึงทำให้พืชพรรณเสียหาย

รูปที่ 4.18 ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่กิจกรรมและเส้นทางเดิน - วิ่ง ภายในสวนสุขภาพ

4. สระน้ำ สวนสุขภาพมีสระน้ำขนาดใหญ่ฝั่งตะวันตกของสวน ซึ่งช่วยเพิ่มทิวทัศน์และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของสวน ทั้งนี้ พบว่าในช่วงฤดูฝนเมื่อมีฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้น้ำภายในสระเอ่อล้นเข้าสู่พื้นที่สวน เป็นอุปสรรคในการใช้พื้นที่และเกิดปัญหาพืชพรรณเน่าตายจากน้ำท่วมขัง

รูปที่ 4.19 สระน้ำและปัญหาน้ำเอ่อล้นจากสระน้ำเข้าสู่พื้นที่สวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.20 ปัญหาน้ำในสระเอ่อล้นเข้ามาในพื้นที่สวนสุขภาพ

4.5 สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคของพื้นที่

สวนสุขภาพมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนันทนาการและสาธารณูปโภคพื้นฐานอยู่ในทั้งพื้นที่สำหรับกิจกรรมแบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) และพื้นที่สำหรับกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ดังนี้

1. โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับนั่งพักผ่อน พบปะพูดคุย โดยจัดวางไว้เป็นกลุ่มๆ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันกับพื้นที่กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.21 โต๊ะ เก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อนภายในสวนสุขภาพ

2. จุดกายบริหาร จำนวน 12 จุด กระจายอยู่ตามเส้นทางเดิน – วิ่ง เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้หยุดพัก ทำกายบริหาร โดยจะมีป้ายบอกท่าทางพร้อมเครื่องออกกำลังกายสำหรับประกอบท่าทาง

รูปที่ 4.22 จุดกายบริหารภายในสวนสุขภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เครื่องออกกำลังกาย ภายในสวนสุขภาพจะมีเครื่องออกกำลังกายซึ่งจัดไว้ประจำจุดกายบริหารตามเส้นทางเดิน – วิ่ง ซึ่งพบว่า มีบางเครื่องเล่นที่มีการชำรุด ผุพัง

รูปที่ 4.23 เครื่องออกกำลังกายภายในสวนสุขภาพ และบางจุดที่มีการชำรุด (ล่าง)

4. ห้องน้ำ สวนสุขภาพมีห้องน้ำบริการ 1 จุด โดยมีห้องแยกสำหรับชาย - หญิง ประเภทละ 3 ห้อง และห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ/ผู้พิการ 1 ห้อง ซึ่งจากการสำรวจห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุเป็นไปตามมาตรฐาน (ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2553) เช่น ในส่วนของประตูห้องน้ำ เป็นแบบบานเลื่อนสามารถเปิดปิดได้ง่าย และต้องมีความกว้าง 90 เซนติเมตร โถส้วมเป็นแบบชนิดนั่งราบ ระยะกึ่งกลางของโถส้วมห่างจากผนังด้านข้าง 45-50 เซนติเมตร มีราวจับของโถส้วมด้านที่ติดผนังและแนวราบด้านที่ไม่ติดผนัง มีสายชำระใช้งานได้และสะดวก อ่างล้างมือ อยู่ในตำแหน่งที่เข้าถึงได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง เป็นต้น ทั้งนี้จากการสำรวจพื้นห้องน้ำยังมีความลื่น ซึ่งควรพิจารณาใช้วัสดุปูพื้นห้องน้ำที่ไม่ลื่น ป้องกันการหกล้ม และจากข้อเสนอแนะที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม ผู้สูงอายุต้องการให้พื้นห้องน้ำไม่ลื่น ไม่เป็นอันตรายสำหรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.24 ห้องน้ำภายในสวนสุขภาพ

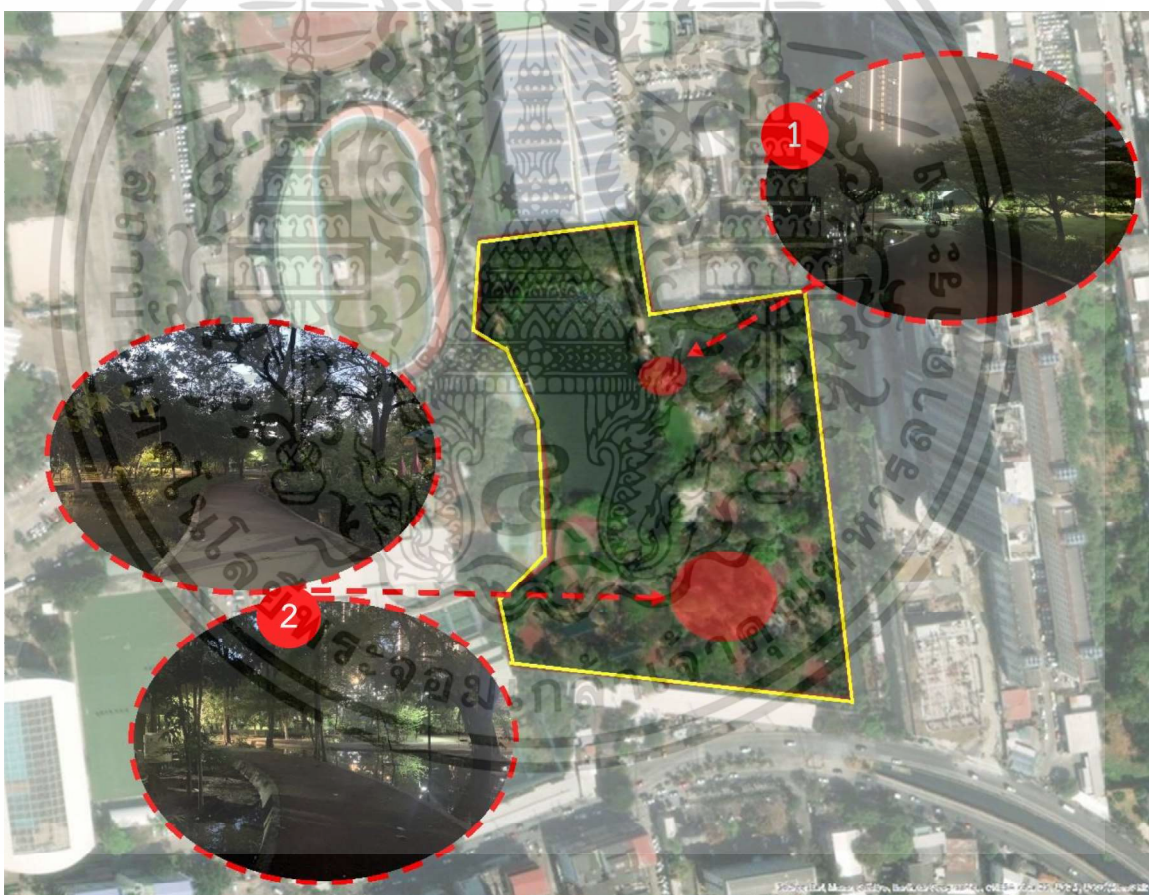
5. ไฟส่องสว่าง สวนสุขภาพมีไฟฟ้าส่องสว่างกระจายอยู่ทั่วพื้นที่สวน ทั้งนี้ จากการสำรวจในบางจุดของพื้นที่สวนยังมีแสงสว่างไม่ทั่วถึง ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการใช้งานและอันตรายต่อผู้ใช้บริการ เช่น บริเวณทางเข้าสวนและบางจุดในเส้นทางเดิน - วิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.25 ไฟฟ้าส่องสว่างภายในสวนสุขภาพ

รูปที่ 4.26 พื้นที่ภายในสวนที่ยังมีแสงสว่างไม่ทั่วถึง บริเวณทางเข้าสวน (1) และบางจุดในเส้นทางเดิน - วิ่ง (2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิทยานิพนธ์ “แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย กรณีศึกษา สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย” ได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 400 ตัวอย่าง และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและแผนภูมิวงกลม (Pie Chart) ประกอบการบรรยาย โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

- 5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากร
- 5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ
- 5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ
- 5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการใช้พื้นที่และความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย
- 5.5 สรุปผลข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม
- 5.6 สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนสุขภาพ
- 5.7 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพที่รองรับกับการใช้งาน เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพ พื้นฐานการออกกำลังกาย ประสบการณ์การใช้สวนสาธารณะ เขตที่พักอาศัย เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5.1 จำนวนและร้อยละของลักษณะประชากร

	ลักษณะประชากร	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ (%)
เพศ	ชาย	245	61.25
	หญิง	155	38.75
	รวม	400	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

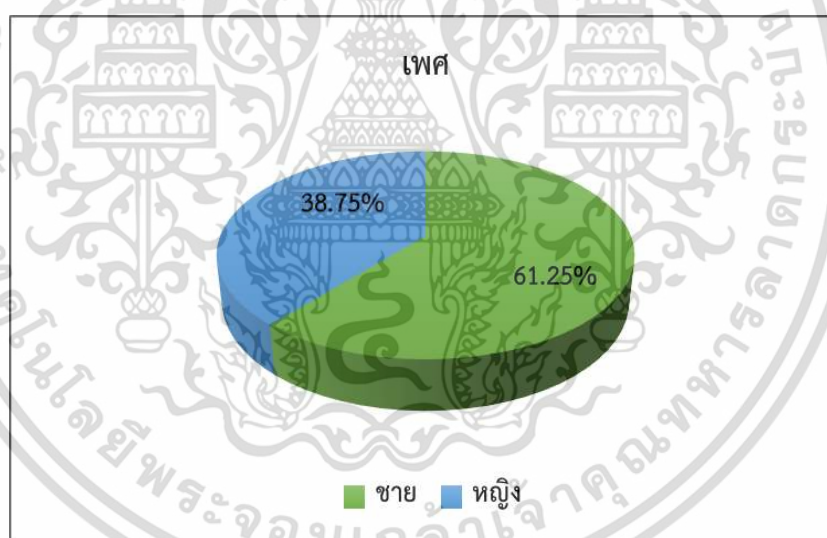
	ลักษณะประชากร	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ(%)
อายุ	55-59	31	7.75
	60-69	243	60.75
	70-79	102	25.50
	80 ขึ้นไป	24	6.00
	รวม	400	100.00
อาชีพ	รับจ้าง/ลูกจ้าง	8	2.00
	พนักงานเอกชน	24	6.00
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	85	21.25
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	14	3.50
	เกษียณอายุ/พ่อบ้าน/ แม่บ้าน	247	61.75
	อาชีพอิสระ (Freelance)	22	5.50
	รวม	400	100.00
รายได้/เดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	73	18.25
	10,001 - 20,000 บาท	88	22.00
	20,001 - 30,000 บาท	122	30.50
	30,001 - 40,000 บาท	50	12.50
	40,001 - 50,000 บาท	44	11.00
	50,001 - 60,000 บาท	10	2.50
	มากกว่า 60,000 บาท	13	3.25
	รวม	400	100.00
สถานภาพ	โสด	39	9.75
	สมรส	325	81.25
	หย่าร้าง	36	9.00
	รวม	400	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ลักษณะประชากร		จำนวน (n = 400)	ร้อยละ(%)
พื้นฐานการออกกำลังกาย	เป็นประจำสม่ำเสมอ	270	67.50
	ไม่ประจำ แล้วแต่โอกาส	120	30.00
	นาน ๆ ครั้ง (ปีละไม่กี่ครั้ง)	10	2.50
	รวม	400	100.00
ประสบการณ์การใช้สวนสาธารณะ	เคยใช้	187	46.75
	ไม่เคยใช้	213	53.25
	อื่น ๆ รวม	400	100.00

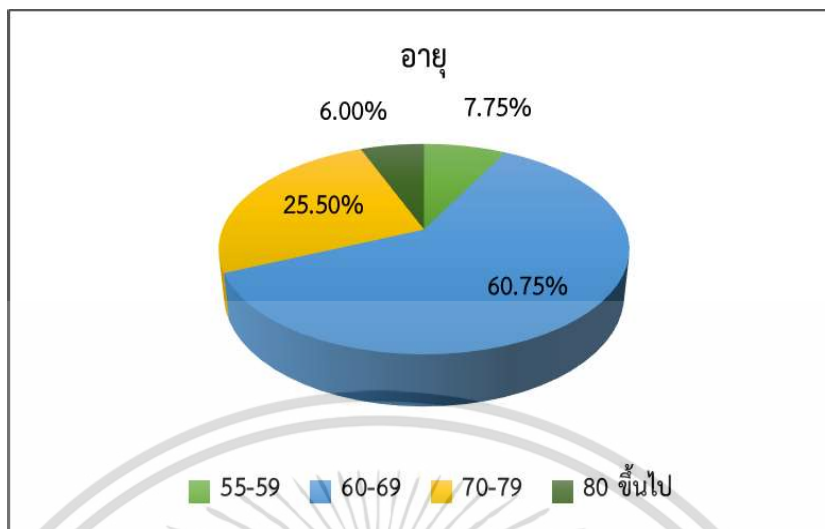
ด้านเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.25 และเพศหญิง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75

รูปที่ 5.1 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านเพศ

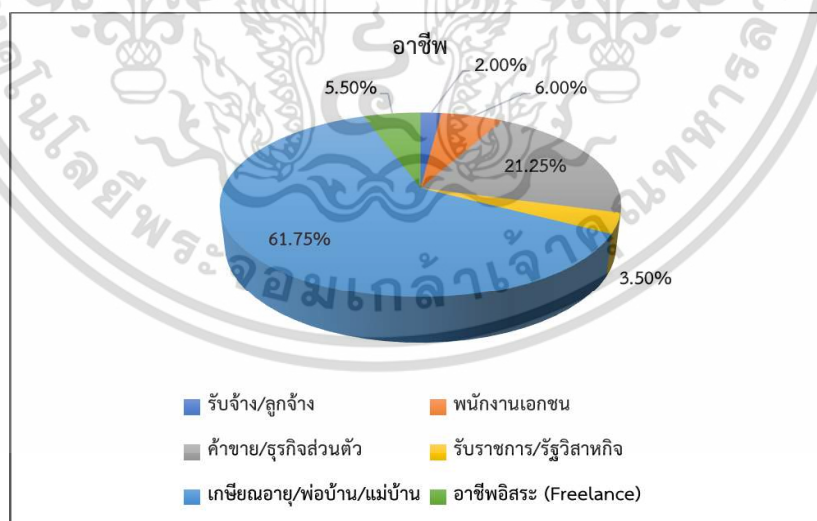
ด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 60.75 รองลงมาอายุระหว่าง 70 – 79 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 อายุระหว่าง 55 – 59 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.75 และน้อยที่สุดอายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.2 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านอายุ

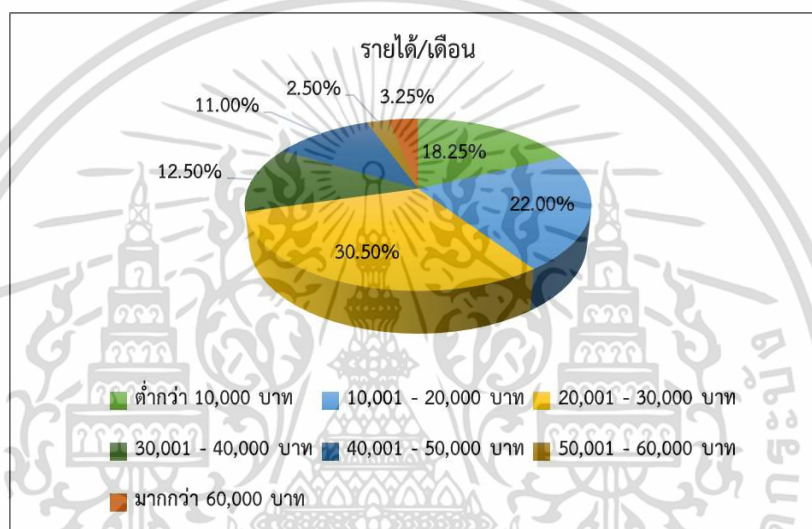
ด้านอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นผู้เกษียณอายุ/พ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 61.75 รองลงมาอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 พนักงานเอกชน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 อาชีพอิสระ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 และน้อยที่สุด คือ รับจ้าง/ลูกจ้าง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

รูปที่ 5.3 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านอาชีพ

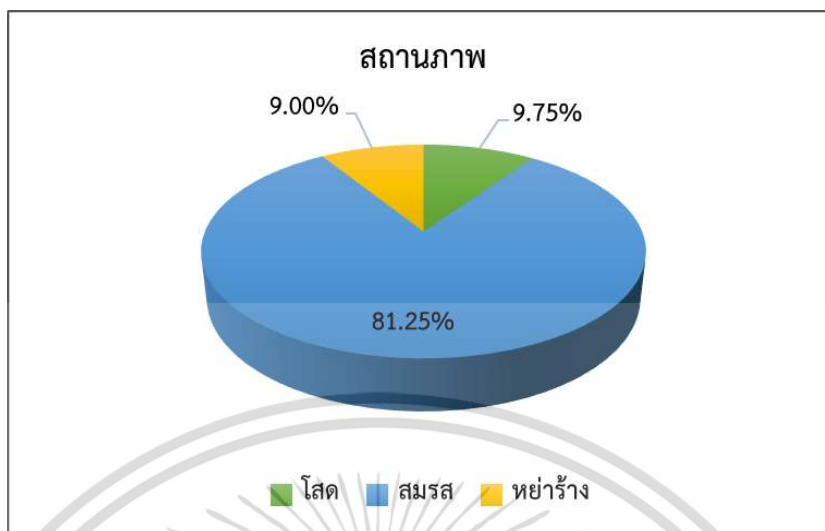
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 รองลงมา มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 มีรายได้อยู่ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 มีรายได้อยู่ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 มีรายได้มากกว่า 60,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 และน้อยที่สุดมีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001 – 60,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

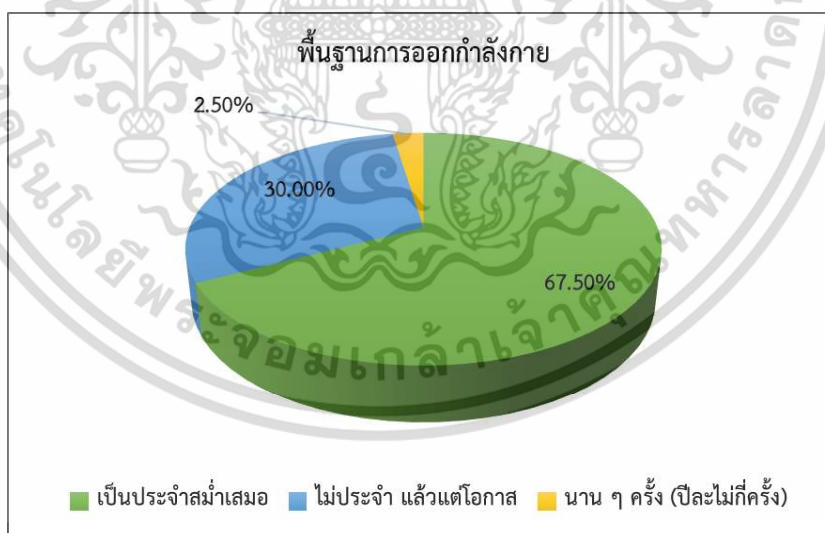
รูปที่ 5.4 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านรายได้

ด้านสถานภาพ ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 รองลงมา สถานภาพโสด จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 และหย่าร้าง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00

รูปที่ 5.5 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านสถานภาพ

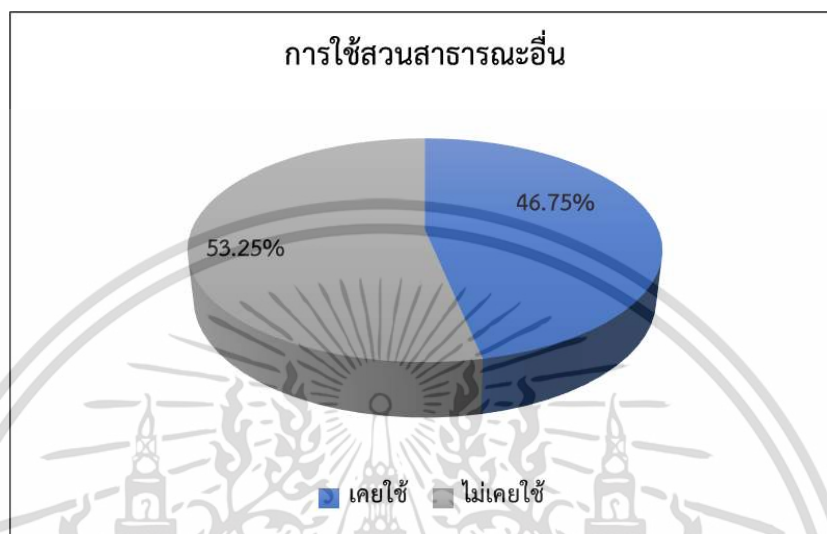
ด้านพื้นฐานการออกกำลังกาย ส่วนใหญ่ออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 รองลงมาออกกำลังกายไม่ประจำ แล้วแต่โอกาส จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และออกกำลังกาย นาน ๆ ครั้ง (ปีละไม่กี่ครั้ง) จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

รูปที่ 5.6 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านพื้นฐานการออกกำลังกาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านประสบการณ์การใช้สวนสาธารณะอื่น ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้สวนสาธารณะแห่งอื่น จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.25 และเคยใช้สวนสาธารณะอื่น จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.75

รูปที่ 5.7 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านประสบการณ์การใช้สวนสาธารณะอื่น

ตารางที่ 5.2 จำนวนและร้อยละของลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย

เขตที่พักอาศัย	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ (%)
เขตบางกะปิ	265	66.25
แขวงหัวหมาก	238	59.50
แขวงคลองจั่น	27	6.75
เขตวังทองหลาง	53	13.25
แขวงวังทองหลาง	7	1.75
แขวงพลับพลา	44	11.00
แขวงเจ้าคุณสิงห์	2	0.50
เขตสวนหลวง	67	16.75
แขวงสวนหลวง	53	13.25
แขวงพัฒนาการ	14	3.50
เขตสะพานสูง	5	1.25
แขวงสะพานสูง	5	1.25

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

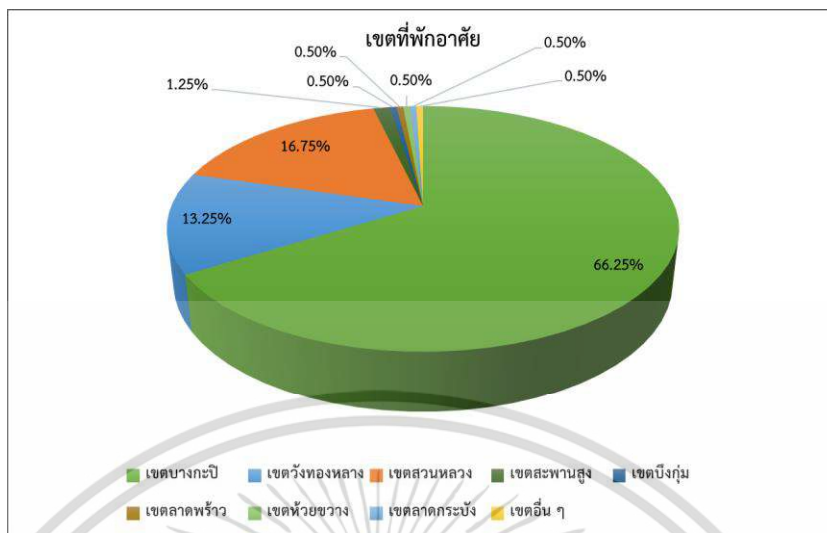
ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

เขตที่พักอาศัย	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ (%)
เขตบึงกุ่ม	2	0.50
แขวงนวมินทร์	1	0.25
แขวงคลองกุ่ม	1	0.25
เขตลาดพร้าว	2	0.50
แขวงลาดพร้าว	2	0.50
เขตห้วยขวาง	2	0.50
แขวงบางกะปิ	1	0.25
แขวงสามเสนนอก	1	0.25
เขตลาดกระบัง	2	0.50
แขวงลาดกระบัง	1	0.25
แขวงคลองสองต้นนุ่น	1	0.25
เขตอื่น ๆ (เขตบางนาและเขตทุ่งครุ)	2	0.50
รวม	400	100.00

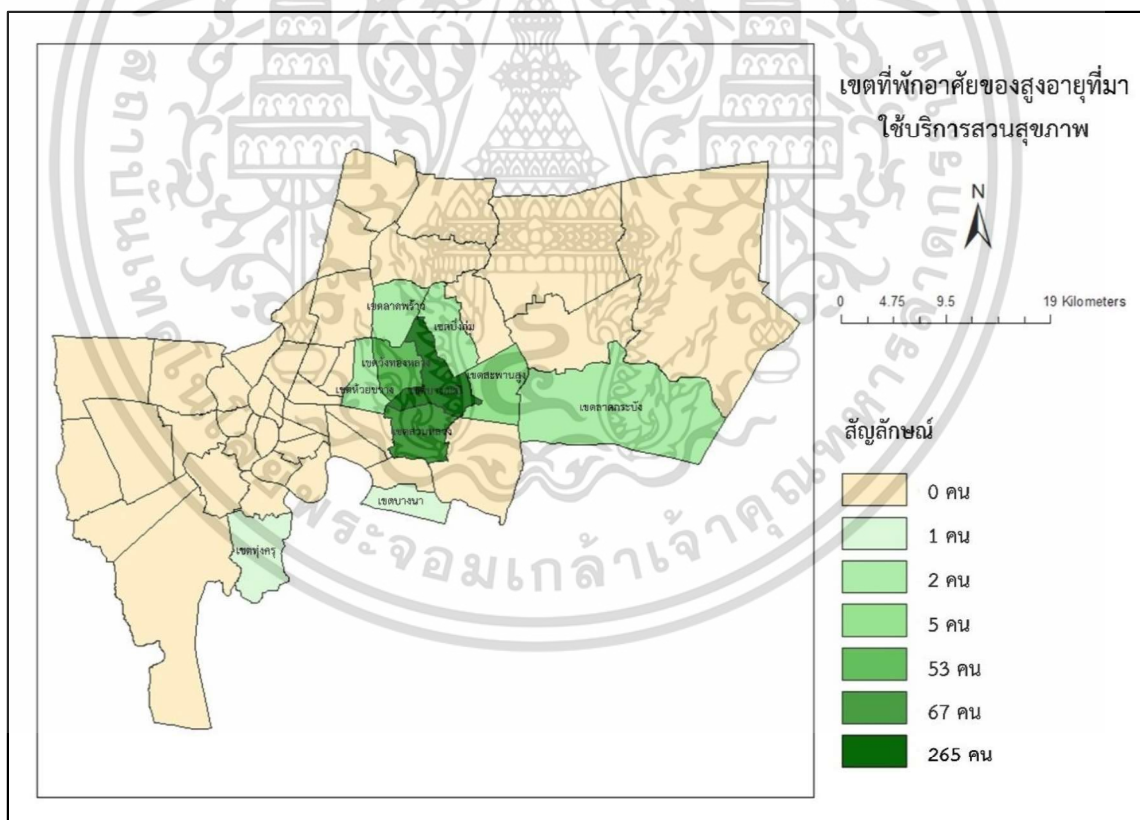
ด้านเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตบางกะปิ จำนวน 265 คน คิดเป็น ร้อยละ 66.25 ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่อยู่ในแขวงห้วยหมาก จำนวน 238 คน ร้อยละ 59.50 และแขวงคลองจั่น 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

รองลงมาอยู่ในเขตสวนหลวงจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.75 ในจำนวนนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในแขวงสวนหลวง จำนวน 53 คนคิดเป็นร้อยละ 13.25 และแขวงพัฒนาการ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

เขตวังทองหลาง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 ในจำนวนนี้ ส่วนใหญ่อยู่ในแขวงพลับพลา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 แขวงวังทองหลาง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 และแขวงเจ้าคุณสิงห์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

รูปที่ 5.8 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย

รูปที่ 5.9 เขตที่พักอาศัยของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

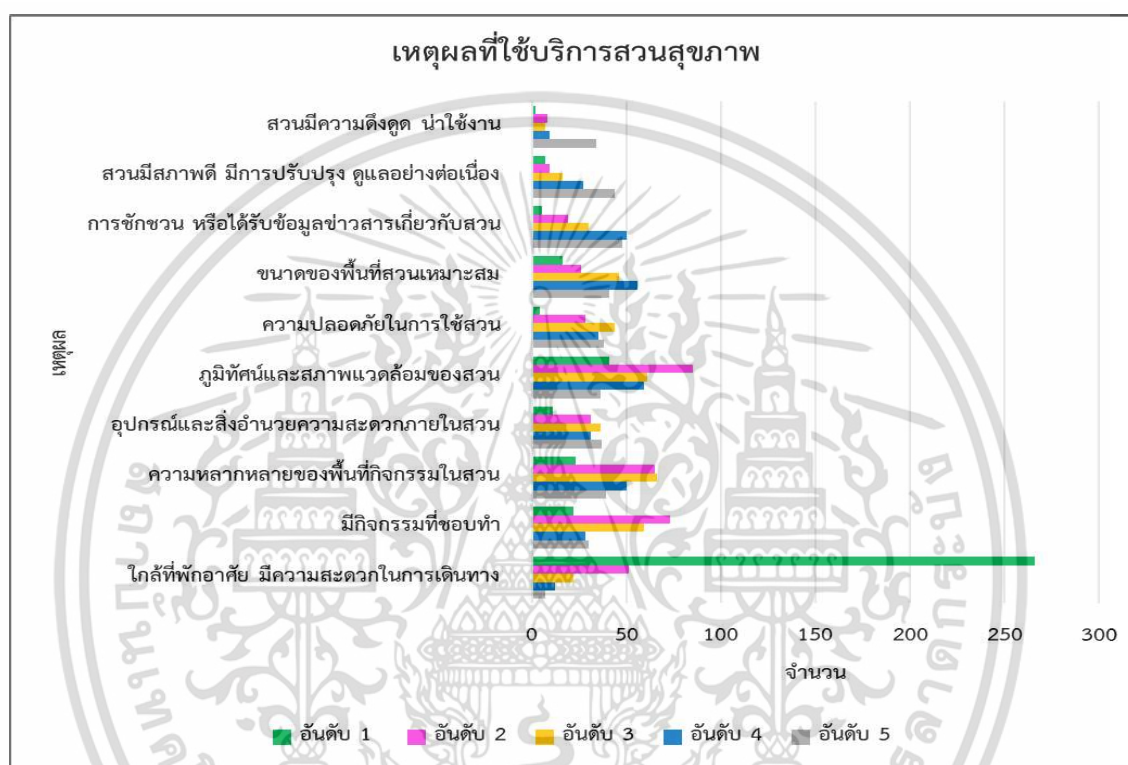
ตารางที่ 5.3 จำนวนและร้อยละเหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ 5 อันดับ

เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ	อันดับ 1 จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ 2 จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ 3 จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ 4 จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ 5 จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
1. ใกล้ที่พักอาศัย มีความสะดวกในการเดินทาง	266 (74.30)	51 (14.25)	22 (6.15)	12 (3.35)	7 (1.96)	358 (100.00)
2. มีกิจกรรมที่ชอบทำ	22 (10.38)	73 (34.43)	59 (27.83)	28 (13.21)	30 (14.15)	212 (100.00)
3. ความหลากหลายของพื้นที่กิจกรรมในสวน	23 (9.47)	65 (26.75)	66 (27.16)	50 (20.58)	39 (16.05)	243 (100.00)
4. อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนเพียงพอและตอบสนองความต้องการ	11 (7.53)	31 (21.23)	36 (24.66)	31 (21.23)	37 (25.34)	146 (100.00)
5. ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของสวนร่มรื่น สวยงาม	41 (14.54)	85 (30.14)	61 (21.63)	59 (20.92)	36 (12.77)	282 (100.00)
6. ความปลอดภัยในการใช้สวน	4 (2.68)	28 (18.79)	44 (29.53)	35 (23.49)	38 (25.50)	149 (100.00)
7. ขนาดของพื้นที่สวนเหมาะสม	16 (8.65)	26 (14.05)	46 (24.86)	56 (30.27)	41 (22.16)	185 (100.00)
8. การชักชวนของบุตรหลาน/ครอบครัว/กลุ่มเพื่อน/คนรู้จักหรือได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสวน	5 (3.29)	19 (12.50)	30 (19.74)	50 (32.89)	48 (31.58)	152 (100.00)
9. สวนมีสภาพดี มีการปรับปรุงดูแลอย่างต่อเนื่อง	7 (6.80)	9 (8.74)	16 (15.53)	27 (26.21)	44 (42.72)	103 (100.00)
10. สวนมีความดึงดูด น่าใช้งาน	2 (3.33)	8 (13.33)	7 (11.67)	9 (15.00)	34 (56.57)	60 (100.00)

ด้านเหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ 5 อันดับ พบว่า อันดับหนึ่ง คือ ใกล้ที่พักอาศัย มีความสะดวกในการเดินทาง จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 74.30 ของจำนวนผู้ตอบ 358 คน อันดับที่สอง คือ ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของสวนร่มรื่น สวยงาม จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 30.14 ของจำนวนผู้ตอบ 282 คน อันดับที่สาม คือ ความหลากหลายของพื้นที่กิจกรรมในสวน จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 27.16 ของจำนวนผู้ตอบ 243 คน อันดับที่ยี่สี่ คือ ขนาดของพื้นที่สวนเหมาะสม จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

30.27 ของจำนวนผู้ตอบ 185 คน และอันดับที่ห้า คือ การชักชวนของบุตรหลาน/ครอบครัว/ญาติ/กลุ่มเพื่อน/ คนรู้จัก หรือได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสวน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 31.58 ของจำนวนผู้ตอบ 152 คน ทั้งนี้ เหตุผลที่มีผู้ใช้บริการเลือกจำนวนน้อยที่สุด คือ สวนมีความดึงดูด น่าใช้งาน จำนวน 60 คน

รูปที่ 5.10 ร้อยละของลักษณะประชากรด้านเหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพของผู้สูงอายุ จำนวน 400 ตัวอย่าง ได้แก่ ความถี่ในการใช้บริการ วันและเวลาที่มาใช้บริการ ระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ ระยะการเดินทางจากที่พักอาศัยถึงสวนสุขภาพ การเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ วิธีการเดินทาง และบุคคลที่ใช้บริการสวนด้วยกัน มีรายละเอียด ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.4 จำนวนและร้อยละพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพของผู้สูงอายุ

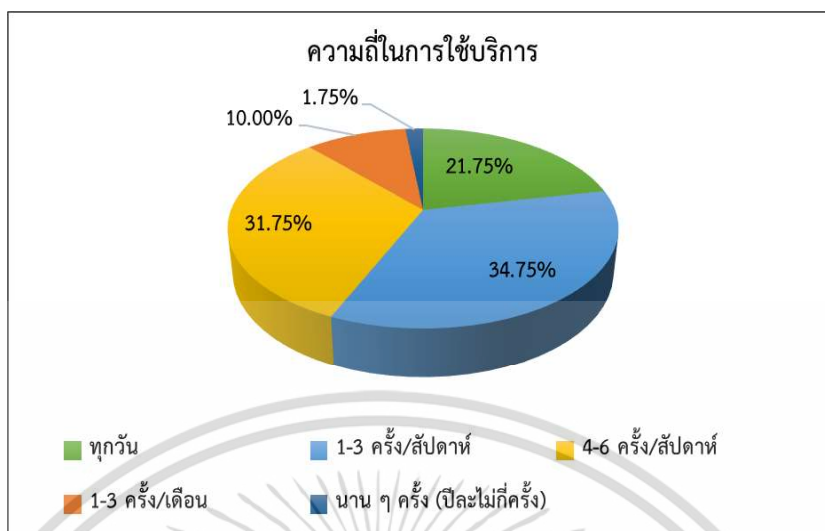
พฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ (%)	
ทุกวัน	87	21.75	
1-3 ครั้ง/สัปดาห์	139	34.75	
4-6 ครั้ง/สัปดาห์	127	31.75	
ความถี่ในการใช้บริการ	1-3 ครั้ง/เดือน	40	10.00
นาน ๆ ครั้ง (ปีละไม่กี่ครั้ง)	7	1.75	
มาใช้บริการครั้งแรก	0	0.00	
รวม	400	100.00	
วันที่มาใช้บริการ	วันธรรมดา (จ - ศ)	33	8.25
วันหยุด (ส - อา, นักขัตฤกษ์)	56	14.00	
ทั้งวันธรรมดาและวันหยุด	311	77.75	
รวม	400	100.00	
เวลาที่ใช้บริการ	05.00 น. - 07.00 น.	114	20.92
	07.01 น. - 09.00 น.	179	32.84
	16.00 น. - 18.00 น.	169	31.01
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	18.01 น. - 20.00 น.	28	5.14
เวลาไม่แน่นอน	55	10.09	
รวม	545	100.00	
ระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ	น้อยกว่า 30 นาที	0	0.00
	ตั้งแต่ 30 นาที - 1 ชั่วโมง	32	8.00
	ตั้งแต่ 1 - 2 ชั่วโมง	229	57.25
	ตั้งแต่ 2 ชั่วโมง ขึ้นไป	90	22.50
	ไม่แน่นอน	49	12.25
รวม	400	100.00	
ระยะการเดินทางจากที่พักอาศัยถึงสวนสุขภาพ	น้อยกว่า 500 เมตร	17	4.25
	500 เมตร - 1 กิโลเมตร	124	31.00
	ตั้งแต่ 1-3 กิโลเมตร	196	49.00
	ตั้งแต่ 3-5 กิโลเมตร	46	11.50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

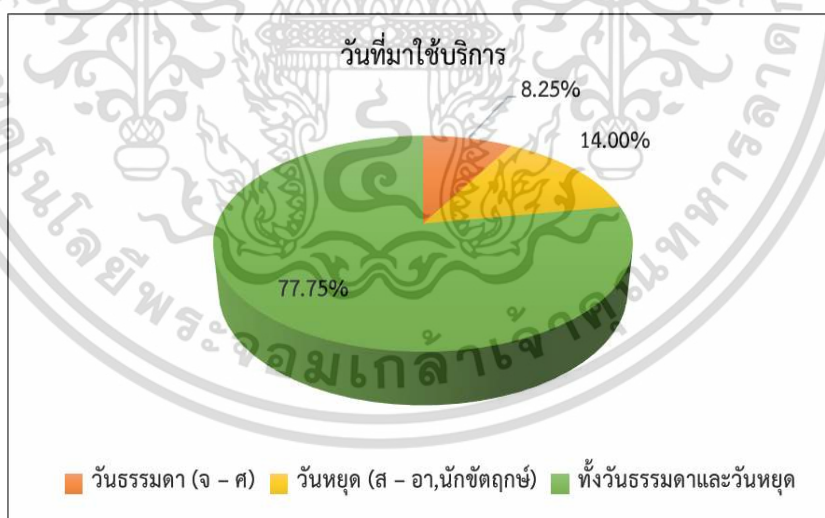
พฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ (%)
ตั้งแต่ 5 กิโลเมตร ขึ้นไป	17	4.25
รวม	400	100.00
การเดินทางมาใช้บริการ	345	86.25
สวนสุขภาพ	55	13.75
เดินทางมากับบุตรหลาน/ ญาติ/คนรู้จัก	400	100.00
รวม	400	100.00
วิธีการเดินทาง	64	16.00
เดิน	11	2.75
ปั่นจักรยาน	67	16.75
ขี่มอเตอร์ไซด์	237	59.25
ขับรถยนต์ส่วนตัว	21	5.25
นั่งรถสาธารณะ	400	100.00
รวม	400	100.00
โดยส่วนใหญ่ใช้สวน	255	63.75
สุขภาพกับบุคคลใด	61	15.25
คนเดียว	30	7.50
คู่รัก	54	13.50
เพื่อน/คนรู้จัก	400	100.00
บุตรหลาน/ครอบครัว/ญาติ	400	100.00
รวม	400	100.00

ด้านความถี่ในการใช้บริการ ส่วนใหญ่ใช้บริการ 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 รองลงมาใช้บริการ 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.75 ใช้บริการทุกวัน จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 ใช้บริการ 1-3 ครั้ง/เดือน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และใช้บริการนาน ๆ ครั้ง (ปีละไม่กี่ครั้ง) จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75

รูปที่ 5.11 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านความถี่ในการใช้บริการ

ด้านวันที่มาใช้บริการ ส่วนใหญ่มาใช้บริการทั้งวันธรรมดาและวันหยุด จำนวน 311 คิดเป็นร้อยละ 77.75 รองลงมาใช้บริการในวันหยุด (ส - อา, นักชดถุภษ) จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 และมาใช้บริการวันธรรมดา (จ - ศ) จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25

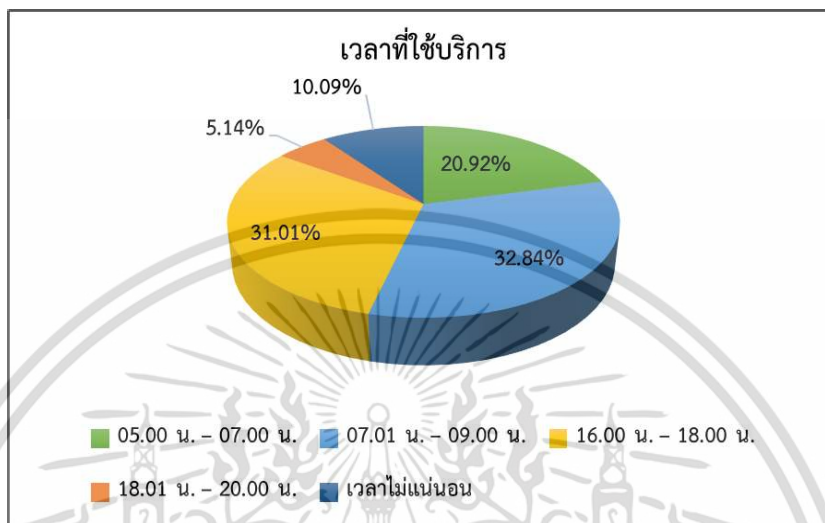

รูปที่ 5.12 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านวันที่มาใช้บริการ

ด้านเวลาที่มาใช้บริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ส่วนใหญ่มาใช้บริการในเวลา 07.01 น. – 09.00 น. จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 32.84 รองลงมาใช้บริการเวลา 16.00 น. – 18.00 น. จำนวน 169 คน คิดเป็น

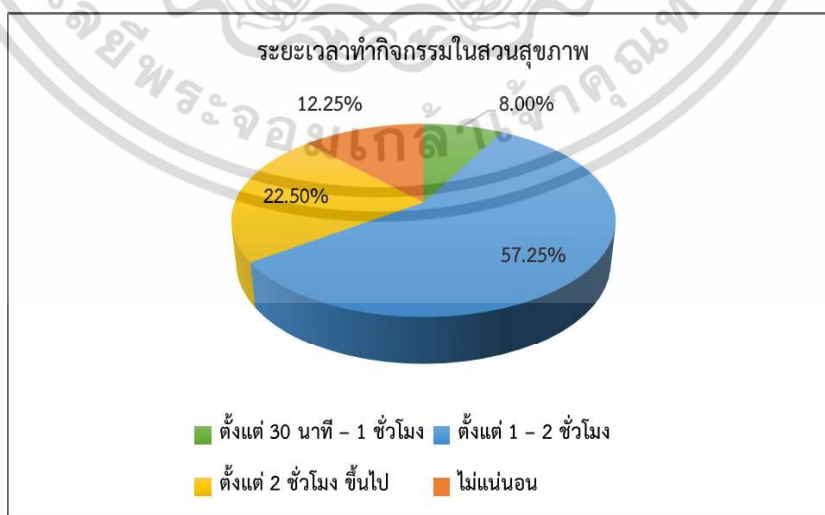
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้อยละ 31.01 มาใช้บริการเวลา 05.00 น. – 07.00 น. จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 20.92 เวลาใช้บริการไม่แน่นอน
จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 10.09 และมาใช้บริการเวลา 18.01 – 20.00 น. จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 5.14

รูปที่ 5.13 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านเวลาที่มาใช้บริการ

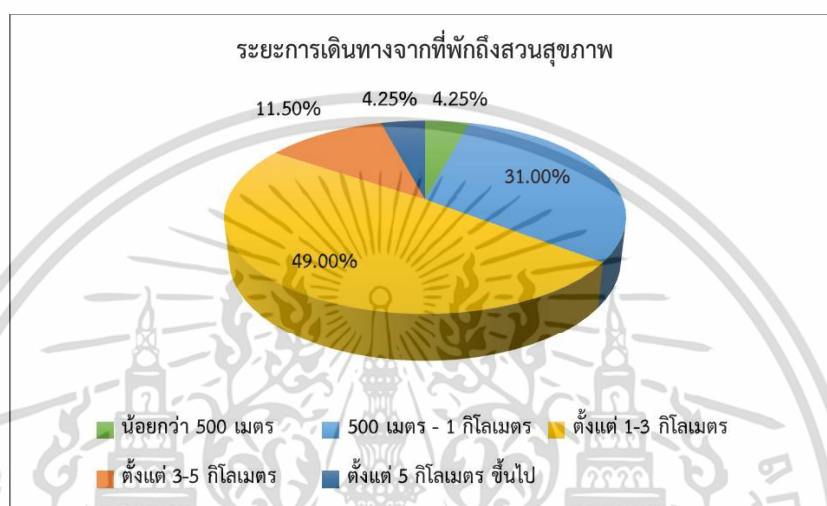
ด้านระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลา ตั้งแต่ 1-2 ชั่วโมง จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.25 รองลงมาใช้ระยะเวลา ตั้งแต่ 2 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ระยะเวลาไม่แน่นอน จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.25 และใช้ระยะเวลาตั้งแต่ 30 นาที – 1 ชั่วโมง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00

รูปที่ 5.14 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านระยะเวลาที่ทำกิจกรรม

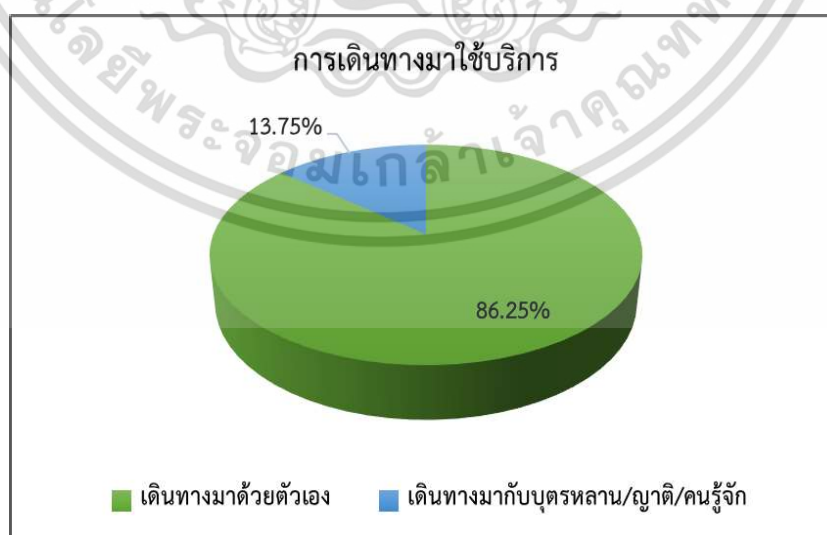
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านระยะเวลาการเดินทางจากที่พักอาศัยถึงสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่ระยะเวลาการเดินทางตั้งแต่ 1-3 กิโลเมตร จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมาตั้งแต่ 500 เมตร – 1 กิโลเมตร จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 ระยะตั้งแต่ 3-5 กิโลเมตร จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 และระยะเวลา น้อยกว่า 500 เมตร และตั้งแต่ 5 กิโลเมตร ขึ้นไป จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25 เท่ากัน

รูปที่ 5.15 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านระยะเวลาการเดินทาง

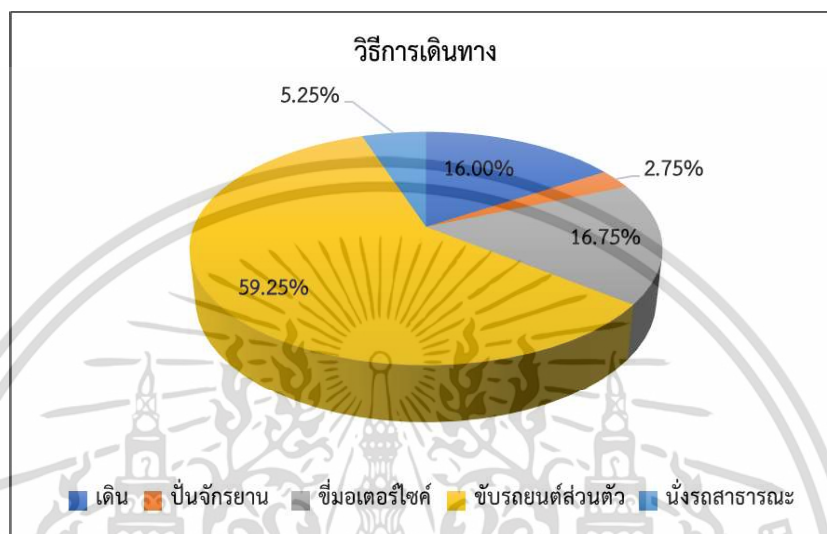
ด้านการเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่เดินทางมาด้วยตัวเอง จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 86.25 และเดินทางมากับบุตรหลาน/ญาติ/คนรู้จัก จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75

รูปที่ 5.16 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านการเดินทาง

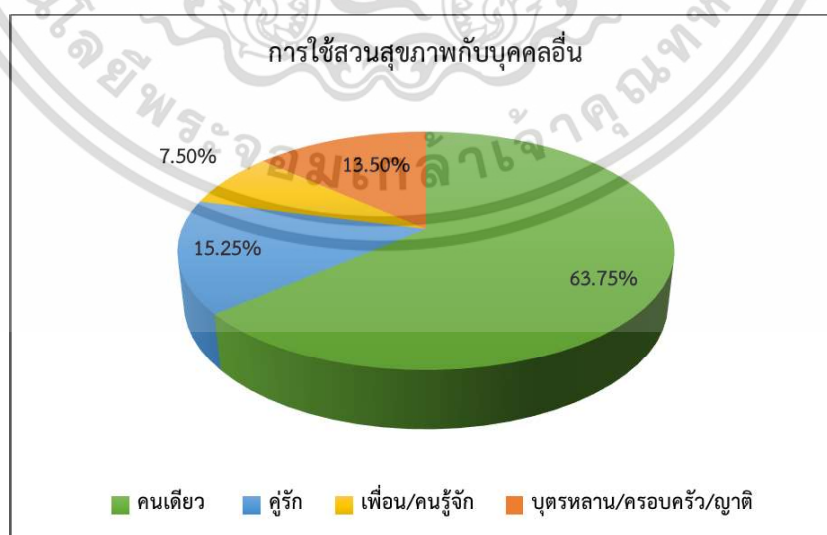
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านวิธีการเดินทาง ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัว จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.25 คน รองลงมาใช้มอเตอร์ไซด์ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.75 เดิน จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 นั่งรถสาธารณะ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 และปั่นจักรยาน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75

รูปที่ 5.17 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สรวนสุขภาพด้านวิธีการเดินทาง

ด้านการใช้สรวนสุขภาพกับบุคคลอื่น โดยส่วนใหญ่ใช้บริการสรวนสุขภาพคนเดียว จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 63.75 รองลงมาใช้บริการกับคู่รัก จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.25 ใช้บริการกับบุตรหลาน/ครอบครัว/ญาติ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 และใช้บริการกับเพื่อน/คนรู้จัก จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50

รูปที่ 5.18 ร้อยละของพฤติกรรมการใช้สรวนสุขภาพด้านการใช้บริการสรวนสุขภาพกับบุคคลอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

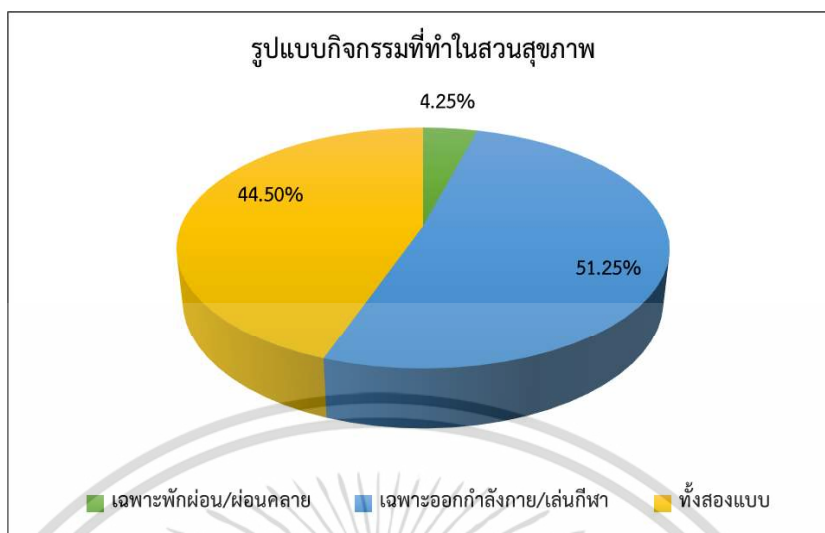
5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สันทนาการ

การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้พื้นที่สันทนาการของผู้สูงอายุ จำนวน 400 ตัวอย่าง ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมที่ทำ กิจกรรมที่ชอบทำ การจัดแบ่งพื้นที่ สัดส่วนพื้นที่ การจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวก มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5.5 จำนวนและร้อยละของรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสันทนาการของผู้สูงอายุ

กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สันทนาการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ (%)
เฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive)	17	4.25
เฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active)	205	51.25
รูปแบบกิจกรรมที่ทำ	ทั้งสองแบบ	178
- พักผ่อน/ผ่อนคลายมากกว่า	32	17.97
- ออกกำลังกาย/เล่นกีฬามากกว่า	146	82.02
รวม	400	100.00

ด้านรูปแบบกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำในสันทนาการ ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 รองลงมาทำกิจกรรมทั้งสองแบบ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 คน โดยในจำนวนนี้ชอบทำกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬามากกว่ากิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 82.02 และชอบทำกิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลายมากกว่ากิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.98 ของผู้ที่ตอบทำกิจกรรมทั้งสองแบบ และทำกิจกรรมเฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25

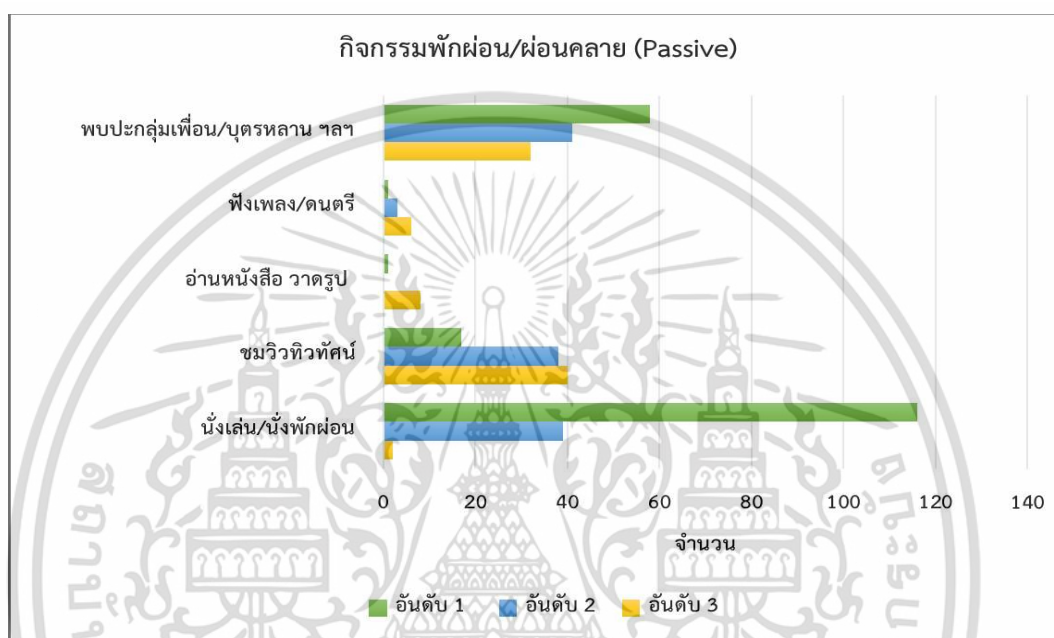
รูปที่ 5.19 ร้อยละของรูปแบบกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำในสวนสุขภาพ

ตารางที่ 5.6 จำนวนและร้อยละกิจกรรมที่ผู้สูงอายุชอบทำ 3 อันดับ

กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ สวนสุขภาพ	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3	รวม	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
พักผ่อน/ ผ่อนคลาย (Passive)	นั่งเล่น/นั่งพักผ่อน	116 (73.89)	39 (24.84)	2 (1.27)	157 (100.00)
	ชมวิวทิวทัศน์	17 (17.89)	38 (40.00)	40 (42.11)	95 (100.00)
	อ่านหนังสือ วาดรูป	1 (11.11)	0 (0.00)	8 (88.89)	9 (100.00)
	ฟังเพลง/ดนตรี	1 (10.00)	3 (30.00)	6 (60.00)	10 (100.00)
	พบปะกลุ่มเพื่อน/บุตร หลาน ฯลฯ	58 (44.27)	41 (31.30)	32 (24.43)	131 (100.00)
ออกกำลังกาย/ เล่นกีฬา (Active)	เดินเร็ว - วิ่งเหยาะ	327 (86.74)	45 (11.94)	5 (1.33)	377 (100.00)
	เล่นกีฬา/ใช้อุปกรณ์ออก กำลังกายของสวน	15 (7.28)	110 (53.40)	81 (39.32)	206 (100.00)
	เต้นแอโรบิค ร้องเพลง	3 (4.69)	28 (43.75)	33 (51.56)	64 (100.00)
	ฝึกโยคะ รำมวยจีน รำกระบอง	34 (29.82)	56 (49.12)	24 (21.05)	114 (100.00)
	กายบริหารอื่น ๆ เช่น ฝึก การบริหารกล้ามเนื้อและข้อ	3 (1.40)	115 (53.74)	96 (44.86)	214 (100.00)

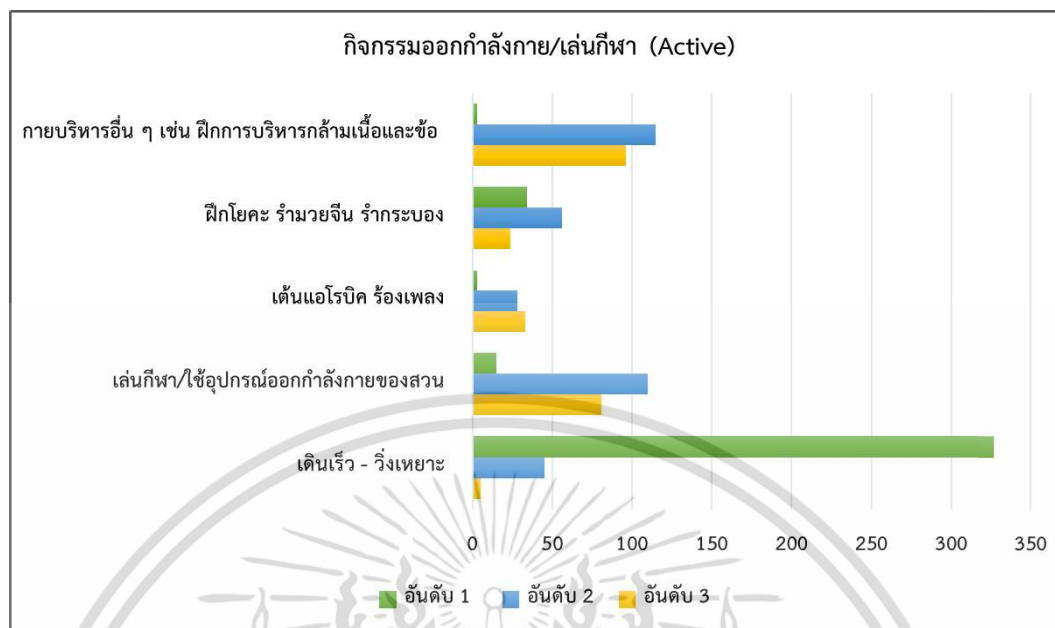
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านกิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ที่ผู้สูงอายุชอบทำ 3 อันดับ พบว่า อันดับหนึ่งคือ นั่งเล่น/นั่งพักผ่อน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 73.89 ของผู้ตอบ 157 คน อันดับสอง คือ พบปะกลุ่มเพื่อน/บุตรหลาน ฯลฯ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 ของผู้ตอบ 131 คน และอันดับสาม คือ ชมวิวทิวทัศน์ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 42.11 ของผู้ตอบ 95 คน

รูปที่ 5.20 ร้อยละของกิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ที่ผู้สูงอายุชอบทำ 3 อันดับ

ด้านกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ที่ผู้สูงอายุชอบทำ 3 อันดับ พบว่า อันดับหนึ่งคือ เดินเร็ว - วิ่งเหยาะๆ จำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 86.74 ของผู้ตอบ 377 คน อันดับที่สอง คือ กายบริหารอื่น ๆ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 53.74 ของผู้ตอบ 214 คน และอันดับสามคือ เล่นกีฬา/ใช้อุปกรณ์ออกกำลังกาย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 39.32 ของผู้ตอบ 206 คน

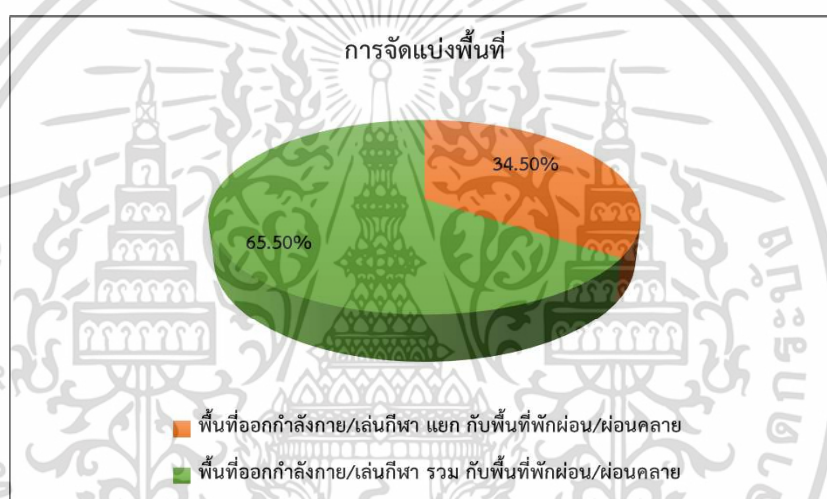
รูปที่ 5.21 ร้อยละของกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ที่ผู้สูงอายุชอบทำ 3 อันดับ

ตารางที่ 5.7 จำนวนและร้อยละของการจัดแบ่งพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา กับ พื้นที่พักผ่อน/พักผ่อนภายในสวน

กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ (%)
พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา แยกกับพื้นที่พักผ่อน/พักผ่อนภายในสวน โดยที่	138	34.50
- พื้นที่ออกกำลังกายรวมอยู่จุดหนึ่ง แต่กระจายพื้นที่พักผ่อน/พักผ่อนภายในสวน	64	46.38
- พื้นที่ พักผ่อน/พักผ่อนภายในสวนอยู่รวมกันจุดหนึ่ง แต่กระจายพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	33	23.91
- กระจายพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา และ พื้นที่พักผ่อน/พักผ่อนภายในสวน	41	29.71
พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา รวมกับพื้นที่พักผ่อน/พักผ่อนภายในสวน	262	65.50
รวม	400	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านการจัดแบ่งพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา กับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย ภายในสวน ส่วนใหญ่ต้องการให้พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) รวมกับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 65.50 รองลงมาต้องการให้พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา แยกกับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 ในจำนวนนี้ ต้องการให้แยกโดยที่พื้นที่ออกกำลังกายรวมอยู่จุดหนึ่ง แต่กระจายพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 46.38 แยกโดยที่พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย อยู่รวมกันจุดหนึ่ง แต่กระจายพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 23.91 และแยกโดยที่กระจายทั้งพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา และพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 29.71

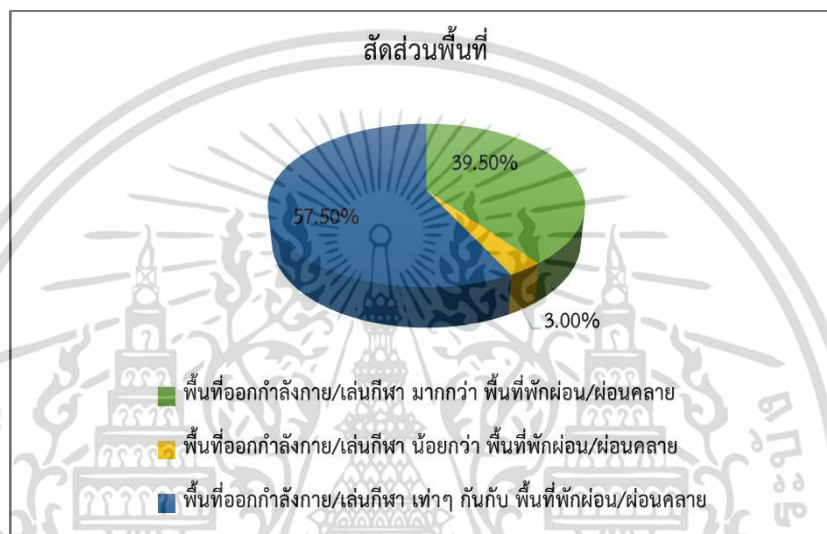
รูปที่ 5.22 ร้อยละของการจัดแบ่งพื้นที่

ตารางที่ 5.8 จำนวนและร้อยละของสัดส่วนระหว่างพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา กับ พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย

กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ (%)
ความต้องการ สัดส่วนพื้นที่	พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา มากกว่า พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย	158 39.50
	พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา น้อยกว่า พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย	12 3.00
	พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา เท่าๆ กันกับ พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย	230 57.50
	รวม	400 100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านสัดส่วนระหว่างพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา กับ พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย ส่วนใหญ่ต้องการให้มีพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา เท่าๆ กัน กับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาต้องการให้มีพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา มากกว่า พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 และต้องการให้มีพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา น้อยกว่า พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

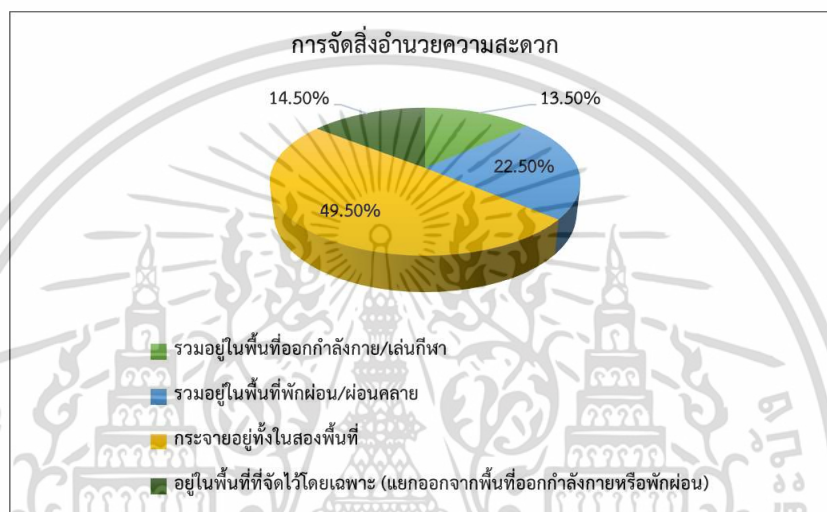
รูปที่ 5.23 ร้อยละของสัดส่วนพื้นที่

ตารางที่ 5.9 จำนวนและร้อยละของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวน

กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ (%)	
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก	รวมอยู่ในพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	54	13.50
	รวมอยู่ในพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย	90	22.50
	กระจายอยู่ทั้งในสองพื้นที่	198	49.50
ความสะดวก	อยู่ในพื้นที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะ (แยกออกจากพื้นที่ออกกำลังกายหรือพักผ่อน)	58	14.50
	รวม	400	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่ต้องการให้สิ่งอำนวยความสะดวกกระจายอยู่ทั้งในพื้นที่ ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา และพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 รองลงมา ต้องการให้รวมอยู่ในพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 รวมอยู่ในพื้นที่ที่จัดไว้ โดยเฉพาะ (แยกออกจากพื้นที่ออกกำลังกายหรือพักผ่อน) จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 และรวมอยู่ในพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50

รูปที่ 5.24 ร้อยละของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

5.4 การวิเคราะห์ความต้องการใช้พื้นที่และความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

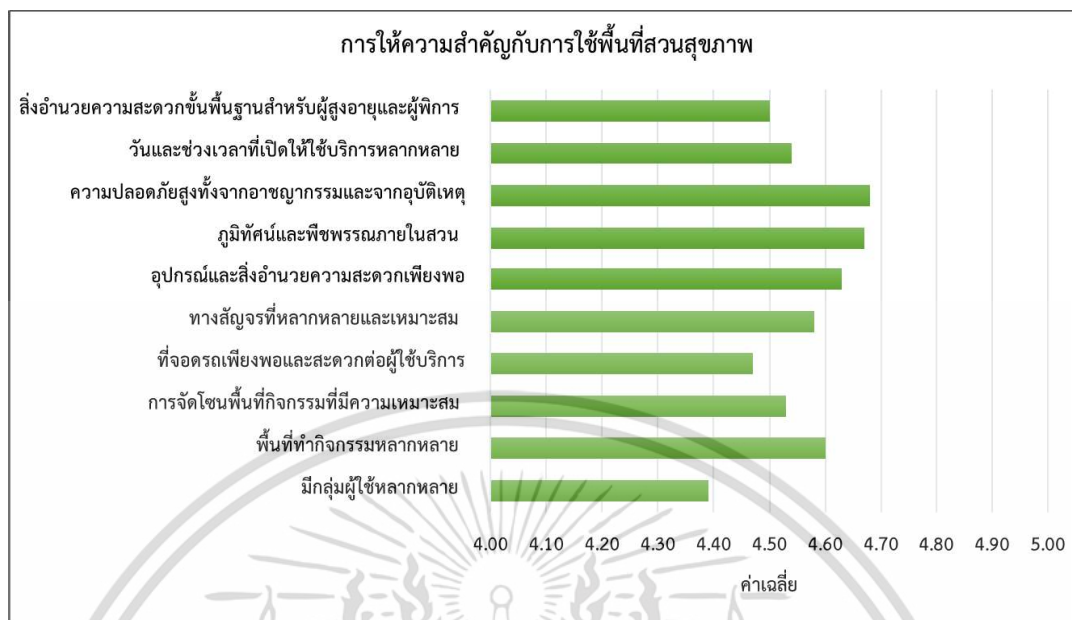
การวิเคราะห์ความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ จากการให้คะแนนของผู้สูงอายุ จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยมีค่าระดับคะแนน คือ 1 = น้อยที่สุด, 2 = น้อย, 3 = ปานกลาง, 4 = มาก, และ 5 = มากที่สุด รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

การให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. มีกลุ่มผู้ใช้หลากหลาย (หญิง ชาย เด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ)	4.39	0.70	มากที่สุด
2. พื้นที่ทำกิจกรรมหลากหลาย (ทั้งพื้นที่สำหรับออกกำลังกาย/เล่นกีฬา และ พื้นที่สำหรับพักผ่อน/ผ่อนคลาย)	4.60	0.54	มากที่สุด
3. การจัดโซนพื้นที่กิจกรรมที่มีความเหมาะสม ป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนกัน	4.53	0.60	มากที่สุด
4. ที่จอดรถเพียงพอและสะดวกต่อผู้ใช้บริการ	4.47	0.60	มากที่สุด
5. ทางสัญจรที่หลากหลายและเหมาะสม ทั้ง ทางเดิน -วิ่ง ทางจักรยาน และทางรถ	4.58	0.61	มากที่สุด
6. อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ	4.63	0.58	มากที่สุด
7. ภูมิทัศน์และพืชพรรณภายในสวน (การออกแบบจัดวางที่สวยงาม ความหลากหลายและร่มรื่นของพืชพรรณ)	4.67	0.54	มากที่สุด
8. ความปลอดภัยสูงทั้งจากอาชญากรรมและจากอุบัติเหตุ	4.68	0.52	มากที่สุด
9. วันและช่วงเวลาที่เปิดให้ใช้บริการหลากหลาย (เปิดบริการทั้งวันธรรมดาและวันหยุด ไม่จำกัดช่วงเวลา)	4.54	0.66	มากที่สุด
10. สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ (ที่จอดรถ, ทางลาด, ป้ายสัญลักษณ์, ห้องน้ำ, บริการข้อมูล)	4.50	0.56	มากที่สุด
รวม	4.56	0.32	มากที่สุด

หมายเหตุ : $\bar{X}$ = 0.00 – 1.00 คือ ระดับน้อยที่สุด, $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 1.00 – 2.00 คือ ระดับน้อย, $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 2.00 – 3.00 คือ ระดับปานกลาง, $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 3.00 – 4.00 คือ ระดับมาก, และ $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 4.00 – 5.00 คือ ระดับมากที่สุด

ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ค่าเฉลี่ยรวม 4.56 โดย 3 อันดับแรกที่ให้ค่าความสำคัญมากที่สุด คือ ความปลอดภัยสูงทั้งจากอาชญากรรมและจากอุบัติเหตุ ค่าเฉลี่ย 4.68 รองลงมา ภูมิทัศน์และพืชพรรณภายในสวน ค่าเฉลี่ย 4.67 และอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ ค่าเฉลี่ย 4.63

รูปที่ 5.25 ร้อยละของการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

ตารางที่ 5.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านความสะดวก

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย			
ด้านความสะดวก	$\bar{x}$	SD.	ระดับ
1. ทางเดิน – วิ่ง รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ เช่น ขนาดทางเหมาะสม พื้นผิวไม่ลื่นหรือขรุขระ มีความปลอดภัยสูง	4.77	0.48	มากที่สุด
2. ทางลาดในจุดต่างระดับ	4.61	0.70	มากที่สุด
3. มีราวจับในพื้นที่ที่จำเป็น เช่น ห้องน้ำ ทางลาด	4.53	0.64	มากที่สุด
4. ที่จอดรถเพียงพอและมีความสะดวกต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ	4.44	0.62	มากที่สุด
5. ห้องน้ำสำหรับผู้ใช้ทุกกลุ่ม (เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ)	4.51	0.61	มากที่สุด
6. แผนที่/ป้ายสัญลักษณ์/เครื่องหมาย เพื่ออำนวยความสะดวก	4.31	0.74	มากที่สุด
7. ม้านั่ง – เก้าอี้ สำหรับนั่งพักผ่อน มีจำนวนเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่	4.51	0.62	มากที่สุด
8. ชุมน/ศาลาพักผ่อน	4.30	0.75	มากที่สุด
9. ถังขยะมีจำนวนเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่	4.34	0.69	มากที่สุด
10. หน่วยพยาบาลบริการหากมีเหตุฉุกเฉิน	4.35	0.73	มากที่สุด

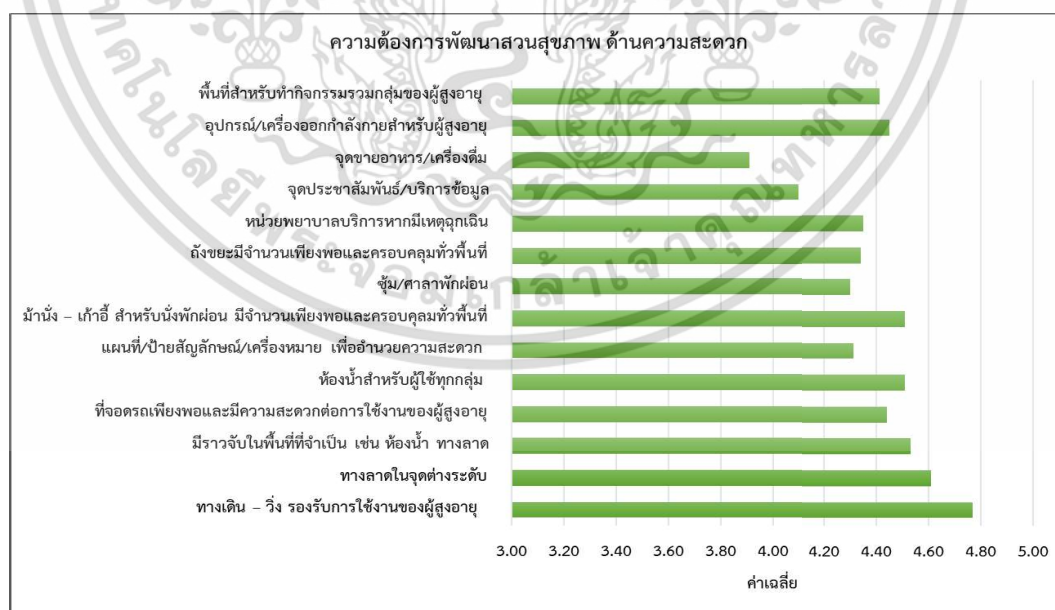
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.11 (ต่อ)

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย			
ด้านความสะดวก	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
11. จุดประชาสัมพันธ์/บริการข้อมูล	4.10	0.82	มากที่สุด
12. จุดขายอาหาร/เครื่องดื่ม	3.91	0.98	มาก
13. อุปกรณ์/เครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ	4.45	0.68	มากที่สุด
14. พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ เช่น โยคะ เดินแอโรบิก รำมวยจีน หมากกรุก เปตอง	4.41	0.65	มากที่สุด
รวม	4.39	0.39	มากที่สุด

หมายเหตุ : $\bar{X} = 0.00 - 1.00$ คือ ระดับน้อยที่สุด, $\bar{X} =$ ตั้งแต่ 1.00 - 2.00 คือ ระดับน้อย, $\bar{X} =$ ตั้งแต่ 2.00 - 3.00 คือ ระดับปานกลาง, $\bar{X} =$ ตั้งแต่ 3.00 - 4.00 คือ ระดับมาก, และ $\bar{X} =$ ตั้งแต่ 4.00 - 5.00 คือ ระดับมากที่สุด

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านความสะดวก ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวม 4.39 โดย 3 อันดับแรกที่ต้องการมากที่สุด คือ ทางเดิน - วิ่ง รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ย 4.77 รองลงมา คือ ทางลาดในจุดต่างระดับ ค่าเฉลี่ย 4.61 และมีราวจับในพื้นที่ที่จำเป็น ค่าเฉลี่ย 4.53

รูปที่ 5.26 ร้อยละของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านความสะดวก

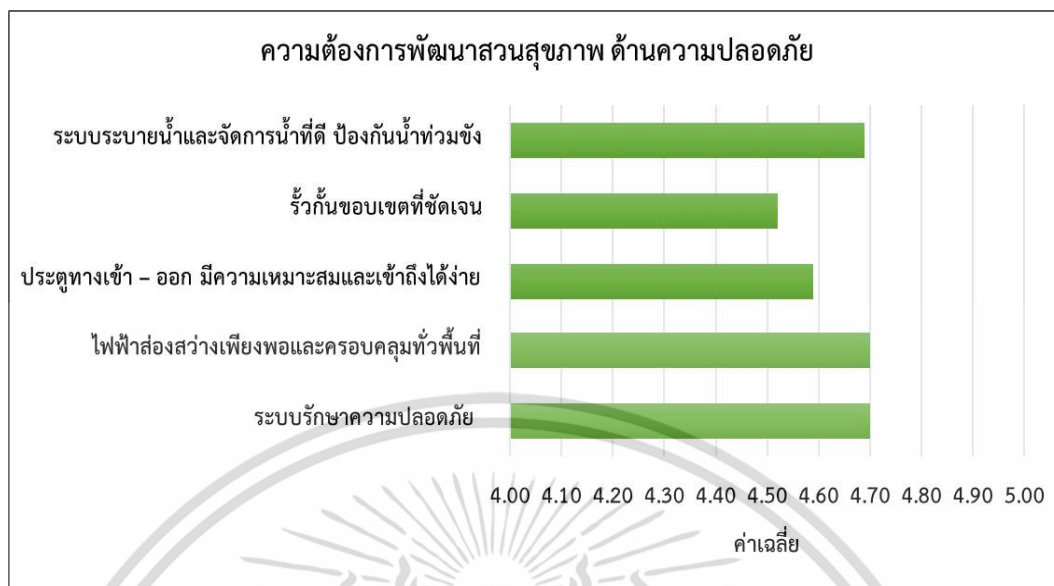
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้อการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ
ด้านความปลอดภัย

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย			
ด้านความปลอดภัย	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. ระบบรักษาความปลอดภัย เช่น กล้องวงจรปิด ป้อมรักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ดูแลทั่วถึง	4.70	0.54	มากที่สุด
2. ไฟฟ้าส่องสว่างเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่	4.70	0.50	มากที่สุด
3. ประตูทางเข้า – ออก มีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย	4.59	0.57	มากที่สุด
4. รั้วกันขอบเขตที่ชัดเจน	4.52	0.61	มากที่สุด
5. ระบบระบายน้ำและจัดการน้ำที่ดี ป้องกันน้ำท่วมขัง	4.69	0.54	มากที่สุด
รวม	4.64	0.38	มากที่สุด

หมายเหตุ : $\bar{X} = 0.00 - 1.00$ คือ ระดับน้อยที่สุด, $\bar{X} =$ ตั้งแต่ 1.00 – 2.00 คือ ระดับน้อย, $\bar{X} =$ ตั้งแต่ 2.00 – 3.00 คือ ระดับปานกลาง, $\bar{X} =$ ตั้งแต่ 3.00 – 4.00 คือ ระดับมาก, และ $\bar{X} =$ ตั้งแต่ 4.00 – 5.00 คือ ระดับมากที่สุด

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านความปลอดภัย ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวม 4.64 โดย 3 อันดับแรกที่ต้องการมากที่สุด คือ ระบบรักษาความปลอดภัยและไฟฟ้าส่องสว่างเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 4.70 เท่ากัน รองลงมา คือ ระบบระบายน้ำและจัดการน้ำที่ดี ป้องกันน้ำท่วมขัง ค่าเฉลี่ย 4.69 และประตูทางเข้า – ออก มีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย ค่าเฉลี่ย 4.59

รูปที่ 5.27 ร้อยละของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านความปลอดภัย

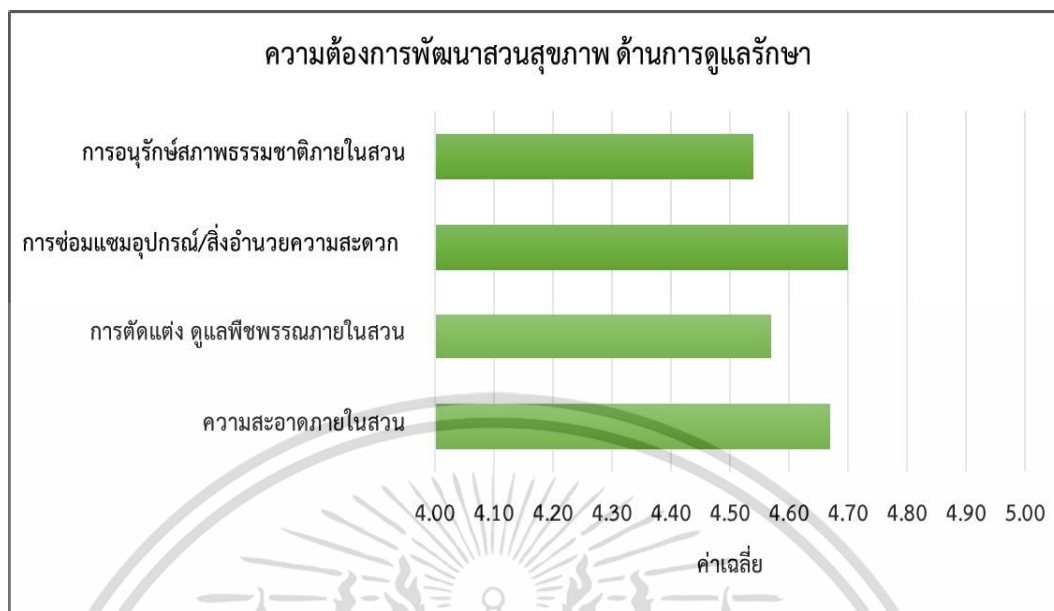
ตารางที่ 5.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงวัย			
ด้านการดูแลรักษา	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. ความสะอาดภายในสวน	4.67	0.55	มากที่สุด
2. การตัดแต่ง ดูแลพืชพรรณภายในสวน	4.57	0.58	มากที่สุด
3. การซ่อมแซมอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องออกกำลังกาย เก้าอี้ ห้องน้ำ	4.70	0.55	มากที่สุด
4. การอนุรักษ์สภาพธรรมชาติภายในสวน	4.54	0.58	มากที่สุด
รวม	4.62	0.40	มากที่สุด

หมายเหตุ : $\bar{X}$ = 0.00 – 1.00 คือ ระดับน้อยที่สุด, $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 1.00 – 2.00 คือ ระดับน้อย, $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 2.00 – 3.00 คือ ระดับปานกลาง, $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 3.00 – 4.00 คือ ระดับมาก, และ $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 4.00 – 5.00 คือ ระดับมากที่สุด

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวม 4.62 โดย 3 อันดับแรกที่ต้องการมากที่สุด คือ การซ่อมแซมอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ย 4.70 รองลงมา คือ ความสะอาดภายในสวน ค่าเฉลี่ย 4.67 และการตัดแต่ง ดูแลพืชพรรณภายในสวน ค่าเฉลี่ย 4.57

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.28 ร้อยละของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา

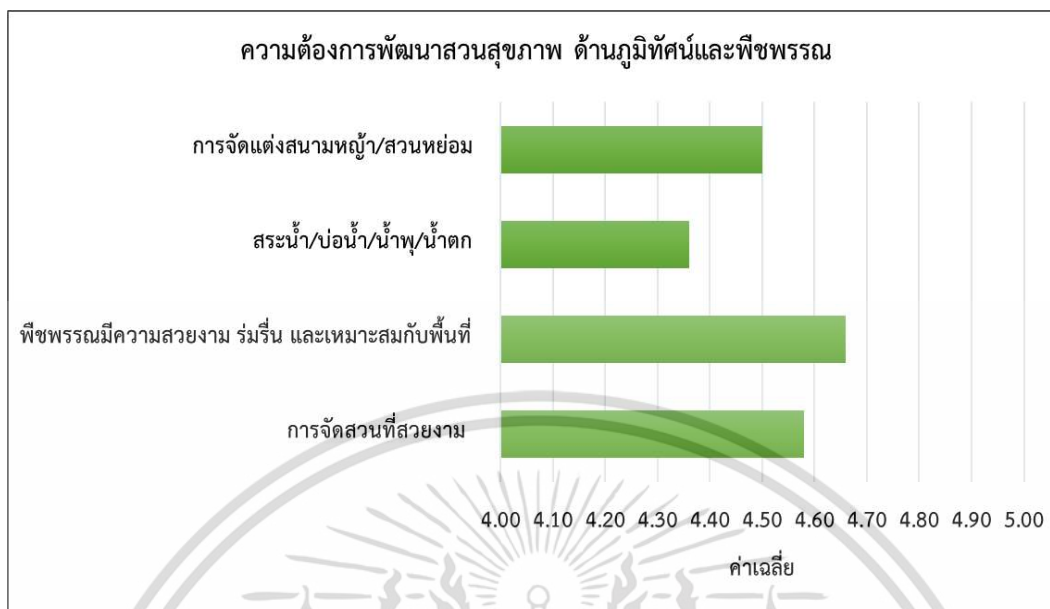
ตารางที่ 5.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพที่รองรับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย			
ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. การออกแบบ จัดสวนที่สวยงาม	4.58	0.60	มากที่สุด
2. พืชพรรณมีความสวยงาม ร่มรื่น และเหมาะสมกับพื้นที่	4.66	0.57	มากที่สุด
3. สระน้ำ/บ่อน้ำ/น้ำพุ/น้ำตก	4.36	0.90	มากที่สุด
4. การจัดแต่งสนามหญ้า/สวนหย่อม	4.50	0.63	มากที่สุด
รวม	4.53	0.49	มากที่สุด

หมายเหตุ : $\bar{X}$ = 0.00 – 1.00 คือ ระดับน้อยที่สุด, $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 1.00 – 2.00 คือ ระดับน้อย, $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 2.00 – 3.00 คือ ระดับปานกลาง, $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 3.00 – 4.00 คือ ระดับมาก, และ $\bar{X}$ = ตั้งแต่ 4.00 – 5.00 คือ ระดับมากที่สุด

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวม 4.53 โดย 3 อันดับแรกที่ต้องการมากที่สุด คือ พืชพรรณมีความสวยงาม ร่มรื่น ค่าเฉลี่ย 4.66 รองลงมา คือ การออกแบบ จัดสวนที่สวยงาม ค่าเฉลี่ย 4.58 และการจัดแต่งสนามหญ้า/สวนหย่อม ค่าเฉลี่ย 4.50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.29 ร้อยละของความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

5.5 สรุปข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม

การรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะในการพัฒนาสวนสุขภาพจากแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง สามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. ทางเข้า – ออก

- น้ำท่วมขังบริเวณทางเข้า – ออกสวน ทำให้ในบางวันสวนต้องปิดให้บริการไม่สามารถเข้าใช้งานได้
- ปัจจุบันมีการก่อสร้างสนามมวยบริเวณทางเข้า – ออก สวนสุขภาพ เป็นอุปสรรคต่อการเข้าใช้งานพื้นที่สวน จึงควรมีทางเข้า – ออกอื่นเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้บริการ
- ปรับปรุงทางเข้า – ออก ให้สะดวกต่อผู้ใช้บริการโดยเฉพาะผู้สูงอายุให้สามารถนำรถเข็นเข้าไปได้

2. ที่จอดรถ

สวนสุขภาพไม่มีพื้นที่จอดรถ ทำให้ต้องจอดรถไกลจากทางเข้าสวน จึงควรจัดให้มีที่จอดรถสำหรับผู้ใช้บริการ

3. เส้นทางเดิน – วิ่ง

- บางช่วงของทางเดิน – วิ่ง ชำรุด พื้นที่แตกต่างกัน พื้นผิวมีรอยแตก เป็นหลุม แอ่งและมีน้ำขัง ตะไคร่เกาะ พื้นผิวลื่น อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุ อันตราย และเป็นอุปสรรคต่อการใช้งาน จึงควรมีการปรับปรุง เพื่อความปลอดภัยต่อผู้ใช้งานโดยเฉพาะผู้สูงอายุ
- ขนาดของทางควรกว้างกว่านี้ เพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน เนื่องจากขนาดเล็กเกินไป สำหรับการวิ่งทางเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้งาน

4. อุปกรณ์ เครื่องออกกำลังกาย

- เพิ่มเครื่องออกกำลังกายให้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะเครื่องออกกำลังกายประเภท บริหารกล้ามเนื้อ
- เครื่องที่ช่วยออกกำลังกายตามจุดต่าง ๆ ค่อนข้างเก่า และมีการชำรุด ผู้พึง ควรซ่อมแซมดูแลให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ
- มีจุดออกกำลังกายและเครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ

5. เก้าอี้ ม้านั่ง

ปรับปรุงให้เก้าอี้ ม้านั่งบริเวณซุ้มต่าง ๆ ที่ค่อนข้างเก่าและชำรุดให้สภาพใช้งานได้เสมอ

6. ต้นไม้ พืชพรรณ

- เมื่อน้ำท่วมขังเป็นเวลานาน ทำให้พืชพรรณเสียหาย บางส่วนเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น
- เพิ่มต้นไม้ให้มากขึ้นเพื่อความร่มรื่นของสวนและเพิ่มอากาศบริสุทธิ์ให้ผู้ใช้บริการ
- ดูแลรักษาต้นไม้ พืชพรรณภายในสวนให้เป็นระเบียบ สวยงามและร่มรื่นอยู่เสมอ
- เลือกใช้ต้นไม้ พืชพรรณ ที่สามารถอยู่กับน้ำได้
- ปรับปรุงสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ของสวนให้สวยงาม

7. การระบายน้ำ

- ปัญหา น้ำท่วมขังในพื้นที่สวนบ่อยครั้ง และเป็นเวลานาน โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขระบบการระบายน้ำ หรือการออกแบบพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ดีขึ้น
- ในฤดูฝนที่ฝนตกติดต่อกันทำให้น้ำล้นจากสระน้ำ เข้ามาในพื้นที่สวน เกิดน้ำท่วมขัง

8. ห้องน้ำ

- พื้นห้องน้ำต้องเป็นวัสดุที่ไม่ลื่น
- มีราวจับกันลื่นในห้องน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ควบคุมแหล่งน้ำให้อยู่ในสภาพดี พร้อมใช้งาน และทำความสะอาดแหล่งน้ำให้สะอาด
อยู่สม่ำเสมอ

- ปรับปรุงน้ำประปาในท้องถิ่น เนื่องจากบางครั้งน้ำไม่ไหล

- ต้องการให้มีห้องน้ำสำหรับเด็กแยกจากห้องน้ำผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็ก ๆ ต้องดูแล

ป้องกัน เชื้อโรคต่าง ๆ เป็นพิเศษ

9. ไฟฟ้า

- ปรับปรุงไฟฟ้าส่องสว่าง เนื่องจากบางตัวชำรุด ติดๆดับๆ

- ระบบไฟต้องครอบคลุมทั่วพื้นที่ เนื่องจากจำเป็นต้องต่อไฟฟ้าเพื่อใช้เครื่องเสียง

- เพิ่มไฟส่องสว่างให้ทั่วพื้นที่สวนเพื่อความสะดวกในการทำกิจกรรมและความ

ปลอดภัยโดยเฉพาะตามทางเดิน – วัง

10. น้ำประปา

- ปรับปรุงระบบประปาให้สามารถใช้งานได้สม่ำเสมอ เนื่องจากบางครั้งน้ำไม่ไหล

หรือไหลอ่อน

- เพิ่มเติมจุดบริการก๊อกน้ำ และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

11. ป้าย/สัญลักษณ์

- ควรมีป้าย/สัญลักษณ์บอกเส้นทางเดิน – วัง เช่น จุดเริ่มต้น จุดบอกระยะทาง

- ติดป้ายบอกทางไปห้องน้ำ ป้ายบริเวณทางเข้าอย่างชัดเจน

- ติดป้ายข้อห้ามต่าง ๆ ในการใช้สวน เช่น ห้ามนำสุนัขเข้าไปในสวน

12. การดูแลความปลอดภัย

- ควรมีก້ອງวงจรปิดในพื้นที่ เพื่อความปลอดภัย

- ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลให้ทั่วถึง และเจ้าหน้าที่รักษาความ

ปลอดภัยควรมีความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น หากมีเหตุฉุกเฉินสามารถช่วยเหลือได้ทัน

- ควรมีหน่วยพยาบาลประจำสวน หากมีอุบัติเหตุจากการออกกำลังกาย เช่น หกล้ม

สามารถช่วยเหลือได้ทัน

- ควรมีจุดขอความช่วยเหลือ (SOS) เมื่อเกิดแล้วส่งสัญญาณไปยังป้อมรักษาความปลอดภัย

13. เวลาเปิด - ปิดให้บริการ

- เนื่องจากสวนสุขภาพอยู่หลังสนามยิงปืน ทำให้สวนไม่สามารถเข้าใช้บริการได้ทั้งวัน

จึงอยากให้มีการปรับเวลาซ่อมยิงปืนให้น้อยลง และขยายเวลาเปิดให้เข้าใช้บริการสวนได้มากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สวนสุขภาพควรเปิดให้เข้าใช้บริการได้ทั้งวัน

14. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- เนื่องจากมีตึกสูงเกิดขึ้นข้างๆ สวน ทำให้เสียทัศนียภาพ ความเป็นธรรมชาติ ถูกบดบัง ควรปรับปรุงทัศนียภาพสวนให้ร่มรื่น เช่น ปลูกต้นไม้ให้มากขึ้น
- ควรมีจุดบริการน้ำดื่มฟรีสำหรับผู้ใช้บริการ
- เพิ่มถังขยะให้ครอบคลุมพื้นที่สวน

5.6 สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนสุขภาพ

การสัมภาษณ์ตัวแทนผู้สูงอายุที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อเก็บข้อมูล เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พื้นที่ รวมถึงความต้องการและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพของผู้สูงอายุในเชิงลึก โดยทำการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

5.6.1 ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 เพศชาย อายุ 75 ปี เกษียณอายุราชการ สรุปผลการสัมภาษณ์ ได้ ดังนี้

1. เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย (กทท.)

เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ กทท. เนื่องจากเป็นสวนสาธารณะที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน สามารถเดินมาใช้บริการได้ และด้วยสภาพแวดล้อมของสวนที่มีต้นไม้และมีความร่มรื่น เหมาะกับการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ และเนื่องด้วยเกษียณอายุราชการแล้ว จึงทำให้มีเวลาออกกำลังกายได้ทุกวัน โดยมาใช้บริการสวนสุขภาพทุกวันหากฝนไม่ตก

2. กิจกรรมและการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

2.1 รูปแบบกิจกรรมที่ทำ คือ การออกกำลังกาย/เล่นกีฬา และกิจกรรมที่ชอบทำ อันดับแรก คือ เดินเร็ว - วิ่งเหยาะ หากเสร็จจากการเดิน - วิ่ง ก็จะบริหารกล้ามเนื้อในท่าต่าง ๆ

2.2 การจัดแบ่งพื้นที่และสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า ควรรวมพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา และ พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย เพราะทำให้สวนมีความน่าสนใจและไม่เป็นการแบ่งแยกกิจกรรมมากเกินไป ทั้งนี้ เชื่อมั่นว่าหากรวมพื้นที่กิจกรรม ผู้ออกแบบพื้นที่สามารถออกแบบให้การทำกิจกรรมแต่ละประเภทไม่รบกวนกันได้ และอยากให้สัดส่วนของพื้นที่ทั้ง

สองรูปแบบมีสัดส่วนเท่าๆ กัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม เนื่องจากแต่ละคนมีความชอบและความถนัดแตกต่างกัน จึงควรมีพื้นที่ทั้งสองรูปแบบรองรับทุกกลุ่มและทุกรูปแบบกิจกรรมเท่า ๆ กัน

2.3 การจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่สวน ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย เนื่องจากส่วนตัวคิดว่าหากสิ่งอำนวยความสะดวกตั้งอยู่ในพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา อาจกีดขวางหรือรบกวนการทำกิจกรรม และทำให้ใช้พื้นที่ออกกำลังกายได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ กทท.

- ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่สวน ในช่วงฤดูฝนเมื่อฝนตกทำให้น้ำจากสระน้ำภายในสวนและลำคลองบริเวณข้างสวนเอ่อล้นเข้ามาในพื้นที่สวน ทำให้ไม่สามารถใช้พื้นที่ได้บางส่วน โดยเฉพาะพื้นที่โล่งสำหรับทำกิจกรรมเนื่องจากเป็นพื้นที่ต่ำ รวมถึงเส้นทางเดิน – วิ่ง บางช่วงของเส้นทางมีน้ำท่วมขัง

- ปัญหาทางเข้า – ออก เนื่องจากปัจจุบันมีการก่อสร้างสนามมวยบริเวณหน้าทางเข้า – ออกสวน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าใช้พื้นที่

4. การพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุที่ควรให้ความสำคัญ

- การพัฒนาสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติให้มากที่สุด จัดให้มีต้นไม้มากที่สุดและสวนมีความร่มรื่นเนื่องจากผู้สูงอายุควรอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งเป็นการส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกายและใจ

- ช่วงเวลาที่เปิดให้บริการ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าจะไม่ควรจำกัดช่วงเวลาเปิด - ปิด ให้บริการ เนื่องจากผู้ใช้บริการอาจมีภารกิจในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เช่น บางคนทำงานในช่วงกลางวัน หากเสร็จจากการทำงานแล้วอาจมาใช้บริการไม่ทันหรือต้องเร่งรีบทำกิจกรรมเนื่องจากหมดเวลาให้บริการ ดังนั้น จึงไม่ควรจำกัดเวลาให้บริการหรือควรขยายเวลาเปิด - ปิด ซึ่งจะเป็นทางเลือกให้ผู้ใช้บริการมาใช้บริการในเวลาของตนเองสะดวกและเป็นการลดความแออัดในการใช้สวนอีกด้วย แต่การไม่จำกัดเวลาในการเปิด - ปิดให้บริการ อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบจึงต้องเข้มงวดในเรื่องความปลอดภัยควบคู่กันไปด้วย

5. ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ กทท. เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

5.1 ด้านความสะดวก

- ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าจะควรมีจุดขายอาหารหรือเครื่องดื่มภายในพื้นที่สวน เนื่องจากทำให้เกิดขยะ ความสกปรก และไม่เป็นระเบียบ และเนื่องจากบริเวณด้านนอกสวนสุขภาพ (พื้นที่อื่น ๆ ภายในสนามกีฬาหัวหมาก) มีจุดขายอาหารและเครื่องดื่มอยู่เป็นจำนวนมากแล้ว

- ควรปรับปรุงเส้นทางเดิน - วิ่ง ตรวจสอบระดับความสูง – ต่ำของเส้นทาง เนื่องจากจุดที่มีระดับต่ำ เมื่อมีฝนตกทำให้มีน้ำท่วมขังและน้ำเอ่อล้นเข้ามาในเส้นทาง ซึ่งควรมีการแก้ไขจุดที่มีระดับต่ำ ควรปรับให้สูงขึ้นเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมและเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ

5.2 ด้านความปลอดภัย

- ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรักษาความปลอดภัย ติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในพื้นที่ สวนมากกว่าการจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลความปลอดภัย หากมีระบบที่ดี เจ้าหน้าที่สามารถนั่งประจำป้อมรักษาความปลอดภัย เพื่อดูความเคลื่อนไหวภายในห้องควบคุมได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ หากเกิดเหตุฉุกเฉินสามารถเข้ามาควบคุมได้ทันเวลาที่

- ควรมีจุดตรวจบริเวณทางเข้า - ออก เพื่อเก็บข้อมูลผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเก็บข้อมูลผู้ใช้บริการ เช่น จำนวนผู้ใช้บริการ จำนวนผู้ใช้บริการมากหรือน้อยในแต่ละช่วงเวลาเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาพื้นที่ต่อไป และควรมีบัตรสมาชิกเพื่อใช้แสดงตัวตนและเข้า - ออกสวนและควรมีทางเข้า - ออกทางเดียว เพื่อประโยชน์ในเรื่องการรักษาความปลอดภัย

- ปรับปรุงระบบการระบายน้ำภายในพื้นที่ เนื่องจากเกิดน้ำท่วมขังบ่อยครั้ง

5.3 ด้านการดูแลรักษา

- ควรดูแลพืชพรรณภายในพื้นที่สวนอยู่เสมอ เนื่องจากเมื่อมีน้ำท่วมขังทำให้ต้นไม้ตาย

5.4 ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

- การพัฒนาพื้นที่ควรคำนึงถึงคำว่า “สวนสุขภาพ” ซึ่งควรเน้นการออกแบบให้สวยงาม เน้นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ทั้งต้นไม้และพืชพรรณ ควรมีสสิ่งก่อสร้างให้น้อยที่สุด และพื้นที่ทำกิจกรรมควรเน้นเป็นกิจกรรมประเภทที่ไม่เคลื่อนไหวหนัก เนื่องจากหากต้องการออกกำลังกายหนัก ๆ สามารถใช้พื้นที่ด้านนอกสวนสุขภาพ (พื้นที่อื่น ๆ ภายในสนามกีฬาหัวหมาก) ซึ่งจัดไว้รองรับอยู่แล้ว

- พืชพรรณ ควรเลือกพืชพรรณที่เหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งไม้ดอก – ไม้ประดับ และสร้างเรื่องราวหรือสื่อความหมายที่น่าสนใจ เช่น การติดป้ายชื่อพรรณไม้ต่าง ๆ

- การออกแบบ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าพื้นที่สวนสุขภาพมีขนาดเล็ก มีความเหมาะสมที่จะออกแบบสวนแบบ Intensive คือ สามารถออกแบบ จัดวางได้อย่างเข้มข้น น่าสนใจ และใช้งบประมาณไม่สูงมาก ซึ่งหากมีการปรับปรุงพัฒนาสวนเพื่อผู้สูงอายุในอนาคต จะทำให้มีผู้มาใช้บริการมากขึ้นและผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์สามารถมาใช้บริการสวนสุขภาพได้เช่นกัน

6. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ

ควรประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้คนทั่วไปรับรู้ถึงความมีอยู่และความน่าสนใจของสวน และเนื่องจากสวนสุขภาพตั้งอยู่บริเวณด้านหลังพื้นที่ของการกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) ซึ่งหากมีการพัฒนาควรมีการประชาสัมพันธ์ เช่น การติดป้ายบอกเส้นทางหรือตำแหน่งของสวน ซึ่งอาจทำให้มีผู้มาใช้บริการมากขึ้น

5.6.2 ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 เพศหญิง อายุ 66 ปี อาชีพธุรกิจส่วนตัว สรุปผลการสัมภาษณ์ ได้ ดังนี้

1. เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.)

ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้สวนสุขภาพ กกท. มาเป็นระยะเวลานานตั้งแต่ปี 2548 เหตุผลที่มาใช้สวนสุขภาพจากปัญหาด้านสุขภาพเมื่อตรวจพบว่าเป็นโรคเบาหวาน คุณหมอแนะนำให้ออกกำลังกาย จึงมาออกกำลังกายที่สวนสุขภาพ ประกอบกับสวนสุขภาพตั้งอยู่ใกล้บ้านสามารถเดินมาใช้บริการได้ และภายในสวนมีชมรมต่าง ๆ ทั้งโยคะ ไทเก๊ก ซูโง ร้องเพลง รำตะบอง ทำให้สามารถให้เลือกทำกิจกรรมได้หลายอย่าง ซึ่งล้วนแต่เป็นชมรมของผู้สูงอายุและทำให้มีกลุ่มเพื่อนที่ชักชวนกันมาใช้บริการสวนสุขภาพอยู่เสมอ

2. กิจกรรมและการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

2.1 รูปแบบกิจกรรมที่ทำ ผู้ให้สัมภาษณ์ทำกิจกรรมทั้ง 2 รูปแบบ (ออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย) ซึ่งกิจกรรมที่ชอบทำ คือ โยคะและกิจกรรมในชมรมต่าง ๆ เดินเร็ว และนั่งพักผ่อน พบปะพูดคุยกับกลุ่มเพื่อน

2.2 การจัดแบ่งพื้นที่และสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นจะให้พื้นที่กิจกรรมทั้ง 2 รูปแบบอยู่รวมกัน ไม่แบ่งแยกพื้นที่ เนื่องจากหากแบ่งพื้นที่แยกกัน เมื่อออกกำลังกายเสร็จต้องเดินไปยังพื้นที่สำหรับพักผ่อน/ผ่อนคลายเพื่อนั่งพักผ่อน จึงอยากให้รวมกันเพื่อให้พื้นที่มีความหลากหลายของกิจกรรม ทั้งนี้ ในเรื่องสัดส่วนของประเภทกิจกรรมแต่อยากให้พื้นที่สำหรับกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬามากกว่าแบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย เนื่องจากการออกกำลังกาย เช่น การเดิน - วิ่ง ก็เหมือนได้ชมวิวไปด้วยแล้ว

2.3 การจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่สวน ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในพื้นที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะ (แยกออกจากพื้นที่ออกกำลังกายหรือพักผ่อน) อย่างเหมาะสม เนื่องจากหากจัดวางไว้กระจัดกระจายจะทำให้กีดขวางและรบกวนพื้นที่กิจกรรมอื่น ๆ เช่น ห้องน้ำอยู่ใกล้พื้นที่เล่นโยคะ อาจจะส่งกลิ่นรบกวน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ กทท.

- ปัญหาน้ำท่วมขังเมื่อเกิดฝนตก
- ปัญหาทางเข้า - ออก พื้นที่สวนไม่สะดวกเท่าที่ควร
- ระยะเวลาในการเปิด - ปิดให้บริการสวน เนื่องจากในช่วงเช้าสวนปิดให้บริการ

เวลา 09.00 น. ทำให้ต้องเร่งรีบทำกิจกรรม

- ก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 พื้นที่ทำกิจกรรมเต็มไปด้วยผู้สูงอายุ และสมาชิกชมรมต่าง ๆ แต่เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้ไม่สามารถรวมกลุ่มทำกิจกรรมได้ สมาชิกชมรมต่าง ๆ จึงห่างหายจากการที่ไม่สามารถใช้สวนได้เป็นเวลานาน

4. การพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุที่ควรให้ความสำคัญ

- ให้ความสำคัญกับต้นไม้และความร่มรื่นของสวน
- เป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมาพบปะสังสรรค์กัน ซึ่งดีต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ การที่หน่วยงานที่ดูแล (กทท.) จัดสถานที่เพื่อให้คนสูงอายุได้ใช้ออกกำลังกาย พักผ่อน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจจะช่วยลดงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุ
- ควรขยายเวลาเปิด - ปิดให้บริการ เช่น ในช่วงเช้าสามารถใช้ได้เป็นเวลา 09.00 น. - 12.00 น. แต่เนื่องจากการซ่อมยิงปืนบริเวณสนามยิงปืนที่ตั้งอยู่ข้างสวนสุขภาพ ทำให้ไม่อนุญาตให้เข้าใช้สวนสุขภาพ ในช่วง 09.00 น. - 16.00 น.

5. ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ กทท. เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

5.1 ด้านความสะดวก

- ต้องการให้เพิ่มเครื่องออกกำลังกายหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับออกกำลังกาย รวมถึงโต๊ะ เก้าอี้ ชุมนหรือศาลาพักผ่อน เนื่องจากหากเสร็จจากการออกกำลังกายเสร็จก็สามารถนั่งพักผ่อนและพูดคุยกันได้

- ต้องการให้มีการปรับปรุงทางเข้า - ออก สวนให้มีความสะดวกสบายกว่านี้

5.2 ด้านความปลอดภัย

- ควรปรับปรุงระบบการระบายน้ำให้มีประสิทธิภาพและทำการสูบน้ำที่ท่วมขังออกจากพื้นที่ให้เร็วขึ้น

5.3 ด้านการดูแลรักษา

- ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในสวน โดยเฉพาะต้นไม้ พืชพรรณ เมื่อมีน้ำท่วมขังทำให้ต้นไม้ตาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ดูแลอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนอยู่เสมอ โดยเฉพาะห้องน้ำ

5.4 ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

ต้องการให้มีต้นไม้ในปริมาณที่เหมาะสม ซึ่งจะให้อากาศไม่ร้อนจนเกินไปและหากมีต้นไม้มากเกินไปอาจจะทำให้เกิดความอับชื้น ขาดความปลอดภัยของพื้นที่ ซึ่งปริมาณต้นไม้ปัจจุบันของสวนมีเหมาะสมแล้ว แต่ไม่ควรตัดต้นไม้ออก

6. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อคิดเห็นว่าสวนสุขภาพ มีความสำคัญสำหรับผู้สูงอายุอย่างมาก เนื่องจากบางคนไม่สามารถจ่ายเงินเพื่อไปออกกำลังกายในฟิตเนสได้ จึงอยากให้ผู้เกี่ยวข้องในการดูแลสวนสุขภาพ หากในอนาคตมีนโยบายที่จะนำพื้นที่สวนสุขภาพไปพัฒนาเป็นโครงการอื่น ๆ ขอให้คำนึงถึงผู้สูงอายุ สวนสุขภาพเปรียบเสมือนปอดของผู้สูงอายุ เป็นพื้นที่รวมกลุ่มของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้พบเจอคนในวัยเดียวกัน และผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งก็จะมีผู้สูงอายุรุ่นต่อไปเข้ามาใช้บริการสวนสุขภาพ นอกจากนี้สวนสุขภาพยังเป็นพื้นที่ของคนทุกวัยทั้งเด็ก วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และพื้นที่สำหรับครอบครัว

5.6.3 ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 เพศชาย อายุ 70 ปี เกษียณอายุ สรุปผลการสัมภาษณ์ ได้ ดังนี้

1. เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.)

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่นชอบการปั่นจักรยาน และเนื่องจากในช่วงเช้าจะมาปั่นจักรยานใกล้กับสวนสุขภาพ เมื่อปั่นจักรยานเสร็จจึงมาเดินออกกำลังกายต่อที่สวนสุขภาพและในช่วงเย็นก็เช่นกัน สัปดาห์ละ 6 วัน เหตุผลที่ใช้สวนสุขภาพ เนื่องจากอยู่ใกล้บ้านในระยะทาง 1 กิโลเมตร ซึ่งสามารถปั่นจักรยานมาได้และใช้บริการสวนสุขภาพมาเกือบ 20 ปี

2. กิจกรรมและการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

2.1 รูปแบบกิจกรรมที่ทำ ผู้ให้สัมภาษณ์ทำกิจกรรมทั้งสองรูปแบบ ทั้งการออกกำลังกายและพักผ่อน ทั้งนี้จะเน้นที่การออกกำลังกายมากกว่า ซึ่งกิจกรรมที่ทำคือ การเดิน - วิ่ง หากเสร็จจากการเดิน - วิ่ง จะนั่งพักผ่อน ชมวิวตามอัธยาศัย

2.2 การจัดแบ่งพื้นที่และสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าการจัดพื้นที่แบบรวมพื้นที่กิจกรรมอย่างที่เป็นอยู่เหมาะสมแล้ว ซึ่งมองว่าเป็นการแบ่งกิจกรรมไปในตัวอยู่แล้วอยู่แล้ว เช่น รอบข้างเส้นทางเดิน - วิ่ง มีม้านั่งหินอ่อนสำหรับพักผ่อนบริการไว้ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าการไม่ต้องการให้ปรับเปลี่ยนพื้นที่ใหม่ เพียงแต่เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ม้านั่งตามจุดต่าง ๆ ให้มากขึ้น และไม่ยากให้มีการแบ่งแยกประเภทพื้นที่กิจกรรมออกจากกันและสัดส่วนของพื้นที่กิจกรรมทั้งสองแบบต้องการให้มีเท่า ๆ กัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 การจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่สวน ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกกระจายอยู่ตามจุดต่าง ๆ ทั่วพื้นที่สวน โดยเฉพาะเก้าอี้ ม้านั่ง พื้นที่ใดมีความร่มรื่นควรเพิ่มเก้าอี้ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้นั่งพักผ่อน รับลม เป็นการคลายเครียด

3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ กทท.

- ระยะเวลาในการเปิด - ปิด เนื่องจากมีกิจกรรมยิงปืนจึงปิดการให้บริการสวนในช่วง 09.00 - 16.00 น. จึงอยากให้มีการปรับเวลาในการซ้อมยิงปืนเป็นวันละ 2 ชั่วโมง เช่น ตั้งแต่เวลา 09.00 - 12.00 น. หรือ 12.00 น. - 14.00 น. หากนอกเหนือจากเวลาซ้อมยิงปืนแล้วให้เปิดให้เข้าใช้สวนสุขภาพได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการเข้าใช้บริการในช่วงบ่ายก็ไม่สามารถเข้าใช้บริการได้ ต้องรอให้ถึงเวลาที่กำหนดเปิดเท่านั้น ซึ่งหากปรับแก้ไขประเด็นดังกล่าวได้จะทำให้เป็นประโยชน์ผู้ใช้สวนสุขภาพมากขึ้น

- ปัญหาการเปิดเพลงเสียงดังจากกิจกรรมในชมรมต่าง ๆ ภายในสวน ซึ่งรบกวนการออกกำลังกาย พักผ่อน ซึ่งผู้ใช้บริการบางคนต้องการความสงบในการออกกำลังกาย

4. การพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุที่ควรให้ความสำคัญ ความร่มรื่นของสวน ต้นไม้สูงใหญ่ให้ร่มเงา ที่ผ่านมาสวนสุขภาพมีการตัดต้นไม้ออกซึ่งอาจจะมีเหตุผลความจำเป็นที่ต้องตัดออกเพื่อให้สะดวกต่อการยิงปืน แต่ไม่ควรทำลายธรรมชาติภายในสวน

5. ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ กทท. เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

5.1 ด้านความสะดวก

เพิ่มจำนวนเก้าอี้ ม้านั่งและกระจายให้ทั่วพื้นที่สวน

5.2 ด้านความปลอดภัย

เพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยบริเวณทางเข้า - ออก และเครื่องครัดในเรื่องกฎระเบียบการใช้สวนสุขภาพ เนื่องจากมีการนำอาหารมารับประทานภายในสวน ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการเป็นสวนสุขภาพ

5.3 ด้านการดูแลรักษา

- ไม่มี -

5.4 ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าสภาพแวดล้อมภายในสวนค่อนข้างดีอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่ควรตัดต้นไม้ที่อยู่ภายในสวน เนื่องจากที่ผ่านมามีการตัดต้นไม้ออก ซึ่งมองว่ากว่าต้นไม้จะสูงใหญ่ได้นั้นใช้เวลาหลายปี จึงไม่ควรตัดต้นไม้อย่างยิ่งและความเป็นสวนสุขภาพควรมีต้นไม้และสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นเป็นหลัก

5.6.4 ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 เพศชาย อายุ 70 ปี เกษียณอายุ สรุปผลการสัมภาษณ์ ได้ ดังนี้

1. เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.)

เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ เนื่องจากสวนตั้งอยู่ในระยะที่สามารถเดินทางได้สะดวก และสวนมีความร่มรื่น มีต้นไม้สามารถบังแสงแดดทำให้สามารถวิ่งออกกำลังกายได้ไม่ร้อน

2. กิจกรรมและการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

2.1 รูปแบบกิจกรรมที่ทำ ผู้ให้สัมภาษณ์ทำกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา โดยกิจกรรมที่ชอบทำ คือ เดิน - วิ่ง และทำกายบริหารตามจุดพักต่าง ๆ หลังเสร็จจากการเดิน - วิ่ง

2.2 การจัดแบ่งพื้นที่และสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้มีการจัดพื้นที่แบบแยกประเภทกิจกรรม เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่กิจกรรมจะไม่รบกวนกัน เช่น แยกพื้นที่กิจกรรมสำหรับครอบครัว พ่อ แม่ ลูก ออกจากพื้นที่ออกกำลังกายอื่น ๆ และควรมีสัดส่วนพื้นที่ออกกำลังกาย 3 ใน 4 ของพื้นที่สวน เนื่องจากเป็นสวนสุขภาพ

2.3 การจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่สวน ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกควรตั้งอยู่ในพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลายเป็นพิเศษ เนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดขวางการออกกำลังกาย

3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ กกท.

- ไม่มี -

4. การพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุที่ควรให้ความสำคัญ

- ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ใช้งานที่หลากหลาย และสามารถทำกิจกรรมแบบครอบครัวได้

- การแบ่งประเภทพื้นที่กิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา ออกจากพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลายเป็นพิเศษ เพื่อไม่ให้เกิดความอันตราย เช่น อันตรายต่อเด็กเล็ก

- สิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุที่ครบครัน

5. ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ กกท. เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

5.1 ด้านความสะดวก

- ทางเดิน - วิ่ง ควรเป็นพื้นผิวราบ เนื่องจากหากผู้สูงอายุอาจสะดุดล้มเป็นอันตราย

- ไม่ควรให้ความสำคัญกับจุดขายอาหาร เครื่องดื่ม เนื่องจากเป็นพื้นที่สำหรับออกกำลังกาย และอาจเกิดปัญหาขยะตามมา

- เป็นไปได้ยากที่จะมีหน่วยบริการพยาบาล แต่ควรมีจุดเก็บจุดอุปกรณ์ปฐมพยาบาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ด้านความปลอดภัย

- ควรมีทางเข้า-ออกทางเดียว และมีรั้วกันให้ชัดเจนเพื่อความเป็นระเบียบและความปลอดภัย
- ควรปรับปรุงระบบการระบายน้ำ ไม่ให้เกิดน้ำท่วมขังบ่อยครั้ง

5.3 ด้านการดูแลรักษา

ควรให้ความสำคัญกับความสะอาดภายในสวนและสภาพธรรมชาติภายในสวน ซึ่งส่งผลต่อความน่าใช้งาน

5.4 ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าการออกแบบสวนที่เป็นอยู่ปัจจุบันค่อนข้างดีอยู่แล้ว หากมีการพัฒนาควรเน้นที่การปรับปรุงจุดที่ชำรุดและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น

5.6.5 ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 เพศชาย อายุ 82 ปี เกษียณอายุ สรุปลงผลการสัมภาษณ์ ได้ ดังนี้

1. เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.)

เหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพเนื่องจากตั้งอยู่ใกล้บ้านและสวนมีต้นไม้ สภาพแวดล้อมที่ดี มีทางเดิน - วิ่ง และเป็นทีมนันทนาการของเพื่อนฝูงที่เป็นผู้สูงอายุด้วยกันซึ่งมีตั้งแต่อายุ 60 - 80 ปี ใช้สวนสุขภาพแห่งนี้เป็นที่พบปะหากว่างจากภารกิจส่วนตัวของแต่ละคน

2. กิจกรรมและการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

2.1 รูปแบบกิจกรรมที่ทำ ผู้ให้สัมภาษณ์ทำกิจกรรมทั้งสองรูปแบบ ทั้งการออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย โดยกิจกรรมที่ชอบทำ คือ นั่งพักผ่อน พบปะเพื่อนฝูง เดินเร็ว และรำตะบอง

2.2 การจัดแบ่งพื้นที่และสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้การจัดพื้นที่ออกกำลังกายกับพักผ่อนรวมกัน เนื่องจากเห็นว่าได้ออกกำลังกายและให้รู้สึกว่าเป็นการชมวิวไปด้วย และต้องการให้สัดส่วนพื้นที่ของกิจกรรมทั้งสองแบบเท่าๆ กัน เนื่องจากส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์ชอบทำกิจกรรมทั้งสองแบบ จึงควรมีพื้นที่รองรับเหมาะสมกับทุกกิจกรรม

2.3 การจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่สวน ต้องการให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกรวมอยู่ในพื้นที่เดียวที่จัดไว้โดยเฉพาะ เนื่องจากไม่กีดขวางการทำกิจกรรมและไม่รบกวนพื้นที่ส่วนอื่น เนื่องจากสวนสุขภาพมีพื้นที่จำกัด

3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ กกท.

- ปัญหาน้ำท่วมขังภายในพื้นที่สวน ไม่ดูแลเท่าที่ควร
- ปัญหาทางเข้า - ออก ไม่สะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

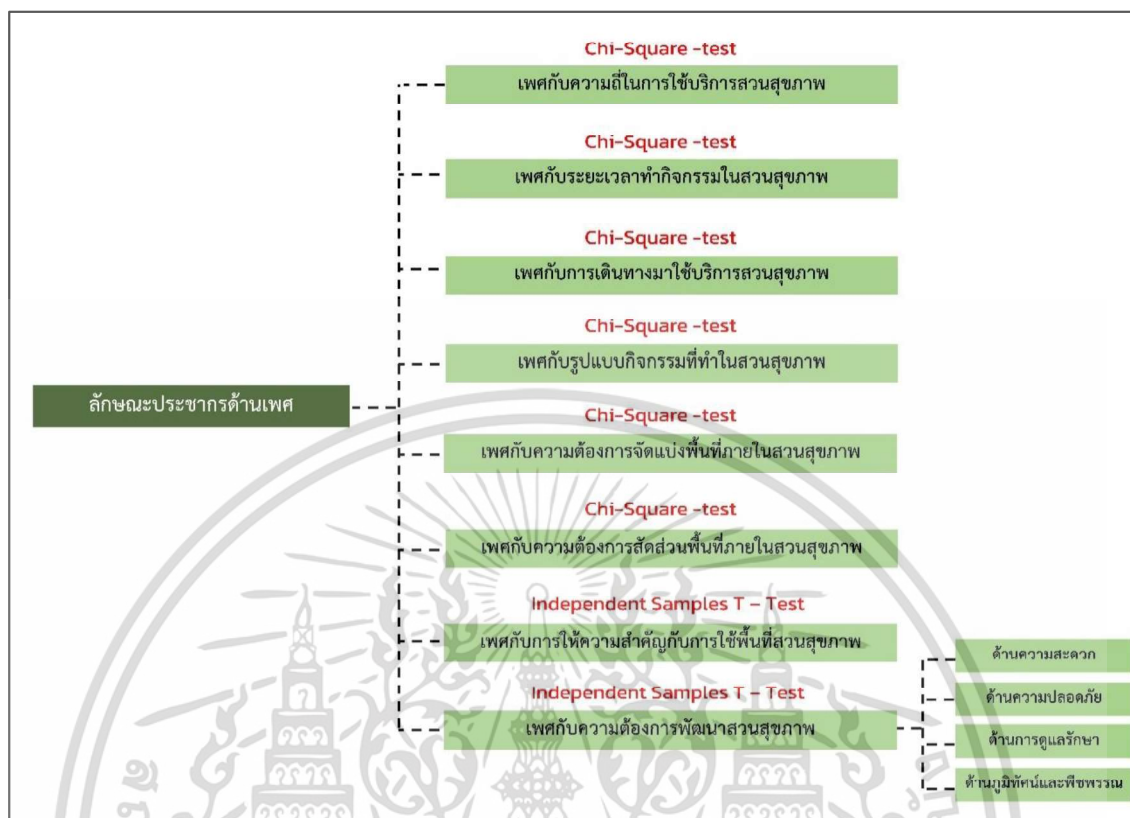
4. การพัฒนาสวนสาธารณะเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุที่ควรให้ความสำคัญ
สวนสาธารณะควรจัดให้มีพื้นที่รองรับคนทุกกลุ่ม ทั้งเด็ก วัยทำงาน ผู้สูงอายุ
และกลุ่มครอบครัว
5. ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ กทม. เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ
ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่สิ่งที่สวนสุขภาพต้องจัดให้มีเพื่อรองรับการใช้งานของ
ผู้สูงอายุ สิ่งที่สำคัญ คือ ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและการจัดสภาพแวดล้อมภายในสวนให้ร่มรื่นโดยเฉพาะต้นไม้
ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการ

5.7 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ที่รองรับกับการใช้งาน เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากร พฤติกรรมการใช้พื้นที่ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่
และความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ รวมถึงการสัมภาษณ์
ผู้สูงอายุ สามารถนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความแตกต่างของตัวแปร เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อแนว
ทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัยได้ ดังนี้

5.7.1 ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศ

การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเพศ เพื่อต้องการทราบ
ว่าเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ และความต้องการ
ใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพในด้านใดบ้าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบไคสแควร์ (Chi-Square -test)
และการวิเคราะห์ Independent Samples T – Test โดยมีตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ดังรูปที่ 5.30

รูปที่ 5.30 ผังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเพศ

ลักษณะประชากรด้านเพศ จำนวน 400 คน เป็นเพศชาย จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.25 และเพศหญิง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 โดยมีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเพศ ที่มีผลต่อการใช้พื้นที่และการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ดังนี้

1. เพศมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 12.551 และ Sig. = 0.014 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยเพศชายส่วนใหญ่มาใช้บริการสวนสุขภาพ 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 35.10 รองลงมาใช้บริการทุกวันและ 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 20.82 เท่ากัน เพศหญิงส่วนใหญ่มาใช้บริการสวนสุขภาพ 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 32.90 รองลงมาใช้บริการ 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 26.45 และใช้บริการทุกวัน ร้อยละ 23.23 ดังตารางที่ 5.15 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุคนที่ 1 เพศชาย ระบุว่า “มาใช้บริการสวนสุขภาพทุกวันหากฝนไม่ตก” และคนที่ 3 ระบุว่า “เมื่อปั่นจักรยาน

เสร็จจึงมาเดินออกกำลังกายที่สวนสุขภาพ สัปดาห์ละ 6 วัน” ผลการสัมภาษณ์คนที่ 2 เพศหญิง ระบุว่า “มาใช้บริการสวนสุขภาพอยู่เสมอ”

ตารางที่ 5.15 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ

เพศ	ความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ					รวม
	ทุกวัน	4 -6 ครั้ง/ สัปดาห์	1 -3 ครั้ง/ สัปดาห์	1- 3 ครั้ง/ เดือน	นาน ๆ ครั้ง	
ชาย	51 (20.82)	86 (35.10)	88 (20.82)	15 (6.12)	5 (2.04)	245 (100)
หญิง	36 (23.23)	41 (26.45)	51 (32.90)	25 (16.13)	2 (1.29)	155 (100)
รวม	87 (21.75)	127 (31.75)	139 (34.75)	40 (10.00)	7 (1.75)	400 (100)

Chi-Square (χ^2) = 12.551, Sig. = 0.014

2. เพศมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 12.021 และ Sig. = 0.007 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยเพศชายส่วนใหญ่ใช้เวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ ตั้งแต่ 1 – 2 ชม. ร้อยละ 55.92 รองลงมาใช้เวลาตั้งแต่ 2 ชม. ขึ้นไป ร้อยละ 23.67 และใช้เวลาตั้งแต่ 30 นาที – 1 ชม. ร้อยละ 11.02 เพศหญิงส่วนใหญ่ใช้เวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ ตั้งแต่ 1 – 2 ชม. ร้อยละ 59.35 รองลงมาตั้งแต่ 2 ชม. ขึ้นไป 1 – 2 ชม. ร้อยละ 20.65 และใช้เวลาไม่แน่นอน ร้อยละ 16.77 ดังตารางที่ 5.16

ตารางที่ 5.16 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ

เพศ	ระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ				รวม
	ตั้งแต่ 30 นาที – 1 ชม.	ตั้งแต่ 1 – 2 ชม.	ตั้งแต่ 2 ชม. ขึ้นไป	ไม่แน่นอน	
ชาย	27 (11.02)	137 (55.92)	58 (23.67)	23 (9.39)	245 (100)
หญิง	5 (3.23)	92 (59.35)	32 (20.65)	26 (16.77)	155 (100)
รวม	32 (8.00)	229 (57.25)	90 (22.50)	49 (12.25)	400 (100)

Chi-Square (χ^2) = 12.021, Sig. = 0.007

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เพศมีความสัมพันธ์กับการเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 5.249 และ Sig. = 0.022 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยเพศชายส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพด้วยตัวเอง ร้อยละ 89.39 และเดินทางมากับบุตรหลาน/ญาติ/คนรู้จัก ร้อยละ 10.61 เพศหญิงส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพด้วยตัวเอง ร้อยละ 81.29 และเดินทางมากับบุตรหลาน/ญาติ/คนรู้จัก ร้อยละ 18.71 ดังตารางที่ 5.17 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุคนที่ 2 เพศหญิง ระบุว่า “มีกลุ่มเพื่อนที่ชักชวนกันมาใช้บริการสวนสุขภาพอยู่เสมอ”

ตารางที่ 5.17 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ

เพศ	การเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ		
	เดินทางมาด้วยตัวเอง	เดินทางมากับบุตรหลาน/ญาติ/คนรู้จัก	รวม
ชาย	219 (89.39)	26 (10.61)	245 (100)
หญิง	126 (81.29)	29 (18.71)	155 (100.00)
รวม	345 (86.25)	55 (13.75)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 5.249, Sig. = 0.022

4. เพศมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 6.551 และ Sig. = 0.038 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยเพศชายส่วนใหญ่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ร้อยละ 56.33 รองลงมือนำกิจกรรมทั้งสองแบบ ร้อยละ 40.00 และทำกิจกรรมเฉพาะพักผ่อน /พักผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 3.67 ขณะที่เพศหญิงส่วนใหญ่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบ ร้อยละ 51.61 รองลงมาทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ร้อยละ 43.23 และทำกิจกรรมเฉพาะพักผ่อน /พักผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 5.16 ดังตารางที่ 5.18 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุคนที่ 1 และคนที่ 4 เพศชาย ระบุว่า “รูปแบบกิจกรรมที่ทำ คือ การออกกำลังกาย/เล่นกีฬา” และคนที่ 3 และคนที่ 5 ระบุว่า “ทำกิจกรรมทั้งสองรูปแบบ ทั้งการออกกำลังกาย/เล่นกีฬา และพักผ่อน/พักผ่อนคลาย” ผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุคนที่ 2 เพศหญิง ระบุว่า “ทำกิจกรรมทั้งสองรูปแบบ (ออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/พักผ่อนคลาย)”

ตารางที่ 5.18 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ

เพศ	รูปแบบกิจกรรมที่ทำภายในสวนสุขภาพ			
	เฉพาะพักผ่อน / ผ่อนคลาย (Passive)	เฉพาะออกกำลังกาย/ เล่นกีฬา (Active)	ทั้งสองแบบ	รวม
ชาย	9 (3.67)	138 (56.33)	98 (40.00)	245 (100.00)
หญิง	8 (5.16)	67 (43.23)	80 (51.61)	155 (100.00)
รวม	17 (4.25)	205 (51.25)	178 (44.50)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 6.551, Sig. = 0.038

5. เพศไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 0.286 และ Sig. = 0.593 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05

ตารางที่ 5.19 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความต้องการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

เพศ	การจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ		รวม
	พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา แยก กับพื้นที่ พักผ่อน/ผ่อนคลาย	พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา รวม กับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย	
ชาย	87 (35.51)	158 (64.49)	245 (100.00)
หญิง	51 (32.90)	104 (67.10)	155 (100.00)
รวม	138 (34.50)	262 (65.50)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 0.286, Sig. = 0.593

6. เพศมีความสัมพันธ์กับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 8.966 และ Sig. = 0.011 อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยเพศชายส่วนใหญ่มีความต้องการให้พื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) เท่า ๆ กับ กับพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 51.84 รองลงมามีความต้องการให้พื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) มากกว่าพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 45.31 และต้องการให้พื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) น้อยกว่าพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 2.86 เพศหญิงมีความต้องการให้พื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) เท่า ๆ กับ กับพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 66.45 รองลงมามีความต้องการให้พื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) มากกว่าพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 30.32 และต้องการให้พื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) น้อยกว่าพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 3.23 ดังตารางที่ 5.20 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุคนที่ 1 เพศชาย ระบุว่า “อยากให้สัดส่วนของพื้นที่ทั้งสองรูปแบบมีสัดส่วนเท่า ๆ กัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม เนื่องจากแต่ละคนมีความชอบและความถนัดแตกต่างกัน จึงควรมีพื้นที่ทั้งสองรูปแบบรองรับทุกกลุ่มและทุกรูปแบบกิจกรรมเท่า ๆ กัน” คนที่ 4 ระบุว่า “ควรมีสัดส่วนพื้นที่ออกกำลังกาย 3 ใน 4 ของพื้นที่สวน เนื่องจากเป็นสวนสุขภาพ” และคนที่ 5 ระบุว่า “ต้องการให้สัดส่วนพื้นที่ของกิจกรรมทั้งสองแบบเท่า ๆ กัน เนื่องจากส่วนตัวชอบทำกิจกรรมทั้งสองแบบ จึงควรมีพื้นที่รองรับเหมาะสมกับทุกกิจกรรม” ผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุคนที่ 2 เพศหญิง ระบุว่า “อยากให้พื้นที่สำหรับกิจกรรมออกกำลังกาย/ออกกำลังกายมากกว่าแบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย เนื่องจากการออกกำลังกาย เช่น การเดิน - วิ่ง ก็เหมือนได้ชมวิวไปด้วยแล้ว”

ตารางที่ 5.20 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

เพศ	สัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ			รวม
	พื้นที่แบบ Active มากกว่า พื้นที่แบบ Passive	พื้นที่แบบ Active น้อยกว่า พื้นที่แบบ Passive	พื้นที่แบบ Active เท่า ๆ กับ กับพื้นที่ แบบ Passive	
	ชาย	111 (45.31)	7 (2.86)	
หญิง	47 (30.32)	5 (3.23)	103 (66.45)	155 (100.00)
รวม	158 (39.50)	12 (3.00)	230 (57.50)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 8.966, Sig. = 0.011

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. เพศแตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกัน

ผลการการวิเคราะห์ Independent Samples T – Test พบว่า เพศชายและเพศหญิงให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.002) โดยเพศหญิงให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.6168 มากกว่าเพศชายที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.5220 ดังตารางที่ 5.21

ตารางที่ 5.21 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างเพศกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD.	t	sig
ชาย	245	4.5220	0.35193	3.112	0.002
หญิง	155	4.6168	0.25554		

8. เพศแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกแตกต่างกัน

ผลการการวิเคราะห์ Independent Samples T – Test จำแนกรายด้าน พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.015) โดยเพศหญิงมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.4512 มากกว่าเพศชายที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.3592 ดังตารางที่ 5.22 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุคนที่ 1 เพศชาย ระบุความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพด้านความสะดวกเกี่ยวกับการจัดให้มีจุดขายอาหาร/เครื่องดื่ม ว่า “ไม่ควรมีจุดขายอาหารหรือเครื่องดื่มภายในพื้นที่สวน เนื่องจากทำให้เกิดขยะ ความสกปรก และไม่เป็นระเบียบ และเนื่องจากบริเวณด้านนอกสวนสุขภาพ (พื้นที่อื่น ๆ ภายในสนามกีฬาหัวหมาก) มีจุดขายอาหารและเครื่องดื่มอยู่เป็นจำนวนมากแล้ว”

9. เพศแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความปลอดภัยไม่แตกต่างกัน

ผลการการวิเคราะห์ Independent Samples T – Test จำแนกรายด้าน พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความปลอดภัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.612) ดังตารางที่ 5.22

10. เพศแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ Independent Samples T – Test จำแนกรายด้าน พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.202) ดังตารางที่ 5.22

11. เพศแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ Independent Samples T – Test จำแนกรายด้าน พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.910) ดังตารางที่ 5.22

ตารางที่ 5.22 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างเพศกับกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ

ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ	เพศ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	SD.	t	sig
ด้านความสะดวก	ชาย	245	4.3592	0.40866	2.439	0.015
	หญิง	155	4.4512	0.33864		
ด้านความปลอดภัย	ชาย	245	4.6294	0.38126	0.507	0.612
	หญิง	155	4.6490	0.37057		
ด้านการดูแลรักษา	ชาย	245	4.6020	0.40966	1.278	0.202
	หญิง	155	4.6548	0.39092		
ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ	ชาย	245	4.4929	0.49246	1.692	0.910
	หญิง	155	4.5774	0.47806		

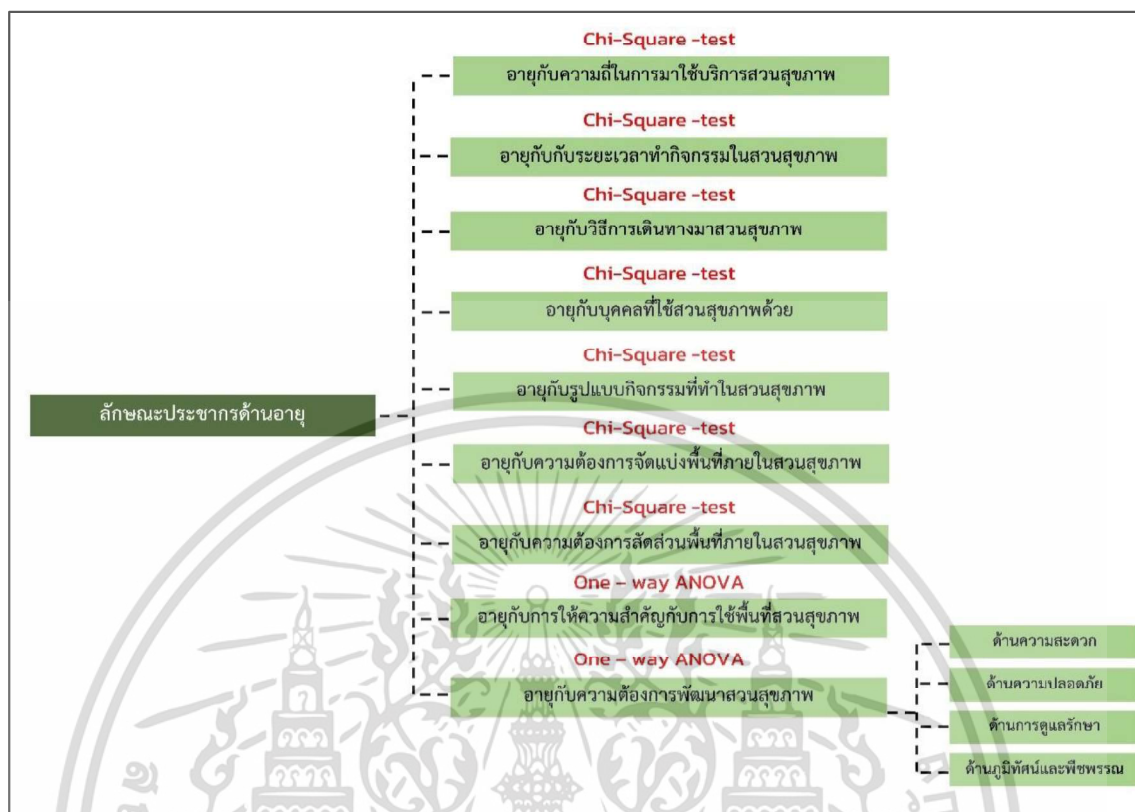
จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าลักษณะประชากรด้านเพศมีความสัมพันธ์กับ 7 ตัวแปร ได้แก่ ความถี่ในการใช้บริการ ระยะเวลาทำกิจกรรมในสวน การเดินทางมาใช้บริการ รูปแบบกิจกรรมที่ทำ ความต้องการสัดส่วนพื้นที่ การให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่ และความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวก ดังรูปที่ 5.31

ลักษณะประชากรด้านเพศ	Chi-Square -test	เพศกับความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ	=	Sig
	Chi-Square -test	เพศกับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ	=	Sig
	Chi-Square -test	เพศกับการเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ	=	Sig
	Chi-Square -test	เพศกับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ	=	Sig
	Chi-Square -test	เพศกับความต้องการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ	=	ไม่ Sig
	Chi-Square -test	เพศกับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ	=	Sig
	Independent Samples T - Test	เพศกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	=	Sig
	Independent Samples T - Test	ด้านความสะดวก	=	Sig
		ด้านความปลอดภัย	=	ไม่ Sig
		ด้านการดูแลรักษา	=	ไม่ Sig
ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ		=	ไม่ Sig	

รูปที่ 5.31 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเพศ

5.7.2 ปัจจัยลักษณะประชากรด้านอายุ

การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านอายุ เพื่อต้องการทราบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ และความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพในด้านใดบ้าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบไคสแควร์ (Chi-Square -test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) โดยมีตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ดังรูปที่ 5.32

รูปที่ 5.32 การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านอายุ

ลักษณะประชากรด้านอายุ จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างอายุ 60 – 69 ปี จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 60.75 รองลงมาอยู่ระหว่างอายุ 70 – 79 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 อยู่ระหว่างอายุ 55 – 59 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.75 และน้อยที่สุด คือ อายุ 80 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 โดยมีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านอายุที่มีผลต่อการใช้พื้นที่และการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ดังนี้

1. อายุมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 48.625 และ Sig. = 0.001 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยช่วงอายุ 55 – 59 ปี ส่วนใหญ่มาใช้บริการ 1 – 3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 45.16 ช่วงอายุ 60 – 69 ปี ส่วนใหญ่มาใช้บริการ 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 37.86 ช่วงอายุ 70 – 79 ปี ส่วนใหญ่มาใช้บริการทุกวัน ร้อยละ 36.27 และช่วงอายุ 80 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มาใช้บริการทุกวัน ร้อยละ 45.83 ซึ่งจะเห็นได้ว่าอายุที่สูงขึ้นจะมาใช้บริการสวนสุขภาพถี่ขึ้น ดังตารางที่ 5.23 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ คนที่ 1 อายุ 75 ปี ระบุว่า “มาใช้บริการสวนสุขภาพทุกวันหากฝนไม่ตก”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คนที่ 3 อายุ 70 ปี ระบุว่า “มาใช้บริการสวนสุขภาพ สัปดาห์ละ 6 วัน” และคนที่ 5 อายุ 82 ปี ระบุว่า “สวนสุขภาพแห่งนี้เป็นพื้นที่พบปะหากว่างจากภารกิจส่วนตัวของแต่ละคน (เพื่อนฝูงที่เป็นผู้สูงอายุ)”

ตารางที่ 5.23 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ

อายุ	ความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ					รวม
	ทุกวัน	4 -6 ครั้ง/ สัปดาห์	1 -3 ครั้ง/ สัปดาห์	1- 3 ครั้ง/ เดือน	นาน ๆ ครั้ง	
55 - 59 ปี	1 (3.23)	6 (19.35)	14 (45.16)	8 (25.81)	2 (6.45)	31 (100)
60 - 69 ปี	38 (15.64)	92 (37.86)	89 (36.63)	21 (8.64)	3 (1.23)	243 (100)
70 - 79 ปี	37 (36.27)	24 (23.53)	30 (29.41)	9 (8.82)	2 (1.96)	102 (100)
80 ปี ขึ้นไป	11 (45.83)	5 (20.83)	6 (25.00)	2 (8.33)	0 (0.00)	25 (100)
รวม	87 (21.75)	127 (31.75)	139 (34.75)	40 (10.00)	7 (1.75)	400 (100)

Chi-Square (x^2) = 48.625, Sig. = 0.001

2. อายุไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (x^2) = 6.111 และ Sig. = 0.729 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05

ตารางที่ 5.24 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ

อายุ	ระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ				รวม
	30 นาที - 1 ชม.	1 - 2 ชม.	2 - 4 ชม.	ไม่แน่นอน	
55 - 59 ปี	3 (9.68)	18 (58.06)	5 (16.13)	5 (16.13)	31 (100.00)
60 - 69 ปี	17 (7.00)	145 (59.67)	50 (20.58)	31 (12.76)	243 (100.00)
70 - 79 ปี	11 (10.78)	53 (51.96)	28 (27.45)	10 (9.80)	102 (100.00)
80 ปี ขึ้นไป	1 (4.17)	13 (54.17)	7 (29.17)	3 (12.50)	24 (100.00)
รวม	32 (8.00)	229 (57.25)	90 (22.50)	49 (12.25)	400 (100.00)

Chi-Square (x^2) = 6.111, Sig. = 0.729

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. อายุมีความสัมพันธ์กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 25.041 และ Sig. = 0.015 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยทุกช่วงอายุ 55 – 59 ปี, 60 – 69 ปี, 70 – 79 ปี, และ 80 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ ร้อยละ 48.39, 57.61, 64.71, และ 66.67 ตามลำดับ และรองลงมาอายุระหว่าง 55 – 59 ปี และ 60 – 69 ปี เดินทางโดยการขี่รถมอเตอร์ไซด์ ร้อยละ 32.26 และร้อยละ 18.93 ตามลำดับ ในส่วนของอายุระหว่าง 70 -79 ปี และ อายุ 80 ปีขึ้นไป เดินทางโดยการเดิน ร้อยละ 12.75 และ 29.17 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5.25 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ คนที่ 1 อายุ 75 ปี ระบุว่า “สวนสุขภาพที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน สามารถเดินมาใช้บริการได้” และผู้สูงอายุ คนที่ 3 อายุ 70 ปี ระบุว่า “เนื่องจากอยู่ใกล้บ้านในระยะทาง 1 กิโลเมตร ซึ่งสามารถปั่นจักรยานมาได้”

ตารางที่ 5.25 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ

อายุ	วิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ					รวม
	เดิน	ปั่นจักรยาน	ขี่มอเตอร์ไซด์	รถยนต์	ขนส่งสาธารณะ	
55 - 59 ปี	4 (12.90)	2 (6.45)	10 (32.26)	15 (48.39)	0 (0.00)	31 (100)
60 - 69 ปี	40 (16.46)	7 (2.88)	46 (18.93)	140 (57.61)	10 (4.12)	243 (100)
70 - 79 ปี	13 (12.75)	2 (1.96)	11 (10.78)	66 (64.71)	10 (9.80)	102 (100)
80 ปี ขึ้นไป	7 (29.17)	0 (0.00)	0 (0.00)	16 (66.67)	1 (4.17)	24 (100)
รวม	64 (16.00)	11 (2.75)	67 (16.75)	237 (59.25)	21 (5.25)	400 (100)

Chi-Square (χ^2) = 25.041, Sig. = 0.015

4. อายุไม่มีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ใช้สวนสุขภาพด้วย

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับบุคคลที่ใช้สวนสุขภาพด้วย โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 11.225 และ Sig. = 0.261 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05

ตารางที่ 5.26 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับบุคคลที่ใช้สวนสุขภาพด้วย

อายุ	บุคคลที่ใช้สวนสุขภาพด้วย				
	คนเดียว	คู่รัก	เพื่อน/คนรู้จัก	บุตรหลาน/ ครอบครัว/ญาติ	รวม
55 - 59 ปี	21 (67.74)	3 (9.68)	3 (9.68)	4 (12.90)	31 (100.00)
60 - 69 ปี	163 (67.08)	30 (12.35)	14 (5.76)	36 (14.81)	243 (100.00)
70 - 79 ปี	58 (56.86)	23 (22.55)	10 (9.80)	11 (10.78)	102 (100.00)
80 ปี ขึ้นไป	13 (54.17)	5 (20.83)	3 (12.50)	3 (12.50)	24 (100.00)
รวม	255 (63.75)	61 (15.25)	30 (7.50)	54 (13.50)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 11.225, Sig. = 0.261

5. อายุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 18.561 และ Sig. = 0.005 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยช่วงอายุ 55 – 59 ปี, 60 – 69 ปี และ 70 – 79 ปี ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ร้อยละ 61.29, 53.09 และ 48.04 ตามลำดับ ในขณะที่อายุ 80 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบ (ทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย) ร้อยละ 54.17 ดังตารางที่ 5.27 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ คนที่ 1 อายุ 75 ปี และคนที่ 4 อายุ 70 ปี ระบุว่า “รูปแบบกิจกรรมที่ทำ คือ การออกกำลังกาย/เล่นกีฬา” ผู้สูงอายุ คนที่ 5 อายุ 82 ปี ระบุว่า “ทำกิจกรรมทั้งสองรูปแบบ ทั้งการออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย”

ตารางที่ 5.27 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ

อายุ	รูปแบบกิจกรรมที่ทำภายในสวนสุขภาพ			
	เฉพาะพักผ่อน / ผ่อนคลาย (Passive)	เฉพาะออกกำลังกาย/ เล่นกีฬา (Active)	ทั้งสองแบบ	รวม
55 - 59 ปี	2 (6.45)	19 (61.29)	10 (32.26)	31 (100.00)
60 - 69 ปี	3 (1.23)	129 (53.09)	111 (45.68)	243 (100.00)
70 - 79 ปี	9 (8.82)	49 (48.04)	44 (43.14)	102 (100.00)
80 ปี ขึ้นไป	3 (12.50)	8 (33.33)	13 (54.17)	24 (100.00)
รวม	17 (4.25)	205 (51.25)	178 (44.50)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 18.561, Sig. = 0.005

6. อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 4.632 และ Sig. = 0.201 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05

ตารางที่ 5.28 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความต้องการเกี่ยวกับการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

อายุ	การจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ		
	พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา แยก กับพื้นที่ พักผ่อน/ผ่อนคลาย	พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา รวม กับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย	รวม
55 - 59 ปี	13 (41.94)	18 (58.06)	31 (100.00)
60 - 69 ปี	79 (32.51)	164 (67.49)	243 (100.00)
70 - 79 ปี	41 (40.20)	61 (59.80)	102 (100.00)
80 ปี ขึ้นไป	5 (20.83)	19 (79.17)	24 (100.00)
รวม	138 (35.50)	262 (65.50)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 4.632, Sig. = 0.201

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. อายุมีความสัมพันธ์กับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 22.905 และ Sig. = 0.001 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยช่วงอายุ 55 – 59 ปี ส่วนใหญ่ต้องการให้มีพื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) มากกว่าพื้นที่แบบผ่อนคลาย/พักผ่อน (Passive) ร้อยละ 54.84 ช่วงอายุ 60 – 69 ปี, 70 – 79 ปี และ 80 ปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่ต้องการให้มีพื้นที่ทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และพื้นที่แบบผ่อนคลาย/พักผ่อน (Passive) เท่า ๆ กัน ร้อยละ 52.67, 73.53 และ 62.50 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5.29 สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ คนที่ 1 อายุ 75 ปี ระบุว่า “อยากให้สัดส่วนของพื้นที่ทั้งสองรูปแบบมีสัดส่วนเท่า ๆ กัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม เนื่องจากแต่ละคนมีความชอบและความถนัดแตกต่างกัน จึงควรมีพื้นที่ทั้งสองรูปแบบรองรับทุกกลุ่มและทุกรูปแบบกิจกรรมเท่า ๆ กัน ผู้สูงอายุ คนที่ 3 อายุ 70 ปี ระบุว่า “สัดส่วนของพื้นที่กิจกรรมทั้งสองแบบต้องการให้มีเท่า ๆ กัน” ผู้สูงอายุ คนที่ 5 อายุ 82 ปี ระบุว่า “ต้องการให้สัดส่วนพื้นที่ของกิจกรรมทั้งสองแบบเท่า ๆ กัน เนื่องจากส่วนตัวชอบทำกิจกรรมทั้งสองแบบ จึงควรมีพื้นที่รองรับเหมาะสมกับทุกกิจกรรม”

ตารางที่ 5.29 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

อายุ	สัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ			รวม
	พื้นที่แบบ Active มากกว่า พื้นที่แบบ Passive	พื้นที่แบบ Active น้อยกว่า พื้นที่แบบ Passive	พื้นที่แบบ Active เท่า ๆ กับ กับพื้นที่ แบบ Passive	
	55 - 59 ปี	17 (54.84)	2 (6.45)	
60 - 69 ปี	110 (45.27)	5 (2.06)	128 (52.67)	243 (100.00)
70 - 79 ปี	24 (23.53)	3 (2.94)	75 (73.53)	102 (100.00)
80 ปี ขึ้นไป	7 (29.17)	2 (8.33)	15 (62.50)	24 (100.00)
รวม	158 (39.50)	12 (3.00)	230 (57.50)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 22.905, Sig. = 0.001

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. อายุที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) พบว่า อายุที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.029) ดังตารางที่ 5.30

ตารางที่ 5.30 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.928	3	0.309	3.047	0.029
ภายในกลุ่ม	40.201	396	0.102		
รวม	41.129	399			

ดังนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ช่วงอายุ 60 – 69 ปี ให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกับช่วงอายุ 70 - 79 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยช่วงอายุ 70 - 79 ปี ให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.6382 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 55 - 59 ปี ค่าเฉลี่ย 4.5710 ช่วงอายุ 60 – 69 ปี ค่าเฉลี่ย 4.5288 และช่วงอายุ 80 ปี ขึ้นไป ค่าเฉลี่ย 4.5083 ดังตารางที่ 5.31

ตารางที่ 5.31 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างอายุกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ด้วยวิธีการ LSD

อายุ	ค่าเฉลี่ย	55 – 59 ปี	60 – 69 ปี	70 – 79 ปี	80 ปี ขึ้นไป
		4.571	4.5288	4.6382	4.5083
55 – 59 ปี	4.5710	-	0.04216	0.06727	0.06263
60 – 69 ปี	4.5288		-	0.10943*	0.02047
70 – 79 ปี	4.6382			-	0.12990
80 ปี ขึ้นไป	4.5083				-

9. อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านความสะดกแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) จำแนกรายด้านพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านความสะดกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.014) ดังตารางที่ 5.32

ตารางที่ 5.32 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านความสะดก

ความต้องการพัฒนาสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านความสะดก	ระหว่างกลุ่ม	1.569	3	0.523	3.592	0.014
	ภายในกลุ่ม	57.644	396	0.146		
	รวม	59.213	399			

ดังนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านความสะดก ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ช่วงอายุ 70 – 79 ปี และช่วงอายุ 60 – 69 ปี มีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านความสะดกแตกต่างกับผู้ที่มียอายุ 80 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยช่วงอายุ 70 – 79 ปี มีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านความสะดกมากกว่าที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.4657 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 60 – 69 ปี ค่าเฉลี่ย 4.3904 ช่วงอายุ 55 – 59 ปี ค่าเฉลี่ย 4.3548 และช่วงอายุ 80 ปีขึ้นไป ค่าเฉลี่ย 4.1905 ดังตารางที่ 5.33

ตารางที่ 5.33 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านความสะดก ด้วยวิธีการ LSD

อายุ	ค่าเฉลี่ย	55 – 59 ปี	60 – 69 ปี	70 – 79 ปี	80 ปี ขึ้นไป
		4.3548	4.3904	4.4657	4.1905
55 – 59 ปี	4.3548	-	0.03552	0.110848	0.16436
60 – 69 ปี	4.3904		-	0.07533	0.19988*
70 – 79 ปี	4.4657			-	0.27521*
80 ปี ขึ้นไป	4.1905				-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านความปลอดภัยไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) จำแนกรายด้านพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านความปลอดภัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.500) ดังตารางที่ 5.34

ตารางที่ 5.34 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัย

ความต้องการพัฒนาสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	0.337	3	0.112	0.791	0.500
	ภายในกลุ่ม	56.315	396	0.142		
	รวม	56.652	399			

11. อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านการดูแลรักษาไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) จำแนกรายด้านพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านการดูแลรักษาไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.228) ดังตารางที่ 5.35

ตารางที่ 5.35 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านการดูแลรักษา

ความต้องการพัฒนาสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านการดูแลรักษา	ระหว่างกลุ่ม	0.703	3	0.234	1.449	0.228
	ภายในกลุ่ม	64.045	396	0.162		
	รวม	64.747	399			

12. อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) จำแนกรายด้านพบว่า อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.173) ดังตารางที่ 5.36

ตารางที่ 5.36 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างอายุกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ	ระหว่างกลุ่ม	1.186	3	0.395	1.668	0.173
	ภายในกลุ่ม	93.864	396	0.237		
	รวม	95.05	399			

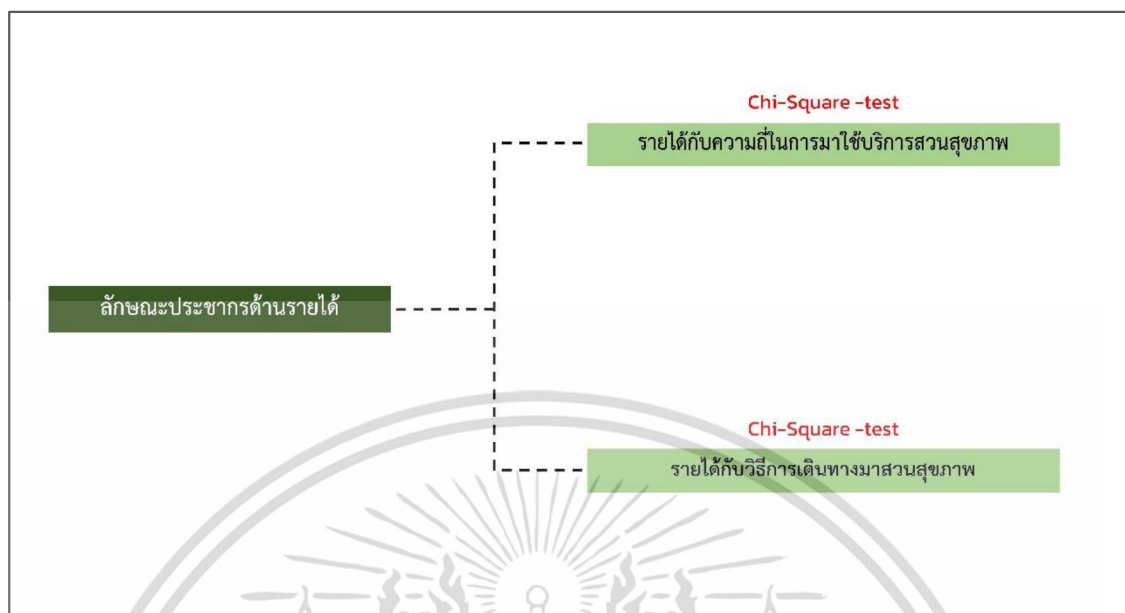
จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าลักษณะประชากรด้านอายุมีความสัมพันธ์กับ 6 ตัวแปร ได้แก่ ความถี่ในการมาใช้บริการ วิธีการเดินทางมาใช้บริการ รูปแบบกิจกรรมที่ทำ ความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ การให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวก ดังรูปที่ 5.33

ลักษณะประชากรด้านอายุ	Chi-Square -test	อายุกับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ	=	Sig
	Chi-Square -test	อายุกับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ	=	ไม่ Sig
	Chi-Square -test	อายุกับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ	=	Sig
	Chi-Square -test	อายุกับบุคคลที่ใช้สวนสุขภาพด้วย	=	ไม่ Sig
	Chi-Square -test	อายุกับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ	=	Sig
	Chi-Square -test	อายุกับความต้องการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ	=	ไม่ Sig
	Chi-Square -test	อายุกับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ	=	Sig
	One - way ANOVA	อายุกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ	=	Sig
	One - way ANOVA	อายุกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ	=	ด้านความสะดวก = Sig
				ด้านความปลอดภัย = ไม่ Sig
				ด้านกรูแลรักษา = ไม่ Sig
				ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ = ไม่ Sig

รูปที่ 5.33 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านอายุ

5.7.3 ปัจจัยลักษณะประชากรด้านรายได้

การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านรายได้ เพื่อต้องการทราบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ และความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพในด้านใดบ้าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบไคสแควร์ (Chi-Square -test) โดยมีตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ดังรูปที่ 5.34

รูปที่ 5.34 ฟังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านรายได้

ลักษณะประชากรด้านรายได้ จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 รองลงมามีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 มีรายได้อยู่ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 มีรายได้อยู่ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 มีรายได้มากกว่า 60,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 และน้อยที่สุดมีรายได้อยู่ระหว่าง 50,001 – 60,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 โดยมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านรายได้ที่มีผลต่อการใช้พื้นที่และการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ดังนี้

1. รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 32.339 และ Sig. = 0.119 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05

ตารางที่ 5.37 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ

รายได้/บาท	ความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ					รวม
	ทุกวัน	4 -6 ครั้ง/ สัปดาห์	1 -3 ครั้ง/ สัปดาห์	1- 3 ครั้ง/ เดือน	นาน ๆ ครั้ง	
0 - 10,000	16 (21.92)	27 (36.99)	23 (31.51)	6 (8.22)	1 (1.37)	73 (100.00)
10,001-20,000	18 (20.45)	17 (19.32)	39 (44.32)	12 (13.64)	2 (2.27)	88 (100.00)
20,001-30,000	26 (21.31)	44 (36.07)	41 (33.61)	9 (7.38)	2 (1.64)	122 (100.00)
30,001-40,000	11 (22.00)	13 (26.00)	20 (40.00)	6 (12.00)	0 (0.00)	50 (100.00)
40,001-50,000	15 (34.09)	13 (29.55)	11 (25.00)	4 (9.09)	1 (2.27)	44 (100.00)
50,001-60,000	1 (10.00)	5 (50.00)	1 (10.00)	2 (20.00)	1 (10.00)	10 (100.00)
60,000 ขึ้นไป	0 (0.00)	8 (61.54)	4 (30.77)	1 (7.69)	0 (0.00)	13 (100.00)
รวม	87 (21.75)	127 (31.75)	139 (34.75)	40 (10.00)	7 (1.75)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 32.339, Sig. = 0.119

2. รายได้มีความสัมพันธ์กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ

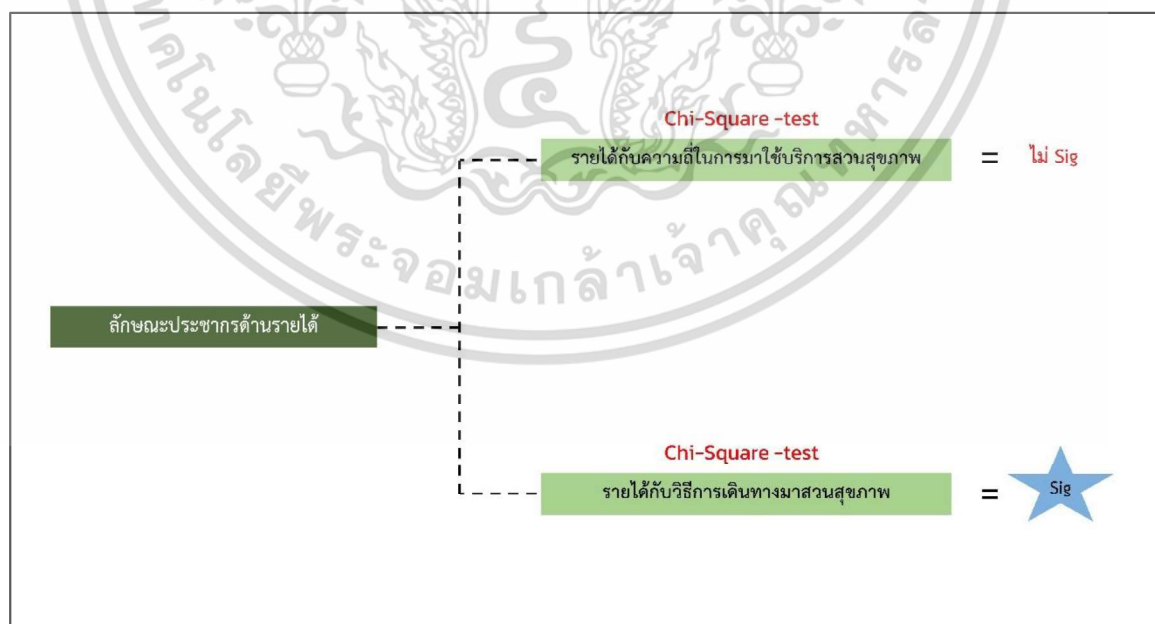
ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 39.583 และ Sig. = 0.024 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยทุกช่วงรายได้ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ ซึ่งช่วงรายได้ 50,001-60,000 บาท เดินทางโดยรถยนต์มากที่สุด ร้อยละ 80.00 รองลงมาช่วงรายได้ 60,000 ขึ้นไป ร้อยละ 69.23 ช่วงรายได้ 40,001-50,000 บาท ร้อยละ 68.18 ช่วงรายได้ 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 66.00 ช่วงรายได้ 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 61.48 ช่วงรายได้ 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 55.68 และช่วงรายได้ 0 - 10,000 บาท ร้อยละ 45.21

ตารางที่ 5.38 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ

รายได้/บาท	วิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ					รวม
	เดิน	ปั่นจักรยาน	ขี่มอเตอร์ไซด์	รถยนต์	ขนส่งสาธารณะ	
0 - 10,000	16 (21.92)	5 (6.85)	16 (21.92)	33 (45.21)	3 (4.11)	73 (100)
10,001-20,000	10 (11.36)	2 (2.27)	16 (18.18)	49 (55.68)	11 (12.50)	88 (100)
20,001-30,000	18 (14.75)	1 (0.82)	24 (19.67)	75 (61.48)	4 (3.28)	122 (100)
30,001-40,000	10 (20.00)	1 (2.00)	4 (8.00)	33 (66.00)	2 (4.00)	50 (100)
40,001-50,000	5 (11.36)	2 (4.55)	7 (15.91)	30 (68.18)	0 (0.00)	44 (100)
50,001-60,000	1 (10.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	8 (80.00)	1 (10.00)	10 (100)
60,000 ขึ้นไป	4 (30.77)	0 (0.00)	0 (0.00)	9 (69.23)	0 (0.00)	13 (100)
รวม	64 (16.00)	11 (2.75)	67 (16.75)	237 (59.25)	21 (5.25)	400 (100)

Chi-Square (χ^2) = 39.583, Sig. = 0.024

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าลักษณะประชากรด้านรายได้มีความสัมพันธ์กับ 1 ตัวแปร คือ วิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ ดังรูปที่ 5.35

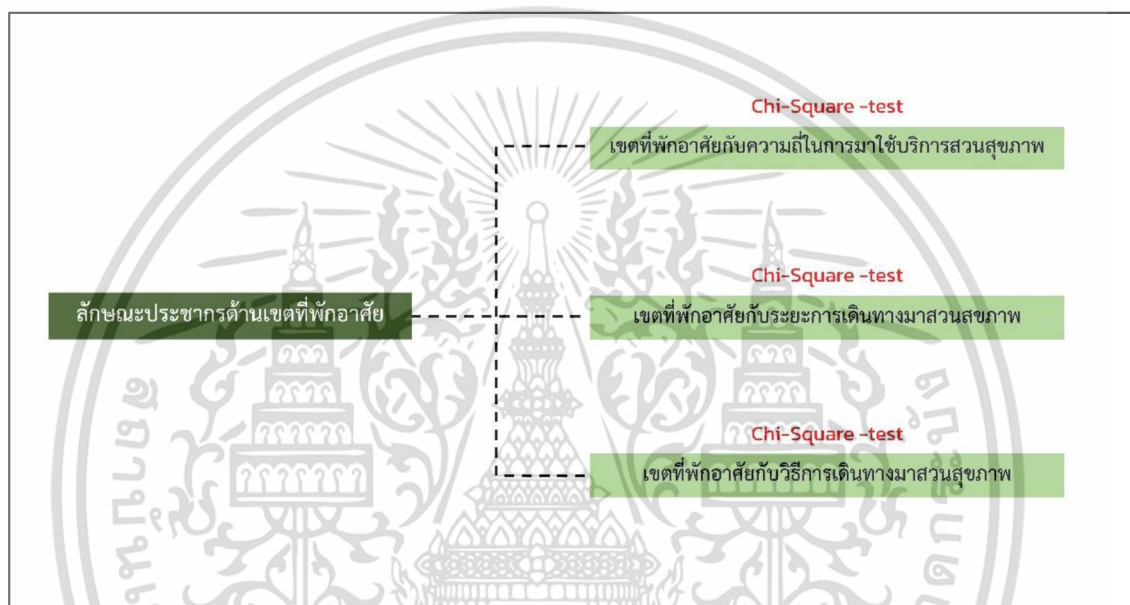

รูปที่ 5.35 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านรายได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.7.4 ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย

การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย เพื่อต้องการทราบว่าเขตที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ และความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพในด้านใดบ้าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบไคสแควร์ (Chi-Square -test) โดยมีตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ ดังรูปที่ 5.36

รูปที่ 5.36 ผังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย

ข้อมูลลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัยจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่อยู่ในเขตบางกะปิ จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 รองลงมาอยู่ในเขตสวนหลวงจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.75 เขตวังทองหลาง จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 เขตสะพานสูง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 เขตบึงกุ่ม เขตลาดพร้าว เขตห้วยขวาง เขตลาดกระบัง และเขตอื่น ๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ตามลำดับ โดยมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัยที่มีผลต่อการใช้พื้นที่และการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ดังนี้

1. เขตที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เขตที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 49.653 และ Sig. = 0.024 อย่างมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยผู้ใช้บริการส่วนใหญ่พักอาศัยในอยู่ในเขตบางกะปิ เขตวังทองหลาง และเขตสวนหลวง และส่วนใหญ่จะมาใช้บริการสวนสุขภาพ 1 - 3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 32.45, ร้อยละ 41.51 และร้อยละ 32.84 ตามลำดับ รองลงมาใช้บริการ 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 30.94, ร้อยละ 35.85 และร้อยละ 31.34 ตามลำดับ และมาใช้บริการทุกวัน ร้อยละ 24.91, ร้อยละ 15.09 และร้อยละ 19.40 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5.39 สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ คนที่ 1 ระบุว่า “สวนสาธารณะที่ตั้งอยู่ใกล้บ้าน สามารถเดินมาใช้บริการได้...โดยมาใช้บริการสวนสุขภาพทุกวันหากฝนไม่ตก” ผู้สูงอายุ คนที่ 2 ระบุว่า “สวนสุขภาพตั้งอยู่ใกล้บ้านสามารถเดินมาใช้บริการได้...มีกลุ่มเพื่อนที่ชักชวนกันมาใช้บริการสวนอยู่เสมอ” ผู้สูงอายุคนที่ 3 ระบุว่า “เหตุผลที่ใช้สวนสุขภาพ คือ เนื่องจากอยู่ใกล้บ้านในระยะทาง 1 กิโลเมตร ซึ่งสามารถปั่นจักรยานมาได้...ใช้บริการสัปดาห์ละ 6 วัน” ผู้สูงอายุคนที่ 4 ระบุว่า “มาใช้บริการสวนสุขภาพเนื่องจากตั้งอยู่ใกล้บ้าน”

ตารางที่ 5.39 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่พักอาศัยกับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ

เขตที่พักอาศัย	ความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ					รวม
	ทุกวัน	4 -6 ครั้ง/ สัปดาห์	1 -3 ครั้ง/ สัปดาห์	1- 3 ครั้ง/ เดือน	นาน ๆ ครั้ง	
เขตบางกะปิ	66 (24.91)	82 (30.94)	86 (32.45)	27 (10.19)	4 (1.51)	265 (100.00)
เขตวังทองหลาง	8 (15.09)	19 (35.85)	22 (41.51)	3 (5.66)	1 (1.89)	53 (100.00)
เขตสวนหลวง	13 (19.40)	21 (31.34)	22 (32.84)	10 (14.93)	1 (1.49)	67 (100.00)
เขตสะพานสูง	0 (0.00)	1 (20.00)	4 (80.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	5 (100.00)
เขตบึงกุ่ม	0 (0.00)	2 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (0.00)	2 (100.00)
เขตลาดพร้าว	0 (0.00)	1 (50.00)	1 (50.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
เขตห้วยขวาง	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (50.00)	0 (0.00)	1 (50.00)	2 (100.00)
เขตลาดกระบัง	0 (0.00)	2 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
เขตอื่น ๆ	0 (0.00)	1 (50.00)	1 (50.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
รวม	87 (21.75)	127 (31.75)	139 (34.75)	40 (10.00)	7 (1.75)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 49.653, Sig. = 0.024

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เขตที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาเดินทางมาสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เขตที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 308.975 และ Sig. = 0.001 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในเขตบางกะปิและเดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ ตั้งแต่ 500 เมตร – 1 กิโลเมตร ร้อยละ 43.02 รองลงมาตั้งแต่ 1 – 3 กิโลเมตร ร้อยละ 42.64 ซึ่งเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตวังทองหลางและเขตสวนหลวง ส่วนใหญ่เดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ ตั้งแต่ 1 – 3 กิโลเมตร ร้อยละ 66.04 และ 70.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.40 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่พักอาศัยกับระยะเวลาเดินทางมาสวนสุขภาพ

เขตที่พักอาศัย	ระยะเวลาเดินทางมาสวนสุขภาพ					รวม
	น้อยกว่า 500 ม.	500 ม. - 1 กม.	ตั้งแต่ 1 - 3 กม.	ตั้งแต่ 3 - 5 กม.	ตั้งแต่ 5 กม. ขึ้นไป	
เขตบางกะปิ	17 (6.42)	114 (43.02)	113 (42.64)	20 (7.55)	1 (0.38)	265 (100.00)
เขตวังทองหลาง	0 (0.00)	8 (15.09)	35 (66.04)	8 (15.09)	2 (3.77)	53 (100.00)
เขตสวนหลวง	0 (0.00)	2 (2.99)	47 (70.15)	15 (22.39)	3 (4.48)	67 (100.00)
เขตสะพานสูง	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (20.00)	0 (0.00)	4 (80.00)	5 (100.00)
เขตบึงกุ่ม	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
เขตลาดพร้าว	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)	2 (100.00)
เขตห้วยขวาง	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)	2 (100.00)
เขตลาดกระบัง	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)	2 (100.00)
เขตอื่น ๆ	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (50.00)	1 (50.00)	2 (100.00)
รวม	17 (4.25)	124 (31.00)	196 (49.00)	46 (11.50)	17 (4.25)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 308.975, Sig. = 0.001

3. เขตที่พักอาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ

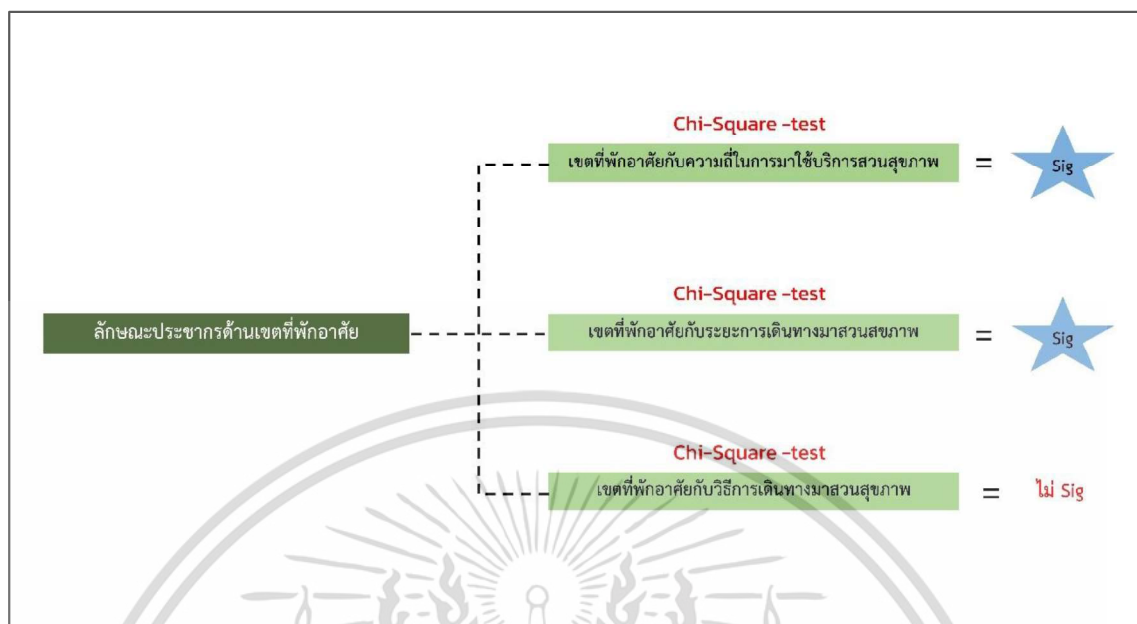
ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เขตที่พักอาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 32.375 และ Sig. = 0.448 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05

ตารางที่ 5.41 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่พักอาศัยกับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ

เขตที่พักอาศัย	วิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ					
	เดิน	ปั่นจักรยาน	ขี่มอเตอร์ไซด์	รถยนต์	ขนส่งสาธารณะ	รวม
เขตบางกะปิ	58 (21.89)	10 (3.77)	41 (15.47)	141(53.21)	15 (5.66)	265 (100.00)
เขตวังทองหลาง	4 (7.55)	1 (1.89)	11 (20.75)	34 (64.15)	3 (5.66)	53 (100.00)
เขตสวนหลวง	2 (2.99)	0 (0.00)	13 (19.40)	49 (73.13)	3 (4.48)	67 (100.00)
เขตสะพานสูง	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (20.00)	4 (80.00)	0 (0.00)	5 (100.00)
เขตบึงกุ่ม	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
เขตลาดพร้าว	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (50.00)	1 (50.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
เขตห้วยขวาง	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
เขตลาดกระบัง	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
เขตอื่น ๆ	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (100.00)	0 (0.00)	2 (100.00)
รวม	64 (16.00)	11 (2.75)	67 (16.75)	237 (59.25)	21 (5.25)	400 (100.00)

Chi-Square (χ^2) = 32.375, Sig. = 0.448

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับ 2 ตัวแปร ได้แก่ ความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพและระยะเวลาเดินทางมาสวนสุขภาพ ดังรูปที่ 5.37

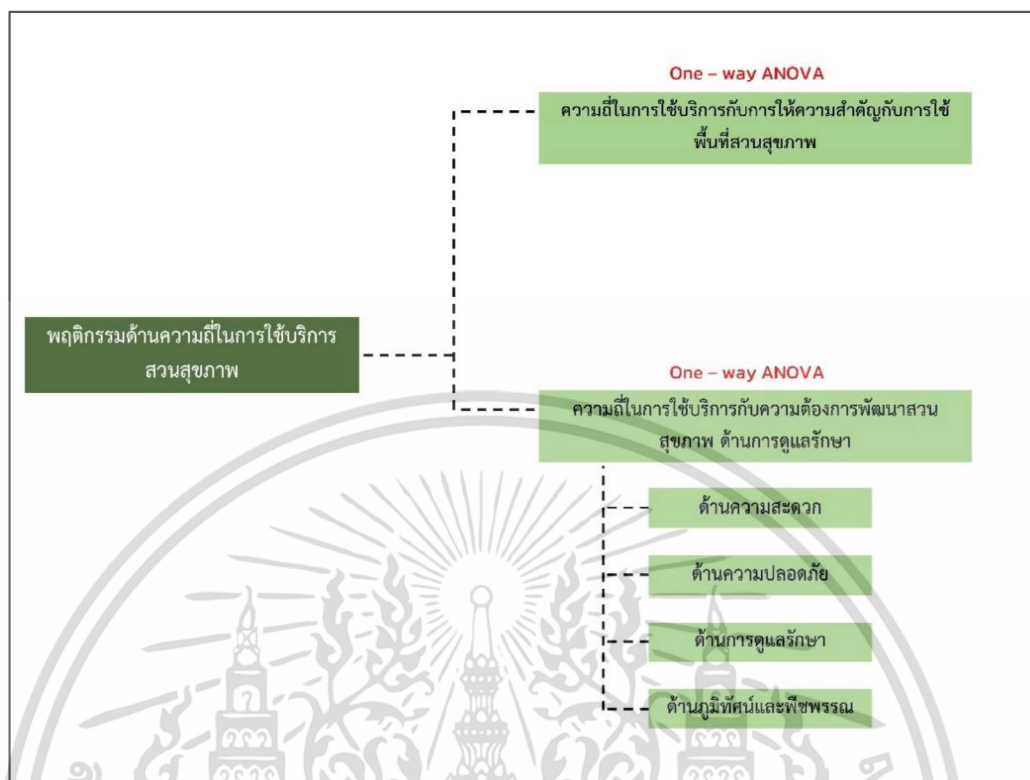

รูปที่ 5.37 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย

5.7.5 ปัจจัยพฤติกรรมด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ

การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ เพื่อต้องการทราบว่าความถี่ในการใช้บริการ มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพในด้านใดบ้าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) โดยมีตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ ดังรูปที่ 5.38

ข้อมูลความถี่ในการใช้บริการ ส่วนใหญ่ใช้บริการ 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 รองลงมาใช้บริการ 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.75 ใช้บริการทุกวัน จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 ใช้บริการ 1-3 ครั้ง/เดือน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และใช้บริการนาน ๆ ครั้ง (ปีละไม่กี่ครั้ง) จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 โดยมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้บริการ ที่มีผลต่อการใช้พื้นที่และการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ดังนี้

รูปที่ 5.38 ผังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ

1. ความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) พบว่า ความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.906)

ตารางที่ 5.42 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.106	4	0.027	0.255	0.906
ภายในกลุ่ม	41.023	395	0.104		
รวม	41.129	399			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) จำแนกเป็นรายได้พบว่า ความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.644)

ตารางที่ 5.43 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ด้านความสะดวก

ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	0.373	4	0.093	0.626	0.644
	ภายในกลุ่ม	58.84	395	0.149		
	รวม	59.213	399			

3. ความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความปลอดภัยไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) จำแนกเป็นรายได้พบว่า ความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความปลอดภัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.230)

ตารางที่ 5.44 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ด้านความปลอดภัย

ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	0.797	4	0.199	1.41	0.230
	ภายในกลุ่ม	55.855	395	0.141		
	รวม	56.652	399			

4. ความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) จำแนกเป็นรายได้พบว่า ความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.013) ดังตารางที่ 5.45

ตารางที่ 5.45 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านการดูแลรักษา	ระหว่างกลุ่ม	2.025	4	0.506	3.189	0.013
	ภายในกลุ่ม	62.722	395	0.159		
	รวม	64.748	399			

ดังนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ผู้ที่มาใช้บริการทุกวัน มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกับผู้ที่มาใช้บริการ 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ และ 1-3 ครั้ง/เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 และผู้ที่มาใช้บริการ 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกับผู้ที่มาใช้บริการ 1-3 ครั้ง/เดือน โดยผู้ที่มาใช้บริการ 1-3 ครั้ง/เดือน มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษามากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.7375 รองลงมา คือ ผู้ที่มาใช้บริการ 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์ ค่าเฉลี่ย 4.6870 ผู้ที่มาใช้บริการ 1 – 3 ครั้ง/สัปดาห์ ค่าเฉลี่ย 4.5953 ผู้ที่มาใช้บริการนาน ๆ ครั้ง ค่าเฉลี่ย 4.5357 และผู้ที่มาใช้บริการทุกวัน ค่าเฉลี่ย 4.5259 ดังตารางที่ 5.46

ตารางที่ 5.46 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างความถี่ในการใช้บริการ กับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา ด้วยวิธีการ LSD

ความถี่ในการใช้ บริการ	ค่าเฉลี่ย	ทุกวัน	1-3 ครั้ง/ สัปดาห์	4-6 ครั้ง/ สัปดาห์	1-3 ครั้ง/ เดือน	นาน ๆ ครั้ง
		4.5259	4.5953	4.687	4.7375	4.5357
ทุกวัน	4.5259	-	0.069462	0.16115*	0.21164*	0.00985
1-3 ครั้ง/สัปดาห์	4.5953		-	0.09168	0.14218*	0.05961
4-6 ครั้ง/สัปดาห์	4.6870			-	0.05049	0.15129
1-3 ครั้ง/เดือน	4.7375				-	0.20179
นาน ๆ ครั้ง	4.5357					-

5. ความถี่ในการใช้บริการที่ต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณไม่แตกต่างกัน

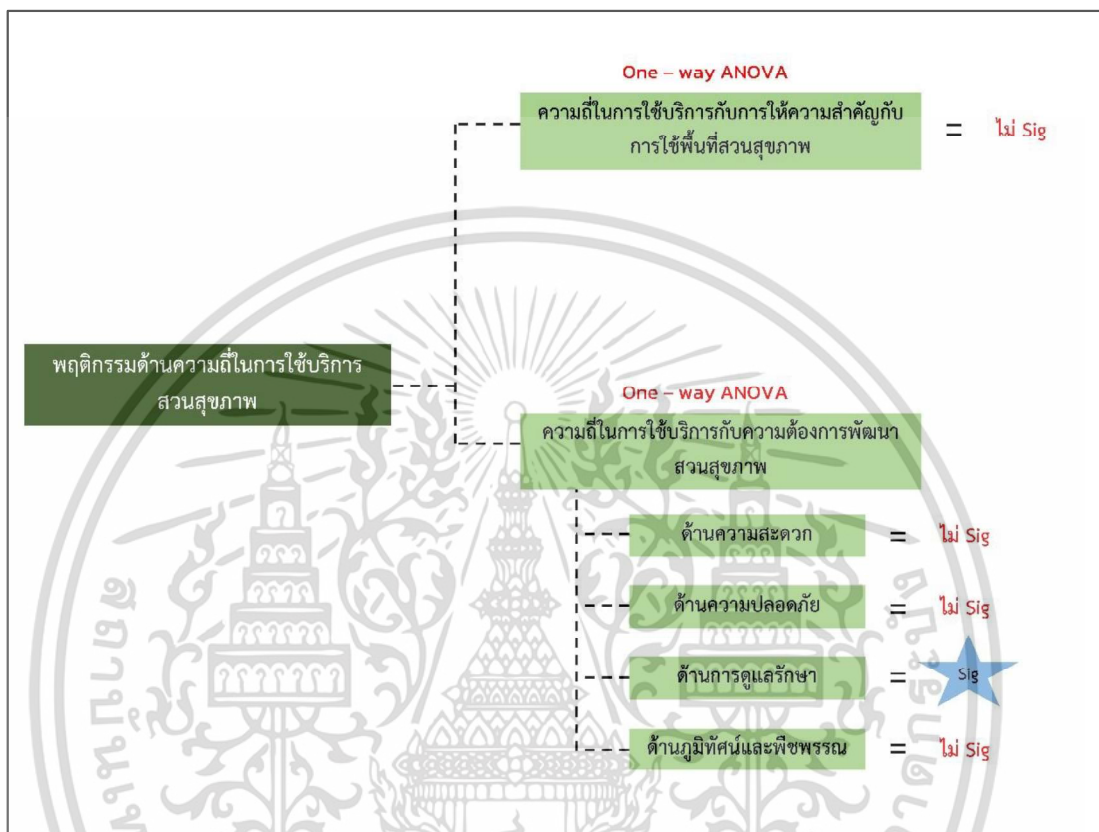
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) จำแนกเป็นรายได้ พบว่า ความถี่ในการใช้บริการที่ต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.086)

ตารางที่ 5.47 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างความถี่ในการใช้บริการกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

ความต้องการ พัฒนาสวนสุขภาพ	แหล่งของความ แปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านภูมิทัศน์ และพืชพรรณ	ระหว่างกลุ่ม	1.939	4	0.485	2.056	0.086
	ภายในกลุ่ม	93.111	395	0.236		
	รวม	95.05	399			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

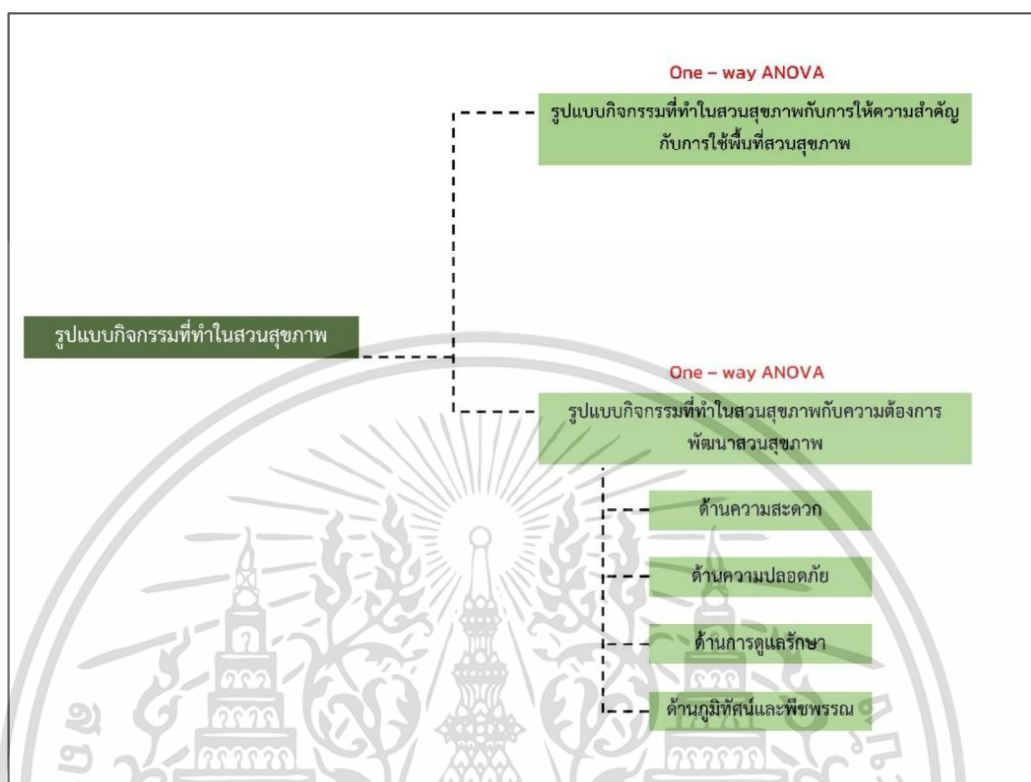
จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าพฤติกรรมด้านความถี่ในการใช้บริการสวน
สุขภาพมีความสัมพันธ์กับ 1 ตัวแปร คือ ความต้องการพัฒนา สวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา ดังรูปที่ 5.39

รูปที่ 5.39 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพด้านความถี่ในการใช้บริการ

5.7.6 ปัจจัยรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ

การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ เพื่อต้องการทราบว่ารูปแบบกิจกรรมที่ทำมีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพในด้านใดบ้าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) โดยมีตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ ดังรูปที่ 5.40

รูปที่ 5.40 ผังการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ

รูปแบบกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำในสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 รองลงมาทำกิจกรรมทั้งสองแบบ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 คน โดยในจำนวนนี้ชอบทำกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬามากกว่ากิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลาย จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 82.02 และชอบทำกิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลายมากกว่ากิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.98 ของผู้ที่ตอบทำกิจกรรมทั้งสองแบบ และทำกิจกรรมเฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25 โดยมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำ ที่มีผลต่อการใช้พื้นที่และการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ดังนี้

1. รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.002) ดังตารางที่ 5.48

ตารางที่ 5.48 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.247	2	0.624	6.207	0.002
ภายในกลุ่ม	39.882	397	0.1		
รวม	41.129	399			

ดังนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬาให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกับผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.6208 รองลงมา คือ ผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลายให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ค่าเฉลี่ย 4.5353 และผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา ค่าเฉลี่ย 4.5068 ดังตารางที่ 5.49

ตารางที่ 5.49 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ด้วยวิธีการ LSD

รูปแบบกิจกรรมที่ทำ	ค่าเฉลี่ย	เฉพาะพักผ่อน/ ผ่อนคลาย	เฉพาะออกกำลังกาย/ เล่นกีฬา	ทั้งสองแบบ
		4.5353	4.5068	
เฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย	4.5353	-	0.02846	0.08549
เฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	4.5068		-	0.11396*
ทั้งสองแบบ	4.6208			-

2. รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ด้านความสะอาดไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะอาดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.124)

ตารางที่ 5.50 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านความสะอาด

ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านความสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	0.62	2	0.31	2.101	0.124
	ภายในกลุ่ม	58.593	397	0.148		
	รวม	59.213	399			

3. รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ด้านความปลอดภัยแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.001) ดังตารางที่ 5.51

ตารางที่ 5.51 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความ ต้องการ พัฒนาสวสนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านความปลอดภัย

ความต้องการพัฒนา สวสนสุขภาพ	แหล่งของความ แปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
	ระหว่างกลุ่ม	2.959	2	1.48	10.94	0.001
ด้านความปลอดภัย	ภายในกลุ่ม	53.693	397	0.135		
	รวม	56.652	399			

ดังนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่รูปแบบกิจกรรมที่ทำกับ ความต้องการพัฒนาสวสนสุขภาพด้านความปลอดภัย ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ผู้ที่ทำการกิจกรรมเฉพาะออก กำลังกาย/เล่นกีฬา มีความต้องการพัฒนาสวสนสุขภาพด้านความปลอดภัยแตกต่างกับผู้ที่ทำการกิจกรรม ทั้งสองแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยผู้ทำการกิจกรรมทั้งสองแบบ มีความต้องการพัฒนาสวสนสุขภาพด้านความปลอดภัยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.7326 รองลงมาผู้ที่ทำการกิจกรรม เฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย ค่าเฉลี่ย 4.6000และผู้ทำการกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา ค่าเฉลี่ย 4.5571 ดังตารางที่ 5.52

ตารางที่ 5.52 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับ ความต้องการพัฒนาสวสนสุขภาพด้านความปลอดภัย ด้วยวิธีการ LSD

รูปแบบกิจกรรมที่ทำ	ค่าเฉลี่ย	เฉพาะพักผ่อน/ ผ่อนคลาย	เฉพาะออกกำลัง กาย/เล่นกีฬา	ทั้งสองแบบ
		4.6000	4.5571	4.7326
เฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย	4.6000	-	0.04293	0.13258
เฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	4.5571		-	0.17551*
ทั้งสองแบบ	4.7326			-

4. รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ด้านการดูแลรักษาแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.001) ดังตารางที่ 5.53

ตารางที่ 5.53 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านการดูแลรักษา

ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านการดูแลรักษา	ระหว่างกลุ่ม	3.419	2	1.709	11.065	0.001
	ภายในกลุ่ม	61.329	397	0.154		
	รวม	64.747	399			

ดังนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่รูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ด้านการดูแลรักษา ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกับผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยผู้ทำกิจกรรมทั้งสองแบบมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษามากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.7219 รองลงมา คือ ผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย ค่าเฉลี่ย 4.5524 และผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา ค่าเฉลี่ย 4.4265 ดังตารางที่ 5.54

ตารางที่ 5.54 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านการดูแลรักษา ด้วยวิธีการ LSD

รูปแบบกิจกรรมที่ทำ	ค่าเฉลี่ย	เฉพาะพักผ่อน/ ผ่อนคลาย	เฉพาะออกกำลังกาย/ เล่นกีฬา	ทั้งสองแบบ
		4.4265	4.5524	
เฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย	4.4265	-	0.12597	0.29544*
เฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	4.5524		-	0.16947
ทั้งสองแบบ	4.7219			-

5. รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสุขภาพ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 (Sig. = 0.001) ดังตารางที่ 5.55

ตารางที่ 5.55 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการพัฒนาสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

ความต้องการพัฒนาสุขภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ	ระหว่างกลุ่ม	5.136	2	2.568	11.338	0.001
	ภายในกลุ่ม	89.914	397	0.226		
	รวม	95.05	399			

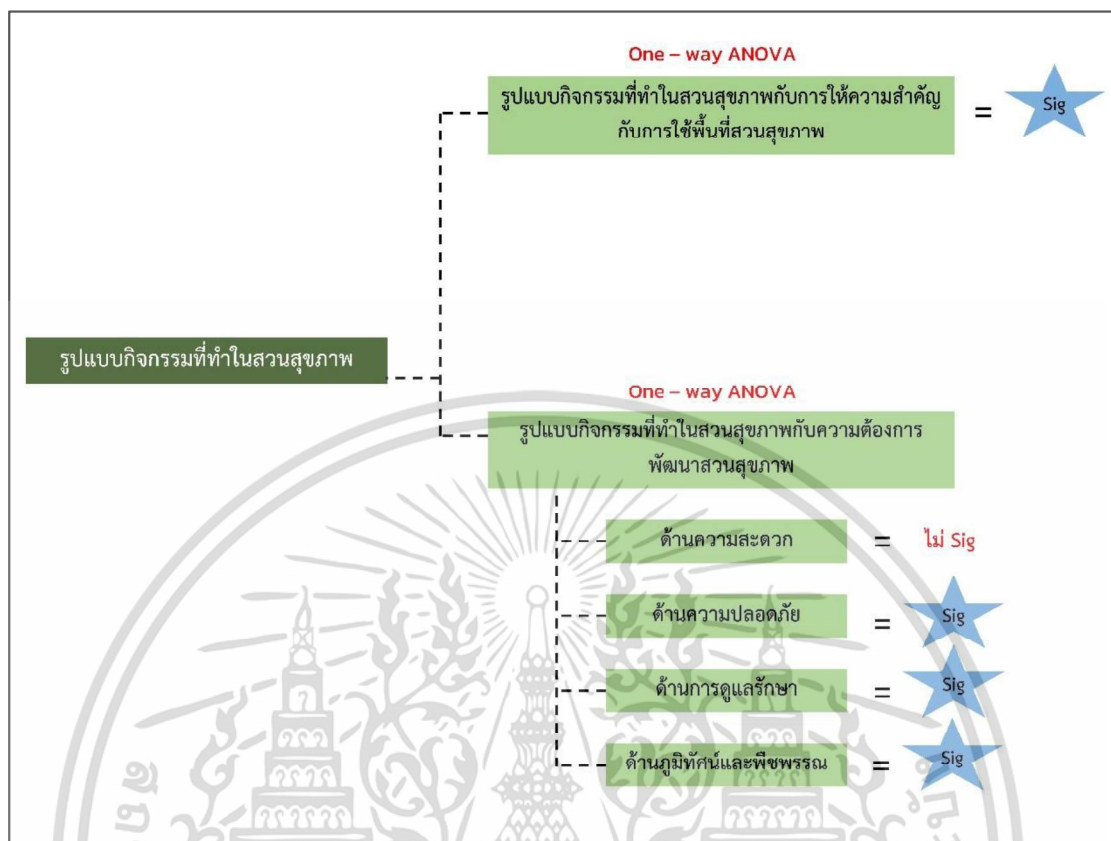
ดังนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่รูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการพัฒนาสุขภาพ ด้านการดูแลรักษา ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา มีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ แตกต่างกับผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 โดยผู้ทำกิจกรรมทั้งสองแบบมีความต้องการพัฒนาสุขภาพด้านภูมิทัศน์มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.6517 รองลงมา คือ ผู้ที่ทำกิจกรรม

เฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลายเป็นค่าเฉลี่ย 4.4706 และผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา ค่าเฉลี่ย 4.4207 ดังตารางที่ 5.56

ตารางที่ 5.56 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ระหว่างรูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความ ต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ด้วยวิธีการ LSD

รูปแบบกิจกรรมที่ทำ	ค่าเฉลี่ย	เฉพาะพักผ่อน/ ผ่อนคลายเป็นค่าเฉลี่ย		ทั้งสองแบบ
		เฉพาะพักผ่อน/ ผ่อนคลายเป็นค่าเฉลี่ย	เฉพาะออกกำลังกาย/ เล่นกีฬา	
		4.4706	4.4207	4.6517
เฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลายเป็นค่าเฉลี่ย	4.4706	-	0.04986	0.1811
เฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา	4.4207		-	0.23095*
ทั้งสองแบบ	4.6517			-

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพมีความสัมพันธ์กับ 4 ตัวแปร ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความปลอดภัย, ด้านการดูแลรักษา และด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ดังรูปที่ 5.41

รูปที่ 5.41 ผังการสรุปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำให้มีความสุขภาพ

5.7.7 ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุ

การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุ เพื่อต้องการทราบว่าเพศแบ่งตามช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ด้านใดบ้าง โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบไคสแควร์ (Chi-Square -test) ดังนี้

1. ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำให้มีความสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เพศชายแบ่งตามช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำให้มีความสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (x^2) = 17.174 และ Sig. = 0.009 และเพศหญิงแบ่งตามช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำให้มีความสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (x^2) = 17.178 และ Sig. = 0.009 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.05 ดังตารางที่ 5.57

ตารางที่ 5.57 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุกับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ

เพศ	ช่วงอายุ	รูปแบบกิจกรรมที่ทำภายในสวนสุขภาพ			
		Passive	Active	Passive & Active	รวม
ชาย	55 – 59 ปี	2 (9.52)	14 (66.67)	5 (23.81)	21 (100.00)
	60 – 69 ปี	2 (1.39)	88 (61.11)	54 (37.5)	144 (100.00)
	70 – 79 ปี	2 (3.39)	29 (49.15)	28 (47.46)	59 (100.00)
	80 ปี ขึ้นไป	3 (14.29)	7 (33.33)	11 (52.38)	21 (100.00)
	รวม	9 (3.67)	138 (56.33)	98 (40.00)	245 (100.00)
Chi-Square (χ^2) = 17.174, Sig. = 0.009					
หญิง	55 – 59 ปี	0 (0.00)	5 (50.00)	5 (50.00)	10 (100.00)
	60 – 69 ปี	1 (1.01)	41 (41.41)	57 (57.58)	99 (100.00)
	70 – 79 ปี	7 (16.28)	20 (46.51)	16 (37.21)	43 (100.00)
	80 ปี ขึ้นไป	0 (0.00)	1 (33.33)	2 (66.67)	3 (100.00)
	รวม	8 (5.16)	67 (43.23)	80 (51.61)	155 (100.00)
Chi-Square (χ^2) = 17.178, Sig. = 0.009					

จากตารางจะเห็นได้ว่า เพศชายในช่วงอายุ 55 – 59 ปี และ อายุ 60 – 69 ปี ส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ร้อยละ 66.67 และ 61.11 ตามลำดับ ในขณะที่เพศชายในช่วงอายุ 70 – 79 ปี และ อายุ 80 ปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) อยู่ที่ร้อยละ 49.15 และ 33.33 ซึ่งมีสัดส่วนที่ลดลง เนื่องจากช่วงอายุดังกล่าว ชอบทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และ พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) มากขึ้น ร้อยละ 47.46 และ 52.38 ตามลำดับ

เพศหญิงเกือบทุกช่วงอายุส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และ พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) คือ ช่วงอายุ 55 – 59 ปี , อายุ 60 – 69 ปี และ อายุ 80 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 50.00, 57.58 และ 66.67 ตามลำดับ ยกเว้นช่วงอายุ 70 – 79 ปี ที่ส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ร้อยละ 46.51

2. ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับความ ต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square -test) พบว่า เพศชายแบ่งตามช่วงอายุ มีความสัมพันธ์กับความ ต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 20.257 และ Sig. = 0.002 และเพศหญิงแบ่งตามช่วงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความ ต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายใน สวนสุขภาพ โดยมีค่า Chi-Square (χ^2) = 9.410 และ Sig. = 0.152 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ความสำคัญ 0.05 ดังตารางที่ 5.58

ตารางที่ 5.58 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุ กับความ ต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ

เพศ	ช่วงอายุ	สัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ			รวม
		Active มากกว่า Passive	Active น้อยกว่า Passive	Active เท่าๆ กันกับ Passive	
ชาย	55 – 59 ปี	12 (57.14)	2 (9.52)	7 (33.33)	21 (100.00)
	60 – 69 ปี	75 (52.08)	1 (0.69)	68 (47.22)	144 (100.00)
	70 – 79 ปี	17 (28.81)	2 (3.39)	40 (67.80)	59 (100.00)
	80 ปี ขึ้นไป	7 (33.33)	2 (9.52)	12 (57.14)	21 (100.00)
	รวม	111 (45.31)	7 (2.86)	127 (51.84)	245 (100.00)
Chi-Square (χ^2) = 20.257, Sig. = 0.002					
หญิง	55 – 59 ปี	5 (50.00)	0 (0.00)	5 (50.00)	10 (100.00)
	60 – 69 ปี	35 (35.35)	4 (4.04)	60 (60.61)	99 (100.00)
	70 – 79 ปี	7 (16.28)	1 (2.33)	35 (81.40)	43 (100.00)
	80 ปี ขึ้นไป	0 (0.00)	0 (0.00)	3 (100.00)	3 (100.00)
	รวม	47 (30.32)	5 (3.23)	103 (66.45)	155 (100.00)
Chi-Square (χ^2) = 9.410, Sig. = 0.152					

จากตารางจะเห็นได้ว่า เพศชายในช่วงอายุ 55 – 59 ปี และ อายุ 60 – 69 ปี ส่วนใหญ่ต้องการให้สัดส่วนพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) มากกว่าพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 57.14 และ 52.08 ตามลำดับ ในขณะที่เพศชายในช่วงอายุ 70 -79 ปี และ อายุ 80 ปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่ต้องการให้สัดส่วนพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) เท่า ๆ กันกับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ร้อยละ 67.80 และ 57.14 ตามลำดับ ทั้งนี้ เพศหญิงแบ่งตามช่วงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุกับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพและความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ พบว่ามีความสอดคล้องกัน คือ เพศชายในช่วงอายุ 55 – 59 ปี และ อายุ 60 – 69 ปี ชอบทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และต้องการให้สัดส่วนพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) มากกว่าพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) เช่นกัน ในขณะที่เพศชายในช่วงอายุ 70 – 79 ปี และ อายุ 80 ปี ขึ้นไป ชอบทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ในสัดส่วนที่มากขึ้น และต้องการให้มีสัดส่วนพื้นที่ทั้งสองแบบเท่า ๆ กัน จึงสามารถสรุปได้ว่า เพศชายแบ่งตามช่วงอายุที่ชอบทำกิจกรรมรูปแบบใดก็ต้องการให้มีสัดส่วนพื้นที่รูปแบบนั้นๆ มากที่สุด ในส่วนของเพศหญิงเกือบทุกช่วงอายุชอบทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ยกเว้นช่วงอายุ 70 – 79 ปี ที่ส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนที่ช่วงอายุ 70 – 79 ปี ต้องการให้พื้นที่ทั้งสองแบบมีสัดส่วนเท่า ๆ กัน

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทที่ 6 เป็นการบรรยายและอธิบายสรุปผลการศึกษา โดยการอภิปรายผลการศึกษาเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยอื่น ๆ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย กรณีศึกษา : สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาลักษณะประชากร ตลอดจนพฤติกรรม ความต้องการ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทยของผู้สูงอายุ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งานของผู้สูงอายุ และ 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

ระเบียบวิธีวิจัยการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม (Observation) การเก็บแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์ (Interview) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโดยบังเอิญ (Accidental sampling) และแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) ทั้งสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ได้แก่ ไคสแควร์ (Chi-Square -test) การวิเคราะห์ Independent Samples T – Test และความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์

สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย ดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

การสรุปผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

6.1.1 ลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เป็นสวนสาธารณะที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สนามกีฬาหัวหมาก ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ภายใต้การดูแลของการกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) โดยสนามกีฬาหัวหมาก เป็นศูนย์กีฬาหลักของการกีฬาแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยอาคาร ศูนย์ฝึกกีฬา และสนามกีฬาอื่น ๆ เช่น อาคารบริการสนามเทนนิส ศูนย์ฝึกกีฬาในร่ม สนามฟุตบอล รวมถึงสวนสุขภาพ

ที่มา : http://www.area.sat.or.th/pub/floorplan/print/SAT_ALL_TH_A4.pdf

รูปที่ 6.1 แผนผังสนามกีฬาหัวหมากและขอบเขตพื้นที่สวนสุขภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเดินทางมายังสวนสุขภาพ สามารถใช้เส้นทางได้ 2 เส้นทางหลัก คือ ถนนรามคำแหง เข้าสู่บริเวณหน้าด้านของสนามกีฬาหัวหมาก และถนนหัวหมากเชื่อมกับซอยรามคำแหง 24 เข้าสู่บริเวณหน้าหลังของสนามกีฬาหัวหมาก สามารถเดินทางมาใช้บริการได้ทั้งโดยรถส่วนบุคคลและขนส่งสาธารณะ

สภาพแวดล้อมภายในสวนประกอบด้วย ต้นไม้ พืชพรรณ สระน้ำ พื้นที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการ เช่น เส้นทางเดิน - วิ่ง ลานโยคะ ลานอเนกประสงค์ และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ไฟส่องสว่าง เป็นต้น โดยการจัดพื้นที่ภายในสวนสุขภาพประกอบด้วยพื้นที่สำหรับกิจกรรมแบบพักผ่อน/พักผ่อน (Passive) ได้แก่ พื้นที่นั่งพักผ่อน ชมวิวทิวทัศน์ พบปะพูดคุย นั่งฟังเพลง/ดนตรี โดยมีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ เป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ และพื้นที่สำหรับกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ได้แก่ พื้นที่กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ ภายในสวนสุขภาพ มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นชมรมสำหรับทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกในชมรมส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ได้แก่ ชมรมรำตะบอง ชมรมไทเก๊ก ชมรมโยคะ ชมรมซึ้งกมล ชมรมคาราโอเกะและลีลาศ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เส้นทางเดิน - วิ่ง เป็นกิจกรรมที่ผู้ใช้บริการสวนสุขภาพนิยมมากที่สุด และมีจุดกายบริหาร กระจายอยู่ตามเส้นทางเดิน - วิ่ง เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้หยุดพักทำกายบริหาร โดยจะมีป้ายบอกท่าทาง พร้อมเครื่องออกกำลังกายสำหรับประกอบท่าทาง โดยห้องน้ำสำหรับอำนวยความสะดวกผู้ใช้บริการ 1 จุด พร้อมบริการน้ำประปา รวมถึงไฟฟ้าส่องสว่างทั่วพื้นที่สวน

6.1.2 ลักษณะประชากร ตลอดจนพฤติกรรม ความต้องการ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ของผู้สูงอายุ

1. ลักษณะประชากร

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 60 – 69 ปี อาชีพส่วนใหญ่เป็นผู้เกษียณอายุ/พ่อบ้าน/แม่บ้าน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท สถานภาพ ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส มีพื้นฐานการออกกำลังกายโดยส่วนใหญ่ออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ และส่วนใหญ่ไม่เคยใช้สวนสาธารณะแห่งอื่น (นอกจากสวนสุขภาพ กกท.) เขตที่อยู่อาศัยของผู้ใช้บริการ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตบางกะปิ ด้านเหตุผลที่ใช้บริการสวนสุขภาพ อันดับหนึ่ง คือ ใกล้ที่พักอาศัย มีความสะดวกในการเดินทาง

2. พฤติกรรมการใช้สวนสุขภาพ

ความถี่ในการใช้บริการ ส่วนใหญ่ใช้บริการ 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ วันที่มาใช้บริการ ส่วนใหญ่มาใช้บริการทั้งวันธรรมดาและวันหยุด เวลาที่มาใช้บริการ ส่วนใหญ่มาใช้บริการในเวลา 07.01 น. – 09.00 น. ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ ตั้งแต่ 1 -2 ชั่วโมง ระยะการเดินทางจากที่พัก

อาศัยถึงสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่ระยะการเดินทางตั้งแต่ 1-3 กิโลเมตร ซึ่งสอดคล้องกับเขตที่อยู่อาศัยของผู้ใช้บริการที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตบางกะปิ การเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่เดินทางมาด้วยตัวเอง โดยรถยนต์ส่วนตัว และการใช้สวนสุขภาพร่วมกับบุคคลอื่น พบว่า ส่วนใหญ่ใช้บริการสวนสุขภาพคนเดียว

3. กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

รูปแบบกิจกรรมที่ผู้ใช้บริการทำในสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา รองลงมาทำกิจกรรมทั้งสองแบบ (ทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย) ซึ่งผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองนี้ส่วนใหญ่ยังชอบทำกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬามากกว่ากิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลาย โดยกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ที่ผู้ใช้บริการชอบทำที่สุด คือ เดินเร็ว – วิ่งเหยาะ กิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ที่ผู้ใช้บริการชอบทำที่สุดคือ นั่งเล่น/นั่งพักผ่อน การจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวน ส่วนใหญ่ต้องการให้พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬารวมกับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย และต้องการให้มีสัดส่วนพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา เท่าๆ กันกับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย ในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่ต้องการให้สิ่งอำนวยความสะดวกกระจายอยู่ทั้งในพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย

4. ความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดย 3 อันดับแรก คือ ความปลอดภัยสูงทั้งจากอาชญากรรมและจากอุบัติเหตุ รองลงมา คือ ภูมิทัศน์และพืชพรรณภายในสวน และอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ด้านความสะดวก ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดย 3 อันดับแรก คือ ทางเดิน – วิ่ง รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ รองลงมา คือ ทางลาดในจุดต่างระดับ และราวจับในพื้นที่ที่จำเป็น

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ด้านความปลอดภัย ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดย 3 อันดับแรก คือ ระบบรักษาความปลอดภัยและไฟฟ้าส่องสว่างเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่ รองลงมา คือ ระบบระบายน้ำและจัดการน้ำที่ดี ป้องกันน้ำท่วมขัง และประตูทางเข้า – ออก มีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ด้านการดูแลรักษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดย 3 อันดับแรก คือ การซ่อมแซมอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมา คือ ความสะอาดภายในสวน และการตัดแต่ง ดูแลพืชพรรณภายในสวน

ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดย 3 อันดับแรก คือ พืชพรรณมีความสวยงาม รมรื่น รองลงมา คือ การออกแบบจัดสวนที่สวยงาม และการจัดแต่งสนามหญ้า/สวนหย่อม

6.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากร พฤติกรรมการใช้พื้นที่ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ และความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ นำมาวิเคราะห์ ความสัมพันธ์และความแตกต่างของตัวแปร สามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ดังนี้

1. ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศ

ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศมีผลต่อการพฤติกรรมการใช้พื้นที่และความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ดังนี้

1.1 เพศมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ (Sig. = 0.014) โดยผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพ มีสัดส่วนเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชายส่วนใหญ่มาใช้บริการสวนสุขภาพ 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์ ในขณะที่เพศหญิงส่วนใหญ่มาใช้บริการ 1 – 3 ครั้ง/สัปดาห์

1.2 เพศมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพ (Sig. = 0.007) โดยทั้งเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาทำกิจกรรม ตั้งแต่ 1 – 2 ชม. ทั้งนี้ เพศหญิงมีระยะเวลาทำกิจกรรมที่ไม่แน่นอนมากกว่าเพศชาย

1.3 เพศมีความสัมพันธ์กับวิธีการเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ (Sig. = 0.022) โดยทั้งเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพด้วยตัวเอง ทั้งนี้ พบว่าเพศหญิงเดินทางมากับบุตรหลาน/ญาติ/คนรู้จักมากกว่าเพศชาย

1.4 เพศมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ (Sig. = 0.038) โดยเพศชายส่วนใหญ่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และเพศหญิงส่วนใหญ่ทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย

1.5 เพศมีความสัมพันธ์กับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ (Sig. = 0.011) โดยทั้งเพศชายและเพศหญิงต้องการให้มีพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) เท่า ๆ กัน กับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ทั้งนี้ เพศชายต้องการให้มีพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) มากกว่าพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ในสัดส่วนที่มากกว่าเพศหญิง

1.6 เพศแตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกัน (Sig. = 0.002) โดยเพศหญิงจะให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพในด้านต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย

1.7 เพศแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกแตกต่างกัน (Sig. = 0.015) โดยเพศหญิงมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพในด้านความสะดวกมากกว่าเพศชาย

2. ปัจจัยลักษณะประชากรด้านอายุ

ปัจจัยลักษณะประชากรด้านอายุมีผลต่อการพฤติกรรมการใช้พื้นที่และความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ ดังนี้

2.1 อายุมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ (Sig. = 0.001) โดยผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างช่วงอายุ 60 – 69 ปี โดยช่วงอายุ 80 ปี ขึ้นไป และ อายุระหว่าง 70 -79 ปี ส่วนใหญ่มาใช้บริการทุกวัน อายุระหว่าง 60 – 69 ปี ส่วนใหญ่ใช้บริการ 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์ และอายุ 55 – 59 ปี ส่วนใหญ่ใช้บริการ 1 – 3 ครั้ง/สัปดาห์

2.2 อายุมีความสัมพันธ์กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ (Sig. = 0.015) โดยทุกช่วงอายุส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพโดยรถยนต์ โดยรองลงมา อายุระหว่าง 55 – 59 ปี และ 60 – 69 ปี เดินทางโดยมอเตอร์ไซด์ ในขณะที่ อายุระหว่าง 70 – 79 ปี และ 80 ปี ขึ้นไป เดินทางโดยการเดิน

2.3 อายุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ (Sig. = 0.005) โดยส่วนใหญ่ทุกช่วงอายุจะทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ยกเว้นช่วงอายุ 80 ปี ขึ้นไป ที่ส่วนใหญ่ทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย

2.4 อายุมีความสัมพันธ์กับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ (Sig. = 0.001) โดยส่วนใหญ่ทุกช่วงอายุต้องการให้มีพื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) เท่า ๆ กับ กับพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ยกเว้น ช่วงอายุ 55 – 59 ปี ที่ส่วนใหญ่ต้องการให้มีพื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) มากกว่าพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive)

2.5 อายุที่แตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่ สวนสุขภาพแตกต่างกัน (Sig. = 0.029) พบว่า ช่วงอายุ 60 – 69 ปี ให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกับช่วงอายุ 70 - 79 ปี โดยช่วงอายุ 70 - 79 ปี ให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพค่าเฉลี่ยมากที่สุด

2.6 อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกแตกต่างกัน (Sig. = 0.014) พบว่า ช่วงอายุ 70 – 79 ปี และ ช่วงอายุ 60 – 69 ปี มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกแตกต่างกับผู้ที่มียุ 80 ปีขึ้นไป โดยผู้ที่มีอายุระหว่าง 70 – 79 ปี มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกมากที่สุด

3. ปัจจัยลักษณะประชากรด้านรายได้

ปัจจัยลักษณะประชากรด้านรายได้มีผลต่อการพฤติกรรมการใช้พื้นที่ ดังนี้

รายได้มีความสัมพันธ์กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ (Sig. = 0.024) โดยผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท และเมื่อพิจารณารายได้กับวิธีการเดินทาง พบว่า ทุกช่วงรายได้ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ ทั้งนี้ ช่วงรายได้ 50,001 – 60,000 บาท และ 60,000 บาท ขึ้นไป เดินทางโดยรถยนต์มากที่สุด

4. ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเขตที่พักอาศัย

ปัจจัยลักษณะประชากรด้านรายได้มีผลต่อการพฤติกรรมการใช้พื้นที่ ดังนี้

4.1 เขตที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาเดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ (Sig. = 0.024) โดยผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในเขตบางกะปิ รongลงมาเป็นเขตใกล้เคียง คือ เขตสวนหลวงและเขตวังทองหลาง เมื่อพิจารณาเขตที่พักอาศัยกับระยะเวลาเดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตบางกะปิ ส่วนใหญ่เดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ ตั้งแต่ 500 เมตร – 1 กิโลเมตร และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตสวนหลวงและเขตวังทองหลาง ส่วนใหญ่เดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ 1 – 3 กิโลเมตร

4.2 เขตที่พักอาศัยมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ (Sig. = 0.001) โดยผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในเขตบางกะปิ เขตสวนหลวง และเขตวังทองหลาง ส่วนใหญ่มาใช้บริการสวนสุขภาพ 1 - 3 ครั้ง/สัปดาห์ รongลงมา คือ 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์

5. ปัจจัยพฤติกรรมด้านความถี่ในการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

ปัจจัยพฤติกรรมด้านความถี่ในการใช้พื้นที่สวนสุขภาพมีผลต่อความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ดังนี้

5.1 ความถี่ในการใช้บริการที่แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกัน (Sig. = 0.013) โดยผู้ที่มาใช้บริการทุกวัน มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกับผู้ที่มาใช้บริการ 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ และ 1-3 ครั้ง/เดือน และพบว่า ผู้ที่มาใช้บริการ 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกับผู้ที่มาใช้บริการ 1-3 ครั้ง/เดือน ทั้งนี้ ผู้ที่มาใช้บริการ 1-3 ครั้ง/เดือน มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษา ค่าเฉลี่ยมากที่สุด

6. ปัจจัยด้านรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ

ปัจจัยด้านรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพมีผลต่อความต้องการใช้พื้นที่และความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ดังนี้

6.1 รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกัน (Sig. = 0.002) โดยผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬาให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกับผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบ โดยผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพค่าเฉลี่ยมากที่สุด

6.2 รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพแตกต่างกัน โดยผู้ที่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความปลอดภัย (Sig. = 0.001) ด้านการดูแลรักษา (Sig. = 0.001) และด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ (Sig. = 0.001) แตกต่างกับผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบ (ทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬากับพักผ่อน/ผ่อนคลาย) ทั้งนี้ ผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบ จะมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพค่าเฉลี่ยมากที่สุด

7. ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุ

ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุมีผลต่อกิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ ดังนี้

7.1 ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับรูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพ (เพศชาย Sig. = 0.009) และ (เพศหญิง Sig. = 0.009) โดยเพศชายในช่วงอายุ 55 – 59 ปี และ อายุ 60 – 69 ปี ส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และมีสัดส่วนลดลงในช่วงอายุ 70 – 79 ปี และ อายุ 80 ปี ขึ้นไป ซึ่งชอบทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และ พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) มากขึ้น ในส่วนของเพศหญิง เกือบทุกช่วงอายุส่วนใหญ่อชอบทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และ พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ยกเว้นช่วงอายุ 70 – 79 ปี ที่ส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active)

7.2 ปัจจัยลักษณะประชากรด้านเพศแบ่งตามช่วงอายุมีความสัมพันธ์กับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนสุขภาพ (เพศชาย Sig. = 0.002) โดยเพศชายในช่วงอายุ 55 – 59 ปี และ อายุ 60 – 69 ปี ส่วนใหญ่ต้องการให้สัดส่วนพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) มากกว่าพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ในขณะที่เพศชายในช่วงอายุ 70 -79 ปี และ อายุ 80 ปี ขึ้นไป ส่วนใหญ่ต้องการให้สัดส่วนพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) เท่า ๆ กันกับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย ทั้งนี้ เพศหญิงแบ่งตามช่วงอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวน

6.2 อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ ดังนี้

6.2.1 ลักษณะทางด้านด้านกายภาพ สภาพแวดล้อม สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องของสวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

1. การเดินทางและการเข้าถึงสวนสุขภาพ สามารถเดินทางได้โดยใช้ 2 เส้นทางหลัก คือ ถนนรามคำแหง เข้าสู่บริเวณหน้าด้านของสนามกีฬาหัวหมาก และถนนหัวหมากเชื่อมกับซอยรามคำแหง 24 เข้าสู่บริเวณด้านหลังของสนามกีฬาหัวหมาก โดยวิธีการเดินทางมาใช้บริการได้ทั้งรถส่วนบุคคลและขนส่งสาธารณะ ซึ่งตามทีสุภาดา ศรีสารคาม (2550) อ่างใน พลพินิจ พินิจชอบ (2558) เรื่องลักษณะและหน้าที่ของสวนสาธารณะที่ดี ด้านคุณสมบัติทางกายภาพระดับเมือง ประการหนึ่ง คือ ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดเชื่อมต่อการสัญจรที่สำคัญ เช่น ตั้งอยู่กับป้ายรับ – ส่ง ผู้โดยสารของระบบขนส่งมวลชนหรือตั้งอยู่ในบริเวณทางแยก หรือทางสัญจรหลักของถนนภายในชุมชน ทั้งนี้ สวนสุขภาพมีความสะดวกในการเดินทางแต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าถึง เนื่องจากที่ตั้งของสวนสุขภาพอยู่บริเวณด้านหลังของสนามกีฬาหัวหมาก ซึ่งหากผู้ใช้บริการเดินทางมาด้วยขนส่งสาธารณะ จะต้องเดินเท้าจากทางเข้าสนามกีฬาหัวหมากมายังสวนสุขภาพ

2. การจัดพื้นที่ภายในสวนสุขภาพประกอบด้วยพื้นที่สำหรับกิจกรรมแบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ได้แก่ พื้นที่นั่งพักผ่อน ชมวิวทิวทัศน์ พบปะพูดคุย นั่งฟังเพลง/ดนตรี (กิจกรรมร้องคาราโอเกะ) โดยมีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ วางไว้ในแต่ละจุด ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในจุดที่เป็นพื้นที่ของชมรมต่าง ๆ และพื้นที่สำหรับกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ได้แก่ เส้นทางเดิน - วิ่ง จุดกายบริหาร และพื้นที่กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ เช่น โยคะ รำตะบอง ไทเก๊ก ซึ่งสอดคล้องกับวุฒิพงษ์ ทวีวงศ์ (2558) ระบุถึงการจัดแบ่งพื้นที่ภายในสวนสาธารณะ ลักษณะกิจกรรมภายในสวนสาธารณะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบกระฉับกระเฉง (Active) ได้แก่ การเล่นกีฬา การออกกำลังกาย และ กิจกรรมแบบสงบ (Passive) ได้แก่ การนั่งพักผ่อน

3. องค์ประกอบและลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมของสวนสุขภาพ

เมื่อพิจารณาตามที่กรมโยธาธิการและผังเมือง (2546) และอาชัญญา รัตนอุบลและคณะ (2548) ระบุถึงแนวความคิดประกอบและลักษณะของสวนสาธารณะที่ดี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านการดูแลรักษา และด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านการให้ความสะดวก ได้แก่ ป้ายบอกชื่อสวน แผนที่หรือแผนผัง ถนนภายในสวนที่จอดรถ ถังขยะ มีศูนย์ให้คำแนะนำ ทางเดิน ลานกีฬา ม้านั่ง อาคารเอนกประสงค์ ห้องน้ำ จุดขาย

เครื่องตี๋ม ซึ่งจากการสำรวจพบว่า สวนสุขภาพไม่มีป้ายบอกชื่อสวนบริเวณทางเข้า - ออก ซึ่งควรจัดให้มี เพื่อสร้างการรับรู้และดึงดูดให้ผู้ใช้บริการรวมถึงคนทั่วไป และตามที่ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (2553) ได้ศึกษา การออกแบบสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในเรื่องสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีทางลาดสำหรับรถเข็น พบว่า เส้นทางเข้า - ออก สวนสุขภาพ มีทางลาดที่ค่อนข้างสูงชัน มีลักษณะเป็นสะพาน ซึ่งค่อนข้างเป็น อุปสรรคต่อผู้ใช้รถเข็น ในเรื่องแผนที่หรือสัญลักษณ์บอกทิศทาง/ตำแหน่ง สวนสุขภาพมีป้ายบอกสถานที่ เช่น ห้องน้ำ พื้นที่กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ แต่ไม่มีแผนที่บอกตำแหน่งต่าง ๆ ภายในสวน ไม่มีถนนภายใน สวนและไม่มีพื้นที่สำหรับจอดรถ ซึ่งอาจจะด้วยข้อจำกัดของพื้นที่สวนและผู้ใช้บริการสามารถจอดรถใน พื้นที่อื่น ๆ ภายในสนามกีฬาหัวหมากได้ เส้นทางภายในสวนมีเพียงเส้นทางเดิน - วิ่ง โดยใช้ร่วมกับ ทางเดินเท้า สวนสุขภาพมีลานกีฬาที่หลากหลาย เช่น ลานโยคะ ไทเก๊ก ทั้งนี้ สวนสุขภาพไม่มีอาคาร เอนกประสงค์สำหรับทำกิจกรรมในร่ม และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำ ม้านั่ง ถังขยะ แต่ไม่มีจุดขายเครื่องดื่มภายในสวน ซึ่งในเรื่องนี้จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุเพศชาย อายุ 75 ปี ให้ข้อคิดเห็น ว่า “ไม่ควรมีจุดขายอาหารหรือเครื่องดื่มภายในพื้นที่สวน เนื่องจากทำให้เกิดขยะ ความสกปรก และไม่เป็น ระเบียบ และเนื่องจากบริเวณด้านนอกสวนสุขภาพ (พื้นที่อื่น ๆ ภายใน กกท.) มีจุดขายอาหารและเครื่องดื่ม อยู่เป็นจำนวนมากแล้ว”

ด้านความปลอดภัย ได้แก่ ประตูเข้าออกไม่มากนัก บ่อรักษาความปลอดภัยพร้อม เจ้าหน้าที่ รั้วกั้นในบริเวณที่ไม่ปลอดภัย ไฟฟ้าแสงสว่าง ตรวจตราสายไฟและปลั๊กไฟอย่างสม่ำเสมอ ควรมีหน่วยพยาบาล ระบบระบายน้ำของสวนสาธารณะ และตามที่ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (2553) ได้ศึกษาการ ออกแบบสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในเรื่องความปลอดภัยทางกายภาพ มีระบบ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดี เช่น บริเวณทางเข้าหรือจุดเชื่อมต่อ จัดให้มีแสงสว่างเพียงพอบริเวณ บันไดและทางเข้า มีราวจับในห้องน้ำ พื้นและกระเบื้องไม่ลื่น จากการสำรวจ พบว่า สวนสุขภาพมีทางเข้า - ออก ทางเดียว และเนื่องจากมีการก่อสร้างบริเวณทางเข้า - ออก สวนสุขภาพ ซึ่งได้มีการยื้อบ่อรักษาความ ปลอดภัยที่ตั้งอยู่ออกไป ทำให้ปัจจุบันสวนสุขภาพไม่มีบ่อรักษาความปลอดภัย แต่ยังมีเจ้าหน้าที่รักษา ความปลอดภัยนั่งประจำการบริเวณดังกล่าว รวมถึงสวนสุขภาพไม่มีรั้วกั้นขอบเขตของสวนที่ชัดเจน และ ไม่มีหน่วยพยาบาลให้บริเวณเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน ในเรื่องไฟฟ้าส่องสว่างสวนสุขภาพมีไฟฟ้าส่องสว่างใน เวลาากลางคืน แต่ยังมีบางจุดที่แสงสว่างยังไม่ทั่วถึง ดังที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 4 (รูปที่ 4.25) และพบว่า ฝาปิดแผงควบคุมไฟฟ้าบางจุดมีการเปิดออก ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ดังรูปที่ 6.2 และในเรื่อง ระบบระบายน้ำที่ดีป้องกันน้ำท่วมขัง พบว่า เป็นปัญหาหลักของพื้นที่สวนสุขภาพ ซึ่งเกิดน้ำท่วมขัง บ่อยครั้งและเป็นเวลานาน ส่งผลกระทบต่อการใช้งานของผู้ใช้บริการและความเสียหายต่อพืชพรรณ ภายในสวน ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 4 (รูปที่ 4.18) และห้องน้ำ พบว่า เป็นไปตามมาตรฐานห้องน้ำสำหรับ ผู้สูงอายุ เช่น มีราวจับ ประตูเลื่อนเปิด - ปิด ทั้งนี้ จากการสำรวจพื้นห้องน้ำยังมีความลื่น ซึ่งควรพิจารณา

ใช้วัสดุปูพื้นห้องน้ำที่ไม่ลื่น ป้องกันการหกล้ม และจากข้อเสนอแนะที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม ผู้สูงอายุต้องการให้พื้นห้องน้ำไม่ลื่น ไม่เป็นอันตรายสำหรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 4 (รูปที่ 4.24)

รูปที่ 6.2 ฝาปิดแผงควบคุมไฟฟ้าที่เปิดออก

ด้านการดูแลรักษา ได้แก่ ความสะอาด การตัดหญ้า ตัดแต่งต้นไม้ ให้ปุ๋ยรดน้ำพรวนดิน พืชพรรณ การซ่อมแซมอุปกรณ์ การอนุรักษ์สภาพที่สวยงามตามธรรมชาติไว้ มีการปลูกต้นไม้ทดแทน และแหล่งน้ำสำหรับบำรุงพืชพรรณ จากการสำรวจ พบว่า พื้นที่สวนสุขภาพมีความสะอาด ในเรื่องการซ่อมแซมอุปกรณ์ พบว่า บางจุดมีความชำรุด ผุพัง ขาดการซ่อมแซม ดังที่กล่าวในบทที่ 4 (รูปที่ 4.23) การดูแล พืชพรรณ พบปัญหา พืชพรรณเน่าตายจากน้ำท่วมขัง โดยเฉพาะพืชพรรณที่อยู่ในพื้นที่ต่ำบริเวณรอบ เส้นทางเดิน - วิ่ง และพบว่า สวนสุขภาพมีการตัดต้นไม้ใหญ่ออกไปจำนวนหนึ่ง ประเด็นนี้จากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุเพศชาย อายุ 70 ปี ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า “ที่ผ่านมาสวนสุขภาพมีการตัดต้นไม้ออก ซึ่งอาจจะมีเหตุผล ความจำเป็นที่ ต้องตัดออกเพื่อให้สะดวกต่อการยิงปืน แต่ไม่ควรทำลายธรรมชาติภายในสวน” และ “สภาพแวดล้อมภายในสวนค่อนข้างดีอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่ควรตัดต้นไม้ที่อยู่ภายในสวน ซึ่งมองว่ากว่า ต้นไม้จะสูงใหญ่ได้นั้นใช้เวลาหลายปี และความเป็นสวนสุขภาพควรมีต้นไม้และสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นเป็นหลัก”

ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ได้แก่ พืชพรรณที่สวยงามและเหมาะสม สนามหญ้าหรือ สวนหย่อม และสระน้ำหรือทางน้ำไหล จากการสำรวจ พบว่า สวนสุขภาพมีต้นไม้และสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น แต่พบปัญหาพืชพรรณเน่าตายจากน้ำท่วมขังซึ่งได้กล่าวไปแล้ว ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่ในอนาคตควร พิจารณาพืชพรรณที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น พืชพรรณที่ชอบน้ำหรือทนกับน้ำท่วมขังได้ดี เพื่อลด ผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว และในเรื่องสระน้ำ สวนสุขภาพมีสระน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งช่วยเสริมทัศนียภาพ

และบรรยากาศภายในสวน แต่ทั้งนี้ ในช่วงฤดูฝนเกิดน้ำเอ่อล้นออกมาจากสระน้ำเข้าสู่พื้นที่กิจกรรมของสวน ดังที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 4 (รูปที่ 4.20)

4. สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนสุขภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีการอนามัยโลก (WHO) (2550) กล่าวถึงลักษณะของพื้นที่ สาธารณะที่เป็นมิตรและเหมาะกับการใช้งานของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งานของผู้สูงอายุเป็นหลัก สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) มีทางเดินเท้าที่แยกกันอย่างชัดเจนกับทางจักรยาน ภายในพื้นที่สวนสุขภาพ ไม่มีเส้นทางจักรยาน มีเพียงเส้นทางเดิน - วิ่ง ซึ่งใช้ร่วมกับเส้นทางเดินเท้า ทั้งนี้ สวนสุขภาพควรมี เส้นทางสัญจรหลักที่แยกออกมาจากเส้นทางเดิน - วิ่ง เพื่อไม่ให้กีดขวางผู้ใช้เส้นทางดังกล่าว และเป็น เส้นทางสัญจรที่เชื่อมพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ ภายในสวน และต้องรองรับกับการใช้งานของผู้สูงอายุ

2) มีทางข้ามถนนที่ปลอดภัย เรียบ ไม่ลื่นหรือขรุขระ ที่ตั้งของสวนสุขภาพอยู่ภายใน พื้นที่สนามกีฬาห้วยหมาก ซึ่งไม่ติดถนนเส้นหลัก แต่มีอาณาเขตติดกับถนนภายในสนามกีฬาห้วยหมาก

3) มีไฟส่องสว่าง ภายในสวนสุขภาพมีไฟส่องสว่าง อำนวยความสะดวกและความ ปลอดภัยในการใช้สวนเวลากลางคืน (รายละเอียดในบทที่ 4)

4) มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น

- ทางลาดในจุดต่างระดับ พบว่า สวนสุขภาพยังขาดทางลาดในจุดต่างระดับ ซึ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุและผู้ที่ใช้รถเข็น (wheelchair)

- ที่นั่งพักผ่อนใต้ร่มเงาในระยะทางที่ไม่ไกลจนเกินไป สวนสุขภาพมีโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับนั่งพักผ่อนจัดวางเป็นกลุ่มๆ ใกล้กับพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ

- ห้องน้ำสาธารณะที่สะอาด ปลอดภัย และเข้าถึงได้สะดวกสำหรับผู้สูงอายุ โดยสวนสุขภาพมีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ/ผู้พิการ 1 ห้อง ซึ่งจากการสำรวจห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุเป็นไป ตามมาตรฐานห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ (รายละเอียดในบทที่ 4)

5) มีสิ่งแวดล้อมที่สวยงามและน่ารื่นรมย์ สวนสุขภาพมีต้นไม้และสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในองค์ประกอบและลักษณะของสวนสุขภาพ ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ

6) มีขนาดของพื้นที่เหมาะสมไม่กว้างใหญ่เกินไปและมีมลภาวะรบกวนการพักผ่อน หย่อนใจที่น้อย ซึ่งสวนสุขภาพมีเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ ซึ่งเป็นสวนสาธารณะที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก หากใช้ เกณฑ์ขนาดพื้นที่ในการแบ่งประเภทและระดับของสวนสาธารณะ พบว่า สวนสุขภาพอยู่ในสวนสาธารณะ ระดับชุมชน (สำนักงานสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร, ม.ม.ป. และคู่มือจัดทำมาตรฐานด้านผังเมืองของ กรุงเทพมหานคร, 2552) และจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุคนที่ 1 เพศชาย อายุ 75 ปี มีความคิดเห็นว่า

“พื้นที่สวนสุขภาพมีขนาดเล็ก มีความเหมาะสมที่จะออกแบบสวนแบบ Intensive คือ สามารถออกแบบจัดวางได้อย่างเข้มข้น น่าสนใจ และใช้งบประมาณไม่สูงมาก”

6.2.2 ลักษณะประชากร ตลอดจนพฤติกรรม ความต้องการ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากร พฤติกรรมการใช้พื้นที่ กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ และความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพ รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความแตกต่างของตัวแปร เพื่อสรุปปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ที่รองรับกับการใช้งานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพศ ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และเพศชายส่วนใหญ่มาใช้บริการสวนสุขภาพ 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์ ในขณะที่เพศหญิงส่วนใหญ่มาใช้บริการ 1 – 3 ครั้ง/สัปดาห์ โดยทั้งเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาทำกิจกรรม ตั้งแต่ 1 – 2 ชม. แต่พบว่าเพศหญิงมีระยะเวลาทำกิจกรรมที่ไม่แน่นอนสูงกว่าเพศชาย และยังพบว่าเพศหญิงเดินทางมากับบุตรหลาน/ญาติ/คนรู้จักมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนประชากรผู้สูงอายุของเขตบางกะปิ ปี 2564 พบว่ามีประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีประชากรรวมทั้งสิ้น 28,631 คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 17,083 คน และเพศชาย จำนวน 11,548 คน ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับนิลบล คล่องเวสสะ (2551) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ ระบุว่า พฤติกรรมของเพศหญิงและเพศชาย ในกิจกรรมนันทนาการมีความแตกต่างกัน เพศหญิงใช้สวนสาธารณะน้อยกว่าเพศชายและเข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่าเพศชาย และเพศชายที่มาใช้สวนสาธารณะคนเดียวมีอัตราสูงกว่าเพศหญิงที่มาสวนสาธารณะคนเดียว การศึกษานี้ยังพบว่า เพศชายส่วนใหญ่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) เพศหญิงส่วนใหญ่ทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย สอดคล้องกับนิลบล คล่องเวสสะ (2551) ระบุว่า กิจกรรมที่จะทำในสวนสาธารณะ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการที่จะเลือกใช้หรือไม่ใช้สวนสาธารณะ เนื่องจาก แต่ละคนมีความต้องการด้านการพักผ่อนหย่อนใจที่แตกต่างกัน การออกแบบรูปแบบของสวนสาธารณะนั้นจึงควรมาจากฐานความต้องการของผู้ใช้งานในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งในพื้นที่หนึ่งอาจจะมีกิจกรรมที่หลากหลายประเภทเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยเพื่อตอบสนองกับกลุ่มคนหลาย ๆ กลุ่ม

ความต้องการสัดส่วนพื้นที่กิจกรรมภายในสวน ทั้งเพศชายและเพศหญิงต้องการให้มีพื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) เท่า ๆ กันกับพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) แต่ทั้งนี้ เพศชายต้องการให้มีพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) มากกว่าพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive)

ในสัดส่วนที่มากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า เพศชายส่วนใหญ่ทำกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา จึงมีความต้องการพื้นที่สำหรับกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬามากกว่าเพศหญิง

เพศหญิงจะให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพในด้านต่าง ๆ มากกว่าเพศชาย รวมถึงเพศหญิงจะมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพในด้านความสะดวกมากกว่าเพศชาย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าเพศหญิงชอบทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย ซึ่งมีการให้พื้นที่และทำกิจกรรมที่หลากหลาย จึงให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนและมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพมากกว่าเพศชาย

2. อายุ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างอายุ 60 – 69 ปี รองลงอยู่ระหว่างอายุ 70 – 79 ปี, อายุ 55 – 59 ปี และ อายุ 80 ปี ขึ้นไป ตามลำดับ สอดคล้องกับ สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ (2551) อ่างใน สุรริรัตน์ จำเป็นเงิน (2559) ระบุว่า ช่วงไม่ค่อยแก่ (The Young - Old) อายุประมาณ 60 - 69 ปี โดยส่วนใหญ่ยังมีสุขภาพแข็งแรง แต่อาจมีพึ่งพาผู้อื่นบ้าง สำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษา รู้จักปรับตัวและยังเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม ร่วมกับทั้งครอบครัวและผู้คนภายนอกครอบครัว ช่วงแก่ปานกลาง (The Middle - Aged Old) อายุประมาณตั้งแต่ 70 - 79 ปี เป็นช่วงที่คนเริ่มเจ็บป่วย เข้าร่วมกิจกรรมของสังคมน้อยลง ต้องการความสงบ ช่วงแก่จริง (The Old - Old) อายุประมาณ 80 - 90 ปี ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เป็นช่วงวัยที่ต้องการความช่วยเหลือจากคนรอบข้างมากกว่าวัยอื่น เริ่มนึกถึงอดีตมากขึ้น ต้องการความเป็นส่วนตัว แต่ยังต้องการสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุทธิเขต เวฬุวนารักษ์ (2562) เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะในเขตเมืองของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า กลุ่มอายุของผู้สูงอายุที่มาใช้งานสวนสาธารณะส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุวัยต้น 60 – 69 ปี รองลงมาเป็นผู้สูงอายุวัยกลาง 70 – 79 ปี และผู้สูงอายุวัยปลาย 80 ปี ขึ้นไป และการศึกษาของ พูลศรี ศักดิ์พันธ์พนม (2561) เรื่อง แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา สวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า พบว่า ผู้สูงอายุ ระหว่าง 60 – 65 ปี มาใช้สวนมากที่สุด รองลงมาอายุระหว่าง 66 – 70 ปี, อายุระหว่าง 76 – 80 ปี และอายุระหว่าง 71 – 75 ปี ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาช่วงอายุกับความถี่ในการมาใช้บริการสวนสุขภาพ พบว่า ยิ่งอายุสูงขึ้น จะมาใช้บริการสวนสุขภาพในความถี่ที่มากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นผู้ที่ชื่นชอบและออกกำลังกายอยู่เป็นประจำ และภายในสวนสุขภาพมีการจัดตั้งชมรมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงใช้ชมรมเป็นพื้นที่ในการพบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน เสมือนได้พบเจอกลุ่มเพื่อนในอายุคราวเดียวกัน และเมื่อพิจารณาอายุกับวิธีการเดินทาง พบว่า ผู้สูงอายุทุกช่วงอายุส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพโดยรถยนต์ ซึ่งเป็นการเดินทางที่สะดวกสบายกับผู้สูงอายุมากที่สุด

ในส่วนของรูปแบบกิจกรรมที่ทำ พบว่า ทุกช่วงอายุจะทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ยกเว้นช่วงอายุ 80 ปี ขึ้นไปที่ทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬาและพักผ่อน/ผ่อนคลาย อาจจะเนื่องด้วยความแข็งแรงของร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุ 80 ปี ขึ้นไป เลือกทำกิจกรรมประเภทพักผ่อน/ผ่อนคลายควบคู่กับการออกกำลังกาย/เล่นกีฬามากกว่าช่วงอายุอื่น ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ สุกิเซต เวพูวารักษ์ (2562) เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะในเขตเมืองของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น 60 – 69 ปี จะเลือกทำกิจกรรมที่มีการใช้แรงเพื่อออกกำลังกายมากกว่าผู้สูงอายุวัยกลาง 70 – 79 ปี และวัยปลาย 80 ปี ขึ้นไป ที่มักเลือกทำกิจกรรมที่มีลักษณะผ่อนคลาย ไม่ต้องใช้แรงมากนัก

ความต้องการสัดส่วนพื้นที่ภายในสวน ส่วนใหญ่ทุกช่วงอายุต้องการให้มีสัดส่วนพื้นที่แบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) เท่า ๆ กับกับพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ซึ่งถึงแม้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬามากที่สุด แต่ก็ต้องการให้มีพื้นที่กิจกรรมทั้งสบบแบบเพื่อตอบสนองผู้ใช้งานที่หลากหลาย ในด้านความต้องการใช้พื้นที่ ช่วงอายุ 60 – 69 ปี ให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกับช่วงอายุ 70 - 79 ปี ทั้งนี้ ช่วงอายุ 70 - 79 ปี ให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพมากที่สุด และในด้านความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวก พบว่า ช่วงอายุ 70 – 79 ปี และ ช่วงอายุ 60 – 69 ปี มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกแตกต่างกับผู้ที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 70 – 79 ปี มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านความสะดวกมากที่สุด สอดคล้องสมศักดิ์ ชุมหรัสมิ (2551) อ่างใน สุรริรัตน์ จำเป็นเงิน (2559) ตามที่อ้างถึงข้างต้น จะเห็นว่าแต่ละช่วงอายุจะมีลักษณะและความต้องการที่แตกต่างกัน

3. รายได้ของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท สอดคล้องกับ Seymour M.Gold (1980) อ่างใน สุตที่รัก สายปลื้มจิตต์ (2549) ระบุว่า รายได้ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามาใช้สวนสาธารณะ ซึ่งเมื่อพิจารณาผลการศึกษาด้านอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพเป็นกลุ่มผู้เกษียณอายุ/พ่อบ้าน/แม่บ้านมากที่สุด รองลงมาคืออาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ซึ่งผู้สูงอายุที่เกษียณอายุราชการอาจจะยังมีรายได้จากเงินบำนาญรายเดือน และผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว อาจจะมีรายได้ที่ค่อนข้างสูง และเมื่อพิจารณารายได้กับวิธีการเดินทางมาสวนสุขภาพ พบว่า ทุกช่วงรายได้ส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ และผู้สูงอายุที่มีรายได้ช่วง 50,001 - 60,000 บาท และ 60,000 บาท ขึ้นไป เดินทางโดยรถยนต์มากที่สุด

4. เขตที่พักอาศัย ส่วนใหญ่อยู่ในเขตบางกะปิ ซึ่งเป็นเขตที่ตั้งของสนามกีฬาหัวหมาก และสวนสุขภาพ รองลงมาเป็นเขตใกล้เคียง คือ เขตสวนหลวงและเขตวังทองหลาง เมื่อพิจารณาเขตที่พักอาศัยกับระยะเวลาการเดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตบางกะปิ ส่วนใหญ่เดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ ตั้งแต่ 500 เมตร – 1 กิโลเมตร และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตสวนหลวงและเขต

วังทองกลาง ส่วนใหญ่เดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ 1 – 3 กิโลเมตร และเมื่อพิจารณาเขตที่พักอาศัยกับความถี่ในการมาใช้บริการ พบว่า ผู้ใช้บริการ ทั้ง 3 เขตนี้ ส่วนใหญ่จะมาใช้บริการสวนสุขภาพ 1 – 3 ครั้ง/สัปดาห์ รองลงมา 4 – 6 ครั้ง/สัปดาห์ ซึ่งเขตที่พักอาศัย ระยะการเดินทาง และความถี่ในการใช้บริการ มีความสัมพันธ์กัน คือ ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในทั้ง 3 เขตนี้ ซึ่งเป็นเขตที่ตั้งของสวนและเขตใกล้เคียง มีระยะการเดินทาง ตั้งแต่ 500 เมตร – 3 กิโลเมตร และมาใช้บริการสวนสุขภาพบ่อยที่สุด สอดคล้องกับนิลกุล คล่องเวสสะ (2551) ระบุว่า การเดินทางและการเข้าถึงสวนสาธารณะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการที่จะเลือกใช้หรือไม่ใช้สวนสาธารณะ และ Seymour M.Gold (1980) อ้างใน สุดที่รัก สายปลีมีจิตต์ (2549) ระบุว่า ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility) ซึ่งได้แก่ ระยะทางในการเดินทางมาใช้สวนสาธารณะ ระยะเวลาในการเดินทางเข้ามาใช้สวนสาธารณะ ความสะดวกในการเดินทาง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้ใช้บริการตัดสินใจประกอบกิจกรรมนันทนาการในสถานที่ใดที่หนึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภิเขต เวฬุวนารักษ์ (2562) เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะในเขตเมืองของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ระยะทางระหว่างที่พักอาศัยกับสวนสาธารณะที่ผู้สูงอายุไปใช้งาน ส่วนใหญ่มีระยะ 800 เมตร – 1.5 กิโลเมตร รองลงมาคือ 1.5 – 3 กิโลเมตร

5. ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่โดยพื้นฐานเป็นคนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ และส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การใช้สวนสาธารณะแห่งอื่นนอกจากสวนสุขภาพ สอดคล้องกับนิลกุล คล่องเวสสะ (2551) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมนันทนาการ ระบุว่า ประสบการณ์ ลักษณะนิสัย และพื้นฐานที่แตกต่างกัน มีส่วนในการเลือกทำกิจกรรมนันทนาการ

6. เหตุผลที่ผู้สูงอายุเลือกใช้บริการสวนสุขภาพมากที่สุด คือ ใกล้ที่พักอาศัย มีความสะดวกในการเดินทาง จากการศึกษาของนิลกุล คล่องเวสสะ (2551) ระบุ หนึ่งในปัจจัยที่มีผลต่อการที่จะเลือกใช้หรือไม่ใช้สวนสาธารณะ คือ การเดินทางและการเข้าถึงสวนสาธารณะ มีส่วนในการช่วยเพิ่มหรือลดขอบเขตพื้นที่บริการกับสวน หากสวนสาธารณะนั้น ๆ มีทางเท้าและติดกับถนนสายหลักมีการเข้าถึงที่สะดวกจะช่วยเพิ่มจำนวนผู้เข้ามาใช้งานในพื้นที่ได้ แต่หากพื้นที่สวนสาธารณะนั้น ๆ เป็นทางแคบในซอยลึก และไม่มีรถแล่นไปมาอยู่ตลอดอาจสร้างความกลัวและความกังวลถึงความไม่ปลอดภัยและความไม่สะดวกในการเข้าถึง ซึ่งเมื่อพิจารณาที่ตั้งของสวนสุขภาพ พบว่า ตั้งอยู่บริเวณด้านหลังของสนามกีฬาหัวหมาก การเข้าถึงสวนหากผู้ใช้บริการเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัวจะต้องเดินเท้าจากทางเข้าสนามกีฬาหัวหมากมายังสวน ทั้งนี้ ผู้สูงอายุเลือกเหตุผลด้านใกล้ที่พักอาศัย มีความสะดวกในการเดินทางมากที่สุด อาจเนื่องด้วยสวนสุขภาพตั้งอยู่ในสนามกีฬาหัวหมากซึ่งสามารถเดินทางและเข้าถึงได้ด้วยถนนเส้นหลักและมีวิธีการเดินทางหลากหลาย และจากผลการศึกษาวิธีการเดินทาง พบว่า ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการโดยรถยนต์ และผู้สูงอายุที่มาใช้บริการพักอาศัยอยู่ในเขตบางกะปิ ในระยะการเดินทาง 1 – 3 กิโลเมตร สวนสุขภาพจึงใกล้กับที่พักอาศัยและมีความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ

เมื่อพิจารณาเหตุผลที่ผู้สูงอายุเลือกที่ใช้บริการสวนสุขภาพน้อยที่สุด คือ สวนมีความดึงดูด น่าใช้งาน ซึ่งอาจจะเนื่องด้วยผู้สูงอายุส่วนใหญ่มองว่าสวนสุขภาพยังขาดความโดดเด่นในเรื่องภูมิทัศน์ และความน่าใช้งาน ซึ่งจากผลการสำรวจการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวน ผู้สูงอายุให้ความสำคัญในเรื่อง ภูมิทัศน์และพืชพรรณ (การออกแบบจัดวางที่สวยงาม ความหลากหลายและร่มรื่นของพืชพรรณ) เป็นอันดับสอง สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้มีการพัฒนาในเรื่องพืชพรรณที่สวยงาม ร่มรื่น อันดับหนึ่ง และรองลงมา คือ การออกแบบจัดวางสวนที่สวยงาม ในส่วนของความน่าใช้งาน อาจจะเนื่องด้วยปัญหาของพื้นที่สวนสุขภาพ เช่น ความไม่สะดวกสบายบริเวณ ทางเข้า - ออกสวน ปัญหาน้ำท่วมขังภายในพื้นที่ เป็นต้น

7. ความถี่ในการใช้บริการสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่ใช้บริการ 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ และพบว่า ความถี่ในการใช้บริการที่ต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษาแตกต่างกัน ทั้งนี้ ผู้ที่มาใช้บริการ 1-3 ครั้ง/เดือน มีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพด้านการดูแลรักษามากที่สุด ซึ่งความทรุดโทรมของสถานที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการที่จะเลือกใช้หรือไม่ใช้สวนสาธารณะ (นิลุบล คล่องเวสสะ, 2551) ระบุว่า สวนสาธารณะเมื่อเปิดใช้งานเป็นระยะเวลาช้านานและไม่มีการบริหารจัดการที่ดี หรือแผนสำหรับการปรับปรุงหรือดูแลในระยะยาว ก็มักจะส่งผลให้เกิดปัญหาความทรุดโทรมลงตามกาลเวลา ส่งผลให้ผู้ใช้บริการในพื้นที่ลดลง การทรุดโทรมของสวนสาธารณะอาจเป็นได้ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ลานกิจกรรม รวมถึงสนามต่าง ๆ

8. รูปแบบกิจกรรมที่ทำ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำกิจกรรมเฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) กิจกรรมที่เป็นที่นิยมมากที่สุด คือ เดินเร็ว – วิ่งเหยาะ ซึ่งเป็นจุดเด่นของสวนสุขภาพ และกิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลายที่ผู้สูงอายุชอบทำมากที่สุด คือ นั่งเล่น/นั่งพักผ่อน ซึ่งสวนสุขภาพมีต้นไม้ พืชพรรณ และสระน้ำขนาดใหญ่ จึงมีความร่มรื่นและเงียบสงบกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในสนามกีฬา ห้วยหมาก เหมาะแก่การออกกำลังกายและการพักผ่อนของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณารูปแบบกิจกรรมที่ทำกับการให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ทำในสวนสุขภาพแตกต่างกันให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารูปแบบกิจกรรมที่ทำกับความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ทำแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ ด้านความปลอดภัย ด้านการดูแลรักษา และด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณแตกต่างกัน โดยผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองแบบ (ออกกำลังกาย/เล่นกีฬากับพักผ่อน/ผ่อนคลาย) จะมีความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพมากกว่าผู้ที่ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะผู้ที่ทำกิจกรรมทั้งสองรูปแบบใช้พื้นที่และทำกิจกรรมที่หลากหลายกว่าผู้ที่ทำกิจกรรมเพียงรูปแบบเดียว จึงเห็นถึงความสำคัญในการใช้พื้นที่สวนสุขภาพในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อให้ตอบสนองกับพฤติกรรมและความต้องการของตนเองมากที่สุด

9. ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพมากที่สุดในเรื่อง ความปลอดภัยสูง ทั้งจากอาชญากรรมและจากอุบัติเหตุ ภูมิทัศน์และพืชพรรณภายในสวน และอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก สวนกึ่งพอด โดยตามที่กรมโยธาธิการและผังเมือง (2546) และ อาชญาวิทยา รัตนอุบลและคณะ (2548) ระบุถึงองค์ประกอบของสวนสาธารณะที่ดี ได้แก่ ด้านการให้ความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านการดูแลรักษา และด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นลักษณะของสวนสาธารณะที่ดี ที่ผู้ใช้บริการ ให้ความสำคัญและต้องการให้สวนสาธารณะตอบสนองการใช้งานในเรื่องดังกล่าว

10. ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ด้านความสะดวก สิ่งที่ต้องการมากที่สุด คือ ทางเดิน – วิ่ง รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ทางลาดในจุดต่างระดับ และราวจับในพื้นที่ที่จำเป็น ด้านความปลอดภัย สิ่งที่ต้องการมากที่สุด คือ ระบบรักษาความปลอดภัยและไฟฟ้าส่องสว่างเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่ ระบบระบายน้ำและจัดการน้ำที่ดี ป้องกันน้ำท่วมขัง และประตูทางเข้า – ออก มีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย ด้านการดูแลรักษา สิ่งที่ต้องการมากที่สุด คือ การซ่อมแซมอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาดภายในสวน การตัดแต่งและดูแลพืชพรรณภายในสวน ด้านภูมิทัศน์และพืชพรรณ สิ่งที่ต้องการมากที่สุด คือ พืชพรรณมีความสวยงาม ร่มรื่น และเหมาะสมกับพื้นที่ การออกแบบ จัดสวนที่สวยงาม และการจัดแต่งสนามหญ้า/สวนหย่อม ซึ่งความต้องการเหล่านี้บางอย่างเป็นสิ่งสวนสุขภาพยังขาดในพื้นที่ เช่น ทางลาดในจุดต่างระดับ ราวจับในพื้นที่ที่จำเป็น หรือเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วแต่ผู้สูงอายุต้องการให้มีการปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้นเพื่อตอบสนองกับความต้องการและการใช้งาน เช่น ทางเดิน – วิ่ง รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ ระบบระบายน้ำและการจัดการน้ำที่ดี ป้องกันน้ำท่วมขัง การซ่อมแซมอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก พืชพรรณมีความสวยงาม ร่มรื่น

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาลักษณะด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ตลอดจนสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากร พฤติกรรม กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ และความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพของผู้สูงอายุ รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่ สามารถเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย ดังนี้

6.3.1 แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

1. แนวทางการแก้ไขปัญหาพื้นที่ในระยะเร่งด่วน

1.1 จากการสำรวจพื้นที่และการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ปัญหาความไม่สะดวกสบายในการใช้ทางเข้า - ออก พื้นที่สวนสุขภาพ เป็นปัญหาเร่งด่วนและผู้สูงอายุต้องการให้มีแก้ไขมากที่สุด ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 (รูปที่ 4.9) และบทที่ 5 เนื่องจากปัจจุบันมีการก่อสร้างศูนย์ฝึกกีฬามวยสากล มีเครื่องจักรกีดขวางทางเข้า - ออก รวมถึงน้ำท่วมขังบริเวณดังกล่าวอยู่บ่อยครั้ง เป็นอุปสรรคและเกิดความไม่สะดวกสบายในการเข้าใช้พื้นที่สวน และในบางวันไม่สามารถเปิดให้เข้าใช้สวนสุขภาพได้ ทั้งนี้ ในระหว่างที่มีการก่อสร้างควรอำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้บริการสวนสุขภาพ เช่น เปิดทางเข้า - ออก อื่น ๆ ชั่วคราว งดใช้เครื่องจักรในช่วงเวลาที่เปิดให้เข้าใช้สวนสุขภาพ

1.2 จากที่ได้กล่าวถึงปัญหาน้ำท่วมขังภายในพื้นที่สวนสุขภาพในบทที่ 4 (รูปที่ 4.18) และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ปัญหาน้ำท่วมขังภายในพื้นที่สวนสุขภาพ เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ผู้สูงอายุต้องการให้มีการแก้ไข เนื่องจากเมื่อมีฝนตกเกิดน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลานาน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ต่ำและพื้นที่บางส่วนของเส้นทางเดิน - วิ่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการใช้งานและทำกิจกรรม ทั้งนี้ ยังพบปัญหาน้ำในสระเอ่อล้นเข้ามาในพื้นที่ทำกิจกรรมของสวน จึงควรมีแก้ไข ออกแบบภูมิทัศน์และระบบการจัดการน้ำผิวดิน เพื่อลดผลกระทบจากปริมาณน้ำที่เกิดจากฝนไม่ให้เกิดน้ำท่วมขัง

2. เส้นทางสัญจร

2.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์ทางเข้า - ออก ให้มีความสวยงาม ดึงดูดผู้ใช้บริการ มีความสะดวกสบายและเข้าถึงได้ง่าย ให้มีความสำคัญกับทางลาด ความสูงต่ำของพื้นที่ที่เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้ที่ใช้รถเข็น (wheelchair)

2.2 เส้นทางเดิน - วิ่ง ปรับปรุงความสูง - ต่ำ ของเส้นทางให้สม่ำเสมอ เนื่องจากเมื่อมีฝนตกจะเกิดน้ำขังในพื้นที่ต่ำ ซึ่งเป็นอุปสรรคและอันตรายต่อการใช้งาน และควรเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ เช่น พื้นผิวที่เรียบ ไม่ขรุขระ ไม่ลื่น ลดการบาดเจ็บหากมีการหกล้ม

2.3 เส้นทางสัญจรภายในสวน สวนสุขภาพควรมีเส้นทางสัญจรหลักภายในสวนที่แยกออกมาจากทางเดิน - วิ่ง เพื่อไม่ให้กีดขวางผู้ใช้เส้นทางดังกล่าว และเป็นเส้นทางสัญจรหลักที่เชื่อมพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ ภายในสวน โดยเอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ มีลักษณะพื้นผิวทำจากวัสดุที่ไม่ลื่น มีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร มีราวจับช่วยพยุงตัวบริเวณทางเดิน สูง 80-90 เซนติเมตร ป้ายและสิ่งกีดขวางที่อยู่เหนือทางเดินต้องสูงกว่าพื้นทางเดินอย่างน้อย 2.00 เมตร หากมีร่องระบายน้ำด้านข้างทางเดิน ต้องลึกไม่เกิน 2 เซนติเมตร และกว้างไม่เกิน 5 เซนติเมตร หากมีฝาท่อระบายน้ำ ต้องมีขนาด

รูช่องตะแกรงห่างไม่เกิน 1.3 เซนติเมตร หรือมีแผ่นโลหะปิดอย่างมั่นคง (คณะกรรมการการสาธารณสุข อาคาร สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ม.ม.ป)

3. สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก

3.1 พื้นที่จอดรถ จากผลการศึกษาผู้สูงอายุส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการโดยรถยนต์ส่วนบุคคล แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ของสวนสุขภาพ ไม่มีพื้นที่จอดรถ ทำให้ผู้ใช้บริการต้องจอดรถบนถนนบริเวณรอบนอกสวนสุขภาพและบริเวณใกล้เคียง หรือพื้นที่อื่น ๆ ภายในสนามกีฬาหัวหมาก ทั้งนี้ หากในอนาคตมีการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ มีการจัดสรรพื้นที่จอดรถสำหรับผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหนึ่งที่ตอบสนองกับความต้องการและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และควรนำแนวคิดการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design) มาใช้ในการออกแบบเพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

3.2 มีทางลาดในจุดต่างระดับและราวจับในพื้นที่ที่จำเป็น เช่น ในห้องน้ำ ทางเข้า และทางเชื่อมภายในสวน เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheelchair)

3.3 กระจายม้านั่ง/เก้าอี้ หรือจัดซุ้ม/ศาลา สำหรับนั่งพักผ่อน ให้มีจำนวนเพียงพอ และครอบคลุมทั่วพื้นที่สวน

3.4 ไฟฟ้าส่องสว่างเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่ และดูแลให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

3.5 ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ และต้องการให้มีอุปกรณ์/เครื่องออกกำลังกายเพิ่มเติมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสวนสุขภาพมีอุปกรณ์/เครื่องออกกำลังกายค่อนข้างน้อย จัดไว้เฉพาะในจุดพักกายบริการตามเส้นทางเดิน - วิ่ง จึงควรจัดเครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุให้มากขึ้น เช่น เครื่องออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อ เครื่องออกกำลังกายบริหารหัวไหล่และข้อ

3.6 ห้องน้ำ สวนสุขภาพมีห้องน้ำบริการ 1 จุด โดยมีห้องแยกสำหรับชาย - หญิง ประเภทละ 3 ห้อง และมีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ/ผู้พิการ 1 ห้อง ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 4 ซึ่งจากการสำรวจห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุเป็นไปตามมาตรฐาน (ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2553) เช่น ในส่วนของประตูห้องน้ำเป็นแบบบานเลื่อนสามารถเปิด ปิดได้ง่าย และต้องมีความกว้าง 90 เซนติเมตร โถส้วมเป็นแบบชนิดนั่งราบ ระยะกึ่งกลางของโถส้วมห่างจากผนังด้านข้าง 45-50 เซนติเมตร มีราวจับของโถส้วมด้านที่ติดผนัง และแนวราบด้านที่ไม่ติดผนัง มีสายชำระใช้งานได้และสะดวก อ่างล้างมือ อยู่ในตำแหน่งที่เข้าถึงได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง เป็นต้น ทั้งนี้ จากการสำรวจพื้นห้องน้ำเมื่อเปียกน้ำมีความลื่น ซึ่งควรพิจารณาใช้วัสดุปูพื้นห้องน้ำที่ไม่ลื่น ป้องกันการหกล้ม และจากข้อเสนอแนะที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม ผู้สูงอายุต้องการให้พื้นห้องน้ำไม่ลื่น ไม่เป็นอันตรายสำหรับการใช้งานของผู้สูงอายุ

รูปที่ 6.3 ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ/ผู้พิการ ในสวนสุขภาพ

4. การจัดกิจกรรมและรูปแบบพื้นที่

4.1 การพัฒนาสวนสุขภาพในอนาคตควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมรูปแบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ซึ่งตอบสนองกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุที่ใช้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุเพศชายในช่วงอายุ 55 – 59 ปี และ 60 – 69 ปี ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมรูปแบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และต้องการให้มีพื้นที่สำหรับกิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ในสัดส่วนที่มากที่สุด และจากการสำรวจพื้นที่พบว่า ปัจจุบันการจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมรูปแบบออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ภายในสวนสุขภาพหลัก ๆ คือ พื้นที่เส้นทางเดิน - วิ่ง และพื้นที่สำหรับกิจกรรมออกกำลังกายของชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมโยคะ ชมรมรำตะบอง ชมรมไทเก๊ก ซึ่งยังขาดพื้นที่สำหรับกิจกรรมการเล่นกีฬา โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.1.1 จัดแบ่งพื้นที่จากพื้นที่กิจกรรมชมรมต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ค่อนข้างมาก เพื่อให้มีพื้นที่สำหรับกิจกรรมกีฬาและเพื่อให้เกิดความหลากหลายของกิจกรรม ทั้งนี้ ควรเป็นกีฬาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น กีฬาเปตอง แบดมินตัน โยนห่วง

4.1.2 จัดพื้นที่แบบยืดหยุ่น โดยให้มีการใช้พื้นที่ร่วมกันในพื้นที่กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ เนื่องจากบางชมรมจะทำกิจกรรมเฉพาะในช่วงเช้า ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่นี้ให้เป็นพื้นที่สำหรับกิจกรรมกีฬาในช่วงเย็นได้ ทั้งนี้ กิจกรรมกีฬานั้นต้องมีความเหมาะสม เช่น พื้นผิวของพื้นที่กิจกรรมเหมาะสมกับกีฬานั้น ๆ อุปกรณ์/เครื่องเล่น สามารถขนย้ายได้

จากการเก็บข้อมูล พบว่า กิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) ที่ผู้สูงอายุชอบทำมากที่สุดภายในสวนสุขภาพ คือ เดินเร็ว – วิ่งเหยาะ รองลงมา คือ การทำกายบริหารต่าง ๆ และใช้อุปกรณ์ออกกำลังกายภายในสวน ทั้งยังมีความต้องการให้มีอุปกรณ์/เครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ซึ่งกิจกรรมการออกกำลังกายเหล่านี้ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่ผู้สูงอายุซึ่งมีการเปลี่ยนของร่างกายจากความเสื่อมจึงจำเป็นต้องออกกำลังกายเพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพและพิการของอวัยวะต่าง ๆ นอกจากนั้นยัง

ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ลดความเครียดอีกด้วย (พรชูลีย์ นิลวิเศษ, 2550) ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงด้านสังคมของผู้สูงอายุ จากการเข้าร่วมกิจกรรม พบปะพูดคุย เกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมีคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลถึงความสุขทางด้านกายและจิตใจในที่สุด (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ม.ม.ป. อ้างถึงใน พัชรากา มนูญภัทราชัย, 2544)

รูปที่ 6.4 พื้นที่ชมรมไทเก๊กและพื้นที่ชมรมช็อก ซึ่งมีพื้นที่ค่อนข้างใหญ่ สามารถแบ่งหรือปรับใช้กับพื้นที่สำหรับกิจกรรมกีฬาอื่น ๆ ได้

4.2 จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงเกือบทุกช่วงอายุส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมทั้งออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) และต้องการให้มีสัดส่วนพื้นที่ทั้งสองรูปแบบเท่า ๆ กัน การพัฒนาสวนสุขภาพในอนาคตจึงต้องคำนึงถึงพื้นที่กิจกรรมรูปแบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) เช่นกัน และจากการเก็บข้อมูล พบว่า กิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ที่ผู้สูงอายุชอบทำมากที่สุด คือ นั่งเล่น/นั่งพักผ่อน รองลงมา คือ พบปะกลุ่มเพื่อน/บุตรหลาน และ ชมวิวทิวทัศน์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยในเรื่องการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมของผู้สูงอายุได้ดี และจากการสำรวจพื้นที่ พบว่า ปัจจุบันการจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมพักผ่อน/ผ่อนคลายภายในสวนสุขภาพ ส่วนใหญ่จะมีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ไว้เป็นกลุ่ม ๆ เหมาะกับการนั่งพักผ่อน พุดคุย แต่ทั้งนี้ควรกระจายเก้าอี้สำหรับนั่งเล่น นั่งชมวิวทิวทัศน์ให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่สวนมากขึ้น และดูแลสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ให้มีความสวยงาม ร่มรื่นอยู่เสมอ

4.3 การจัดแบ่งพื้นที่กิจกรรมภายในสวน ผู้สูงอายุต้องการให้รวมพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) และพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ไม่แบ่งแยกพื้นที่กิจกรรมต่างประเภทออกจากกัน ซึ่งการจัดพื้นที่แบบรวมกิจกรรมต้องคำนึงถึงความเหมาะสม การป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนกันระหว่างกิจกรรมแต่ละประเภท โดยในการออกแบบพื้นที่รองรับกิจกรรมที่หลากหลายชนิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รวมกันนั้น มีข้อดีคือ ทำให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึง และการสร้างสังคมผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (วุฒิพงษ์ ทวีวงศ์, 2558)

4.4 สัดส่วนพื้นที่กิจกรรม ผู้สูงอายุต้องการให้มีสัดส่วนพื้นที่กิจกรรมออกกำลังกาย/เล่นกีฬา เท่าๆ กันกับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีความต้องการแตกต่างกันในเพศหญิงและเพศชาย รวมถึงแต่ละช่วงอายุ การจัดสัดส่วนพื้นที่ภายในสวนจึงต้องมีความสมดุลและคำนึงถึงความหลากหลายของพื้นที่กิจกรรมเพื่อรองรับผู้ใช้งานทุกกลุ่ม

4.5 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการให้สิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในพื้นที่ทั้งสองแบบ ซึ่งจะมีความสะดวกในการเข้าถึงและการใช้งาน รองลงมาคืออยู่ในพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย ทั้งนี้ สวนสุขภาพมีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด การจัดวางสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในพื้นที่แบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

4.6 ปรับปรุงพื้นที่สำหรับกิจกรรมของชมรมต่าง ๆ เนื่องจากบางพื้นที่กิจกรรมมีความทรุดโทรม ขาดการดูแล เช่น พื้นที่ชมรมลีลาศและคาราโอเกะ พื้นที่กิจกรรมเต้นแอโรบิก และพื้นที่กลุ่มรำตะบอง 2

รูปที่ 6.5 พื้นที่ชมรมลีลาศและคาราโอเกะ (ซ้าย) พื้นที่กิจกรรมเต้นแอโรบิก (ขวา) และพื้นที่กลุ่มรำตะบอง 2 (ล่าง) ที่มีความทรุดโทรม ขาดการดูแล ควรได้รับการปรับปรุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ภูมิทัศน์และพืชพรรณ

ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับภูมิทัศน์และพืชพรรณ การออกแบบภูมิทัศน์ที่สวยงาม และต้องการให้มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากที่สุด พืชพรรณมีความสวยงาม ร่มรื่น ทั้งนี้ การเลือกใช้พืชพรรณภายในสวนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และส่งเสริมการใช้งานพื้นที่แต่ละกิจกรรม ต้องเลือกชนิดพืชพรรณที่เหมาะสม เช่น ในพื้นที่กิจกรรมแบบพักผ่อน/ผ่อนคลาย (Passive) ควรจัดภูมิทัศน์และใช้พืชพรรณที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติ โดยอาจเสริมสร้างบรรยากาศด้วยกลุ่มต้นไม้กึ่งหิน ในส่วนพื้นที่กิจกรรมประเภทออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (Active) จำเป็นต้องใช้พื้นที่สนามหญ้าขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมทางกายภาพในระดับต่าง ๆ ต้องเลือกใช้ชนิดพันธุ์ของหญ้าให้เหมาะสมกับประเภทการใช้งานและลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่ (วุฒิพงษ์ ทวีวงศ์, 2558) และการเลือกพืชพรรณภายในสวนสุขภาพ ควรพิจารณาพืชพรรณที่ชอบน้ำหรือทนกับน้ำท่วมขังได้ดี เพื่อลดผลกระทบพืชพรรณเน่าตายจากน้ำท่วมขัง

รูปที่ 6.6 ความเสียหายของพืชพรรณจากน้ำท่วมขัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ความปลอดภัย

6.1 ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่ในเรื่องความปลอดภัยทั้งอาชญากรรมและอุบัติเหตุ โดยมีแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย ดังนี้

6.1.1 การออกแบบพื้นที่สวนควรคำนึงถึงความสะดวกสบายและปลอดภัยของผู้ใช้งานตามหลักการออกแบบเพื่อมวลชน (Universal Design) ที่สามารถลดอันตรายจากอุบัติเหตุและผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์

6.1.2 จัดให้มีจุดตรวจรักษาความปลอดภัยบริเวณทางเข้า - ออก และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเดินตรวจตรา ทั้งนี้ ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการรักษาความปลอดภัย เช่น ติดกล้องวงจรปิดให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่ ติดตั้งตู้แจ้งเหตุฉุกเฉิน (SOS Call Point)

6.1.3 การดูแลรักษา ซ่อมแซม อุปกรณ์ เครื่องออกกำลังกาย และสิ่งอำนวยความสะดวก ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดจากการใช้งาน

7. การดูแลรักษา

ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับความสะอาดภายในสวน ซึ่งจากผลการศึกษาความต้องการพัฒนาสวนสุขภาพ พบว่า สิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการน้อยที่สุด คือ จุดขายอาหาร/เครื่องดื่ม และจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ระบุว่า ไม่ควรมีจุดขายอาหารหรือเครื่องดื่มภายในพื้นที่สวน เนื่องจากก่อให้เกิดขยะ ความสกปรก และไม่เป็นระเบียบ ประกอบกับบริเวณด้านนอกสวนสุขภาพ (พื้นที่อื่น ๆ ภายในสนามกีฬา หัวหมาก) มีจุดขายอาหารและเครื่องดื่มอยู่เป็นจำนวนมากแล้ว ทั้งนี้ ความสะอาดของสวนนั้นขึ้นอยู่กับระเบียบวินัยของผู้ใช้บริการและการดูแลรักษาความสะอาดของหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นหลัก ซึ่งหากมีการตั้งจุดขายอาหาร/เครื่องดื่มภายในสวนสามารถทำได้ หากมีมาตรการหรือการบริหารจัดการที่ดี

6.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เน้นศึกษาลักษณะและความต้องการพัฒนาพื้นที่ด้านกายภาพ ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาด้านการบริหารจัดการ หรือด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ครอบคลุมแนวทางการพัฒนาสวนสุขภาพในทุกมิติ และด้วยสวนสุขภาพ เป็นสวนสาธารณะที่อยู่ภายใต้การดูแลของ การกีฬาแห่งประเทศไทย จึงควรศึกษานโยบาย แผนงาน โครงการ รวมถึงศักยภาพและข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่ของการกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อประกอบการวางแผนการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกัน

2. การศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้บริการ/เคยใช้บริการ สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ไม่ใช้บริการสวนสุขภาพด้วย เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลและทัศนคติของผู้ที่ไม่ใช้สวนสุขภาพ นำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพเพื่อให้ดึงดูดผู้ใช้บริการมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร. (2536). **โครงการจัดหาและพัฒนาสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น และภูมิทัศน์ของเมือง**. กรุงเทพฯ: กองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. 2564. **สิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.dop.go.th/th/know/15/646>
- กรมพลศึกษา. 2557. **คู่มือผู้นำนันทนาการ**. กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2547. **การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการสำหรับชุมชน เมืองขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาเมืองนครราชสีมา เมืองขอนแก่นและเมืองอุดรธานี**. สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง.
- กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2549. **ทฤษฎีและความรู้ทางด้านผังเมือง**. สำนักพัฒนามาตรฐาน กรมโยธาธิการและผังเมือง.
- จักรสิน น้อยไร่ภูมิ. 2552. “แนวคิดชุมชนเมืองที่พอเพียง หนทางฝ่าวิกฤตของชุมชนเมืองไทย.” **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม** (มกราคม-มิถุนายน) : 23.
- จุฬารัตน์ โสตะ. 2549. “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ” **วารสารศูนย์บริการวิชาการ** 14 (14) : 8-8.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2552. **คู่มือจัดทำมาตรฐานด้านผังเมืองของกรุงเทพมหานคร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์**
- เดชา บุญค้ำ. 2544. **สวนสาธารณะหมู่บ้านจัดสรรในกรุงเทพมหานคร**. ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เดชา บุญค้ำ. 2549. **เอกสารประกอบการบรรยาย สวนสาธารณะ**. กรุงเทพฯ : ห้องประชุมราชบัณฑิตยสถาน.
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์. ม.ม.ป. **Universal Design คู่มือการออกแบบเพื่อทุกคน**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์. 2553). **คู่มือการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ทศพร อนันตพิพัฒน์. 2552. **แนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับชุมชนที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ กรณีศึกษา สวนรมณีนาถ**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นราธิป แสงอินทร์. 2560. ศักยภาพของพื้นที่สาธารณะในเขตเมือง: กรณีศึกษาสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การผังเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นิลุบล คล่องเวสสะ. 2551. เมืองนิเวศ-อีโคทาวน์ เอกสารประกอบการประชุมวิชาการด้านการวางแผนภาคและเมืองประจำปี 2551. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญนาถ ติวกุล. 2545. เมืองและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประกฤษณ์ สุวรรณสมศรี. 2553. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าใช้สวนสาธารณะระดับชุมชน : กรณีศึกษา สวนรมณีนาถและอุทยานเบญจสิริ. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พัชรภา มนูญภัทรราชย์. (2544). การเตรียมการก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรในชุมชนขนาดพื้นที่เขตบางซื่อ. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พูลศรี ศักดิ์พันธ์พนม. 2561. แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะชุมชนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา สวนสาธารณะชุมชน 60 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เคหะชุมชนร่มเกล้า. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พรชุลี นิลวิเศษ. 2550. นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อวันที่ 02 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_10.html
- พรทิพย์ เรืองธรรม. 2560. ทฤษฎีการออกแบบ. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พงศ์ภาคย์ อินพ่วง. 2563. แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) ในพื้นที่โครงการแก้มลิง ตามแนวพระราชดำริบึงกุ่ม. คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พลพินิจ พินิจชอบ. 2558. การจัดการสวนสาธารณะในเมือง กรณีศึกษา : อุทยานเบญจสิริ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ม.ป.ป.. **โครงการนำร่องแนวคิดใหม่สู่การเป็นเมืองสีเขียว**. ภาควิชาภูมิทัศน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เยาวลักษณ์ ไตรสุรัตน์. 2552. **ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและพฤติกรรมในการใช้พื้นที่ที่มีผลต่อความต้องการภาพลักษณ์ทางกายภาพของสวนสาธารณะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- วุฒิพงษ์ ทวีวงศ์. 2558. **สวนสาธารณะกับการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย**. ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิวพงศ์ ทองเจือ และคณะ. 2559. **แนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับเมือง กรณีศึกษาสวนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เทศบาลนครภูเก็ต**. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ศุนย์วิจัยป่าไม้. 2547. **รายงานฉบับสมบูรณ์ มาตรการในการเพิ่ม และจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนอย่างยั่งยืน**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศุนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2563. **โครงการศึกษาความเป็นไปได้ ความคุ้มค่า และผลกระทบต่อโครงการ Smart National Sports Park**.
- สุภาดา ศรีสารคาม. 2550. **การวางแผนเชิงกายภาพสำหรับการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชน แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี**. วิทยานิพนธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา สมพงษ์. 2555. **ความสุขของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรียรัตน์ จำเป็นเงิน. 2559. **แนวทางการพัฒนาสวนสาธารณะที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุदनรินทร์ เพชรรัตน์. 2562. **การออกแบบสวนสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ ผู้พิการและคนทุพพลภาพ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2565 จาก http://eng.swu.ac.th/km/Sudnirun_Park.pdf.
- สุदनรินทร์ เพชรรัตน์. ม.ม.ป. **การออกแบบสวนสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุพพลภาพ**. ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุดที่รัก สายปลื้มจิตต์. 2549. การปรับปรุงสวนสาธารณะในเขตชุมชนเมือง กรณีศึกษา:เขตเทศบาลเมืองนครนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. ม.ม.ป.. ฐานข้อมูลทางวิชาการด้านการดูแลรักษาพยาบาลผู้สูงอายุแบบครบวงจร เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการการสาธารณสุข. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2554. การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.thaihealth.or.th/เรื่องน่ารู้-universal-design-การออกแบบ/>
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2557. การจัดทำมาตรฐานพื้นที่สีเขียวในเมืองและชนิดพรรณไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่สีเขียว โครงการพัฒนาเมืองและชุมชนเพื่อมุ่งสู่สังคมคาร์บอนต่ำ.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ม.ป.ป. คู่มือการจัดการพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน. กองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. แนวทางการจัดการพื้นที่สีเขียวและมาตรฐานอัตราส่วนพื้นที่สีเขียวสำหรับชุมชนเมืองในประเทศไทย เอกสารภายใต้โครงการ “การพัฒนาที่ยั่งยืนของเมืองและชุมชนภายใต้คณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน (AWGESC). มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2557. รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2550. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2565. สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2565 จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. 2565. สถิติกรุงเทพมหานคร 2564. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2565 จาก <https://webportal.bangkok.go.th/pipd/page/sub/23329>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2558. **การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สมพร ปานยินดี. 2561. **อิทธิพลของศักยภาพในการทำงาน การสนับสนุนทางสังคม พฤติกรรมการดูแลตนเอง และการเห็นคุณค่าแห่งตนที่มีผลต่อความพร้อมในการทำงานหลังเกษียณของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร**. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม.
- อนิศา อ่อนบุญญะ. 2549. **แนวทางการจัดการพื้นที่สีเขียว บางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาชัญญา รัตน์อุบล และคณะ. 2548. **การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ**. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.บัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.เอี่ยมพร วิสมหมาย. 2538. **หลักการจัดสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรวิทยา.
- อรรถกร เฉยทิม. 2560. **ความสุขของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน, มหาวิทยาลัยศิลปากร
- เอี่ยมพร วิสมหมาย. 2538. **หลักการจัดสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรวิทยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง
 แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย
 กรณีศึกษา : สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะ และการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากร

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

ส่วนที่ 3 กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

ส่วนที่ 4 ความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพที่รองรับการใช้งาน เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

โปรดทำเครื่องหมาย ในช่อง และเติมข้อความในช่องว่าง

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากร

1.1 เพศ ชาย หญิง

1.2 อายุ.....ปี

1.3 อาชีพ

- รับจ้าง/ลูกจ้าง พนักงานเอกชน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เกษียณอายุ/พ่อบ้าน/แม่บ้าน อาชีพอิสระ (Freelance)
 อื่น ๆ .....

1.4 รายได้/เดือน.....บาท

1.5 สถานภาพ

- โสด สมรส หย่าร้าง

1.6 เขตที่พักอาศัยของท่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 เขตบางกะปิ แขวง..... นอกเขตบางกะปิ เขต.....แขวง.....
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7 ท่านออกกำลังกายเป็นประจำหรือไม่

- เป็นประจำสม่ำเสมอ   ไม่ประจำ แล้วแต่โอกาส   นาน ๆ ครั้ง (ปีละไม่กี่ครั้ง)

1.8 ท่านเคยใช้สวนสาธารณะแห่งอื่นหรือไม่

- เคย ระบุสวน (ระบุได้มากกว่า 1 สวน)..... ไม่เคย

1.9 เหตุผลที่ท่านเลือกใช้บริการสวนสุขภาพ (เรียงลำดับ 1-5 โดย 1 = มากที่สุด, 5= น้อยที่สุด)

- .....มีกิจกรรมที่ชอบทำ
 .....ความหลากหลายของพื้นที่กิจกรรมในสวน
 .....อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนเพียงพอ และตอบสนองความต้องการ
 .....ภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของสวนร่มรื่น สวยงาม
 .....ความปลอดภัยในการใช้สวน
 .....ขนาดของพื้นที่สวนเหมาะสม
 .....การชักชวนของบุตรหลาน/ครอบครัว/ญาติ/กลุ่มเพื่อน/ คนรู้จัก หรือได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสวน
 .....สวนมีสภาพดี มีการปรับปรุง ดูแลอย่างต่อเนื่อง
 .....สวนมีความดึงดูด น่าใช้งาน
 .....อื่น ๆ.....

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

2.1 ท่านมาใช้บริการสวนสุขภาพบ่อยหรือไม่

- ทุกวัน   1 -3 ครั้ง/สัปดาห์   4 -6 ครั้ง/สัปดาห์
 1- 3 ครั้ง/เดือน   นาน ๆ ครั้ง (ปีละไม่กี่ครั้ง)   มาใช้บริการครั้งแรก

2.2 ท่านมาใช้บริการสวนสุขภาพในวันและเวลาใด

2.2.1 วันที่มาใช้บริการ

- วันธรรมดา (จ - ศ)   วันหยุด (ส - อา,นักขัตฤกษ์)   ทั้งวันธรรมดาและวันหยุด

2.2.2 เวลาที่มาใช้บริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 05.00 น. - 07.00 น.   07.01 น. - 09.00 น.   16.00 น. - 18.00 น.
 18.01 น. - 20.00 น.   เวลาไม่แน่นอน

2.3 ท่านใช้ระยะเวลาทำกิจกรรมในสวนสุขภาพเท่าไร

- น้อยกว่า 30 นาที   ตั้งแต่ 30 นาที - 1 ชั่วโมง   ตั้งแต่ 1 - 2 ชั่วโมง
 ตั้งแต่ 2 ชั่วโมง ขึ้นไป   ไม่แน่นอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 ระยะการเดินทางจากบ้านถึงสวนสุขภาพ (ดูแผนที่และคำอธิบายประกอบ)

- น้อยกว่า 500 เมตร   500 เมตร - 1 กิโลเมตร   ตั้งแต่ 1-3 กิโลเมตร
 ตั้งแต่ 3-5 กิโลเมตร   ตั้งแต่ 5 กิโลเมตร ขึ้นไป

2.5 การเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพ

2.5.1 ท่านเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพอย่างไร

- เดินทางมาด้วยตัวเอง   เดินทางมากับบุตรหลาน/ญาติ/คนรู้จัก

2.5.2 ท่านเดินทางมาใช้บริการสวนสุขภาพด้วยวิธีการใดเป็นหลัก

- เดิน   ปั่นจักรยาน   ซี่มอเตอร์ไซด์
 ขับรถยนต์ส่วนตัว   นั่งรถสาธารณะ.....   อื่น ๆ .....

2.6 โดยส่วนใหญ่แล้วท่านมาใช้บริการสวนสุขภาพกับใคร

- คนเดียว   คู่รัก   เพื่อน/คนรู้จัก
 บุตรหลาน/ครอบครัว/ญาติ   อื่น ๆ .....

ส่วนที่ 3 กิจกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

3.1 ท่านทำกิจกรรมรูปแบบใดในสวนสาธารณะ

- เฉพาะพักผ่อน/ผ่อนคลาย (ตอบ 3.2.1)
 เฉพาะออกกำลังกาย/เล่นกีฬา (ตอบ 3.2.2)
 ทั้งคู่ (พักผ่อน/ผ่อนคลาย และ ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา) (ขีดเส้นด้านล่างว่าท่านชอบทำกิจกรรม

รูปแบบใดมากกว่ากัน)

ขีดเส้นฝั่งกิจกรรมที่ท่านชอบทำ

พักผ่อน/ผ่อนคลาย |-----| ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา

3.2 กิจกรรมที่ท่านชอบทำ (เรียงลำดับ 1-3 โดย 1 = มากที่สุด, 3 = น้อยที่สุด)

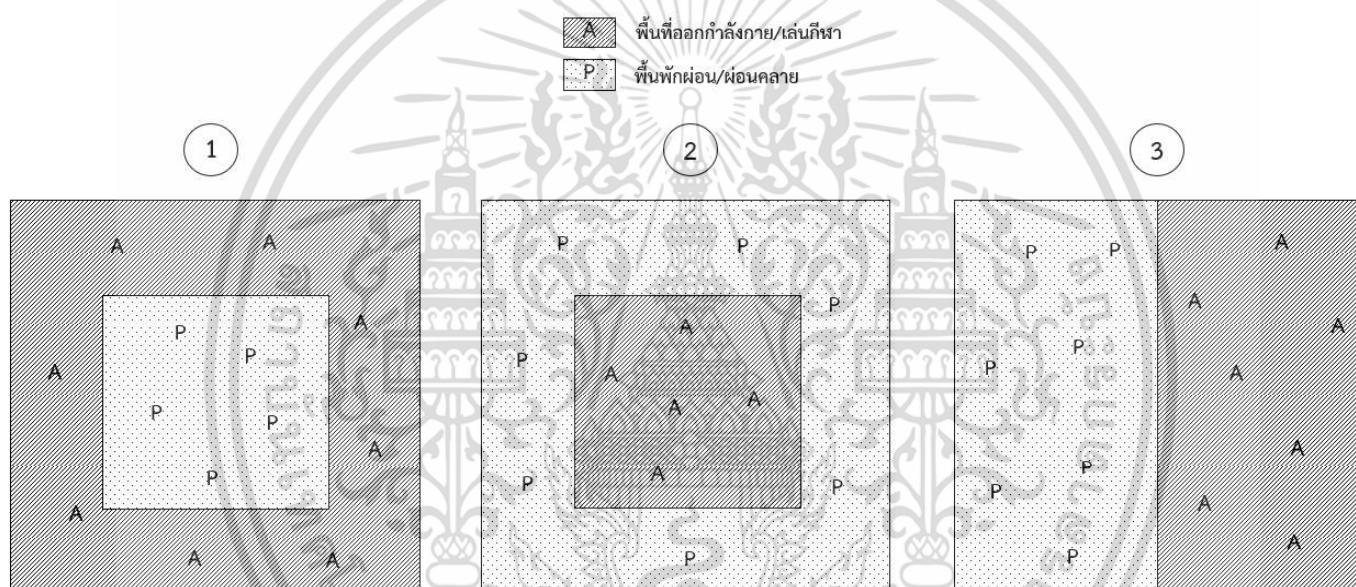
3.2.1 พักผ่อน/ผ่อนคลาย	3.2.2 ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา
.....นั่งเล่น/นั่งพักผ่อน	.....เดินเร็ว - วิ่งเหยาะ
.....ชมวิวทิวทัศน์	.....เล่นกีฬา/ใช้อุปกรณ์ออกกำลังกายของสวน
.....อ่านหนังสือ วาดรูป	.....เต้นแอโรบิค ร้องเพลง
.....ฟังเพลง/ดนตรี	.....ฝึกโยคะ รำมวยจีน รำกระบอง
.....พบปะกลุ่มเพื่อน/บุตรหลาน ฯลฯ	.....กายบริหารอื่น ๆ เช่น ฝึกการบริหารกล้ามเนื้อและข้อ
.....อื่น ๆ (ระบุ).....	.....อื่น ๆ (ระบุ).....

3.3 ท่านอยากให้มีการจัดแบ่งพื้นที่ ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา กับพื้นที่ พักผ่อน/ผ่อนคลาย ภายในสวนเป็นอย่างไร

- พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา แยก กับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (ตอบข้อ 3.4)
- พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา รวม กับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย (ข้ามไปตอบข้อ 3.5)

3.4 ท่านอยากให้ พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา แยก กับพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย โดยที่

- พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา อยู่รวมกันจุดหนึ่ง แต่กระจายพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย ทั่วพื้นที่สวน (รูป ①)
- พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย อยู่รวมกันจุดหนึ่ง แต่กระจายพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา ทั่วพื้นที่สวน (รูป ②)
- ทั้ง พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา และ พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย กระจายทั่วพื้นที่สวน (รูป ③)

3.5 ท่านอยากให้สัดส่วนระหว่าง พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา กับ พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย ภายในสวนเป็นอย่างไร

- พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา มากกว่า พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย
- พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา น้อยกว่า พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย
- พื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา เท่าๆ กันกับ พื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย

3.6 ท่านอยากให้สิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในพื้นที่แบบใด (สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น หอน้ำ ม้านั่ง ถังขยะ จุดขายเครื่องดื่ม ฯลฯ)

- สิ่งอำนวยความสะดวกรวมอยู่ในพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา
- สิ่งอำนวยความสะดวกรวมอยู่ในพื้นที่พักผ่อน/ผ่อนคลาย
- สิ่งอำนวยความสะดวกกระจายอยู่ทั้งในสองพื้นที่
- สิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในพื้นที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะ (แยกออกจากพื้นที่ออกกำลังกายหรือพักผ่อน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 4 ความต้องการใช้พื้นที่และพัฒนาสวนสุขภาพที่รองรับการใช้งาน เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

4.1 ท่านให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่สวนสุขภาพอย่างไร

การใช้พื้นที่สวน	ความสำคัญ				
	1 (น้อยที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปานกลาง)	4 (มาก)	5 (มากที่สุด)
1) มีกลุ่มผู้ใช้หลากหลาย (หญิง ชาย เด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ)					
2) พื้นที่ทำกิจกรรมหลากหลาย (ทั้งพื้นที่สำหรับออกกำลังกาย/เล่นกีฬา และ พื้นที่สำหรับพักผ่อน/ผ่อนคลาย)					
3) การจัดโซนพื้นที่กิจกรรมที่มีความเหมาะสม ป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งหรือรบกวนกัน					
4) ที่จอดรถเพียงพอและสะดวกต่อผู้ใช้บริการ					
5) ทางสัญจรที่หลากหลายและเหมาะสม ทั้ง ทางเดิน - วิง ทางจักรยาน และทางรถ					
6) อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ					
7) ภูมิทัศน์และพืชพรรณภายในสวน (การออกแบบจัดวางที่สวยงาม ความหลากหลายและร่มรื่นของพืชพรรณ)					
8) ความปลอดภัยสูงทั้งจากอาชญากรรมและจากอุบัติเหตุ					
9) วันและช่วงเวลาที่เปิดให้ใช้บริการหลากหลาย (เปิดบริการทั้งวันธรรมดาและวันหยุด ไม่จำกัดช่วงเวลา)					
10) สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ (ที่จอดรถ, ทางลาด, ป้ายสัญลักษณ์, ห้องน้ำ, บริการข้อมูล)					

4.2 ความต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพที่รองรับการใช้งาน เพื่อรองรับสังคมสูงวัย

สิ่งที่ต้องการให้มีการพัฒนา	ความต้องการ				
	1 (น้อยที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปานกลาง)	4 (มาก)	5 (มากที่สุด)
ด้านความสะดวก					
1) ทางเดิน – วิง รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุ เช่น ขนาดทางเหมาะสม พื้นผิวไม่ลื่นหรือขรุขระ มีความปลอดภัยสูง					
2) ทางลาดในจุดต่างระดับ					
3) มีราวจับในพื้นที่ที่จำเป็น เช่น ห้องน้ำ ทางลาด					

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งที่ต้องการให้มีการพัฒนา	ความต้องการ				
	1 (น้อยที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปานกลาง)	4 (มาก)	5 (มากที่สุด)
4) ที่จอดรถเพียงพอและมีความสะดวกต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ					
5) ห้องน้ำสำหรับผู้ใช้ทุกกลุ่ม (เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ)					
6) แผนที่/ป้ายสัญลักษณ์/เครื่องหมาย เพื่ออำนวยความสะดวก					
7) ม้านั่ง – เก้าอี้ สำหรับนั่งพักผ่อน มีจำนวนเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่					
8) ชุมน/ศาลาพักผ่อน					
9) ถังขยะมีจำนวนเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่					
10) หน่วยพยาบาลบริการหากมีเหตุฉุกเฉิน					
11) จุดประชาสัมพันธ์/บริการข้อมูล					
12) จุดขายอาหาร/เครื่องดื่ม					
13) อุปกรณ์/เครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ เช่น เครื่องออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อใหญ่ (จักรยาน) อุปกรณ์บริหารหัวใจและบริหารข้อ					
14) พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ เช่น โยคะ เต้นแอโรบิค รำมวยจีน หมากรูก เปตอง					
ด้านความปลอดภัย					
1) ระบบรักษาความปลอดภัย เช่น กล้องวงจรปิด ป้อมรักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ดูแลทั่วถึง					
2) ไฟฟ้าส่องสว่างเพียงพอและครอบคลุมทั่วพื้นที่					
3) ประตูทางเข้า – ออก มีความเหมาะสมและเข้าถึงได้ง่าย					
4) รั้วกั้นขอบเขตที่ชัดเจน					
5) ระบบระบายน้ำและจัดการน้ำที่ดี ป้องกันน้ำท่วมขัง					
ด้านการดูแลรักษา					
1) ความสะอาดภายในสวน					
2) การตัดแต่ง ดูแลพืชพรรณภายในสวน					
3) การซ่อมแซมอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องออกกำลังกาย เก้าอี้ ห้องน้ำ					
4) การอนุรักษ์สภาพธรรมชาติภายในสวน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งที่ต้องการให้มีการพัฒนา	ความต้องการ				
	1 (น้อยที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปานกลาง)	4 (มาก)	5 (มากที่สุด)
ด้านภูมิทัศน์ของสวน					
1) การจัดสวนที่สวยงาม					
2) พืชพรรณมีความสวยงาม ร่มรื่น และเหมาะสมกับพื้นที่					
3) สระน้ำ/บ่อน้ำ/น้ำพุ/น้ำตก					
4) การจัดแต่งสนามหญ้า/สวนหย่อม					
อื่น ๆ					
.....					
.....					

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

***ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ***

ขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้จะใช้สำหรับงานวิจัยนี้เท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์การวิจัยเรื่อง
 แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ
 กรณีศึกษา : สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะ และการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย

เพศ ชาย หญิง

อายุ.....ปี

1. เหตุผลที่ท่านเลือกมาใช้บริการสวนสุขภาพ กทท.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. กิจกรรมและการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ

2.1 รูปแบบกิจกรรมที่ท่านชอบทำ (ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา, พักผ่อน/ผ่อนคลาย หรือทั้งคู่)

.....

.....

.....

2.2 กิจกรรมที่ท่านชอบทำ

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ท่านอยากให้มีการจัดแบ่งพื้นที่และสัดส่วนพื้นที่ ระหว่างพื้นที่ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา กับพื้นที่ พักผ่อน/ผ่อนคลาย เป็นอย่างไร และเพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

2.4 ท่านอยากให้สิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในพื้นที่แบบใด (ออกกำลังกาย/เล่นกีฬา, พักผ่อน/ผ่อนคลาย หรือทั้งคู่) และเพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้พื้นที่สวนสุขภาพ กทท.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าสวนสาธารณะที่รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุเป็นอย่างไร/ควรให้ความสำคัญในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ท่านอยากให้พัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ กทท. เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุในเรื่องใดบ้าง

5.1 ด้านความสะดวก.....

.....
.....
.....

5.2 ด้านความปลอดภัย.....

.....
.....

5.3 ด้านการดูแลรักษา.....

.....
.....

5.4 ด้านภูมิทัศน์ของสวน.....

.....
.....

6. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาพื้นที่สวนสุขภาพ

.....
.....
.....
.....

***ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ***
และขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้จะใช้สำหรับงานวิจัยนี้เท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างแผนที่ประกอบแบบสอบถาม ระยะจากบ้านถึงสวนสุขภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวสุทธิดา บุญญานนท์
วัน เดือน ปีเกิด	6 สิงหาคม 2537
ที่อยู่	199 หมู่ 9 ตำบลละอาย อำเภอนางรอง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80250
ประวัติการศึกษา	2560 ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสบการณ์การทำงาน	2561 – ปัจจุบัน พนักงานจัดการทรัพย์สิน การเคหะแห่งชาติ
ผลงานวิจัย	2566 สุทธิดา บุญญานนท์ และอมร กฤษณพันธ์. 2566. “แนวทางการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัย กรณีศึกษา : สวนสุขภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทย.” หนังสือบทความวิจัยในโครงการประชุมวิชาการ ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 14 คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ ฉบับที่ 14 พ.ศ. 2566. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้